

VEN

BERT WAGENDORP

TOUX

ROMAN

atlas contact

Bert Wagendorp

Ventoux

2013

Uitgeverij Atlas Contact

Amsterdam/Antwerpen

© 2013 Bert Wagendorp
Omslagontwerp Roald Triebels
Verzorging e-boek: Perfect Service

ISBN 978 90 254 4081 7 / NUR 301

www.atlascontact.nl

Deze digitale editie is gemaakt naar de eerste druk, 2013

Voor Hannah

Daar liet ik mijn gedachten hun snelle vlucht nemen van stoffelijke naar onstoffelijke zaken, en sprak ik mezelf als volgt toe: 'Besef dat dit, wat je vandaag bij de beklimming van deze berg meermalen hebt ervaren, jou en vele anderen ook overkomt op de weg naar het gelukzalige leven. De mensen realiseren zich dat niet zo gemakkelijk, omdat de bewegingen van het lichaam openlijk zichtbaar zijn maar die van de geest onzichtbaar en verborgen. Het leven dat wij het gelukzalige noemen, bevindt zich op een hoge plaats; een smalle weg, zegt men, leidt daarheen.'

Francesco Petrarca, *De beklimming van de Mont Ventoux*

PROLOOG

De foto heeft jarenlang in een envelop gezeten, onder in een witte verhuisdoos. Op het bruine plakband waarmee ik die ergens halverwege de jaren tachtig heb gesloten, had ik 'Diversen' geschreven. Zeker acht keer heb ik hem uit een donkere kast, van een zolder of uit een schuurtje gehaald en zonder uit te pakken weer weggezet. Nadat zij opeens was opgedoken wist ik meteen waar ik de envelop kon vinden.

Foto's van andere vakanties zitten keurig in albums met opschriften als 'Italië 1984' of 'Route 66, 1986'. Deze zat weggestopt, diep in mijn geheugen en in een kartonnen kluis, tot het moment was gekomen hem weer voor de dag te halen. De tijd had er een oranje zweem overheen getrokken.

Ik legde hem voor me neer op de eettafel en zoog het beeld naar binnen. Minutenlang staarde ik de geportretteerden gedachteloos in de ogen. Toen kwamen, langzaam, de herinneringen. De geluiden, de geuren, de woorden. Ik wist weer dat ik naar de camera keek en dacht: ooit zal ik naar deze foto kijken, later, veel later, en dan zal ik me herinneren dat dit het geluk was. De tijd leek te verdwijnen, tot ik bijna de jongen die daar stond geworden was. Ik voelde weer de opwindende blijdschap, de verwachting. Ik voelde weer haar lichaam tegen het mijne.

Het is ruim dertig jaar geleden dat hij werd gemaakt, op de camping van een klein plaatsje in de Provence, een dag voor Joost, Peter en ik de Mont Ventoux beklommen. Achterop staat: 'Kamperen in Bédoin, juni 1982. V.l.n.r. David, Peter, Laura, Bart, Joost, André'. Op de achtergrond zie je een blauwe bungalowtent en een klein oranje trekkerstentje. Tegen een hek staat een racefiets. Het meisje draagt een rode bikini en witte teenslippers. Er speelt een verlegen lachje om haar lippen, alsof ze er niet helemaal gerust op is dat juist dit moment wordt vereeuwigd.

André heeft een sjekkie in zijn mond en kijkt door een rookwolk heen onverschillig in de lens. Joost poseert nadrukkelijk, met zijn handen op de rug en de borst vooruit, David heeft zijn rechterhand geheven in een waarschuwend gebaar: de foto is gemaakt met zijn camera en hij heeft de zelfontspanner ingesteld.

Peter draagt een hoedje en een zonnebril. Daardoor zie je zijn ogen niet. Om zijn lippen speelt een vage grijns. Met zijn handen in de zakken van een afgeknipte spijkerbroek leunt hij met zijn blote bovenlijf tegen Laura aan. Je ziet dat ze perfect is, hoe mooi haar borsten zijn en hoe eindeloos lang haar benen. Haar ogen nemen je gevangen, zelfs vanaf een Kodak-afdrukje. Ik heb mijn rechterarm om haar heen

geslagen en kijk triomfantelijk in de lens, als een voetballer die de kampioensbeker ook even mag vasthouden.

I

Mijn naam is Bart Hoffman. Eigenlijk heet ik Johannes Albertus Hoffman – Hoffman zoals bij Dustin, met dubbel f en één n. Ik ben bijna vijftig jaar geleden geboren in Zutphen, een stadje aan de rivier, in de Achterhoek. Mijn vader was er hoofd van een christelijke lagere school.

Ik ben misdaadjournalist bij een landelijke krant – ik hoor nog bij de generatie die als gesjeesd student in de journalistiek is terechtgekomen. Een jongen die ik kende van mijn studie Nederlands schreef af en toe een stukje op de kunstpagina van *de Volkskrant*. Hij hoorde dat ze daar iemand zochten op de sportredactie om op zondagavond de uitslagen in te tikken. Ik mocht wel eens naar een onbelangrijke voetbalwedstrijd als ze met een krappe bezetting zaten. Schrijven ging me aardig af: toen ze een verslaggever zochten, meldde ik me en werd ik aangenomen.

Ik kapte zonder pijn met mijn studie. De mensen daar lagen me niet. Ik hield niet van het gezever over Reve en Lucebert en ook niet van de generatieve grammatica van Chomsky. Ik was de enige in mijn jaar die *Voetbal International* las. Dat ik moeiteloos de eerste vijf minuten van het verslag van Herman Kuiphof van de WK-finale 1974 kon opdreunen, een fantastische readymade, maakte geen indruk op mijn medestudenten. Ik had ver voor dat in de mode raakte al een heel goede imitatie van Cruijff in huis, maar die herkenden ze niet eens.

Na twee jaar ging de wielerverslaggever van de krant met pensioen en kon ik die sport van hem overnemen. In het voorjaar reisde ik het peloton achterna en versloeg ik eerst Parijs-Nice of de Tirreno-Adriatico en daarna de klassiekers. En in de zomer ging ik naar de Tour de France.

Overdag een beetje achter het peloton aanrijden en na afloop met coureurs praten, dan een stukje tikken en 's avonds met collega's naar een goed restaurant om de koers en het leven door te nemen. Ik kon me geen beter bestaan voorstellen en het speet me altijd als het in de herfst na het wereldkampioenschap, Parijs-Tours en de Ronde van Lombardije weer voor vijf maanden was afgelopen.

Op mijn vierentwintigste, de week nadat Nederland Europees kampioen voetbal was geworden, ging ik samenwonen. Hinke was mooi, had de blanke huid en de heldere, uitdagende ogen van het noorden. Ze legde haar lange benen gemakkelijk in haar nek, omdat ze van jongs af aan op gymnastiek had gezeten. Ik was verliefd en

vond haar aardig, maar dat was voordat ik de onaardigheid in haar had gewekt.

Op de vierde verjaardag van onze dochter Anna, in 1995, stelde ze me voor de keus. Ik kon kiezen tussen vaderschap en het zwerversleven van de wielerverslaggever. In het eerste geval zou ze deel blijven uitmaken van mijn bestaan, in het andere zou ze daaruit verdwijnen en mijn dochter meenemen. Ik koos ervoor een echte vader te worden.

Ik ging naar de hoofdredacteur en legde mijn situatie uit. Een maand eerder was onze misdaadverslaggever overleden aan een hartaanval. De hoofdredacteur vroeg of ik iets wist van misdaad en rechtspraak.

‘Ik ben wielerverslaggever geweest en ik heb *Schuld en boete* gelezen,’ antwoordde ik, min of meer voor de grap.

‘Oké, dan ben jij de man die we nodig hebben. Gefeliciteerd.’

Toen ik veertig werd, stopte ik met roken, haalde mijn oude Batavus uit de schuur en begon hem op te poetsen. Het was, mag ik wel zeggen, een van mijn betere besluiten. Op de fiets kwam langzaam maar zeker het besef dat je naar rechts kunt sturen, maar ook naar links. Dat je altijd dezelfde route kunt nemen, maar ook kunt kiezen voor een andere. Dat de dingen je soms overkomen, maar dat je zelf ook iets kunt doen. Het duurde trouwens nog vijf jaar voor we gingen scheiden. Toen was Anna achttien, en was er geen reden meer nog langer bij elkaar te blijven.

Sinds ik weer alleen ben, woon ik in een ruim appartement in het centrum van Alkmaar. Ik ben ooit naar dat stadje gegaan omdat ik Amsterdam te groot vond en Amsterdammers te luidruchtig en veel te zelfverzekerd, en nu wil ik er niet meer weg. De inrichting van het appartement is kaal, maar dat stoort me niet. Alles wat ik nodig heb is aanwezig en ik hou van ruimte om me heen.

Ik ken elke meter fietsbare weg tussen Den Helder en Purmerend. Op de fiets denk je dat de tijd stilstaat, of op zijn minst dat hij geen enkele bedreiging vormt. De fiets beschermt je tegen wanhoop.

Anna heeft een Bianchi gekocht, ze is goed opgevoed. Geen Duitse racefiets via internet, niet zo'n nieuw Amerikaans merk, maar een Italiaanse fiets van een klassiek merk. Ze weet wie Coppi en Bartali waren en houdt meer van de Giro dan van de Tour.

‘Schitterende kleur,’ zei ik, toen ze hem kwam laten zien. ‘Mooi zeegroen.’

‘Celeste, heet dat.’

Nooit geweten, daar moet je een wielrennende vrouw voor zijn.

‘La Dama Bianca,’ zei ik.

‘Giulia Occhini.’

‘De dokter?’

‘Locatelli. Enrico.’

‘In?’

‘Varano Borghi.’

‘Aan het...’

‘Lago Comabbio.’

‘Nooit van gehoord.’

‘Bestond ook niet, het zijn de tranen van dottore Locatelli, vermengd met de zweetdruppels van Fausto Coppi.’

‘En de liefdessappen van Giulia Occhini.’

Ze begon uitbundig te lachen. ‘Bart! Het kind zit erbij!’

Dat laatste was een quote van haar moeder. Ik zag meteen de De Waard-tent weer voor me, op de Italiaanse camping, het gammele tafeltje waarop het ontbijt stond en het samenzweerderige lachje van Anna.

‘Passie of verraad?’

‘Passie. Als ze niet met Fausto was meegegaan, was het verraad geweest.’

‘Heel goed.’

‘Bart! Je maakt dat kind volkomen amoreel! Natuurlijk was het verraad.’

Het was een van onze vaste dialogen. We hadden er zo een stuk of tien en we kenden allebei feilloos onze tekst. Deze was extra speciaal. Toen ze tien was reden we tijdens een vakantie naar Varano Borghi, niet zo ver van het Lago Maggiore, om te kijken waar Giulia vandaan kwam. Ik had net een toneelstuk gezien dat *Fausto en Giulia* heette en wilde weten of je in het dorp iets kon vinden wat herinnerde aan de beroemdste liefdesgeschiedenis uit de sport.

Er was niets. Ik vroeg aan een voorbijganger of hij wist waar het oude huis van dottore Locatelli stond, maar hij haalde zijn schouders op.

Het was eind februari, ze hadden het nog over de Elfstedentocht, maar ze had al een paar rondjes gereden. Ze wees op de kilometerteller: 195 kilometer. 'Vier keer. Niet slecht toch? En alleen hè, dat moet je ook meerekenen. Gemiddelde 26,1.' We maakten een afspraak voor twee dagen later. Ik verheugde me erop, samen fietsen is vriendschap, liefde en verbondenheid tezamen.

We reden naar het westen. Bij Egmond gingen we de duinen in. Zonnestralen trokken de kou uit de grond. 'Beetje piano, pap,' riep Anna. 'Ik mis nog de grote vorm en ik sta nog niet op scherp en zo.'

Ze praatte als een prof in het vroege voorjaar. Ik hield in, ging naast haar rijden en gaf haar een duw in de rug. 'Je trapt te zwaar! Alle vrouwen trappen te zwaar. Komt doordat ze altijd op die bezopen omafietsen zwoegen. Je moet op souplesse fietsen. Lichter schakelen.' Ze deed wat ik zei. Ik legde mijn handen op het stuur en heel even op het geluk.

In een uitspanning in Bakkum bracht een mooie jongen koffie. Anna had haar jas uitgetrokken en hij keek naar haar shirt.

'Staat je goed,' zei hij.

'Dank je,' zei ze, en ze schonk hem een hemelse glimlach.

'Broek staat je ook goed.' Met een achteloos gebaar wuifde ze hem weg.

Ik nam een slok van de koffie en keek haar aan. 'Er gebeuren vreemde dingen, Anna,' zei ik.

'Er gebeuren héél vreemde dingen. In Amerika is een panter een huis in een nieuwbouwwijk binnengelopen en in slaap gevallen op de bank. Las ik vanochtend op ...'

'Met mij. In mijn leven.'

'O. Wat voor vreemde dingen?'

'Nou, eerst zie ik mijn oude vriend André terug in de rechtszaal.'

'Is-ie rechter?'

'Nee.'

'Advocaat?'

‘Nee, hij is een crimineel.’

‘Jezus. En hij is jouw vriend? Moet hij de cel in?’

‘Nee, vrijgesproken wegens gebrek aan bewijs.’

‘Gelukkig. Voor hem dan. En wat nog meer, qua rare dingen?’

‘Even later lees ik dat mijn vriend Joost is genomineerd voor de Spinozaprijs.’

‘Wat doet hij?’

‘Hij is een geniale natuurkundige. Tenminste, dat schreef de krant.’

‘O. Prijs ken ik niet.’

‘Soort Nederlandse Nobelprijs, zeg maar.’

‘Grappige vrienden heb jij. En die andere, hoe heet-ie ...’

‘David. Van het reisbureau. Die telt nu even niet mee, want die zie ik nog regelmatig en die belt me twee keer per week.’

‘Maar wat is er dan voor vreemds aan de hand?’

‘Dat alles terugkomt.’

Ze keek me nadenkend aan. ‘Ik vind het niet zo vreemd, geloof ik. Zulke dingen gebeuren. Toeval.’

‘Er waren nog twee vrienden,’ zei ik. ‘Een vriend en een vriendin beter gezegd, Peter en Laura.’

Nu trok ze haar wenkbrauwen omhoog. ‘En die zijn ook opgedoken?’

‘Nee.’

Ik wenkte de ober en bestelde nog twee koffie. Ik twijfelde of ik haar het verhaal zou vertellen, maar ik besloot het niet te doen. De dag was te mooi.

‘Of zijn ze dood?’ vroeg ze.

André was ik begin 2012 tegengekomen in het dossier van een cokezaak waar mogelijk ‘hoge ambtenaren en andere vooraanstaande personen’ bij waren betrokken. Ik hoorde mezelf ‘Hé, André’ zeggen.

Ik ging naar het proces en wachtte tot de verdachte binnenkwam. André had zijn hoofd kaalgeschoren. Hij zag er scherp uit, in een pak dat ongetwijfeld meer had gekost dan mijn hele garderobe. Zijn ogen gleden zoekend langs de aanwezigen.

Aan een amper waarneembaar knikje van zijn hoofd zag ik dat hij me herkende. Ik denk dat hij wist dat ik er was voor hij me had gezien.

Een paar weken later werd hij vrijgesproken wegens gebrek aan bewijs. André keek me nu openlijker aan en glimlachte. Ongetwijfeld had hij mijn blik ook gelezen en adequaat geïnterpreteerd: knap werk, gewonnen spel, goed zo jongen.

Een week later las ik een stuk over professor doctor Joost M. Walvoort en zijn werk over de snaartheorie. Hij werd genoemd als mogelijke laureaat voor de Spinozapremie, anderhalf miljoen euro. 'Een aardig bedrag, waar je wel wat mee kunt, als onderzoeker,' zei Joost in de krant. Ik wist precies hoe hij dat had gezegd en hoe hij erbij had gekeken, in een mengeling van nonchalance en zelfvoldaanheid.

Ik zocht Joosts naam op de site van de Leidse universiteit. 'Prof.dr. J.M. Walvoort (Joost)', stond er, 'Theoretical Physics'. Op het fotootje dat erbij was geplaatst, zag ik dat de jaren geen al te diepe sporen hadden getrokken. Hij keek zelfbewust in de lens, met die lichte spot in zijn ogen.

Ik toetste het nummer in en hij nam onmiddellijk op.

'Bart hier.'

'Hé Pol, ben je daar weer,' zei hij, alsof ik hem die dag voor de vierde keer aan de lijn had. Op de fiets noemde Joost me Pol, omdat het klonk naar Vlaamse kleppers. Hij was Tuur.

'Ik dacht: ik moet Joost weer eens bellen.'

'Heel goed. Hoe is-ie dan? Pik nog helemaal gezond?'

Dat is het mooie van oude vriendschappen. Dat je na vijftientig jaar weer eens belt en dat je geleerde vriend dan allereerst belangstellend informeert naar de gezondheid van je pik.

'Buitengewoon,' antwoordde ik.

'Mooi. Gaan we weer eens pilsen?'

'Daar bel ik je voor.'

'Leuk.'

'Zeg maar wanneer.'

Ik noemde een datum.

'Prima. Bij jou in Amsterdam of bij mij in Leiden? Of woon je niet meer in

Amsterdam? Alkmaar? Doe dan maar bij mij in Leiden. Huis De Bijlen, ken je dat? Acht uur. Eten we eerst een hapje. Leuk!’

Meteen de daad bij het woord en het heft in handen, alsof hij mij had gebeld of minstens op het punt had gestaan dat te doen.

‘Goed,’ zei ik. ‘Leuk je weer te zien, Joost.’ Ook niks veranderd, meteen bereid Joosts leidende rol te accepteren.

‘Oké. Als je wilt, kun je blijven slapen. Ruimte zat.’

Hij had nog altijd dat licht-Amsterdamse accent.

Ik zei niet dat ik drie dagen voor onze afspraak met André zou gaan fietsen.

II

In 1970 won Eddy Merckx zijn tweede Ronde van Frankrijk. Ik was zes, keek met mijn vader tv en zag Merckx, de wonderfietser. ‘De kannibaal,’ zei mijn vader. ‘Zo jong nog en al zo goed. Die gaat alles winnen. Niemand kan tegen hem op.’

Ik zette het stuur van mijn fiets andersom en reed een rondje door de buurt. Ik beeldde me in dat ik Merckx was op de Tourmalet. Ik keek achterom: niemand! Iedereen uit het wiel gereden. Ik stopte voor het huis van André.

Hij lag op de bank in de *Sjors* te lezen, ‘Sjakie en de Wondersloffen’.

‘Dré, zullen we wielrenner worden?’

‘Huh?’

‘We worden wielrenner, net als Eddy Merckx. Weet je wel, van de Tour. Zetten we jouw stuur ook andersom.’

‘Mijn vader is al wielrenner. Ik heb geen zin om wielrenner te worden. Ik word voetballer.’

Het was de eerste keer dat een van ons tweeën niet meteen bij de fantasie van de ander achterop sprong.

‘Jammer.’ Als André wielrennen niet zag zitten, hoefde ik er ook niet aan te beginnen. ‘Zwembad?’

‘Goed.’

Maar de kiem is die zomer gelegd. Vanaf dat moment voorzag het wielrennen jarenlang in mijn behoefte aan helden.

De drang om zelf weer op een racefiets te gaan zitten, kwam later terug. Dat was nadat ik *De Renner* van Tim Krabbé had gelezen. Ik was vijftien, las het in één ruk uit en wist ogenblikkelijk wat mij te doen stond. Weliswaar was het beter geweest als ik op mijn tiende meteen had doorgezet, maar Merckx was ook pas laat begonnen.

Ik haalde mijn spaargeld van de bank, leende er tweehonderd gulden bij van mijn moeder en kocht bij de fietswinkel van Van Spankeren een Batavus. Joost en André keken me meewarig aan. Wielrennen was nog een sport voor domme types die iets onverstaanbaars in de microfoon riepen. Maar dat kon me niet schelen. Ik sloot me aan bij een trainingsgroepje dat elke zondagochtend vanaf de Zaadmarkt vertrok

voor een rit van een kilometer of tachtig. Jongens stonden de eerste keer raar te kijken. Ze begonnen meteen over mijn ongeschoren benen en over mijn voetbalbroekje. Voor deze keer zagen ze het door de vingers.

Daarna begonnen ze me aan flarden te rijden. Ik kon ze een kilometer of tien bijhouden, toen zag ik ze van me wegfietsen. Ze keken niet om, ze wisten natuurlijk dat het zou gebeuren, het was een ontgroeningsritueel. In de week erna ging ik 's avonds een paar keer alleen, in de hoop dat het de volgende zondag beter zou gaan. Inderdaad kon ik in mijn nieuwe wielbroek iets langer mee, maar niet heel veel langer.

De vijfde zondag gingen we naar het Montferland. Onderweg vertelde Kees Nales dat hij de Mont Ventoux had beklommen. De Mont Ventoux! Ik kende die berg van de verhalen over Tommy Simpson, de Jezus van het wielrennen, die voor alle dopingzondaars heeft geleden en is gestorven op de Kale Berg.

Maar Kees Nales had het er dus levend van afgebracht. Ik was diep onder de indruk en besloot ter plekke, terwijl onze wielrijen richting Montferland zoefden, dat ook ik de Ventoux moest beklimmen.

‘Hoe was dat,’ vroeg ik, ‘de Ventoux?’

‘Zwaar.’

‘Had je er veel voor getraind?’

‘Neuh.’ Ik wist toen nog niet dat wielrenners altijd zeggen dat ze amper hebben getraind.

‘Denk je dat ik het zou kunnen?’

Kees keek naar mijn benen, die nog steeds niet waren geschoren. ‘Je ziet er niet uit als een klimmer. Meer als een sprinter, als je het mij vraagt.’

We kwamen in Beek. Even buiten het dorp ligt de Peeskesweg, een omhooglopend stuk asfalt. De jongens gingen meteen staan en begonnen naar boven te sprinten. Alleen Kees Nales keek nog een keer achterom, om te zien of ik misschien toch een klimmer was. Maar ik wist het na honderd meter al. Ik voelde de kracht uit mijn benen lopen.

‘Ik ben verdomme geen klimmer,’ riep ik, als een soort aanklacht tegen de Schepper. Niemand hoorde het.

Boven stonden de jongens te wachten tot ik kwam. Ze keken me meewarig aan. Kon niet klimmen, zielig.

‘Dacht ik wel,’ zei Kees Nales. ‘Te zwaar en geen klimspieren.’

Even verderop gingen ze tegen de Eltenberg op. Die was nog een beetje steiler en langer dan het Peeske. Ze wachtten boven niet eens meer op me. Ik besloot voortaan alleen te gaan fietsen. Ik probeerde nog wel André op de oude fiets van zijn vader te krijgen, maar dat lukte niet.

Fietsen is een sport van de verbeelding. In mijn eentje was ik het talent en deden mijn ongeschoren benen er niet toe. Anderen reden mij en mijn fantasie aan gort.

Mijn vierenveertigste verjaardag vierde ik alleen, omdat ik een paar maanden ervoor was gescheiden. Een dag nadat alles rond was, kocht ik een Pinarello Angliru, een blauwe met rode en grijze accenten. Als troost, maakte ik mezelf wijs, maar eigenlijk was het meer een beloning.

Toen kwam de Ventoux weer terug in mijn hoofd.

III

De eerste keer dat we Joost iets hoorden zeggen, meteen nadat hij ons klaslokaal was binnengekomen, moesten wij erg om hem lachen. Dat kwam door zijn accent. Het was 1969, oktober of november vermoed ik, want we waren bezig poppetjes te maken van kastanjes en lucifers.

Juffrouw Hospes stelde hem voor. ‘Dit is Joost,’ zei ze, met van die mooie Achterhoekse o’s.

‘Wat een kleine klas,’ zei Joost. ‘In Amsterdam is de klas veel groter. We hebben ook een aquarium. En onze juf heet juf Prins.’

‘Joost zijn vader is dokter,’ zei juffrouw Hospes. Joost knikte. ‘Eerst was Joosts vader dokter in Amsterdam, maar nu is hij hier dokter. Misschien mogen jullie wel een keer naar Joost zijn vader, als jullie ziek zijn.’

‘Ja, of als jullie doodgaan.’ Joost moest zelf hard lachen, maar wij schrokken. Cora Berg begon te huilen.

‘Niet van die rare dingen zeggen, Joost,’ zei juffrouw Hospes.

‘En mijn moeder speelt saxofoon.’ Niemand wist wat een saxofoon was.

‘Nee maar, dat is leuk zeg. Vertel jij de klas dan maar eens wat voor leuke liedjes ze speelt.’

‘Geen liedjes. Mama speelt jazz.’

‘Zo,’ zei juffrouw Hospes, die ook meer wist van psalmen.

‘Ze draait platen van Tjallie Parker, en dan speelt ze mee. Papa wordt er gek van. “Kan dat getoeter afgelopen zijn,” schreeuwt-ie. “Het is net een koe.” En dan wordt mijn moeder boos. Dan roept ze: “Lul.”’ Dat vond Joost zeker erg grappig, want hij kreeg bijna de slappe lach.

‘Heb je ook broertjes en zusjes?’ vroeg juffrouw Hospes met een blos op haar wangen.

‘Ik heb twee zusjes, de ene heet Louise en de andere Sandra. Louise is zeven en Sandra is ook zeven. Ze zijn een tweeling. Ik kan ze niet eens uit elkaar houden, zo erg lijken ze op elkaar. Maar ik vind Sandra leuker dan Louise.’

‘Goed, Joost,’ zei juffrouw Hospes, ‘ga dan nu maar naast Bart zitten. Bart is die jongen met die rode trui. Zie je hem?’

‘Ja, hij lijkt wel op Piggelmee.’

Hij liep naar me toe en zei dat we naar de kleibak gingen. Hij had amper oog voor de andere kinderen. Ik wenkte André, die tegenover me aan onze tafel zat. ‘We gaan naar de kleibak, kom mee.’

‘Dit is klei,’ zei Joost bij de kleibak, alsof hij commentaar gaf. ‘Als ik een stuk klei pak, kan ik er iets van maken. Bijvoorbeeld een mannetje. Maar als ik het mannetje dan weer in de kleibak gooi en er een klap op geef, wordt het weer klei.’ Hij klonk oprecht verbaasd, alsof hij zelf ook naar iets nieuws luisterde. André keek hem met open mond aan.

Binnen een dag waren we onafscheidelijk, Andréjoostenbart.

IV

André woonde in een appartementencomplex in Rotterdam-Zuid. Ik parkeerde mijn auto aan het water, stak de weg over en liep naar een grote glazen deur. Ik zocht nummer 85 en belde aan. Via een bevriende advocaat had ik zijn adres achterhaald en hem een ansichtkaartje gestuurd. Daarop had ik geschreven dat ik op 16 maart om elf uur bij hem voor de deur zou staan en dat hij maar moest laten weten als het niet gelegen kwam. Ik kreeg een mailtje terug. ‘Neem je fiets mee,’ stond er. ‘Je zag er afgetraind uit.’

‘Bartje!’ riep een bekende stem. ‘Goed dat je er bent, man! Nog steeds dezelfde! Niet geschoren vanmorgen, zie ik.’ Er klonk een zoemtoon. ‘Deur is open. Kom snel boven. Vierde verdieping. Fiets bij je?’

Ik antwoordde niet, drukte de deur open en liep naar de lift.

Van mijn oude vrienden is André me het dierbaarst. Of misschien moet ik zeggen: de herinneringen aan André zijn me het dierbaarst. Onze vriendschap is ouder dan wij zelf. Onze moeders waren vriendinnen, omdat onze oma’s ook al vriendinnen waren. We trokken al met elkaar op toen onze moeders met hun dikke buik tegenover elkaar aan tafel zaten. Toen we eenmaal geboren waren, een week na elkaar, vormden we onmiddellijk een onafscheidelijk duo.

Ik heb een foto waarop we met z’n tweeën in de box zitten, twee jongetjes van anderhalf, in dezelfde roze pofbroekjes en dezelfde witte truitjes. ‘November 1965, Bart en Dré’, heeft mijn moeder achterop geschreven. We spelen met blokken, ik met mijn linkerhand, André met zijn rechter. Onze vrije arm hebben we om elkaar heen geslagen. ‘Zo zaten jullie, urenlang,’ zegt mijn moeder.

Ik denk dat vriendschap meer is gebaseerd op gedeelde ervaringen dan op sympathie of aantrekkingskracht. Met André deel ik meer dan met wie ook.

Hij omhelsde me als een Rus, lang en krachtig, kuste me op beide wangen en keek me stralend aan. Hij was ontroerd, al was ik vermoedelijk de enige ter wereld die dat kon waarnemen.

‘Bartje, man, wat ben ik blij dat ik je weer zie.’

‘Ik jou, Dré.’

‘Koffie? Cappuccino?’

‘Lekker.’

De immense kamer was wit. Witte wanden, een vloer met witte tegels en een wit plafond. In het midden stond een zwarte Gispentafel, met zes Jacobsenstoelen eromheen. Voor het raam met uitzicht op de Maas stond een grote bank, aan de muur hing een tv-scherm van bioscoopafmetingen. In twee van de hoeken stonden hoge geluidsboxen. Verder was de kamer leeg.

Andrés vader was conciërge op het Baudartius, onze middelbare school. Hij was een vermaard amateurwielrenner geweest, met een scherp eindschot. Bij André thuis stond de huiskamer vol met schemerlampen, vazen en andere prullaria die de oude Gerrit had gewonnen in de criteriums van het oosten. Misschien verklaarde dat Andrés spaarzame inrichting.

De leegte was vanzelfsprekend, ze smeekte niet om gevuld te worden. En in die leegte stond een fiets, een schitterende racefiets. Ik liep er een keer omheen, ik raakte de stang aan en ik streelde het zadel. Dat was zachtbruin, net als het stuurlint en een baan op de tubes. De fiets zelf was wit. Op de schuine buizen van de driehoek van het frame leek bladgoud te zijn aangebracht.

‘Pfoe,’ zei ik. Ik zag André tevreden lachen terwijl hij met twee kopjes op een dienblad de kamer weer in liep.

‘Luister even.’ Hij pakte een afstandsbediening van tafel en drukte op een knop. Ik hoorde een gitaar en even later een paar violen. En toen Nick Drake: ‘When the day is done, down to earth then sinks the sun ...’

André zong mee, hij had een beetje een schorre stem. ‘When the night is cold, some get by but some get old ...’

Hij draaide het geluid zachter en keek me vragend aan.

‘*Five Leaves Left.*’ Hij knikte verheugd.

‘De eerste lp van Sjaak, ik geloof 1970.’ Sjaak was zijn oudere broer.

‘Als hij weg was draaide ik altijd dit nummer, weet je dat nog? Ik mocht eigenlijk niet aan zijn pick-up komen. Er zaten allemaal krassen waar ik de naald erop zette, vlak voor “Day Is Done”. We waren nog heel klein hè. Ik vond het het mooiste liedje dat ik ooit had gehoord. Meteen, en nu nog steeds. Die gitaar in het begin, of die violen. Had geen idee waar de tekst over ging. Nu wel.’

Ik begreep niet waarom hij het nummer draaide. ‘Wat een schitterende fiets, Dré. Dat is nog eens wat anders dan die oude Raleigh van je vader.’

Hij lachte geheimzinnig. ‘Pegoretti, handgemaakt. Dario Pegoretti heet-ie. Ik ben

naar Caldonazzo geweest, daar woont hij. Draait alleen maar jazz in zijn werkplaats. Liefde, jongen, liefde. Ik heb nog nooit zoveel liefde gezien. Ik stond daar maar te kijken en ik wilde er nooit meer weg.’ Nu klonk ‘Day Is Done’ in een jazzversie door de kamer. ‘Pegoretti is een jazzfreak. Ik sta daar en hij zet dit op, uitvoering van Brad Mehldau.’ Ik snapte het nog steeds niet.

Hij legde zijn hand op het zadel. ‘Dit model is de Pegoretti “Day Is Done”.’ Hij zweeg en keek uit het raam.

‘Snap jij iets van toeval, Bartje?’

‘Toeval bestaat niet. We noemen dingen toeval bij gebrek aan een betere verklaring. Dat jij bij een Italiaanse fietsenmaker komt en dat die een fiets maakt die hij noemt naar een liedje dat jij veertig jaar geleden grijsdraaide, dat lijkt alleen maar toeval, omdat we er niks van begrijpen hoe zoiets kan, omdat we doodsbang zijn om te erkennen dat het helemaal geen toeval is.’

‘Niks veranderd, Bartje, altijd een antwoord. Dus het is ook geen toeval dat je hier bent. Het was geen toeval dat je daar in die rechtszaal zat, met je schrijfblokje.’ Hij keek ernstig.

‘Dat was koele berekening. Ik dacht: ik moet Dré weer eens zien. Eens even kijken waar hij zou kunnen zijn. Hé, hij staat terecht.’

‘Ze konden me niks maken, hè. Jongens waren kansloos. Sukkels.’

‘Dat weet ik niet,’ zei ik.

‘Laat ook maar. Ik moet het daar met jou niet over hebben. Je had het mooi opgeschreven. André T., onbewezen handelaar in genot en vergetelheid. Zo is het. Zo was het, moet ik zeggen. Ik ga andere dingen doen. Belangrijke dingen. Voor mij dan.’

Ik keek hem aan en zag dat hij niet wilde uitweiden over zijn nieuwe activiteiten. Nu niet, tenminste.

‘Bartje, ouwe rukker. Het is alsof je hier gisteren nog was, met die slome Puch van je. Haha.’

‘Nooit een Kreidlerjongen geweest. Nog steeds niet, eigenlijk.’

Hij keek me serieus aan. ‘Sorry,’ zei hij. ‘Voor al die jaren van stilte. Ik had een keer moeten reageren. Minstens op het geboortekaartje van je dochter.’

‘Je was druk zeker.’

‘Nogal.’

‘Geen excuus, klootzak.’

‘Nee.’

‘Ze wordt binnenkort eenentwintig.’

‘Ja. Toch nog van harte gefeliciteerd met de kleine hoor.’

‘Dankjewel.’

‘Heb je een foto bij je? Benieuwd wat je ervan gebakken hebt.’

Het ging vanzelf, zei hij even later. ‘Mensen willen altijd weten hoe het zover heeft kunnen komen. Hoe je in de verkeerde wereld terecht komt. Het antwoord is simpel: stapje voor stapje. Je hebt amper in de gaten dat je onherroepelijk een bepaalde kant op gaat. Net als mensen die levenslang dezelfde kantoorbaan hebben. Hoe is dat ze overkomen?’

‘Je was er volgens mij al mee bezig toen ik trouwde. Met je Porsche en je Mandy.’

‘Klopt. Is niks geworden, met Mandy.’

‘En hoe gebeurde het?’

‘Je zegt tegen jezelf: dit is gemakkelijk geld verdienen en ik heb er duidelijk aanleg voor. Laat ik er maar mee doorgaan.’

‘Geen gewetensbezwaren?’

‘Gewetensbezwaren zijn net als spierpijn. Die masseer je weg.’

Hij maakte een beweging met zijn hand. Genoeg hierover. Hij pakte me bij mijn arm. ‘Blij dat je terug bent, Bartje, echt blij. Kom even kijken.’ Hij liep naar een kunstwerk dat bestond uit tientallen ogenschijnlijk identieke beelden van een wielrenner op een wielervedbaan, vlak voor de streep. Als je goed keek waren de foto’s allemaal verschillend.

‘Aanval Werelduurrecord Tony Rominger, Bordeaux 5-11-1994’, stond eronder. ‘Tom Koster,’ zei André, ‘graficus, geweldige kerel. Vier jaar geleden is hij overleden. Ik kocht regelmatig werk van hem. Hardlopen, wielrennen, schaatsen. Op een dag merkt hij: ik kom niet meer vooruit, wat is er met me aan de hand? Hij naar de dokter en die zegt: Tom, vriend, je hebt longkanker. Niks meer aan te doen. Heeft nog elf maanden geleefd. Verkoopt al zijn schilderijen om de begrafenis te kunnen betalen en dat was het dan. Had net een nieuwe fiets gekocht, zonde. Was altijd met tijd bezig en toen was de tijd op.’

Ik keek naar de foto's en probeerde de verschillen te zien.

'Stilstand is beweging,' zei André. 'Beweging is stilstand. We doen allemaal ons best, we proberen allemaal ons eigen werelduurrecord te verbeteren en wat levert het op?' Hij haalde zijn schouders op.

'Romingers werelduurrecord is uit de boeken geschrapt,' zei ik. 'Vanwege zijn fiets, geloof ik. Of omdat hij het vestigde in de epo-tijd. Hoe dan ook, allemaal voor niks.'

'Het mooiste dat hij heeft nagelaten is dit werk,' zei André, 'alleen weet Rominger dat niet. Ik zou hem eens moeten bellen. Misschien is het een troost.'

Er kwam iemand de kamer binnen. Ik draaide me om en dacht dat ik gek werd. Ze gaf me een hand en stelde zich voor, maar ik kon even niks uitbrengen.

'Dit is Bart,' zei André. Hij deed alsof hij mijn stomme verbazing niet zag. 'Ik heb je over hem verteld. Bart Hoffman, achterneef van Dustin.'

'Bart!' zei de vrouw, 'André heeft me veel over je verteld. Ik ben heel blij je eindelijk te zien.' Ze had een Engels accent.

'Ludmilla,' zei André. 'Tolstoj. Voor je staan de genen van *Oorlog en vrede*.'

'André, hou op,' zei Ludmilla.

Ik was sprakeloos. Laura. André had haar teruggevonden, in Rusland, in Engeland, Rotterdam of god mocht weten waar. Misschien had hij haar wel laten namaken door een bevriende plastisch chirurg uit zijn coeklantenboekje.

Het was Laura van vijfendertig. Ze haalde haar hand op precies dezelfde manier door het haar en ze had dezelfde blik in haar ogen, die blik die het midden hield tussen verlegenheid en uitdaging.

Ludmilla zei dat ze even de stad in ging. 'Tot straks,' zei ze. 'Ik neem aan dat je blijft eten.'

'Klopt,' zei André toen ze was verdwenen. 'Ik dacht eerst dat ik visioenen kreeg. Maar het was echt. Zoek niet en je zult vinden. Als je gaat zoeken, ben je de sjaak.'

Ik haalde mijn Pinarello uit de auto en zette het voorwiel erin. André wachtte op zijn Pegoretti, met één been op de grond. Hij droeg een rood-zwart wielershirt van de Amore & Vita-ploeg. Op de borst stond de big M van McDonald's.

Ik zette de kilometerteller op nul en stapte op. We moesten de Maas over, we gingen Andrés trainingsrondje doen, een 'rondje Rotte'.

'Je wordt gesponsord door de paus,' zei ik.

'Ja. Ik verspreid de heilige boodschap. Geen abortus, geen euthanasie, alleen liefde en hamburgers. Van Ludmilla gekregen. Klein moralistje.'

Na een kilometer bereikten we de Erasmusbrug. 'Dit is mijn berg,' zei André. 'Als ik zin heb rag ik er tien keer op en af. Op het buitenblad, goed voor de macht.'

'Serieus bezig.'

'Ik leef als een monnik. Geen drank, geen nicotine, geen drugs. Ik sta een uur per dag op mijn kop. Yoga. Rust, reinheid, regelmaat, de drie r's, dat is tegenwoordig mijn motto. En veel fietsen, om het hoofd schoon te houden. Ik vind het achteraf wel jammer dat ik destijds niet met je mee ben gegaan.'

'Wat bedoel je?'

'Toen je kwam vragen of ik mee ging om te wielrennen, weet je dat niet meer? Ik lag op de bank met de *Sjors*. Misschien had ik toch een mooie carrière in het wielrennen kunnen opbouwen. Ik had de genen. En ik was wél gemeen genoeg.'

Hij ging staan en reed voor me uit. Ik keek over de rivier. Mooie ontsnapping, cokedealer voorop, misdaadjournalist in zijn wiel. We reden door de stad, tot we bij de Rotte kwamen en langs het riviertje naar het noordoosten reden.

Ik vroeg wanneer hij was begonnen met fietsen.

'Jaartje geleden. Op de Raleigh van mijn oude heer. Uit de erfenis, zeg maar. Laten opknappen en tot vorige maand op gereden. Fietsen met mijn dode vader, dat gevoel. Lange gesprekken gevoerd. Goeie gesprekken. Zag het natuurlijk niet zitten, Gerrit, wat ik deed. Vertel ik nog wel eens.' Hij pauzeerde even. 'Die fiets is behekst.'

'Ken ik. Ik denk wel eens dat er met elke wielrenner die je tegenkomt een onzichtbaar pelotonnetje meerijdt.'

'De laatste tijd had ik het gevoel dat we wel klaar waren. Dat ik het wel zo'n beetje had verteld, allemaal. Toen dacht ik: tijd voor iets nieuws. Die Raleigh was uit 1977, dus dat mocht ook wel. En ik vond het toch een beetje een vreemd idee, die fiets. Dat is niet zo raar toch?'

'Nee. Ik zou er zelf geen meter op willen fietsen.'

We kwamen bij een witte ophaalbrug. Die staken we over, waarna we langs de andere kant van de Rotte weer richting stad gingen. Op de Crooswijksebocht kwam

André naast me rijden en legde zijn arm op mijn schouder. Toen ging hij staan en demarreerde bij me vandaan. Even verderop kwam hij overeind en stak zijn armen in de lucht.

Ik was ook blij.

Ik kloste op mijn wielerschoenen de kamer binnen. André gaf me een handdoek en wees me waar de badkamer was. De vloer was belegd met zwart marmer. Toen ik beter keek naar de donkerrode tegels met hiëroglief-motieven aan de muren, zag ik Egyptische figuurtjes op racefietsen.

Ludmilla Laura had een Russische specialiteit klaargemaakt, iets met gehakt en kool. We aten zwijgend.

‘Wat dacht je,’ vroeg André, ‘toen je me daar zag staan? Wat een schoft?’

‘Stadium ben ik gepasseerd.’

‘Je had het best mogen denken. Ik ben ook een schoft geweest. En ik had er lol in.’

‘Je hoeft je niet te verdedigen.’

Hij glimlachte en schepte nog een keer op.

‘Ik was een sophisticated handelaar, vergis je niet.’ Hij zei ‘handelaar’, niet ‘dealer’. ‘Zag ik politici op televisie de brave Hendrik uithangen, terwijl ik ze de dag ervoor nog nieuwe voorraad had geleverd. Bekende jongens van de televisie, captains of industry, bankiers. Ach, Bartje, moet ik jou dat vertellen? Jij bent toch journalist? Waarom denk je dat ik erdoorheen ben gerold?’

Ik zei niks.

‘Precies. Je vader zei vroeger al tegen ons dat kennis macht was, en daar had hij groot gelijk in. En kennissen zijn nog meer macht.’

‘En nu?’

‘Nu is het afgelopen. Mijn naam heeft in de krant gestaan, ik ben besmet. Ik kan alleen maar afdalen naar de reguliere handel, en dat wil ik niet. Dan wordt het ordinair. Heb ik ook niet meer nodig trouwens. Eigenlijk was ik wel blij dat ik er een punt achter moest zetten.’

‘Ga je doen dan?’

‘Misschien iets met vintage auto’s. Oude Peugeots en Citroëns. Ik heb er vier in een schuur buiten de stad staan. Beetje sleutelen. En erin gaan zitten. In auto’s ruik

je het verleden, wist je dat? Ik heb een DS uit 1968, ik zweer je dat je onze kleuterschool ruikt.'

'Lekker.'

'En ik lees boeken over middeleeuwse poëzie en filosofie. Ga naar veilingen van incunabelen. Weet je wat dat zijn? Weet je nog, de bibliotheek van de Walburgiskerk, met die boeken aan kettingen? Gingen we met de klas elk jaar een keer heen. Vond ik toen al machtig interessant.'

'André, gelul. Je zat altijd aan die kettingen te trekken. Die lui werden gek van jou.'

Hij lachte. 'Dat was om stoer te doen. Kom mee.' In zijn werkkamer stond een klassiek Engels bureau. Langs drie wanden stonden boekenkasten die al behoorlijk gevuld raakten. Aan de vierde wand hing een foto van ons zessen op de top van de Mont Ventoux. Hij liep naar de foto toe en wees naar Peter. 'Hij is al aangewezen, maar hij weet het nog niet. Dat ik op de Ventoux zag staan, die 'k's avonds halen moest in Ispahaan.'

'Carpentras.'

'Rijmt niet.'

Ik raakte met mijn vinger Peters gezicht aan.

V

Joost deed een moedige poging mij de beginselen van de snaartheorie uit te leggen. We zaten in het Huis De Bijlen. Hij haperde zo nu en dan, en wapperde met zijn handen. Toen hield hij abrupt op. ‘Ik kán de snaartheorie niet uitleggen. En wel hierom: er zijn geen woorden voor. Dat is ook meteen het probleem in een notendop, met die theorie.’

Dat zelfs Joost vaststelde dat ergens geen woorden voor waren, bewees dat we ons inderdaad in een diep-abstracte wereld bevonden.

‘Het is een wiskundig concept dat zo ingewikkeld is dat er op de wereld niet heel veel mensen rondlopen die er werkelijk iets van begrijpen. Ik weet soms zelf niet eens of ik de echte finesses bevat. En dan heb ik het niet eens over de werkelijkheid achter de theorie zelf, want die is veel te complex om door wie dan ook volledig te worden begrepen. Ik lever een bijdrage aan het mysterie. Er zijn wetenschappers die de snaartheorie een geloof noemen.’

‘Maar wat heb je er dan aan, als het niet valt uit te leggen?’

‘Weet je nog dat we vroeger moesten zingen van “Wij zien het doch doorgronden ’t niet”? Zo is het met de snaartheorie ook. Het doorgronden daarvan is geen sinecure, maar we zien ook nog eens geen reet. Dat maakt het knap ingewikkeld.’

Ik gaf het op.

‘Het is een andere wereld. Eentje waarin tijd en ruimte niet meer bestaan, met negen, tien of misschien wel elf dimensies. We denken na over iets waarvan we ons geen voorstelling kunnen maken.’

‘Dus je zit de hele dag een beetje achter je bureau na te denken?’

‘Daar komt het wel op neer. Met een pen in de hand, dat wel. Pils? Ja, pils. Drink eens een beetje door, je lijkt wel een wijf.’

We hadden de update achter de rug. Joost was nog steeds getrouwd met de Amerikaanse die hij had leren kennen toen hij aan Yale studeerde. Ik herinnerde me de trouwkaart, met een saxofoon op de voorkant. Zijn ene dochter studeerde scheikunde, de andere was van plan naar de kunstacademie te gaan.

Ik vertelde dat ik mijn ex-vrouw nooit meer zag en dat mijn dochter Nederlands studeerde.

‘Aardje naar haar vaartje. Zal er binnenkort ook wel mee kappen en journalist worden, neem ik aan. Drama, die scheiding?’

‘Nee. In goed overleg, zoals je dat zegt. Het was op.’

‘Goed om te horen. Vrije jongen, heeft zijn voordelen. Goh, die bruiloft van jou. Wat een toestand. David moest me op een gegeven moment van die tafel afhalen. Als je er nou niet afkomt, sla ik je eraf, zegt-ie tegen me. En hij tilt me er zo van af, met één hand. Oersterke neger, David.’

‘Herinner ik me nog.’

‘Ik schaamde me kapot, de volgende dag. Ik heb je nog een kaart gestuurd met mijn excuses.’

‘Nooit aangekomen. Of meteen weggegooid door Hinke.’

‘Weet je dat ik me dat laatst zat af te vragen? Hoe ze ook maar weer heette?’

Joosts vader was overleden, net als die van mij. Maar zijn moeder woonde nog altijd in het oude huis, met haar immense verzameling jazzplaten.

‘Ik denk nog vaak aan je vader,’ zei Joost. ‘Hij zei een keer tegen me dat je je door het leven de wet niet moet laten voorschrijven. Vreemd, dat je je zulke dingen haarscherp herinnert.’

‘Dat zei hij tegen zichzelf.’

‘We praten vaak tegen onszelf, als we tegen anderen praten.’

‘Rookt je moeder nog sigaren?’ Joosts moeder was in alles anders dan mijn eigen moeder en dat werd nog het best gesymboliseerd door haar sigaar – niet zomaar een sigaar, maar een grote.

‘De allerduurste havanna’s. Hoe jij keek toen je de eerste keer bij ons thuis kwam. Je ogen rolden bijna uit je kop. Voor die dingen ging ze naar Amsterdam, Hajenius.’

‘Ik was dat niet gewend.’

‘Mijn moeder speelde saxofoon, ze rookte havanna’s en ze dronk al malt whisky toen dat in Nederland nog niet eens te krijgen was. Kreeg ze van een Italiaanse vriend. Of liever, van haar Italiaanse minnaar.’ Hij zei het achteloos. ‘Man was een van de eigenaars van café San Marco in Triëst. Daar gingen we elke zomer langs, op weg naar ons Italiaanse vakantiehuisje. En hij kwam regelmatig naar Amsterdam. Mooiste café ter wereld trouwens.’

‘Had ze die dan, minnaars?’ Ik hoorde het mezelf vragen. Stom. Nou was ik bijna

vijftig, een door de wol geverfde misdaadverslaggever. En toch had Joost me weer te pakken. Het zoontje van de bohemienmoeder schokte zijn burgermansvriendje.

‘Natuurlijk had ze die.’

‘Jemig, Joost, hoe had ik dat moeten weten? Ik dacht dat moeders moeder waren, en geen minnaressen.’

‘Volgens mij heeft ze ze nog steeds. En ze rookt ook nog steeds sigaren. Mens heeft lak aan alles, prima.’ Hij dronk in één teug zijn glas leeg. ‘De misdaadjournalistiek ja. Ik las laatst nog een stuk van je over drugs. Goed stuk, erg om gelachen. Al was dat misschien niet je bedoeling. Hypocriete klootzakken met hun War on Drugs.’

‘Hé, grappig dat je dat hebt gelezen.’ Ik wist over welk stuk hij het had.

‘Ja, ik dacht meteen: ik moet Pol weer eens bellen. Maar je was me voor.’

Voor het gemak geloofde ik hem.

‘Pils,’ zei hij. ‘Ik haal eerst nog even twee pils. Dorstig weer vanavond. Weet je hoeveel hersencellen er verloren gaan na elk glas pils? Twee miljoen. Kun je het je voorstellen? Dus dat zijn er vanavond alweer zestien miljoen minder. Levensgevaarlijke drug, alcohol. Oké, twee pilsbiertjes. An heir and a spare, haha!’

‘Fiets jij nog?’

‘Zeker,’ zei Joost. ‘Samen met een paar jongens van de faculteit, in de zomer, één keer per week. Volgens mij heb ik een betere conditie dan toen ik twintig was. We moeten weer eens naar de Ventoux. David met die auto van hem. David. Hoe zou het met David zijn?’

‘Zie hem een paar keer per jaar. En krijg tien mailtjes per week.’

‘Moet hem ook weer eens opzoeken. Goeie ouwe David.’

Het was mijn beurt om bier te halen.

‘André,’ vroeg hij, toen ik de glazen op tafel zette, ‘heb je ooit nog wel eens iets van André gehoord?’

Ik keek hem aan en nam een langzame slok.

‘Je had het over dat stuk van mij. Dat stuk over die drugszaak. Herinner je je de naam van de verdachte?’

‘Nee. Ik herinner me natuurlijk niet alle namen uit zo’n stuk.’

‘André. André T.’ De glazen rinkelden toen Joosts vuist neerkwam. Ik wist dat zijn ogen groter zouden worden, dat zijn mond open zou gaan en hij met het puntje van zijn tong langs zijn bovenlip zou likken.

‘Holy fuck,’ zei Joost, met grote ogen. ‘Holy goddamned fuck. Fucking André. In de fuckin’ drugs.’

‘Daar was hij al mee bezig toen ik trouwde. Herinner je je die Porsche waarmee hij aankwam?’

‘Ik heb hem toen amper gesproken. Ik herinner me alleen dat hij een verschrikkelijke blonde stoot bij zich had.’

‘Klopt. Mandy.’

Joost keek me aan en hield, ongetwijfeld voor het eerst in lange tijd, zeker dertig seconden zijn kop. Ik genoot intens van het geroezemoes op de achtergrond.

‘En?’

‘Niks,’ zei ik. ‘Officier van justitie had geen schijn van kans.’

‘O. Dat vind ik dan toch wel weer goed om te horen. Goed gedaan van Dré. Heb je hem nog gesproken?’

‘Twee dagen geleden.’

‘Je bent met een toernee bezig! Waar dan?’

‘In Rotterdam. Fietst als een bezetene. Heeft een Pegoretti met bladgoud en een Engels-Russische vriendin van vijfendertig.’

‘Jezus,’ zei Joost. ‘Jezusgristus te paard... Nog meer?’

‘Nee.’

‘Pils. Een heel grote pils. Zo zie je maar weer, Pol, we hebben elkaar veel te lang niet gezien.’

‘Klopt, Tuur. En nog iets. Die vriendin van Dré, die Ludmilla, is de dubbelgangster van Laura.’

VI

Ik staarde naar het korte blonde haar van Marga Sap voor me. Er schitterde een gouden kettinkje doorheen. Ze droeg een strak zwart truitje en ik moest me inhouden om niet even met een vinger haar nek te strelen.

Het was eind augustus 1978, Gerrie Knetemann was juist wereldkampioen geworden en Giesma van wiskunde had het over de p-adische getallen. Ik probeerde me onzichtbaar te maken om vragen te voorkomen. Het duistere universum waarin hij zich bewoog was het mijne niet.

Naast me voorzag Joost de popmuzikanten in zijn Ryam-agenda van snorren en brillen – de meeste hadden trouwens al een snor. Hij tekende er ook tekstballonnen bij. Hij verveelde zich, Karel kon hem niets nieuws meer vertellen, Joost behoorde tot de mensen voor wie de logica van getallen en lijnen geen geheimen had. Hij las de *Pythagoras*.

Hij hield op met tekenen en stootte me aan.

‘Iemand spant een draad rond de aarde,’ fluisterde hij. ‘En iemand anders ook, maar die legt de draad niet op de grond, maar hangt hem op één meter boven de grond. Ja?’

Ik knikte zo ongeïnteresseerd mogelijk.

‘Goed. Nu is de vraag: hoeveel touw heeft die tweede man méér nodig dan de eerste?’

‘Geen idee. Kan helemaal niet. Hoe doen ze dat dan bij de oceanen?’

‘Het gaat om het principe. Dit is een denkexperiment. Nou?’

‘Tienduizend kilometer.’

‘Nee hoor. Eén meter meer maar!’

‘Kan nooit.’

‘De ene man heeft een lengte nodig van $2\pi r$ en de andere een van $2\pi r$ plus 1 meter. Maakt één meter. Mooi hè. Nu doen we hetzelfde met de omtrek van jouw pik.’

Marga Sap draaide zich om. Die begreep ook niks van wiskunde.

‘De omtrek van mijn pik?’

‘Ja, dat is wat anders dan de lengte, lul. Iemand legt er een touwtje omheen, en iemand anders doet hetzelfde, maar dan op één meter afstand. Hoeveel meer touw heeft-ie nodig?’

‘Jezus Joost, hou even op.’

‘Oók een meter,’ zei hij triomfantelijk en schreef iets in de tekstballon boven het hoofd van Freddie Mercury. Freddie had al een pijp in zijn mond.

‘I want to fuck Marga Sap,’ zei Freddie Mercury.

‘Hoffman, niet zo dom lachen,’ maande Giesma. Hij kalkte geheime codes op het bord.

Ik had mijn zwarte Levi's aan en het shirt van Michigan State dat mijn neef me had gestuurd. Het was donderdag en ik moest na wiskunde als een haas naar de muziekschool voor mijn orgelles, zoals gewoonlijk had ik weer niet geoefend.

Alles gebeurt tegelijkertijd, tijd is niet meer dan ordening, een illusie. Joost zegt dat tijd niet bestaat, André heeft een schilderij aan de muur over beweging die stilstand is, ik probeer de tijd stil te zetten. Onze vriend Peter moest op de bordeelboot van zijn vader op de deur van de *lovecabins* kloppen als de tijd om was. Er waren mannen die pas klaarkwamen als hij klopte. Een van zijn gedichten heet ‘Liefde is tijd’.

Ik neuriede zachtjes ‘You’re The One That I Want’ in Marga’s oor. Ze kreeg een lichte bloes in haar nek. Even met mijn vinger langs Marga Saps ketting, even spelen met haar blonde haar, even in haar nek blazen – wie weet werd ze verliefd op me.

Toen werd er hard op de deur van het klaslokaal geramd. Karel Giesma liet van schrik het krijtje uit zijn handen vallen. Marga draaide zich om met een vragende blik in haar ogen, alsof ze voelde wat ik van plan was.

‘Aufmachen!’ schreeuwde André achter in de klas. Joost liet zich lachend voorover vallen, met zijn gezicht in zijn armen. Giesma liep naar de deur en controleerde nog even of zijn vlinderdasje recht zat. Rector Berghout keek met zijn glurende ogen de klas in, de slierten haar over zijn kale kop, een grijns van tevredenheid over het effect van zijn mokerslag.

Naast hem stond een neger.

‘Entrez,’ zei Giesma.

Berghout liep naar de plek achter het leraarsbureau, gevolgd door de zwarte jongen. Die droeg een glanzend lichtblauw overhemd en een broek met wijde pijpen met iets van glim erin en een rode streep op de zijkant. Hij swingde losjes met de heupen.

‘Boney M,’ fluisterde Joost.

De jongen maakte een verlegen indruk, maar tegelijkertijd straalde hij ook zelfvertrouwen uit.

Marga draaide zich nog een keer naar me om. Haar mooie lippen vormden twee opgewonden woorden. ‘Een neger!’

‘Nee, een eskimo,’ fluisterde ik terug.

De rector keek de klas in en zei niets, kennelijk wilde hij ons de tijd geven dit historische moment in ons op te nemen.

‘Jongelui,’ zei Berkhout, ‘ik wil jullie voorstellen aan David Castelen. Hij komt uit Paramaribo en is onlangs hier komen wonen. David zal vanaf vandaag deel uitmaken van jullie klas. Ik ga ervan uit dat jullie hem wegwijs zullen maken en ervoor zullen zorgen dat hij zich snel thuis zal voelen op onze school. Iemand vragen?’

Geen vragen.

‘David, nog vragen?’

‘Nee, ik heb geen vragen.’

‘Mooi zo. Dan zal de heer Giesma je een plaats wijzen en dan kun je je kennis van de Hollandse wiskunde snel gaan bijspijkeren.’

‘Hopelijk is die niet zo moeilijk als de Surinaamse.’ Er werd gelachen. Giesma wees hem de lege plaats naast André, achter in de klas. David liep erheen als Elvis Presley naar het podium, met van die swingende heupen.

Joost keek me aan en maakte veelbetekenende bewegingen met zijn wenkbrauwen. ‘Goeie jongen,’ fluisterde hij.

Ik knikte. ‘Wat denk je, zou het een homo zijn?’

‘Negers zijn nooit homo, wist je dat niet? Die hebben een veel te grote om homo te kunnen zijn. Dat trekken die andere homo’s niet.’

Ik zag een nieuwe rode blos in de nek van Marga Sap – die wist het zeker ook nog niet.

David's vader had een klein reisbureautje aan de Lange Hofstraat, Reisbureau Oost-West. Castelen senior zelf had een hartgrondige hekel aan reizen en ook aan vakantie. Vanwege de toekomst van zijn kinderen was hij naar Nederland gekomen en daarmee was voor de rest van zijn leven alle reislust opgebruikt.

De familie woonde boven het reisbureau, zodat het leven van vader Castelen, die voor zijn klanten de wereld in de aanbieding had, zich grotendeels afspeelde binnen een ruimte van tien bij tien bij vijf.

‘Ik begrijp die mensen niet,’ zei hij. ‘Wat moet je daar nou, in zo’n rotland? Ziektes loop je op, het eten is verschrikkelijk, je dochter wordt aangerand en er is niets beters te doen dan in een ligstoel op het strand hangen. Het gaat me te ver om de mensen aan te raden gewoon thuis te blijven, ik moet ook mijn geld verdienen, maar ik snap er weinig van. Oost west, thuis best, zeg ik altijd maar.’ De naam van zijn reisbureau vond hij een goede grap.

David had het gebrek aan verplaatsingsverlangen van zijn vader overgenomen. Een jaar nadat ze waren aangekomen, kon je al met zekerheid zeggen dat ze nooit meer weg zouden gaan, en dat over driehonderd jaar de tiende generatie Castelen nog altijd naar volle tevredenheid in het stadje zou wonen.

Toen David zeventien was, bedacht hij dat het tijd werd voor de verkoop van wat hij ‘Avonturenreizen’ noemde. De eerste Avonturenreis die Reisbureau Oost-West aanbood ging naar Lapland. Daar moesten de vakantiegangers dagenlang van hut naar hut trekken, terwijl ze intussen werden lekgestoken door de muggen en moesten zien te overleven op bosbessen en meegenomen proviand.

Eerst zag de oude Castelen er niks in. ‘Je kunt net zo goed martelingen gaan verkopen,’ zei hij. Maar David hield stug vol dat mensen juist behoefte hadden aan een portie echte ellende. Zolang het maar overzichtelijk was en ze na korte tijd weer veilig naar huis terug konden om daar grote verhalen op te hangen. Uiteindelijk stemde zijn vader toe.

David schreef een advertentietekst voor ons lokale krantje over de Avonturenreis naar het hoge noorden, waarin hij het had over ‘het loeien der elanden’, ‘het fascinerende noorderlicht’ en de ‘eeuwenoude gewoonten en rijke kleurenpracht van de Lappen’. Binnen zes dagen was de reis volgeboekt. Castelen senior vond het een onweerstaanbaar grappig idee dat zijn klanten straks gewoon hun buurman zouden tegenkomen, in plaats van een loeiende eland.

‘Des te beter,’ zei David. ‘Dat vinden de mensen leuk.’

‘Ze zijn allemaal gek geworden. Maar ze kunnen het krijgen zoals ze het willen hebben.’

En zo kreeg Reisbureau Oost-West er een poot bij, Eastwest Adventures, onder leiding van de grootste huismus ter wereld, David Castelen.

David hoefde ik niet te zoeken op de site van een universiteit of via een advocaat. Hem zag ik als ik in Zutphen was, een keer of drie per jaar. Om mijn vader te bezoeken, toen die nog leefde. Of wanneer ik voor de krant in de buurt was.

Na een uurtje hoorde ik het oostelijke accent terugkeren in mijn zinnen, alsof mijn tong verheugd was dat hij de aangeboren klanken weer mocht vormen. Om de zoveel tijd kwam de gedachte aan een terugkeer bij me op. De Griekse emigrant die rijk is geworden in Amerika en na gedane zaken terugkeert naar zijn dorpje op een eiland in de Ionische Zee. De oude Hoffman, die de wereld heeft gezien, wijs is geworden en terugkeert naar zijn roots. Het zou mooi zijn als André en Joost dat ook zouden doen, konden we in café Annie & Wim een kaartje leggen.

In de vijfendertig jaar die David nu in het stadje woonde, was hij erin geslaagd een volbloed Achterhoeker te worden. Hij sprak de mensen die naar zijn reisbureau kwamen in vlekkeloos dialect aan en niemand keek daar raar van op.

Hij woonde nog altijd boven de zaak, en de Avonturenreizen waren zijn belangrijkste product. Hij had geprofiteerd van de toegenomen welvaart en verveling. Een van zijn meest succesvolle reizen was een twee weken durende trektocht door Suriname, met overnachtingen in hutten van bosnegers en inclusief een dag piranhavissen. Ook zette hij mensen af in de wildernis van Alaska. Merkwaardig genoeg was de vraag naar die reis toegenomen nadat een van zijn klanten een aanval van een grizzlybeer maar ternauwernood had overleefd.

‘De mensen worden steeds veeleisender,’ zei hij. ‘Je bent er niet meer met een voettocht door een woestijn vol schorpioenen of een survival door de jungle met gammele hangbruggen over krokodillenrivieren. Dat vinden ze tegenwoordig al aan de saaie kant. Zweefvliegen op de Noordpool, een reis naar de Canarische Eilanden met een leuke Duitse onderzeeër uit de Tweede Wereldoorlog, aan zulke dingen moet je denken. Er was hier laatst iemand die had *Moby Dick* gelezen. Wilde op walvisvaart en het mocht wat kosten. Daar ga ik dan achteraan en die jongen is drie weken geleden naar Japan gevlogen en zit nu op zo’n schip. Hij zou een stukje walvisvlees voor me meenemen.’

David is altijd ongetrouwd gebleven. We praten daar nooit over. Hij vroeg mij

nooit naar mijn huwelijk en daarna ook niet naar mijn scheiding, ik val hem niet lastig met vragen over zijn vrijgezellenstatus. We hebben genoeg andere gespreksonderwerpen. Hij is een lezer die in zijn eentje de boekhandel van Zutphen overeind houdt, en zijn voorkeuren zijn divers. Hij prijst debuten aan van schrijvers van wie ik nog nooit heb gehoord, maar hij raadt me ook obscure IJslanders aan en biografieën van Amerikaanse generaals – de Burgeroorlog is een van zijn specialiteiten. Hij bezweert me voortdurend dat ik Toergenjev moet lezen en herlezen. ‘Toergenjev is de grootste. Zeker, Tsjechov komt in zijn buurt, die kan je ook de steppes laten ruiken. Maar Toergenjev is de enige bij wie je de mensen hoort praten. Het is bijna eng.’

Hij is een fervente filmliefhebber en ook op dit terrein voorziet hij me van waardevolle tips. Waar hij de tijd vandaan haalt om die stapels weg te lezen, en intussen ook nog al die films te bekijken, is me een raadsel. Hij zegt dat hij veel leest als er geen klanten zijn. ‘Wat door dat verdomde internet steeds vaker voorkomt.’

Ik had David telefonisch op de hoogte gebracht van mijn ontmoetingen met André en Joost, maar hij eiste dat ik persoonlijk verslag kwam uitbrengen. ‘Ik voel een reünie in de lucht hangen. Daar heb je het niet over via de telefoon. De Beatles zijn ook niet weer bij elkaar gekomen via de telefoon.’

‘Die zijn nooit meer bij elkaar gekomen.’

‘Dat bedoel ik. Wanneer spreken we af?’

‘Woensdag?’

‘Woensdag.’

Dinsdag stuurde hij me een mail.

‘Beste Bartje,’ schreef hij, ‘om je morgen geen schok te bezorgen het volgende. Wat is er gebeurd? Ik voel me de laatste tijd een beetje vermoeid, dus ik denk: laat ik eens naar de dokter gaan. Ik kom bij dokter Coomans. Hij klopt op mijn borst, hij hengelt wat met die stethoscoop over mijn buik en rug: primadelux. Bloeddruk. Geval om de arm, pompen en leeg laten lopen. Veel te hoog. Medicijnen en afvallen. Hij vraagt: doe je iets aan sport? Ik zeg: ik fiets. Geen idee waarom, want ik fiets helemaal niet. O, zegt hij, wat leuk, ik fiets ook. Sportfiets? Ik zeg: ja, een racefiets, een Koga. Enige merk dat me te binnen schiet. Fantastisch, zegt de dokter, zondagochtend halftien, op het ’s-Gravenhof voor hotel Eden. Ik naar Van

Spankeren: ik moet een Koga. Per se een Koga? Ja, een Koga. Hij wijst naar een Koga. Prima, die neem ik. Tik twaalfhonderd euro af en loop de winkel uit met een Koga. Plus een outfit. Zondag is het zover, zie er als een berg tegen op.'

'Beste David,' mailde ik terug, 'het had me minder verbaasd als je een Thais vrouwtje had aangeschaft. Godallemachtig, de kampioen van Suriname. We gaan snel een keer fietsen.'

'Zeker,' antwoordde hij. 'Met Joost en André erbij. Ploegentijddrit. Vandaag een Rapha-shirt besteld. Ken je die? Schitterend, echt schitterend. Merinowol. En een zijden bandana. Als ik ga fietsen, wil ik er natuurlijk wel een beetje gesoigneerd bij zitten. Zo heet dat toch?'

Ik stuurde de mailwisseling door naar Joost en André.

Ik liep de Italiaan aan de Houtmarkt binnen, waar David drie keer per week eet. Hij is een man van vaste gewoonten: ik hoefde niet te zoeken waar hij zat. Hij droeg een lichtblauw overhemd, dat fraai combineerde met een zwarte broek en schoenen die eruitzagen of ze waren gevlochten. David bestelt zijn overhemden in Italië, net als zijn handgemaakte schoenen. Hij is zelfs speciaal naar Italië gereisd om zich tot op de millimeter nauwkeurig te laten opmeten, een van de weinige buitenlandse reizen die hij de afgelopen decennia heeft gemaakt.

'Bart!' Hij kwam overeind om mijn hand te schudden en me op de schouders te rammen. 'Bart jongen! Het is weer een uitzonderlijk genoegen je hier te treffen. Dit stadje is een ontheemde plek als jij er niet bent. Wanneer kom je nou eindelijk voorgoed terug? Het leven zou zo enorm aan kwaliteit winnen! Vestig je hier toch als schrijver, dat zou ook heel goed zijn voor de faam van deze stad.'

Davids welkomstteksten waren conferences, uitgesproken in een met vage herinneringen aan Paramaribo overgoten Achterhoeks dialect, dat hij extra aanzette omdat hij wist dat hij er mij een groot plezier mee deed.

'Vriend David!' zei ik gewoontegetrouw, 'fietsheld, in wat voor exclusieve eetgelegenheden hebben we vanavond weer het genoegen? Kom je hier vaker?'

'Slechts drie- à viermaal per week,' zei hij terwijl hij de ober wenkte. 'Vandaag is toevallig mijn duizendste bezoek, dus ik denk dat we uitbundig zullen worden gefêteerd door de binnengelopen eigenaar.'

Hij bestelde een fles witte huiswijn. 'Een keer wat goeds, nooit meer iets anders, is mijn motto. Wat jij?'

‘Klopt.’

Hij vroeg me of ik Roland Barthes al had gelezen, over de Tour de France. Ik zei dat ik *Mythologies* op de stapel ‘nog te lezen’ had liggen.

Behalve Anna was David de enige die wist dat ik bezig was met een boek waarin ik wielrennen en filosofie wilde verbinden. Als werktitel had ik het *De fietsende Spinoza* gegeven. Ik had al veel over Spinoza en zijn opvattingen gelezen. Ik had ook geprobeerd de *Ethica* door te werken, maar daarin was ik helaas vastgelopen.

David had me zelfs al een hoofdstukindeling gestuurd: 1. De fiets, filosofisch ontleed; 2. Filosoferen op de fiets; 3. De Griekse filosofen en de fiets; 4. Kant op de fiets; 5. De Tourzeges van Merckx, filosofisch ontleed; 6. Armstrong de filosoof; 7. De fiets als vervoermiddel naar de waarheid; 8. Seks, filosofie en de fiets (plus een grote pils); 9. Hoe vrouwen te verleiden met filosofie en fiets; 10. Lezen met losse handen; 11. Nietzsche was een pakker.

Bij David weet je nooit of hij iets meent of dat het een grap is. Dit was iets ertussenin, vermoedelijk. Hij bestookte me met leestips voor het project. Ik had de indruk dat hij de helft van de tijd op het reisbureau besteedde aan research voor mijn boek.

‘Hoe is je Frans? De nieuwe biografie van Anquetil móét je lezen. Zie je de koppeling van gedrag op de fiets en levensvisie schitterend geïllustreerd. Weet je dat Anquetil teleurgesteld was wanneer hij een tijdrif met twaalf seconden verschil won? Dat vond hij elf seconden te veel. Schitterend toch? Daar kun je wat mee, of niet dan? Of anders met zijn opvattingen over liefde en seksualiteit. Haha! En dan is er nog Peter Sloterdijk, de Duitse filosoof. Die heeft zéér interessante dingen geschreven over ...’

‘David, luister. Ik ben bang dat ik nooit aan schrijven toekom als ik alle boeken die je mij aanraadt eerst nog moet lezen. Dan sterf ik lezend in bed zonder één letter op papier te hebben gezet.’

Hij keek me even teleurgesteld aan. Daarna wendde hij zich naar de ober die kwam aanlopen om de bestelling op te nemen.

‘Tweemaal woensdag, Henk.’

‘Woensdag?’

‘Heerlijk. Zul je zien. Volgens mij hebben we hier nog nooit op woensdag gegeten, of wel?’

David pakte het servet van tafel, legde het op zijn schoot, boog zich een stukje

voorover en keek me aan. Hij was al weer over de teleurstelling heen.

‘Bartje, dit raad je nooit. Wie komt er vorige week ineens mijn winkel binnengelopen? Nou?’

‘Geen idee.’

‘Marga Sap. Marga Sap! Komt er zo’n Amerikaanse dame de zaak binnen, je kent dat wel, zwaar onder de make-up en de botox en ik denk: wat zullen we nou krijgen? En ineens zie ik het. Marga Sap. Moet jij raden hoe ze tegenwoordig heet.’

‘Geen flauw benul. Marga Juice?’

‘Marge Armstrong. Ik zweer het je. Marge Armstrong. Haha!’

‘Niet waar!’

‘Waar!’

‘En?’

‘We zijn wezen eten. Hier.’

‘Origineel.’

‘Daarvoor hebben we twee uur door het stadje gewandeld. Ze was hier zeker vijftientig jaar niet meer geweest. Keek d’r ogen uit.’

‘En toen?’

‘Na het diner heb ik haar naar haar hotel gebracht en heeft ze me verteld wat ze dacht toen ik de eerste keer jullie klas binnenkwam.’

‘Nou?’

‘Ze had gehoord dat alle zwarten een enorme pik hebben en ze dacht: daar heb je er een.’

‘Schei uit, Daaf.’

‘Dus ja...’

‘Nee!’

‘Ja. Marga Sap. Eindelijk.’

‘En nu?’

‘Nu is ze terug naar Jack in Lansing, Michigan. Je moet de hartelijke groeten hebben.’

‘Het hangt in de lucht.’

VII

De dag waarop Hinke en ik trouwden, was tevens de dag waarop mijn vriendschappen met Joost en André in de koelkast werden gezet. In de jaren daarvoor was het contact al veel minder intensief geworden, nu voltrok zich de scheiding.

Tijdens het diner ging Joost op zijn stoel staan en begon te spreken. Toen hij met dubbele tong de naam Laura liet vallen, wist ik dat het mis zou gaan. Hij had het over 'Bartjes grote liefde', over de vrouw die 'vanavond hier had moeten zijn, misschien wel aan Barts zijde'. Of, voegde hij eraan toe, 'aan die van mij'. Mensen keken verbaasd op, ze begrepen er niets van. De toespraak was ook alleen voor mij bedoeld. Het leek alsof hij dit moment had afgewacht om me iets betaald te zetten.

'Laat hem daarmee ophouden,' siste Hinke. 'Ik schaam me dood! Ik wil dit allemaal niet horen, laat hem ophouden!' Ze schudde aan mijn schouder. Ik maakte een paar vage handbewegingen naar Joost, maar die was niet meer te stuiten. Het werd pijnlijk stil, ik zag hoe zich een ramp voltrok, maar ik was niet in staat passende maatregelen te treffen.

Joost was net begonnen met een gedetailleerde beschrijving van Laura's uiterlijk toen David opstond, naar hem toe liep, hem iets in zijn oor fluisterde, hem bij zijn middel pakte en over zijn schouder gooide. Hij zette hem aan de bar op een kruk, sprak hem indringend toe en liep terug naar de tafel alsof er niets was gebeurd.

Ik heb mijn huwelijksnacht op een luchtbed in de woonkamer doorgebracht. Ik kon dat wel begrijpen, Joost was per slot van rekening mijn vriend.

André kwam in een splinternieuwe Porsche naar de bruiloft. Hij had een blonde vriendin meegenomen, die afkomstig leek uit een ander universum. André sprak weinig, zelfs niet met zijn ouders. Er waren tientallen mensen die hij kende, maar hij bewoog zich als een schim door het gezelschap. Hij droeg een wit pak en schoenen van slangenleer. Toen hij vertrok omhelsde hij me en zei: 'Sorry Bartje.' Dat zijn heel lang de laatste woorden geweest die ik uit zijn mond hoorde.

VIII

Als je in Zutphen vanaf de Groenmarkt naar de Marspoortstraat loopt kom je na een paar honderd meter bij de rivier. Aan de overkant liggen de uiterwaarden, die 's winters volstromen en soms bevroren, zodat je erop kunt schaatsen.

Op een warme juliavond in 1980 zaten David, André en ik op een muurtje aan de stadskant over het water uit te kijken. Joost ontbrak, die was naar een zomerkamp voor jonge sterrenkijkers in Drenthe.

Wij volgden de schepen die voorbijvoeren. André lette op of er mooie vrouwen aan het roer stonden. Hij had het over een televisieserie waarin een mysterieuze waterzigeunerin met haar boot was aangekomen in een klein dorpje aan de rivier. Daar had ze een jongen ingewijd in de liefde. 'Kan hier ook gebeuren,' zei hij. 'Elke dag kan ze hier aanleggen. En dan sta ik vooraan.'

Ik vroeg wat dat was, ingewijd worden in de liefde.

'Dat je voor de eerste keer neukt.'

'Ja, dat snap ik. Maar wat is daar dan voor geheims aan?'

'Dat is geheim.'

David gooide steentjes in het water. Ik had voor de lijst net *In de bovenkooi* van Biesheuvel gelezen en stelde me voor dat er vanuit de richting Kampen een brommer kwam aansnorren over het water, zo onder de oude stalen brug door, op weg naar de Rijn.

'Belachelijk,' zei André. 'Die man is gek.' Hij sprong van het muurtje om naar huis te gaan. Op dat moment wees David stroomafwaarts. 'Moet je zien!' riep hij.

We zagen een grote zwarte schoenendoos onze kant op komen. Het gevaarte torende hoog boven het water uit en werd voortgeduwd door een klein bootje met een lange schoorsteen waar pufjes rook uit kwamen. Het leek alsof een klein keffertje met zijn snuit een zwarte dobermann besnuffelde.

André ging staan en begon te zwaaien. Langzaam ploegde het duwbootje met zijn zware vracht verder en verlegde het de koers naar de kade. We konden zien dat er een kleine man met een grote snor achter het roer stond. Plotseling ging op het platte dak van de zwarte doos een luik open. Er klom een jongen met blonde krullen uit. Hij ging op het dak staan, als een veldmaarschalk die vanaf een heuveltop het verloop van de slag volgt. Hij stak zijn hand op. Naar ons, of misschien was het een

teken naar de man in de duwboot. Die wees onze kant op.

‘Ahoy, recht zo die gaat!’ riep André. De jongen en de man reageerden niet. Het duurde nog ongeveer vijftien minuten voor de kapitein erin was geslaagd al manoeuvrerend de kade te bereiken. ‘Hé!’ riep hij in onze richting, ‘h-h-help eens even!’

We renden naar de kade. De jongen stond nog steeds op het dak. De kapitein, die een overall vol olievlekken droeg, was uit het duwbootje op het gangboord van de zwarte doos geklommen en gooide een dik touw naar de wal. André, die op zeilkamp was geweest, pakte het touw en legde het om een bolder.

‘P-p-pas op je v-v-vingers,’ riep de kapitein. Hij was inmiddels naar achteren gelopen en sprong met een tweede touw in de hand aan wal. Nadat hij dat had vastgemaakt, liep hij naar ons toe. ‘Bedankt hoor, j-j-j-ongens. Mijn naam is Seegers, W-w-willem Seegers. En daar op het dak staat mijn z-zoon Peter.’

‘Hallo,’ zei Peter.

Het duwertje stootte zo nu en dan nog een rookpluim uit, alsof het nog lag na te hijgen van de krachtsinspanning. Kapitein Seegers checkte de landvasten. ‘Anders moet ik hem morgen ophalen in K-k-kampen. En daar komen we n-net vandaan. En daar houden ze niet zo van ons soort b-b-b-oten.’ Hij wees naar een paar lelijke vlekken op de zijkant van de boot. ‘Snap je w-w-wat ik be-be-bedoel?’

‘Verf en eieren,’ riep Peter vanaf het dak. Kapitein Willem begon snaterend te lachen. Hij draaide aan een lier, waardoor een loopplank die rechtop tegen de boot hing naar beneden kwam. Vervolgens ging de deur die achter de loopplank verscholen ging open. Een vrouw van een jaar of veertig liep op hoge hakken over de plank naar de wal. Ze had een zonnebril op. Kapitein Willem verdween door de deur naar binnen.

André stootte me aan en grijnsde. ‘Zul je d’r hebben.’

De vrouw keek om zich heen alsof ze zojuist voet aan wal had gezet op een door wilden bewoond eiland. Ik zag dat het duwertje Little Red Rooster heette, de grote doos had geen naam. Er waren inmiddels wat meer mensen naar de kade gekomen.

Niemand zei wat, het wachten was op een nadere verklaring van een van de drie opvarenden. Kapitein Willem Seegers verscheen weer ten tonele. Hij had andere kleren aangetrokken en leek nu op een ober van een chic restaurant. Hij had net zo’n vlinderstrikje als Karel Giesma. Hij bevestigde een bord naast de deur. SWEET LADY JANE stond erop. Met daaronder: SAUNA OP HET WATER, met de openingstijden.

‘Z-z-zo,’ zei kapitein Willem. ‘D-d-die hangt.’ Peter verdween door het luik naar binnen.

Even later bevonden wij ons in de bar van de Sweet Lady Jane. Aan de waterzijde van de boot zaten wel ramen. Er hingen rode gordijnen voor, waardoor je vaag de contouren van de overkant van de rivier kon zien. Er lag zacht roze tapijt op de vloer en er stonden een paar comfortabele banken rond goudkleurige tafeltjes. Kapitein Willem wees naar de vrouw achter de bar. ‘Madame Olga,’ zei hij. De vrouw had haar zonnebril opgehouden en groette ons met een amper waarneembaar knikje. ‘Mijn moeder,’ zei Peter.

‘Wat willen de heren dr-dr-drinken?’

‘Doe maar een biertje, kapitein,’ zei André.

‘Ja, voor ons ook een biertje,’ zei ik, en ik wees naar David. Wij voelden ons niet op ons gemak. Madame Olga had plaatsgenomen achter de bar en opende een koelkast.

‘Jullie zullen misschien d-d-denken: wat is dit voor een vreemde b-boot,’ zei kapitein Willem, om de stilte te doorbreken. ‘Nou, de m-m-meisjes komen m-morgen.’

Peter glimlachte. Hij was ongeveer even oud als wij.

‘We blijven hier een weekje liggen,’ zei hij. ‘Dat is voor de publiciteit. Meestal staan we na een dag of drie in de krant. Dan weet iedereen dat we er zijn, en daarna gaan we naar een plekje waar we van de gemeente mogen liggen. En dan komen de mannen.’

‘De mannen?’ vroeg David. ‘Je vader zei: de vrouwen.’

‘Ja. Naar het bordeel.’ Peters vader stond instemmend te knikken. ‘Peter is goed van de t-t-tongriem gesneden. Ik weet niet w-w-waar hij het van heeft. Niet van mij in elk geval.’

‘Dus het is geen sauna,’ besloot ik. André keek me verwijtend aan.

‘Een soort sauna,’ zei Peter. ‘We hebben zo’n zweethok en een Turks bad.’

‘Het is een neuksauna.’ André sprak het uit alsof dat een algemeen erkende saunacategorie was. Peters moeder keek hem boos aan en zette drie flesjes bier en glazen op de bar. Ze zei nu voor het eerst iets, in een taal die wij niet konden verstaan.

‘Dat is Russisch,’ zei Peter. ‘Ze zegt dat het de eerste en de laatste keer is dat we

jullie hier zien, want de Sweet Lady Jane is alleen voor mannen boven de eenentwintig.'

'Jammer,' zei André.

Peter vertelde dat hij in Zutphen naar school zou gaan. In Kampen zat hij in de vierde van het atheneum.

'Mooi,' zei David. 'Dan kom je bij ons in de klas. Als je tenminste naar het Baudartius gaat.'

'Natuurlijk niet,' verklaarde André, 'dat is christelijk.' Madame Olga knikte van wel.

'Er is nog een vriend van ons,' zei David nadat hij Peter had uitgelegd waar onze school was. 'Joost. Is er nu even niet, zit naar de sterren te kijken op de hei. Zijn vader is dokter.'

'Een d-dokter!' riep kapitein Willem. 'Die hebben wij hier n-nodig voor de meisjes.' Hij zei iets in het Russisch tegen zijn echtgenote, die bevestigend knikte.

David pakte een pen van de bar en schreef iets op een bierviltje. 'Misschien is het beter wanneer u zelf even belt. Dit is het nummer.'

Kapitein Willem knikte. 'Als jullie mij willen excuseren, dan g-g-ga ik nu even aan het werk, want morgen moet alles in gereedheid z-z-zijn. Peter blijft wel even bij j-j-jullie. Hij is dichter. Ik ben heel trots op hem.' Dit laatste kwam er zonder stotteren uit. Peter keek voor het eerst een beetje gegeneerd. 'Hij schaamt zich er een b-beetje voor, maar dat is onz-onz-onzin. Zijn gedichten zijn pr-pr-prachtig.' We keken naar Peter.

'Klopt,' zei hij.

Peter had iets sereens over zich. Hij leek niet erg op zijn plaats op een hoerenboot, wat overigens ook gold voor zijn vader en moeder. Die hadden meer van een extravagant galerie-echtpaar, gespecialiseerd in Russische kunst.

Toen we onze biertjes op hadden, maakte madame Olga een hoofdbeweging naar Peter. Die knikte terug. Er werd aan boord van de Sweet Lady Jane veel gecommuniceerd met korte knikjes.

We klommen naar het dak.

'Dus morgen komen de hoeren,' zei André.

‘De meisjes,’ zei Peter. ‘We noemen ze nooit hoeren. Dat klinkt niet aardig, vindt mijn vader.’

‘Hoeveel zijn het er eigenlijk?’ vroeg André.

‘Vier.’

‘Zijn ze mooi?’

‘Anders komen er natuurlijk geen klanten.’

André dacht even na. ‘En mag jij gratis?’

Peter keek hem aan. Toen begon hij te lachen. Eerst een kort gehik, dat overging in langere uithalen en uitliep op een regelmatig geschok, alsof hij de stuipen had gekregen.

‘Sorry,’ zei Peter, toen hij weer een beetje bij zijn positieven was gekomen. ‘Maar ik vond het een grappige vraag. Nee, ik mag helemaal niet.’ Hij dreigde opnieuw in een lachcoma te raken.

‘Is dat zo grappig? Dat is toch niet zo raar? Als je vader een garage heeft, mag je toch ook in de auto’s rijden?’

‘Kom maar een keer langs als wij op onze vaste plaats liggen. Als je in mijn kamer in de klerenkast gaat staan, kun je met een glas tegen de muur de geluiden van kajuit 3 horen. Dat is amusant.’

‘Oké,’ zei André. ‘Amusant. Afgesproken.’ Peter klom weer naar beneden, en wij volgden. ‘Amusant,’ herhaalde André nog een keer.

In de bar poetste madame Olga de gouden tafeltjes glimmend. Ze zei iets tegen Peter.

‘Ze zegt dat ik moet vragen of ik jullie vriend mag worden,’ zei hij, op een toon alsof de vraag behalve heel normaal ook volkomen overbodig was.

‘Dat is goed,’ zei David. André en ik knikten dat het inderdaad goed was. Peter knikte naar zijn moeder. Die knikte naar kapitein Willem, die op een trapje stond om een lamp te vervangen boven een ligbank.

‘Daar ben ik h-h-heel blij om. Vriendschap is het allermooiste dat er is.’

Een week later kwam Peter bij ons in de klas. Hij was bescheiden en rustig, maar had ook een zelfbewustzijn dat je niet meteen zou verwachten bij een jongen van zestien. Het was opvallend dat hij even gemakkelijk omging met de meisjes als met de jongens in onze klas. De meisjes gedroegen zich alsof ze hem al jaren kenden.

Peter was de natuurlijke leider die niets hoefde te doen om het leiderschap te veroveren en te behouden.

En hij dichtte dus. Vreemde gedichten, vonden wij. Ze zaten vol wilde gedachtesprongen en associaties. Soms waren ze vier regels lang, dan weer honderd. In de boekenkast op zijn kamer stond, naast tientallen video's, ook een hele rij dichtbundels. Hij kon gedichten uit zijn hoofd opzeggen, ook heel lange. Je zag, terwijl hij stond te declameren, hoe hij leek te verdwijnen in een andere wereld. Hoe de woorden en beelden bezit van hem leken te nemen. Soms kwam er een blik in zijn ogen die mij angst inboezemde.

Hechte vriendschap is een regenboog. De rationele geest van Joost, de emotionele van André, de romantische van Peter en de stoïcijnse van David, dat klopte. Het is altijd moeilijk om jezelf te analyseren, maar ik denk dat ik van alles wat had. Dat kun je een gebrek aan eigen persoonlijkheid vinden, maar ook de bindende kracht van het bescheiden ego. Als zij de verschillende kleuren vormden, was ik het omgekeerde prisma dat de lichtbundels samenvoegde.

Peter liet de pr voor zijn poëzie aan ons over, en aan zijn vader. Die had Hein Broekhuis van modemagazijn Modern gevraagd Peters gedichten op geschept papier te kalligraferen. De kalligrafie was Heins grote hobby en Peters vader betaalde in natura. Kapitein Willem deed er een mooie lijst omheen en hing ze aan de wanden van de Sweet Lady Jane.

Zelf was hij bescheiden over zijn gedichten. Toen hij een brief kreeg waarin stond dat werk van hem zou worden geplaatst in *Maatstaf*, liet hij hem zwijgend aan ons lezen.

‘Gefeliciteerd!’ riep Joost. ‘Je wordt beroemd man!’

‘Ik wil een gesigneerd exemplaar,’ zei André. ‘Die worden later goud waard.’

‘Het is een tijdschrift,’ verbeterde Peter hem, ‘geen bundel. Die komt later.’

Wij waren trots dat een groot dichttalent als hij onze vriend wilde zijn, ook al waren wij niet in staat zijn talent op waarde te schatten. ‘Die jongen daar, dat is Peter Seegers,’ zei Joost op een avond in discotheek Talk of the Town tegen een gast van zeker twee meter met een oorbelletje. Hij wees onze kant op. ‘Weet je wel, van de Sweet Lady Jane. Hij is dichter. Gerrit Komrij heeft hem een groot talent genoemd.’ Joost had te veel gedronken.

‘Wie?’

‘Gerrit Komrij! Jezus man, je weet toch wel wie Gerrit Komrij is? Komt ook uit de Achterhoek. Als die zegt dat je een groot talent bent, dan ben je het ook. Ga daar nou maar van uit.’

De jongen keek hem met een verachtelijke blik aan. ‘Rot toch op man, met je Gerrit Komkommer.’ Hij stond op en duwde Joost aan de kant. ‘Hoerenloper.’

‘Boeren,’ zei Joost toen hij terugkwam met een dienblad vol pils. ‘Geen idee van de kunst.’

IX

We zagen haar voor het eerst op 14 juli 1981. We waren met z'n vijven in het zwembad, onder de eikenbomen, op onze vaste plek, waar het gras licht omhoog liep. We deden wat we altijd deden, voetballen, ijsjes eten, wespen vangen in een flesje, slappe praatjes ophangen en David in de dubbele nelson nemen. Uit mijn transistorradio klonk de stem van Theo Koomen, vanaf de motor in de Tour de France. De etappe voerde die dag naar Alpe d'Huez en die wilde ik niet missen.

Joost onderwierp David juist aan wat hij de helse straf der sodomieten noemde – hij had voor zijn lijst *De Taal der Liefde* van Gerard Reve gelezen en dat boek had op hem evenveel indruk gemaakt als *De Renner* op mij. Hij sloeg met een takje venijnig in op Davids lichtgekleurde voetzolen. 'Dat vind jij wel lekker, ouwe homo.' Al sinds Davids entree in de club was hij onze homo. Dat kwam door zijn manier van kleden, maar ook doordat hij niet de moeite nam te ontkennen dat hij het was. Hij liet ons rustig onze gang gaan. Van de pesterijtjes van anderen die eruit voortkwamen trok hij zich helemaal niets aan. Anderen deden er niet toe. Ons interesseerde het overigens ook niet zoveel of David nou echt homo was of niet.

'En straks zal ik je strakke jongenskontje moeten geselen!' riep Joost. David las rustig verder in *Huckleberry Finn*. Peter had een schrift en maakte aantekeningen.

André hield de bal hoog en telde. Dat was eigenlijk overbodig, want als het moest kon hij het volhouden tot sluitingstijd. Met links, met rechts, met het hoofd, of met een combinatie van die drie.

Ik deed niks. Ja, kijken naar de anderen.

Toen kwam ze aanzweven. André hield op met tellen, liet de bal weggrollen en draaide zich om. Joost staakte zijn martelpraktijken en keek in dezelfde richting als André, terwijl zijn mond openviel en zijn tong tevoorschijn kwam. David sloeg zijn boek dicht en keek ook. Peter hield op met schrijven en draaide zijn hoofd naar rechts.

Ze straalde. Ze trok alle energie van het zwembad naar zich toe en ze leek zich niet bewust van wat ze aanrichtte. Ze legde een handdoek op het gras, streek neer als een boomblad in een zuchtje wind in de nazomer, draaide zich op haar rug, trok haar rechterbeen op en sloot haar ogen.

Joost was de eerste die zich herpakte. Hij stamelde, maakte spreekbewegingen zonder wat te zeggen, wat bij hem een teken was dat er nog heftige en onverwerkte

ervaringen in zijn brein rondtolden.

‘Zag je dat?’ vroeg hij toen op een fluistertoon, alsof het een fata morgana was geweest. ‘Zag je dat? Jezusman. Ik bedoel, zie je dat?’

‘Wat bedoel je?’ zei David.

Joost was te verbijsterd om op de grap te reageren. Hij staarde met open mond naar het wezen.

‘Wie is dat?’ vroeg ik.

Niemand antwoordde. Het was ook een stomme vraag. Peter was overeind gekomen. Die was wat mooie vrouwen betrof wel wat gewend, maar dit was voor hem ook een speciale verschijning.

André pakte zijn bal, hield hem een keer of tien hoog en liet hem bewust van zijn wreef stuiteren, in de richting van het meisje. Het was perfect gedaan, de bal rolde zacht haar kant op, toucheerde haar heup en bleef naast haar liggen.

Het meisje keek op. Ze lachte.

André liep naar haar toe. Terwijl hij de bal pakte, zei hij: ‘Hallo.’ Hij zei ‘Hallo’ tegen een heilige engel of een filmster of god mocht weten wat het was.

‘Hallo,’ zei het meisje.

‘Sorry van die bal. Hij schoot van mijn voet.’

‘Geeft niet.’

André aarzelde even. Hij stuiterde een keer met de bal. ‘Heb je zin in een ijsje?’ vroeg hij toen, alsof ze zijn zus was.

‘Graag.’

Er was iets met die stem. Ze zong een beetje en hij was warm. Het was een stem die je ziel masseerde. André wees naar ons vieren. ‘Kom er even bij zitten. Die allerbruinste jongen wilde net ijs gaan halen.’

De godin kwam soepel overeind, pakte haar boek, haar tas en haar handdoek en kwam naar ons toe.

Ze had blond, halflang haar, dat in lange slagen langs haar gezicht viel. Haar ogen waren blauw, niet het harde Germaanse blauw, maar het blauw dat je wel ziet op huizen op de Griekse eilanden. Haar huid was van goudkleurige zijde.

‘David, jouw beurt.’ André zei het opnieuw met die doortastendheid waarvan ik me niet kon herinneren dat ik die ooit eerder had waargenomen.

David stond op. Hij keek naar het meisje met een blik die deed vermoeden dat hij waarschijnlijk toch geen homo was. Ze lachte naar hem en er ging een golf jaloezie door me heen. Ik had die ijsjes moeten gaan halen.

‘Chocola?’ vroeg hij het meisje.

‘Ja, lekker.’

Terwijl David wegsjokte, ging ze zitten, trok haar knieën naar zich toe en zei toen: ‘Ik heet Laura.’

Peter keek haar lang aan, zonder iets te zeggen. ‘Peter,’ zei hij. ‘Ik heet Peter.’ Haar ogen bleven langer op hem gericht dan op ieder van ons, maar dat was met alle meisjes zo.

‘Petertje, Petertje!’ riep Theo Koomen op de radio. Peter Winnen had de etappe gewonnen.

X

Ik was onmiddellijk bezeten van Laura van Bommel. Het was natuurlijk niet mijn eerste verliefdheid. Ik was smoorverliefd geweest op een stagiaire van drieëntwintig bij Frans, op een jonge buurvrouw bij ons in de straat die altijd langs kwam fietsen in een strakke jeans, een meisje achter de kassa van de supermarkt, een stuk of drie meisjes uit de klas boven de onze. Het waren gemakkelijk verwisselbare verliefdheden die net zo snel opkwamen als ze weer verdampten. Gestuurd door hormonen en een verlangen naar het onbekende, met wie dan ook als gids. Maar met Laura was het anders. Voor de eerste keer ondervond ik dat verliefdheid een vorm van krankzinnigheid is. Ik ontdekte een oerverlangen en herkende een bijna onbedwingbare drift in mezelf. Ik wist ook meteen dat het gevaarlijk was en voelde intuïtief dat je eraan kapot kon gaan.

Ik was niet de enige. Vanaf het moment waarop André die bal naar haar toe schoot werd er een dimensie aan de verhouding tussen ons vijven toegevoegd. Die van de jaloezie. Begeerte die geen mededingers duldt, het gevecht op leven en dood, ontembare instincten. We goten dat ieder in een eigen vorm: André, Joost en ik in die van hunkering en verlangen, terwijl David trachtte de controle te handhaven door zijn stoïcijnse houding aan te nemen en eigenlijk leek alleen Peter zich aan het gevecht te onttrekken. En dan had je natuurlijk ook nog die andere onverdraaglijke klootzakken die om haar heen hingen.

Met grote liefde komt angst, de angst dat ze eeuwig onbereikbaar zal blijven en als dat niet zo blijkt, de eeuwige angst haar te verliezen. Die doet vreemde dingen met je.

Laura sloot zich bij ons aan vanaf de dag waarop ze het zwembad kwam binnenlopen. Het leek alsof ze speciaal naar het zwembad was gekomen om ons te ontmoeten. Ons kwintet werd een sextet, een bijzonder groepje van vijf jongens en een mooi meisje, de sirene van een hecht spelende band.

We kwamen niet bij haar thuis. Ik liep net zo gemakkelijk de woonkamer bij Joost of André binnen als die van onszelf en ik plunderde zonder problemen de koelkast van Davids ouders. De Sweet Lady Jane was gemeenschappelijk terrein, ook al mopperde madame Olga daarover.

Maar we kwamen nooit bij Laura, ook al woonde ze bij André en mij in de buurt. 'Willen mijn ouders liever niet,' zei ze. Vermoedelijk waren haar ouders helemaal niet van ons bestaan op de hoogte. Ze vertelde ons niet hoe ze erin slaagde 's

avonds, als we uitgingen, weg te komen, of op zaterdag met ons te gaan zwemmen, schaatsen of maar wat rond te hangen.

Als je haar vader en moeder naast elkaar zag lopen, op zondagochtend op weg naar hun kerkgebouwtje, zou je nooit hebben kunnen denken dat ze een perfecte dochter hadden. Het meisje verschilde zo van haar ouders, dat ze wel geadopteerd of in de wieg verwisseld moest zijn.

Cor van Bommel was boekhouder op de steenfabriek van Van Deutekom, even buiten de stad. Hij had een vreemd loopje. Het leek of zijn linkerbeen steeds een fractie te laat de signalen van de hersenen doorkreeg. Laura's moeder, klein en rond, liep altijd schuin achter hem, alsof ze hem wilde opvangen wanneer hij achterover zou vallen. De blik in hun ogen verraadde niets van wat er in ze omging, behalve dat elke vrolijkheid was uitgebannen. Ze spraken alleen met anderen als het echt niet anders kon. Volgens Laura werd er thuis ook amper gesproken.

De ouders van Laura behoorden tot een kleine geloofsgemeenschap die elke zondag tweemaal bijeenkwam in een onopvallend gebouw in de Kuiperstraat. Laura ging sinds haar dertiende niet meer naar de diensten. Over wat dat voor de verhouding met haar ouders had betekend, wilde ze niet praten. 'Ze kunnen het geloof niet naar binnen slaan,' zei ze. Ik vermoedde dat Cor van Bommel dat wel had geprobeerd.

Eén keer, op de boot bij Peter nadat we daar een film hadden gezien over een jongen die was opgevoed bij de Amish, zei ze er wat meer over. 'Opeens zat ik zo vol met schuld dat het overliep. Elke zondag ingepeperd krijgen hoe verdorven en slecht je bent, dat wil je op een gegeven moment niet meer.' Ze zei dat ze niet begreep waarom ze steeds om vergeving moest smeken. En toen, zonder verdere uitleg: 'Het is alsof je opgroeit in een concentratiekamp waar je maar één ding mag denken, en als je dat niet doet, word je bedreigd met de eeuwige verdoemenis.'

'Gehersenspoeld,' zei Peter.

De concurrentiestrijd kwam sluipend en onuitgesproken. Een buitenstaander zou het niet zijn opgevallen, maar ik merkte het aan terloopse zinnnetjes en blikken, aan stootjes die voorheen nooit werden uitgedeeld, kleine steken onder water. Opeens zette iemand een streepje onder de zwakheid van een ander, klonk de lach om een domme opmerking net iets anders. Opeens liep André in andere broeken dan zijn afgetrapte jeans en had Joost Spaanse rijlaarzen gekocht nadat Laura zich een keer

had laten ontvallen dat ze die stoer vond. Er gebeurde iets met de loyaliteit tussen ons vijven, die was niet langer absoluut en er kwam wantrouwen voor in de plaats.

David deed niet mee aan het haantjesgedrag en probeerde ons bij elkaar te houden. Eerder dan wij zag hij hoe de jaloezie ons uit elkaar zou drijven – en hij deed zijn best dat tegen te houden. ‘Jullie zijn geile apen,’ zei hij. ‘Uitslovers.’ David wist al dat wat wij romantiek noemen, in feite de vernietiger van romantiek is, van de onbaatzuchtige jongensromantiek in elk geval.

‘Dus jij zou haar niet willen neuken,’ zei Joost. David haalde geërgerd zijn schouders op. ‘Jij zegt toch ook niet dat je André wel eens zou willen naaien,’ zei hij. ‘Zo praat je niet over vrienden.’

‘Maar dat wil ik ook niet,’ zei Joost. ‘Dat is het verschil tussen vrouwen en vrienden.’

Laura wist wat haar effect op ons was, maar ze liet in het begin geen voorkeur merken, alsof ze beseftte dat dat het onmiddellijke einde van haar plaats in onze groep zou betekenen. Ze balanceerde als een balletdanseres op spitzen en verdeelde haar aandacht over ons vijven alsof ze er een boekhouding op na hield waarin ze de verdeling van haar sympathie nauwkeurig bijhield.

Ik weet niet precies wat haar in ons aantrok. Misschien was het onze hechtheid die haar een veilig gevoel gaf, misschien vormden wij samen een beschermingswal tegen alles waarmee ze was opgegroeid. Samen waren we gevoelig, belesen, intelligent, grappig en sportief. Peter citeerde uit de wereldliteratuur, André noemden ze in de krant de Rensenbrink van de A1 van Be Quick, Joost kon je de relativiteitstheorie uitleggen of wees je de sterrenbeelden aan de hemel. Je liet hem tien seconden een saxofoonsolo horen en hij wist wie het was. David was de begripvolle luisteraar die je nooit onderbrak of met zijn eigen sores kwam aanzetten. Maar met elke dag dat ze bij ons was, met elk woord dat ze sprak, met elke blik en elke aanraking, werd duidelijker dat deze ménage à six niet eeuwig kon blijven duren.

Ze was een jaar jonger dan wij, geboren op 21 april 1965. Dat ze toch bij ons in de klas zat, kwam doordat ze een klas had overgeslagen. Ze was ons in bijna alle vakken de baas – misschien dat Joost net iets meer exacte brillen had, maar ook hem kon ze soms versted doen staan door de snelheid waarmee ze wiskundige problemen doorzag.

Haar grote liefde was Engelse poëzie, en Emily Dickinson in het bijzonder. En ze hield erg van de theaterstukken van Ionesco en Pinter. In de vijfde voerden we

Pinters *Verjaardagsfeest* op. Joost was Stanley, de hoofdrol, André en ik speelden Goldberg en McCann. Ons acteertalent schoot schromelijk tekort, maar dat de voorstelling een groot succes werd, was volledig te danken aan de regisseuse.

Tussen Laura en Peter ontstond vrij snel iets wat afweek van wat André, Joost, David en ik met haar hadden. Peter had een soulmate gevonden. Bij Laura voelde je vanaf het begin diepe bewondering voor Peters talent. Ze was gefascineerd door wat ze onmiddellijk herkende als iets buitengewoons. Wij zagen ook wel dat Peter dingen kon die wij niet beheersten, maar als hij te zweverig werd, maakten we hem even gemakkelijk uit voor sinterklaasrijmelaar.

Wanneer Peter en Laura het over gedichten hadden, verhieven ze zich ver boven ons. Dat vonden wij best en als we er genoeg van kregen, zeiden we dat. Vooral Joost wond er geen doekjes om. 'Rijmelaar en zwijmelaar,' noemde hij hen een keer.

Een nieuw gedicht liet Peter eerst aan haar lezen. Hij overhandigde haar het gedicht en hij volgde de beweging van haar ogen terwijl ze het las. Daarna hing hij aan haar lippen om haar oordeel te vernemen. Meestal dacht ze even na, en kwam dan met een recensie die je zo in de krant kon zetten. Alle verwijzingen, alle beelden, alle associaties: ze verbond ze moeiteloos tot een oordeel, dat overigens stevast positief was, met hier en daar een suggestie voor lichte verbetering of aanpassing. Die nam Peter, zeker in het begin, altijd over.

'Soms leest ze iets wat ik er zelf helemaal niet bewust in heb gestopt,' zei hij. 'Dat heb je natuurlijk vaker, met gedichten. Mijn vader interpreteert er ook altijd op los. Die bezorgt me de slappe lach met wat hij er allemaal in leest. Maar bij haar is er iets vreemds aan de hand. Het zijn niet haar interpretaties, het zijn mijn coderingen die ze ontrafelt. Ze vertelt me waarom ik dingen zo heb geschreven, en dat klopt heel vaak. Soms schrik ik me dood, want dan zegt ze dingen die ik liever niet had willen weten.'

Peters talent bloeide op toen Laura zich ermee ging bemoeien. Hij was nog altijd heel erg jong, en zij was nog jonger, maar het leek of ze hem in korte tijd volwassen maakte als dichter. Soms ging ze naar Amsterdam om daar de boekhandels af te struinen – en hij maakte hartstochtelijk gebruik van wat ze aandroeg. Dat waren vooral Engelstaligen: Thomas, Hughes, Heaney.

Ze was dienstbaar aan Peters talent, alsof hij degene was die ook haar eigen onuitspreekbare verlangens en pijn kon verwoorden, als ze zijn ziel maar genoeg voedde. Onvermijdelijk kwam ze meer en meer voor in de gedichten die hij schreef, tot hij, welhaast natuurlijk, aan een cyclus begon die helemaal om haar draaide. Om de directe associatie uit de weg te gaan heette het meisje in de gedichten Anna, maar

het was duidelijk genoeg dat het over Laura ging. Zij zag dat natuurlijk zelf ook, maar dat veranderde haar houding niet. Ze gaf hem de kralen voor de ketting die voor haarzelf was bestemd.

Peters boodschap luidde niet: ik hou van jou. Ze ging over overgave, over een persoon aan wie hij zich met hart en ziel kon uitleveren en van wie hij volledige overgave verlangde.

Wij zagen niet onmiddellijk dat er een directe lijn liep van Peters poëzie naar de werkelijkheid. Een gedicht was voor ons iets dat ver was verwijderd van het leven zoals zich dat elke dag voordeed. Dat de Anna uit zijn gedichten dezelfde was als Laura, begrepen we wel, maar tegelijkertijd gingen de gedichten over een Laura die wij niet kenden, die misschien een beetje op onze Laura leek, maar dan wel door de ogen van een dichter, en die keken nu eenmaal anders en vermomden de werkelijkheid tot die onherkenbaar was.

We vroegen ons wel af hoe het precies zat, met hun verhouding. We zagen ook dat de relatie tussen hen tweeën veranderde, dat Peter na een tijdje anders op Laura's commentaar reageerde dan in het begin, dat hij zich er minder van leek aan te trekken en haar vaker corrigeerde. Ze kregen een keer ruzie toen Peter haar een 'preutse trut' noemde omdat ze een paar zinnen waarin hij seksueel erg expliciet was bekritiseerde en zei dat ze die 'plat' vond.

Er leek echter geen sprake van fysieke aantrekkingskracht tussen Peter en Laura – dat maakte de intimiteit tussen hen beiden voor ons dragelijk. Ze leken alles te vertalen naar de poëzie, inclusief de eventuele liefde die ze voor elkaar voelden.

'Waarom schrijf je zelf eigenlijk geen gedichten?' vroeg André haar eens.

'Dichters wonen in een andere wereld en ik niet.'

'En Peter?'

'Peter wel.'

Op een avond, toen we op het dak van de Sweet Lady Jane zaten, kondigde Peter aan dat hij het laatste gedicht voor zijn bundel had voltooid. Hij ging staan en begon het voor te dragen. Ik keek naar Laura om te zien hoe ze reageerde – die bundel was per slot van rekening voor haar. Ik had verwacht dat ze ontroerd zou zijn, trots misschien, en dat was ze ook, maar ik zag, voor het eerst, ook angst.

XI

In maart, een paar dagen voor de uitreiking van de Spinozaprijs, kreeg ik een vriendschapsverzoek en een bericht op Facebook van Laura Guazzi. Ik keek ernaar alsof ik een bericht van een dode had ontvangen. Ze schreef een paar korte zinnen. ‘Lieve Bart, ik zou het heel fijn vinden als ik jullie zou kunnen ontmoeten. Ik ben in juli in Avignon, vanwege het theaterfestival. Kunnen we dan iets organiseren? Veel liefs, Laura.’

Ik schreef terug hoe blij ik was dat ze van zich liet horen en dat ik haar ook graag wilde terugzien. Tot meer was ik niet in staat. Alle woorden bleven steken.

Daarna belde ik David. ‘Ik weet waarvoor je belt,’ zei hij alleen maar. ‘Ik zit hier al een uur voor me uit te staren. En ik heb al wat dingetjes gecheckt in de Provence. Godallemachtig.’

Ik reed naar Den Haag en arriveerde bij een gebouw waar MUSEON op stond. Er liepen al mensen naar binnen, maar we hadden afgesproken dat ik voor de ingang op David zou wachten. Die moest met de trein uit Zutphen komen. Ik had André gemaïld, maar niks meer van hem gehoord.

Ik begon me al af te vragen of David soms naar de verkeerde stad was gegaan en ik wilde hem sms'en, toen ik hem uit een taxi zag stappen. Hij stak zijn hand op. ‘Sorry,’ zei hij, ‘je had het er laatst over dat tijd niet bestaat, maar hij bestaat wel degelijk. Volgens de NS tenminste. Arriveren niet altijd op tijd, maar zijn wel altijd strikt op tijd vertrokken. In het niemandsland daartussen dwaalt de wanhopige reiziger.’ Hij zag er glorieus uit in zijn Italiaanse maatpak.

André had ook dure pakken, maar aan hem kon je zien dat hij er niet mee was opgegroeid. Zijn vader droeg alleen een pak bij bruiloften en begrafenissen, hetzelfde pak dat hij bij zijn eigen huwelijk aan had, en in de kist. André leek uit alle macht de eeuwenoude achterstand van de Tankinks op de pakkendragende klasse te willen goedmaken.

David had de natuurlijke uitstraling van de filmster die 's ochtends zonder na te denken een Cornelianipak uit de kast trekt en het om zijn perfecte lijf hangt: als gegoten, in superieur vertoon van maatvoering en stofbeheersing. Hij hoorde thuis op de catwalk, als de perfecte symbiose tussen man en pak zoals God die ooit bedoeld moet hebben toen hij Adam zijn schaamte liet ontdekken en de basis legde

voor de textielindustrie.

Ik klopte David op zijn buik.

‘Is binnenkort verdwenen,’ verzekerde hij, ‘kijk maar goed.’

‘Zonde van dat mooie pak.’

‘Mag jij dit hebben. Beetje innemen, klaar. Dat C&A’tje dat je nu aan hebt, kan echt niet.’

‘Peek & Cloppenburg. Kostte nog een mooie cent.’

Hij keek me met gespeelde minachting aan. ‘Pauper.’

We liepen naar de ingang, over twee minuten zou de ceremonie beginnen en we wilden niet dat Joost zich zou moeten verexcuseren voor zijn boerenvrienden die te laat binnenvielen. We liepen een trap naar beneden en kwamen in een zaal die al flink was gevuld.

Op het podium maakte een man zich gereed om aan zijn toespraak te beginnen. De eerste rij was nog leeg.

Iemand sloot de deur. De man op het podium nam een slokje water. Vanuit een deur aan de zijkant van de zaal kwamen de genomineerden voor de Spinozapremie binnen, Joost als laatste. Terwijl hij naar zijn stoel liep ging de deur weer open. Het was André. Hij stak joviaal zijn hand op naar de geniale natuurkundige. Die keek stomverbaasd zijn kant op, alsof hij in de man met de glinsterende kale schedel, het Paul Smithpak en de schoenen van wit krokodillenleer een alien zag die al zijn theorieën omver kegelde.

André keek met zijn hand boven zijn ogen de zaal rond, om te zien of hij ons kon ontdekken. ‘Dré!’ riep David. ‘Hiero!’ Hij wees naar de stoel die we hadden vrijgehouden.

André omhelsde David en gaf mij een stevige klap op de schouders. De man op het podium kuchte en streek nog een keer het papier met zijn toespraak glad. Op dat moment draaide Joost zich om, keek onze kant op. ‘Zit jij eindelijk ook, Tankink? Dan kunnen we beginnen!’ Iedereen moest lachen, maar alleen wij hoorden dat op Joosts imitatie van Karel Giesma nog altijd weinig viel aan te merken.

‘Begin maar, Karel,’ antwoordde André. De voorzitter begon. Wij luisterden niet, we zaten weer als drie pubers in de bankjes bij wiskunde.

‘Luister,’ zei André zacht. ‘Dit raden jullie nooit. Ik kijk van de week bij mijn vriendschapsverzoeken op Facebook en...’

‘Laura,’ zeiden David en ik tegelijk. André keek even teleurgesteld, maar toen weer opgetogen. ‘On-ge-loof-lijk toch!’

Een mevrouw met grijs haar die voor ons zat keek verstoord achterom.

‘Ssst.’ David wees naar de spreker.

‘Ik stond wel tien minuten onder stroom,’ zei André voor hij achteroverboog en deed alsof hij naar de spreker luisterde. Even later boog hij zich weer naar ons toe. ‘Straks niks tegen Joost zeggen. Kun je lachen. Gast heeft volgens mij geen Facebook. Kon hem tenminste niet vinden.’

De man achter de kathedr maakte de namen van de winnaars bekend: Joost was erbij. Nadat zijn naam was gevallen, keek hij glunderend in onze richting. André stak zijn duim omhoog. Pas toen Joost een halfuur later naar voren liep om op zijn beurt zijn dankwoord uit te spreken, richtten wij onze volle aandacht weer op het podium. Joost maakte geroutineerd het middelste knoopje van zijn colbert dicht.

‘Hoeveel is die premie eigenlijk?’ vroeg André.

‘Anderhalf miljoen,’ zei ik. André siste tussen zijn tanden. ‘En dat mag hij allemaal zelf houden?’ Joost bedankte een lange lijst mensen en zei te hopen dat het geld van de Spinozapremie zou bijdragen aan het ontsluiten van ‘het grote geheim’. Toen hij bijna klaar was, keek hij nadrukkelijk onze kant op.

‘Op de diepste niveaus,’ zei hij, ‘bestaan tijd en ruimte niet meer. Dat is het fascinerende en tegelijkertijd het onbevattelijke van de snaartheorie. Maar soms raakt die diepere werkelijkheid aan die van ons. Ik verzoek u niet allemaal om te kijken, want het zijn niet moeders mooisten, maar daar rechts achter in de zaal zitten mijn drie oudste vrienden. Ze heten David, André en Bart en met hen heb ik gedurende mijn Achterhoekse jeugd de eerste bouwstenen voor mijn latere carrière gelegd. In de bouwhoek bij juf Hospes. Ik ben blij dat ze er zijn, en dat ze een brug in de tijd hebben geslagen, alsof die inderdaad niet bestaat. Ik dank u.’

Bij de voorgaande sprekers was er niet geapplaudisseerd, maar André begon enthousiast te klappen. Joost maakte een bijna onmerkbaar buiging, en hier en daar klapte iemand met André mee.

‘Ik zat anders gewoon in Suriname op de kleuterschool,’ zei David.

Toen de receptie bijna was afgelopen, vertrokken Joosts vrouw en zijn twee puberdochters. Ik had Valery één keer eerder gezien, nog voordat er dochters waren. Ik geloof niet dat ze me herkende, maar de ontmoeting was te kort om dat te

checken. Hun vertrek leek Joost op te luchten. Hij was zijn verbazing over onze aanwezigheid al te boven. We gedroegen ons alsof we vanwege zijn onderzoek probeerden te bewijzen alsof tijd een illusie is, en dus ook niet kan verstrijken.

Net toen André vroeg waarin Joost zijn zojuist verworven kapitaal ging beleggen, werd deze op zijn arm getikt door een vrouw van een jaar of dertig. Hij keek haar even keurend aan en liep toen met haar mee naar een hoek van de zaal waar het rustig was. Ze kwam me bekend voor, maar ik kon haar niet thuisbrengen.

‘Neukertje,’ zei André. ‘Hij kleedde haar alvast uit met zijn ogen. Kan ik me voorstellen als je zo’n sikkeneurig wijf hebt. Jezus, ze keek me aan alsof ik zo uit het riool was gekropen.’

‘Amerikaanse vrouwen vinden kale mannen onbetrouwbaar,’ verklaarde David. ‘Sociologisch onderzoek. Daarom hebben ze haarstukjes. Behalve zwarten, want die worden kaal weer wél aantrekkelijk gevonden. Komt door Michael Jordan en al die andere zwarte kaalkoppen. Het is heel ingewikkeld.’ André keek hem met een lege blik aan. In de hoek stond Joost heftig te gebaren.

‘Mot in de tent,’ zei André. ‘Ze stelt hem voor de keus om te gaan samenwonen of ze zet er radicaal een punt achter.’ Het meisje pakte een aantekenboekje. ‘Schrijft alles op wat hij zegt. Kan ze het later tegen hem gebruiken. Tjesus, wat een wijf.’

‘Journaliste,’ zei ik. ‘Van *Vrij Nederland*. Ben even haar naam kwijt.’

‘Sonja van Vleteren,’ zei David. ‘Ik herken haar van het fotootje dat bij haar verhalen staat. Neukertjes schrijven geen dingen in aantekenboekjes. Misschien bij jou, omdat je kaal bent.’

‘Jammer,’ zei André, ‘ik vond mijn theorie veel interessanter.’

Even later kwam Joost terug. Het meisje liep naar de uitgang.

‘Godverdomme,’ zei Joost.

‘Journaliste hè,’ zei André, ‘van *Vrij Nederland*.’

‘Ja. Ken je haar?’

‘Kutjournalisten.’ André gaf me zo’n ram op mijn rug dat ik de hete bitterbal uit mijn vingers in mijn glas bier liet vallen.

Een paar uur later zaten we in een restaurant.

‘God jongens,’ zei Joost, ‘dit vind ik mooier dan die hele prijs. Die gaat me nog

een hoop sores bezorgen. Hij trekt strontvliegen.'

André vroeg hoe het ging met hem en Valery.

'Baalt als een stekker, van Nederland. Vindt het hier een benepen moeras vol kwakende kikkers en proleten. Zit wat in. Maar ja, wat moet je? Dat intercontinentale getrouw, jezus.'

'Dat hele getrouw is onzin,' zei ik. 'Absurde uitvinding.'

'Amerikaanse wijven ... Breek me de bek niet open,' zei André. 'Zeg nou maar hoe het zit met de seks, Joossie. Lul er niet zo omheen.'

'Matig tot zeer matig, Dré. Nadert tot nul.'

'Joost rukt weer als vanouds,' concludeerde André. 'Of waren dat jouw studentes die ik vanmiddag op de tweede rij zag zitten? Dan is er nog hoop. Ze keken heel erg verliefd naar je.'

We hadden het niet over Peter. Hij zat bij ons aan tafel, er stond zelfs een lege stoel, maar we betrokken hem niet in het gesprek. We vermeden hem, zoals we hem heel lang hadden vermeden – eigenlijk sinds hij was begraven. We ontkenden zijn dood, of we bevestigden die door te ontkennen dat hij ooit had bestaan.

De enige die de ban ooit had doorbroken, was David. Op de begrafenis van zijn moeder beëindigde hij zijn toespraak met een citaat uit een gedicht van 'een vriend van ons'.

Ga slapen, op de woeste vlakte,

Op je zij, op haar zij,

Tot de ochtend je opensluit.

Soms kwam Peter bijna onmerkbaar langs, wanneer een van ons een uitdrukking gebruikte die tot zijn vaste jargon behoorde. Uitdrukkingen van Van Kooten en De Bie, Sjef van Oekel, citaten uit gedichten van Jules Deelder, zinnnetjes uit de soapserie *Soap*: ze refereerden onherroepelijk aan Peter Seegers, ze voegden zich naar zijn stem, naar de blik in zijn ogen, naar de grijns om zijn lippen. Als iemand van ons zich eraan waagde, hoorde je niet de imitatie van het origineel, maar de imitatie van Peters imitatie van het origineel. Als Joost het had over 'even de

pruimen op sap zetten', veranderde zijn Amsterdamse tongval opeens in het Nijmeegs van Peter en danste het zinnetje zoals het dertig jaar eerder had gedanst. Voor wie het kon horen.

Maar nooit viel zijn naam.

André stond op om bier te gaan halen, David ging pissen. Joost opende een bericht in zijn iPhone. Zijn blik verstrakte. De Amerikaanse natuurlijk, die vroeg waar hij bleef. Hij tikte wat terug, iets korts. Pleur op, of zoiets. Go fuck yourself.

André zette vier pilsjes en een bak borrelnootjes op tafel. Joost liet met een mistroostige blik zijn iPhone in de binnenzak van zijn colbert glijden.

'Je vriendinnetje van *vn* van vanmiddag zeker,' zei André, en wees naar Joosts borst. 'Had ze nog wat te vragen?'

Joost keek hem aan alsof André een helderziende was.

'Ja. Ze wilde weten wat André T. in mijn entourage doet.'

Joosts telefoon tingelde opnieuw. 'Zul je d'r godverdomme weer hebben. Als die gasten denken dat ze beet hebben, laten ze niet meer los. Teringwif.'

'Wat het ook is, blijven ontkennen,' zei André.

Joost keek op het scherm. Aan zijn groter wordende ogen kon je zien dat de boodschap hem verraste. 'Krijg nou de tering. Jezus! Even allemaal stil! Dit is een gedenkwaardig moment. Godsamme! Luister!' André knipoogde naar me. 'Ongelooflijk! Ik lees het voor. Stil!!' Hij schraapte zijn keel. 'Lieve Joost. Gefeliciteerd met de Spinozapremie. Ik zie ons nog zitten bij Maaskant van natuurkunde. Je was altijd al beter. Ik ben trots op je. Ik hoop je snel te zien. Kus, Laura.'

Hij was in de war maar keek ons tegelijkertijd triomfantelijk aan. Hij had een sms van de spoorloos verdwenen Laura gekregen. Wij speelden verbazing. 'Godsammeliefhebben!' riep Joost. 'Laura. Lau! Een sms van Lau!'

'Van wie?' vroeg André. 'Welke Lau?'

Joost begon argwaan te krijgen.

'Van Laura,' zei hij. 'Laura van Bommel!'

'O, die,' zei André.

Joosts mond viel open. 'Kut. Flauw, jongens.' Hij legde met een klap zijn mobiel op tafel. Die meldde alweer een bericht, maar hij keek er niet naar. 'Jezus jongens, ik

dacht even dat het echt van Laura kwam.'

'Die sms is echt van Laura.' André klonk zo neutraal mogelijk. 'Ik heb haar gisteren zelf jouw telefoonnummer doorgegeven.' Joost keek de tafel rond in een poging aan onze gezichten af te lezen of hij in de maling werd genomen.

'Krijg je, als je niet op Facebook zit,' zei André. 'Je kunt wel een beetje bijdehand gaan zitten doen met die snarentheorie van je, maar qua social media ben je natuurlijk een soort Papoea. Als je haar een brief wilt sturen: Via Bicchieraia 71, Arezzo. Voldoende frankeren alsjeblieft.'

'Dus jullie willen zeggen ...' Joost pakte zijn mobieltje weer. Na een blik op het scherm viel zijn mond weer open. Hij liet zien wat er was binnengekomen: de foto van ons zessen op de top van de Ventoux. 'Zo ben ik er toch een beetje bij' stond er in het berichtenvakje. 'Liefs, Laura.'

'Goeie foto,' zei André. 'Hangt toevallig ook boven mijn bureau.'

'Kijk 'm staan, in dat belachelijke gymbroekje,' zei Joost. 'Groot dichter, beroerde daler.' Hij nam nog een slok en hield de foto vlak voor zijn gezicht, alsof hij erin wilde kruipen en de tijdloosheid wilde benutten om terug te keren naar juni 1982.

'Die rode Raleigh,' vroeg hij toen, 'waar is die rode Raleigh van je pa gebleven, Dré?'

'Hangt nu bij mij in de kelder. Onder op het crankstel staat de naam Jan Raas gegraveerd. Goud waard, natuurlijk.'

'Jullie hadden helmen moeten dragen,' zei David.

Joost staaarde nog altijd naar zijn mobiel. 'Laura! Hoe is het mogelijk!'

'Ze is in juli in Avignon,' zei ik, 'voor het theaterfestival. Ze is regisseuse. En ze schreef dat ze ons heel graag wil zien. Niet hier, maar daar. Ik weet ook niet waarom. Dus eh ...'

Joost maakte een wegwerpgebaar. 'Heel slecht toneelstukje, dit.'

'Villa is gereserveerd,' zei David. 'Even buiten Bédoin. Kamperen is heel erg 1982 en we zijn geen achttien meer. Racefiets verplicht. Pak even jullie agenda's erbij. Ik heb hem vastgelegd vanaf 13 juli ...'

Joost sloeg met de vuist op tafel, alsof hij de voorzitter was die het besluit van de vergadering bindend verklaarde. 'Oké, we gaan terug in de tijd. Spannend. Ik kan wel even een onderduikadresje gebruiken.'

We hadden ons vermogen om snel tot overeenstemming te komen nog niet

verloren. Dat was al zo toen we op de kleuterschool zaten en Joost in twee woorden vertelde wat we gingen doen. 'Zandbak. Racebaan.' Later konden we hele zondagmiddagen landerig op het dak van de Sweet Lady Jane liggen tot iemand zei: 'Amsterdam.' En dan zaten we een halfuur later in de trein naar Amsterdam.

'Fietsen mee, Ventoux op.' Het ontbreken van Facebook had Joost even op achterstand gezet, maar nu nam hij het heft weer in handen. 'Dré hier verzorgt de dope.'

'Shut up, eikel,' antwoordde André. 'Kloteberg. Ik had gewoon lekker in de gevangenis moeten blijven. Ik ga je trouwens ongelooflijk aan gort fietsen.'

'Geen geneuk voor de koers,' zei Joost en keek naar mij.

XII

Als Peter niet zat te schrijven of lezen, keek hij films. Op zijn kamer had hij een grote televisie en een videorecorder, een Philips N1700. Erboven stonden op twee boekenplanken tientallen videocassettes.

Peters collectie bestond louter uit Italiaanse films. Volgens hem waren Italiaanse regisseurs de enigen die gefilmde literatuur maakten. Hollywoodfilms vond hij pulp en over Nederlandse films moest je helemaal niet beginnen, want dan barstte hij los in gescheld. Wij vonden *Spetters* best een goede film, maar volgens Peter bewees dat alleen maar ons gebrek aan smaak. ‘Die Verhoeven is een ordinaire proleet met een camera. En waarom wordt in Nederlandse films elke vrouw die in beeld verschijnt binnen vijf minuten genaaid?’

Hij nam films op van tv, maar hij wist op de een of andere manier ook aan originele video's te komen. Ik heb in die tijd alle Italiaanse films gezien die in Nederland uitkwamen. Peters kamer was groot genoeg om als minibioscoop voor zes personen dienst te doen. *Last Tango in Paris* en *Novecento* van Bertolucci, de *Canterbury Tales*, de *Decamerone* en *Salò of de 120 dagen van Sodom* van Pasolini; Fellini, Visconti, De Sica, Antonioni, Bolognini, Scola, de gebroeders Taviani en Olmi: dankzij Peter ontwikkelden wij ons razendsnel tot kenners van de Italiaanse cinema. Zeker één keer per week was er een voorstelling, die meestal door Peter werd ingeleid met wetenswaardigheden over de film, de regisseur of de acteurs en actrices.

Aan de wanden van zijn kamer hingen filmposters die hij kocht in een gespecialiseerd winkeltje in Amsterdam. Er hing er een van Visconti's *L'innocente*, waarop je een man zag met twee vrouwen. Hij had ook de poster van *Il giardino dei Finzi Contini* van De Sica: een man die met zijn hoofd rustte op de schouder van een vrouw.

André kwam op een van de avonden een keer aanzetten met *Once Upon a Time in the West*.

‘Dat is geen Italiaanse film,’ zei Peter.

‘Wel waar. Ze noemen het niet voor niks een spaghettiwestern. En is Sergio Leone een Italiaan of niet? Geweldige film, man, en alles wat je ziet is echt. Leone gaat geen water nadoen met blauw landbouwplastic, zoals die Fellini van jou.’ Een paar weken eerder was André weggelopen bij de voorstelling van *Casanova*, toen die

in een roeibootje op een plastic zee voer.

‘*Once Upon a Time* is Hollywoodshit. Allemaal vals sentiment. En ook tamelijk ongeloofwaardig.’ De enige Amerikaanse films die er wat Peter betrof mee door konden, waren *The Godfather* deel 1 en 2 en *Apocalypse Now*, omdat het volgens hem eigenlijk Italiaanse films waren.

Op een zondag nodigde Peter ons uit zijn nieuwe ontdekking te komen bekijken. Het was eind oktober, Jan Raas had die middag Parijs-Tours gewonnen.

Hij haalde een koker tevoorschijn en trok er een poster uit van *L’eredità Ferramonti* van Bolognini. Er stond een vrouw met een masker op. De film zei ons niets. ‘Die vrouw,’ zei hij toen hij de poster helemaal had uitgerold, ‘is Dominique Sanda. Speelde in *De tuin van de Finzi-Contini’s*.’ Hij pauzeerde even en haalde een kleinere rol uit de koker. ‘En Dominique Sanda,’ zei hij terwijl hij de rol in onze richting openrolde, ‘lijkt op iemand.’ Hij lachte, in afwachting van onze reactie.

‘Laura!’ zei Joost, alsof het een quiz was. Hij had gelijk. Het was alsof Peter ons een glamourfoto van Laura liet zien. De dromerige ogen met de grote iris, de neus en de scherp getekende mond, het donkerblonde haar: Laura.

Laura zelf was de enige die er niet van overtuigd was dat ze sprekend op Sanda leek. ‘Zo mooi ben ik niet.’

‘Jij bent nog iets mooier.’ Peter zei het op een toon die geen tegenspraak dulde. ‘Sanda is hier negentien,’ ging hij verder. ‘Ze speelde de hoofdrol in *Il Conformista* van Bertolucci.’

‘Welke film wordt het vanavond?’ André wees naar de plastic tas op de grond. ‘Iets met Laura, naakt in een kunstzinnige Italiaanse pornofilm?’

‘Dré.’

‘Sorry, Lau.’

Peter haalde twee cassettes tevoorschijn en hield ze in de lucht. ‘Allebei van dezelfde regisseuse. Lang naar gezocht, maar nu hadden ze ze eindelijk. Van Liliana Cavani. We beginnen vanavond met *Il portiere di notte*, oftewel *The Night Porter*. Die heb ik al een keer gezien, maar toen was ik vijftien. Dan begrijp je zulke films nog niet.’

‘Zal mij benieuwen,’ zei André.

‘Er zit seks in, dus jij gaat dit een hele goeie film vinden.’ Peter legde de cassette in

de videorecorder. ‘Zijn alle aanwezigen achttien?’

Van alle films die we op de Sweet Lady Jane zagen, heeft *The Night Porter* de diepste indruk achtergelaten, misschien op *The Godfather* na. Sommige scènes kan ik me nog steeds levendig voor de geest halen.

De ziekelijke passie tussen de voormalige ss’er Maximilian en de joodse Lucia verbaasde me. Ik wist nog niet dat onderwerping bij liefde kon horen, dat pijn er deel van kon uitmaken. Ik begreep die vrouw niet, en de man evenmin.

‘Zo is de mens,’ zei Peter, toen de film was afgelopen. ‘Zo is de liefde. Goeie seks, André?’

André staarde peinzend voor zich uit. Hij hoorde de vraag niet.

Laura keek met grote ogen naar Peter.

Een week later zagen we de andere film die hij had meegenomen, *Beyond Good and Evil*, over een driehoeksverhouding tussen een kunstenaar die ik niet kende, een kunstenaar die ik ook niet kende, en Friedrich Nietzsche. In de beginscène neukte de kunstenaar met de kunstenaar, terwijl Nietzsche ernaar zat te kijken.

Ik vond het niet zo’n bijzondere film, tot Peters irritatie. Hij noemde het een meesterwerk. Later vertelde hij dat hij *The Night Porter* nog drie keer had gezien, en *Beyond Good and Evil* vier keer. Dat deed hij wel vaker en meestal zag je elementen uit de films terugkomen in zijn gedichten.

De kunstenaar, die Lou Salomé heette, werd gespeeld door Dominique Sanda.

Even later, in november 1981, kwam Peters bundel *Gedichten voor Anna* uit. Er was een presentatie bij de uitgeverij in Amsterdam. Wij reden erheen in de Chevrolet Impala van Peters vader. Met Laura en Peter naast kapitein Willem op de voorbank en wij vieren achterin ging het net.

Madame Olga bleef thuis, omdat ze er toch niks van zou verstaan en je bovendien de sauna niet kon sluiten vanwege de presentatie van een dichtbundel. Kapitein Willem deed zijn best, met die gedichten aan de wand, maar de klanten hadden geen boodschap aan poëzie.

Wat madame Olga’s behoefte om mee te gaan ook verminderde, was de afwijking aan haar linkeroog die anderhalve maand eerder was vastgesteld. Volgens Peter was het een erfelijke kwestie die al meer leden van haar Russische familie blind had

gemaakt. ‘Ze is depressief,’ zei hij. ‘Ze wil nu ook dat we de boot gaan verkopen.’

Peters roem was hem vooruitgesnel, in de Amsterdamse scene. De mooie kamer van het grachtenpand waar de uitgeverij was gevestigd, was behoorlijk vol. Joost, André, David en ik stelden ons strategisch op bij de bierpomp. We probeerden onze geïntimideerdheid zo snel mogelijk onder de tafel te drinken. We zagen dichters die we nog hadden moeten lezen voor onze lijst en zelfs een paar mensen die we wel eens op televisie hadden gezien. Het duurde even voor het bier dat allemaal dragelijk had gemaakt.

Laura stond op verzoek van de uitgever naast Peter. Aan de andere kant stond kapitein Willem te glunderen. Het leek de uitgever een goed idee dat duidelijk werd wie er achter de Anna uit de bundel schuilging, dat ze Laura heette en dat ze bloedmooi was. Peter had een moderne twintigste-eeuwse gedichtencyclus over Laura gemaakt – kon het beter?

Peter las een paar gedichten voor. Na elk gedicht riep Joost, die te veel bier op een lege maag had gedronken, ‘Olé!’ De uitgever hield een toespraak waarin hij Peter ‘de nieuwe Hans Lodeizen’ noemde. Hierna overhandigde Peter het eerste exemplaar aan zijn vader. Die kreeg het te kwaad en moest met de kapiteinspet in de hand de tranen uit zijn ogen wrijven. Iedereen in de zaal was ontroerd, ook al was het inmiddels bekend dat de zeebonk kapitein was op een Ark der Lusten.

Na het officiële gedeelte kwam er een man met een zwarte bril en een baard naar Peter toe. Hij stelde zich voor en zei dat hij poëzierecensies schreef. ‘Dus de Anna van de gedichten is een bestaande vrouw,’ stelde hij vast.

‘Ze is een bestaande vrouw die waarschijnlijk aan mijn fantasie is ontsproten.’

De man knikte langzaam. ‘Jaja,’ zei hij. ‘Ik begrijp het. Het woord is vlees geworden. En is het juist, dat u bent opgegroeid in een bordeel?’

‘Dat is juist. Een drijvend bordeel.’

De recensent keek naar Laura, die het gesprek met een glimlach aanhoorde. Die glimlach werkte ontwrichtend. De man kreeg een rood hoofd, drukte de bril wat vaster op zijn neus en vroeg: ‘Ben jij de vriendin van Peter?’

‘Ik ben zijn muze.’ Laura leek opeens iemand anders te zijn geworden. Niet de Laura die we kenden, met haar zelfverzekerde terughoudendheid. Ze had iets uitdagends, iets wat ik nog niet eerder had gezien.

‘Ik probeer zijn gedichten te leven,’ zei ze. ‘Daar ga ik ver in. Eigenlijk zijn er geen morele grenzen.’ Om haar mond vormde zich het hautaine lachje waarmee ze

weekdieren met versierplannen van zich afhield. Ze zag dat dit er eentje was. 'Je kunt niet de conventies van de poëzie doorbreken en ze elders in stand houden. Vindt u ook niet?'

De man knikte. 'Jazeker, de kunst kan alleen bevrijdend zijn wanneer zij in zichzelf consistent is en trouw aan de eigen waarheid in al haar facetten. Ik geloof dat Neruda dat ergens schrijft.'

'Dat bedoel ik,' zei Peter. 'Neruda, inderdaad. Ouwe Pablo.'

'Ik beken ik heb geleefd,' voegde Laura daar behulpzaam aan toe.

'De bundel is dus niet voor niets aan jou opgedragen,' zei de man.

'Dat is moeilijk om zelf te zeggen, maar is het u opgevallen dat de bundel *Gedichten voor Anna* heet, en ik Laura?'

'Anna is je, eh, laten we zeggen literaire naam?'

'Hij vindt het opwindend me Anna te noemen. Ik weet ook niet waarom.'

Wie hem had beïnvloed, vroeg de man aan Peter.

'Liliana Cavani,' zei hij.

Op de terugweg imiteerde Joost de recensent. 'De kunst kan alleen bevrijdend zijn wanneer zij in zichzelf consistent is,' zei hij, 'vindt u ook niet, kapitein Seegers?' Kapitein Willem moest zo lachen dat hij te veel naar links uitweek. Een tegemoetkomende vrachtwagen raasde toeterend voorbij.

Peter sloeg een arm om Laura heen en trok haar tegen zich aan. Het was een gebaar dat we wel vaker zagen, de bezegeling van hun speciale dichterlijke band. We hadden stilzwijgend besloten dat er geen seks bestond, dat hun relatie een puur geestelijke was en dat wij dus niet kansloos waren.

De kritieken op de bundel waren juichend. Nederland had er een piepjong maar groot dichttalent bij, luidde de opinie. In *Vrij Nederland* verscheen een verhaal over de bloeiende poëzie in de provincie, met Peter Seegers als vaandeldrager. Laura werd aangehaald. 'De jonge poëzie verdraagt geen moraal.' Gelukkig lazen Laura's ouders geen opinieweekbladen. Anders hadden ze zich vermoedelijk met hun Daffodil te pletter gereden tegen de stoptrein naar Arnhem.

XIII

Op een donderdagavond fietste ik naar Joost. We hadden de volgende dag een tentamen biologie en hij moest me iets uitleggen. Ik liep door de achterdeur de grote keuken binnen. Er was niemand. Vanuit Joosts kamer klonk Elvis Costello die 'Oliver's Army' zong. Ik was in drie sprongen de trap op, gaf een ram op de deur en opende hem. Het was schemerig binnen. Op het kleine tafeltje in het midden van de kamer flakkerde een druipkaars.

Omdat Joosts bed tegenover de deur stond zag ik haar als eerste. Ze lag op haar buik op het bed een boek te lezen. Ze droeg een kort jurkje dat ik nooit eerder had gezien. Het zat strak om haar kont en was een beetje omhoog gekropen, zodat een groot deel van haar dijen zichtbaar was. Ze had haar benen een beetje gespreid. Joost zat aan zijn bureau met zijn fotocamera voor zich. Fotografie was zijn nieuwe hobby en hij had zelfs een doka ingericht.

Het kwam niet doordat ik Laura zag dat ik misselijk werd. Het was de huiselijkheid van het tafereel, de rust, de indruk dat ze het allebei heel fijn en knus vonden om bij elkaar te zijn – en het feit dat ik van niks wist, waardoor het voor mijn gevoel ook nog iets stiekems kreeg.

'O, sorry,' zei ik, sloeg de deur dicht en roffelde de trap af. Even later fietste ik uit alle macht naar huis. 'Klootzak,' mompelde ik. 'Godverdommes teringwif. Vuile verraders. Hoer.'

Twee dagen later liep ik met David langs de rivier. Hij hield daarvan, het herinnerde hem eraan hoe hij als klein jongetje langs de Surinamerivier liep. Ik begon over Laura.

'Ze lag op zijn bed, met zo'n geil jurkje aan.'

'Stond haar vast goed.'

'Heeft ze wat met hem?' vroeg ik. Misschien wist David meer dan ik.

'Niet dat ik weet. Maar ik heb het daar nooit met hem over. Ze is toch ook wel eens bij jou? André is met haar naar Arnhem geweest.'

Dat laatste wist ik niet. André dus ook al. Daar moest ik hem over spreken. Met hem kon dat, beter dan met Joost. Lullig dat hij me daar niks over had verteld.

‘Naar Arnhem?’

‘Ja. Naar iets in Musis Sacrum. Muziek denk ik. Weet het niet precies.’

Bij Joost op bed gaan liggen, met André naar jazz, hoe zat het met mij?

‘Ik moet je iets zeggen dat tussen ons moet blijven.’ Ik zag een platte steen, pakte hem op en liet hem over het water scheren. Hij stuiterde vier keer.

‘Oké,’ zei David.

‘Ik ben verliefd op Laura.’

David begon te lachen. ‘Dan heb ik nieuws voor je. Joost is ook verliefd op Laura. En André ook. En Peter, op zijn manier. En dan noem ik alleen nog maar de vrienden en bekenden in de eerste graad.’

‘En jij?’

‘Ik ook. Maar ik weet niet hoe erg. Van anderen weet ik dat precies, maar van mezelf niet. Ik ben geloof ik niet zo’n romanticus als jullie.’

‘Heb je het er met haar wel eens over? Over jezelf, of over een van ons?’

‘Nooit,’ zei David. ‘We hebben het over van alles, maar nooit over liefde. Ik geloof dat ze daar ook helemaal niet graag over praat.’

‘Hoe weet je dat?’

‘Anders zou ze het wel doen.’

XIV

Andrés vader stond achter het huis de Raleigh schoon te maken die hij aan het eind van het seizoen had gekocht van de ploeg van Peter Post. De fiets was van Jan Raas geweest. Hij haalde een doek met wasbenzine over de ketting om olie en vuiligheid te verwijderen. ‘Nadeel van de herfst,’ zei hij. ‘Je staat na elk ritje je fiets schoon te maken. Fiets jij nog wel eens?’

Ik knikte iets tussen ja en nee in. ‘Soms. Niet veel, de laatste tijd. André thuis?’

‘Boven. Zit de laatste tijd veel alleen op zijn kamer. Ziet er slecht uit. Jullie doen toch geen gekke dingen?’

‘Nee hoor.’ Ik liep de keuken en de gang door en was in drie grote sprongen boven aan de trap. ‘Dré!’ Er kwam geen antwoord, ik hoorde alleen ‘Another Brick in the Wall’ van Pink Floyd. Ik opende de deur. André zat in de enige stoel in de kamer, met zijn rug naar de deur en zijn benen op het bed.

Het raam stond open en ik kon goed ruiken waarom. André was sinds een tijdje aan het blowen. Hij had het over rode Libanon alsof hij het spul zelf importeerde, en inmiddels groeide er wiet in een pot in de hoek van zijn kamer. Je merkte verder weinig aan hem, behalve dat hij wat langzamer ging praten als hij een stickie had gerookt.

De grootste verandering was nog dat hij was gestopt met voetballen. Het geschreeuw van de trainer begon hem op de zenuwen te werken. Zelfs de voorzitter was langsgelopen om hem op andere gedachten te brengen – hij was al gedebuteerd in het eerste en gold als het grote talent van de club. Er waren al scouts van De Graafschap en Vitesse gesignaleerd. Maar André had er geen trek meer in.

‘Hé Bartje. Ouwe rukvogel.’

‘Dré, potsmoker.’

‘Heel goeie schimmelaafghaan,’ zei hij. ‘Hakt er flink in, wow.’

Ik kwam nooit in de soos waar André zijn hasjiesj vandaan haalde, ik hield niet van dat donkere sfeertje dat voor gezellig moest doorgaan en de vage types die er rondscharrelden.

‘Hou er toch mee op man. Ze zeggen dat je er gek van kunt worden.’

‘Kan ook zonder dat spul. Alles kan.’

‘Hé Dré, luister. Ik hoorde van David dat je met Laura naar Arnhem was geweest.’
Ik probeerde ontspannen te klinken.

‘Klopt. Naar het Willem Breuker Kollektief. Ken je dat? Experimentele jazz, zeg maar. Niks voor jou. Afgelopen zaterdag, had ik dat niet tegen je gezegd? Dacht dat ik het je had gezegd.’

‘Nee.’

‘Nou ja, het was helemaal te gek.’

‘O.’

‘Echt heel bijzonder. Het blaast en toetert van alle kanten. Ik kwam er wel vrolijk vandaan.’

‘En eh ... Laura?’

‘Die ook. Heel vrolijk. Die vond het ook helemaal te gek.’

‘Waren jullie met de trein?’

‘Ja, hoe anders? Op de fiets?’

‘Volgende keer wil ik wel mee. Misschien vind ik het ook wel leuk. Live is toch altijd weer anders dan van een plaat.’

‘Jaloers?’ vroeg hij. Hij legde *Tussen de raderen* van Hesse op de grond.

‘Ja,’ zei ik.

‘Jezus man. We kwamen Muis Sacrum binnen en de halve zaal draaide zich om. Niet voor mij.’

‘Nee.’

‘Hetzelfde in de trein. En op het perron. Het is alsof je met een beroemde filmster op stap bent.’

‘Ja.’

‘Ik deed net alsof ik niks in de gaten had, en zij ook.’

‘Hm.’

‘Toen we weer naar huis gingen, zaten we alleen in een treincoupé. Gelukkig.’

‘Alleen?’

‘Ja, alleen met z’n tweeën. Toen hebben we gezoend.’ Hij keek me nieuwsgierig aan, alsof hij goed in zich wilde opnemen wat zijn woorden teweegbrachten.

‘O,’ zei ik. ‘Gekust. Echt gekust, ik bedoel...’

‘Ja, echt.’

‘En toen?’

‘Toen niks. Toen kwam de trein aan en toen ging zij op haar fiets naar huis en ik ook.’

Ik durfde niet te vragen of er sindsdien nog iets was gebeurd, tussen hem en Laura.

‘Voor alle duidelijkheid, Bartje, we hebben geen verkering. Ik zie het je denken, dus ik zeg het maar even. Als jij met haar naar Willem Breuker was gegaan, had je ook met haar gezoend. Het was volkomen normaal. Het voelde alsof...’

‘Alsof wat?’

‘Ik weet het niet precies.’

‘Wat voelde er dan anders?’

‘Ja hallo, relax, ik zoek naar woorden. Ik heb het nog nooit eerder gevoeld, dus het is behoorlijk moeilijk te omschrijven.’

‘Ja.’

‘Het was zacht, lief.’

‘Hm.’ Ik moest oppassen dat ik hem niet ging imiteren, met z’n zacht en lief.

‘Ze vertelde ook dat Peter de laatste tijd raar doet.’

‘Wat dan?’

‘Wilde ze niet zeggen. Ze zei het en toen begon ze te huilen. Terwijl ze even daarvoor nog heel vrolijk was.’

Ik ging naar huis en belde Joost.

‘Ben je nog kwaad?’ vroeg hij.

‘Nee. Sorry dat ik zo a-relaxed deed.’

‘Er was niks. Jij dacht natuurlijk: ze ligt bij hem op bed, met dat geile jurkje, dus dan zal-ie hem er wel even hebben in gehangen ook, die grote tampeloeres van hem. Maar nee. Al had ik er geen bezwaar tegen gehad.’ Hij zweeg in afwachting van verdere vragen.

‘Ik dacht niks.’

‘Natuurlijk dacht jij dat wel. Maar ik zal je zeggen wat er is gebeurd.’

‘Ja.’

‘Goed. Jij komt binnen, je ziet haar liggen, en je bent weer weg. Ik kijk haar aan, en zij kijkt mij aan. We weten allebei wat er is. Ze komt overeind en begint te huilen.’

‘Huilen?’

‘Ja, niet keihard, met van die gierende uithalen, maar gewoon, zachtjes te huilen. Ik ga naast haar zitten en ik sla mijn arm om haar heen.’

‘En toen?’

‘Toen zegt ze: ik ben met André naar Muis Sacrum geweest, naar het Breukink Kollektief. Ik zeg: Breuker. Ja, Breuker, zegt ze. Na afloop zijn we nog even wat wezen drinken en toen hebben we de laatste trein gepakt.’

‘Weet ik.’

‘Maar dit weet je nog niet,’ zei Joost. ‘Want ze heeft dus met André zitten zoenen, in die coupé.’

‘Wist ik ook al.’

‘O. Waarom bel je dan?’

‘Had ze het met jou ook over Peter?’

‘Nee. Ze zei alleen dat ze bang was.’

‘Waarvoor?’

‘Weet ik niet. Zei ze niet. Ze was bang, zei ze.’

Er viel een stilte aan de andere kant van de lijn.

‘Bart?’

‘Ja?’

‘Ik zit daar, met mijn arm om haar heen, en opeens kust ze me. Vol op mijn mond, ik voel haar tong naar binnen glijden.’

‘Jezus Joost. Dus ...’

‘Verder niks. Heel even. Ze veegt haar tranen af, ze staat op en ze gaat weg. Het was, hoe zal ik het zeggen, het was ...’

‘Lief en zacht.’

‘Zoiets.’

Ik haalde adem.

‘Zei ze nog iets, voor ze wegging?’

‘Ze zei: Ik wou dat ik gewoon was. Zoiets als Marga Sap. En ik wou dat Peter ook gewoon was. Zoiets als jij.’

‘Zei ze dat, zoiets als jij?’

‘Nee, dat heb ik verzonnen.’

Ik sliep die nacht niet. Ik lag alleen maar aan Laura te denken. Ik had het gevoel dat er dingen gebeurden die ongewoon waren en dat maakte me bang, ook al had ik geen idee wat die dingen precies waren. Ik was het overzicht kwijt. Ik had lang het idee gehad dat ik binnen ons kleine wereldje zag wat er gebeurde, dat ik de gebeurtenissen kon duiden, maar dat was ik kwijt en dat maakte me onzeker.

Ik schreef haar een lange brief. Ik schreef alles op wat ik voelde en hield niets achter. Toen ik met de brief in handen voor de brievenbus stond, overwoog ik hem te verscheuren. Ik wist dat ik op het punt stond iets onomkeerbaars te doen. Ik hoorde de envelop in de bus ploffen, op de kaarten en brieven van anderen.

Op maandag hadden we het eerste uur Nederlands. Op het schoolplein keek ik gespannen naar haar uit, maar ze was laat. Ik zat al naast André in het lokaal toen ze binnenkwam. Ik zag aan haar ogen dat ze mijn brief had gelezen. Ze liep langs me en streekte bijna onmerkbaar met haar wijsvinger langs mijn schouder.

Ik keek even om toen ze naast Marga Sap was gaan zitten. Ze had haar groene legerpukkel voor zich op het tafeltje liggen. Met een rode stift had ze er ‘WBK’ op geschreven. Ze keek me aan en glimlachte. Ik voelde me opeens heel erg gelukkig. Ze maakte een schrijfbeweging met haar hand.

Ik heb nooit antwoord gekregen.

XV

Op de namiddag van een van de eerste januaridagen van 1982 kwam hij als een soort geestverschijning bij ons huis de stoep op gereden. Joost op een racefiets, een witblauwe Gazelle. Ik keek alsof ik getuige was van de wederkomst van de Heer. Er kwamen wolkjes uit zijn mond, want het was maar een paar graden boven nul. Hij had een witte Peugeottrui aan en grijnsde toen hij mijn stomverbaasde blik ontwaarde.

Toen zag ik plotseling paniek in zijn ogen, vertwijfelde bewegingen met zijn benen en een arm en daarna viel hij om. Het was de bekende hulpeloze val van de beginnende fietser die zijn toeclips te strak heeft aangetrokken. De eerste val en meteen de domste uit het repertoire, de val die je te kijk zet als sullige beginneling.

Ik liep naar buiten. 'Klottedingen,' zei Joost terwijl hij de riempjes losmaakte. 'Je breekt je poten voor je een kilometer hebt gereden.'

Ik hielp hem overeind. Hij wreef over zijn knie. 'Vind je ervan?'

'Mooie fiets. Zijn er geen krassen op gekomen?'

'Champion Mondial.' Hij wees naar de regenboogstreepjes op de buis. 'Eén jaar oud, nauwelijks op gefietst.' De blauwe kabels van de remmen kwamen hoog boven het stuur uit. Joost wees naar een hendel op het eind van de beugel. 'Niet meer van die commandeurs op de buis, maar schakelen met de handen aan het stuur. Stuk veiliger.'

Ik had het met Joost nooit eerder over een fiets gehad. Wel over *De Renner*, dat hij op mijn aanraden had gelezen. Best een aardig boek, vond hij, maar de drang om ook zelf op een racefiets te gaan zitten had het bij hem niet losgemaakt. Joost was te lang en te slungelig om renner te zijn. Of om zelfs maar te spelen renner te zijn. Hij had lange dunne benen, die hem vaak op de hoon van André waren komen te staan als we boompjesvoetbal speelden in het park. Joost was het makkelijkste slachtoffer van Andrés passeertrucs.

Als wij het weer eens over voetbal hadden, of over wielrennen, citeerde Joost Karel van het Reve: 'Sport is een gevaar voor de samenleving. Sport is een samenzwering die de mensen moet afhouden van wat er echt toe doet.'

'Allemachtig Joost, een fiets. Ik dacht dat wielrennen het onrecht in de wereld in stand hield.'

‘Ik ben van mening veranderd. Iemand die nooit van mening verandert, is dom of dood. Churchill. Er is behoefte aan intellect in het peloton.’

Hij zei het bloedserieus.

‘Hennie Kuiper gehoord, op de radio?’ vroeg hij. ‘Oudejaarsdag. Ze vroegen hem wat zijn grootste wens was voor het nieuwe jaar.’

‘En?’

‘De Tour de France winnen.’

‘Ja, logisch.’

Hij keek me aan. ‘En toen dacht ik: wat is eigenlijk mijn grootste wens?’

‘Nou?’

‘Ook de Tour de France winnen.’ Hij leek het te menen. ‘Dus heb ik besloten wielrenner te worden. Het is een experiment.’

Natuurlijk, het was een experiment. De aanstaande natuurkundige Joost Walvoort was gek op experimenten. Hij had thuis dozen vol chemicaliën, experimenteerdozen elektronica en op de zolder van het doktershuis had hij installaties gebouwd waarvan het doel ons volledig ontging, maar die volgens Joost veel duidelijk maakten over de werking van de natuurwetten. En nu had hij dus de fiets en zichzelf ontdekt als experiment.

‘De Mont Ventoux,’ zei Joost.

‘Tommy Simpson,’ zei ik. ‘Tim Krabbé reed hem op in één uur, eenentwintig minuten en ...’

‘Nee, maar oké,’ zei Joost, alsof hij mijn antwoord verder niet van belang vond. ‘Dood gaan we allemaal.’ Hij haalde een briefje uit een van de zakjes op de rug van het Peugeotshirt en vouwde het open.

‘Luister, goede vriend en medecoureur,’ zei hij gewichtig. ‘Waar hebben wij tijdens het fietsen mee te maken, qua krachten?’

‘Tegenwind.’

‘Onder andere. Maar dat is niet het enige. We hebben te maken met de volgende weerstanden die overwonnen moeten worden: behalve, inderdaad, de luchtweerstand, is er ook nog de hellingweerstand, de rolweerstand en de mechanische weerstand. Ik heb hier de formules van de verschillende weerstanden.

Geïnteresseerd?’

Ik zag een hoop letters en kwadraten. ‘Nee.’

‘Dacht ik al. Zit urenlang op zijn fiets, maar is totaal niet geïnteresseerd in waar hij mee bezig is. Gewoon dom trappen, en verder niks. Goed, zelf weten. Ik zal grote stappen maken. Bij het overwinnen van de verschillende weerstanden komt het aan op de geleverde arbeid in joules en het geleverde vermogen in watts. Ja? Als we de verschillende waarden kennen, van de weerstanden en de geleverde arbeid en vermogen, kunnen we uitrekenen hoelang we over de beklimming van de Ventoux doen.’

Ik begon een vermoeden te krijgen van waar hij heen wilde.

‘Gerekend vanuit het plaatsje Bédoin bedraagt het hoogteverschil dat moet worden overwonnen tot de top 1600 meter. De afstand tot de top is 21 kilometer. Ik heb zojuist mijn fiets gewogen, ding weegt 11,5 kilogram. Zelf woog ik vanochtend 75 kilo ...’

‘Kom op, Joost.’

‘Rolweerstand, hellingweerstand, luchtweerstand en mechanische weerstand in ogenschouw genomen, plus het gemiddelde stijgingspercentage, kan ik nu uitrekenen hoelang ik erover zal doen om de top te bereiken, als ik tenminste zou weten hoeveel vermogen ik kan ontwikkelen. En dat weet ik niet, helaas. Nog niet.’

‘Nee.’

‘Maar daar kom ik wel achter.’

‘Ja.’

‘Ik heb een trainingsschema opgesteld, en jij en ik gaan de komende tijd hard aan de slag. Daarna gaan we naar de Ventoux. Wat zeg je ervan? De diploma-uitreiking is op 11 juni, beetje feesten, vertrekken we 16 juni, woensdag.’ Hij had de hele planning al klaar.

‘Ik ben een slechte klimmer. Ik word al beroerd van het Peeske.’

‘Weet ik,’ zei Joost. ‘De tonus van jouw spieren is ongeschikt voor het hooggebergte. Mijn benen zijn langer en vermoedelijk zijn mijn spieren ook geschikter. Maar met trainen kun je veel compenseren. Bovendien is wielrennen een gevecht tegen jezelf. Zei Gerrie Knetemann laatst.’ Hij klonk als een wieltrainer en hij wist wie Gerrie Knetemann was.

De weken daarna gingen we drie keer per week trainen, waarbij Joost aangaf wat de bedoeling was. Hij had het over temporiseren en interval en nadat we voor de eerste keer het Peeske op waren gereden, wist hij hoeveel watt hij had weggetrapt. Hij reed een stuk harder omhoog dan ik. 'Je bent aan de zware kant,' zei hij boven. 'Je moet straks elke kilo 1600 meter omhoog hijsen. Weet je hoeveel energie dat kost? Evenveel als je gebruikt om 1600 kilo één meter omhoog te tillen. Moet je je voorstellen!'

Ik stond te rillen want het was nog niet eens februari en behoorlijk koud.

Hij had uitgerekend dat hij de klim in één uur en 52 minuten zou doen. 'En ik ben bang dat jij zult uitkomen op rond de twee uur tien.'

Na de derde trainingsrit zei ik tegen mijn moeder dat ik minder ging eten. Ze keek me bezorgd aan. 'Je moet aan je examens denken, niet alleen maar aan die berg. Je moet goed eten, anders hebben je hersenen straks energietekort.'

XVI

Ik fietste naar de Sweet Lady Jane. Op donderdag was het drijvende bordeel gesloten. Het lag op een plekje buiten de stad. Goed bereikbaar voor de geachte clientèle en met voldoende privacy.

‘Ha Bart,’ zei Peter vanaf het dak, toen ik de fiets tegen een van de wilgen vlakbij had gezet. Hij had sinds kort een gitaar. ‘Moet je luisteren.’ Hij sloeg een paar onduidelijke akkoorden aan en begon te zingen, of eigenlijk was het meer schreeuwen. ‘And the torture never stops, the torture never stops! Torture, the torture never stops, the torture never stops!’ Hij was sinds een tijdje in Frank Zappa, als enige van ons zessen. Ik stopte mijn wijsvingers in de oren. ‘Ophouden!’ riep ik, ‘fucking Zappa!’ Hij legde grijnzend de gitaar neer, stond op en verdween door het luik om de voordeur te openen.

Peter was alleen thuis. Hij schonk twee loeigrote cola’s in, deed er een paar ijsblokjes bij en klom voor me uit terug naar het dak. Je kon de contouren van Zutphen zien, en op de rivier veranderde het lentelicht het water in vloeibaar kristal.

‘Mijn vader en moeder gaan ermee stoppen. Komt door mijn moeder. Ze wil geen hoerenmadam meer zijn. Ze zegt dat ze kotst van de mannetjes die hier langskomen. Weet je wie hier regelmatig komt?’

‘Nou?’

‘De ouweheer van Laura.’

‘Weet ze dat?’

‘Nee, natuurlijk niet. En dat hoeft ze ook niet te weten.’

‘Nee.’

‘En nu zijn mijn vader en moeder naar Amsterdam, want daar zit iemand die het bedrijf en de boot wel wil overnemen.’

‘En wat gaan ze dan doen?’

‘Geen idee. Die redden zich wel.’

We zwegen weer. Ik wist niet precies hoe ik moest beginnen.

‘Wist je dat Laura met Joost heeft zitten zoenen?’ vroeg ik toen maar. ‘En met André?’

Peter keek me aan. Ik probeerde aan zijn ogen af te lezen wat hij dacht, maar dat was moeilijk bij hem. In de eerste plaats omdat hij een zonnebril droeg, in de tweede omdat hij goed kon verbergen wat er in zijn ziel omging – afgekeken van de meisjes beneden, vermoedelijk.

‘Wat is liefde?’ vroeg hij na een stilte van zeker twee minuten. Ik keek hem aan. Wat was dat nou voor vraag?

‘Dat je van iemand houdt.’

‘En wat is dat dan?’

‘Geen idee.’

‘Hebben liefde en van iemand houden te maken met kussen? Of met neuken? Hadden ze ook met haar geneukt, trouwens?’

‘Wat denk je?’

‘Ik denk van niet.’

‘Klopt.’ Ik zag geen reactie.

‘Nou?’

‘Wat?’

‘Of liefde en van iemand houden heeft te maken met kussen en neuken, vroeg ik.’

‘Dat denk ik wel.’

‘Ik denk het niet.’

‘Nee?’

‘Liefde heeft te maken met macht. Met overheersing.’ Hij zei het uitdagend.

‘O.’

‘En seks is niks anders dan chemie, hormonen. Goed om voor nageslacht te zorgen en goed voor mijn vader.’

Ik besloot het hem recht op de man af te vragen. ‘Dus jij bent niet verliefd op Laura en je wilt niet met haar naar bed.’

‘Dat zeg ik niet, dat ik niet verliefd ben.’ Hij keek me onderzoekend aan, en ik had het gevoel dat hij een spelletje met me speelde en me de baas was. Dat hij schaakte en twee zetten verder vooruit dacht dan ik.

‘En wil je met haar naar bed, ondanks de hormonen? Klinkt niet geil, hormonen.’

‘De beloning is genot,’ zei Peter. ‘Ik ben ook maar een mens.’

Laura vond dat hij zich vreemd gedroeg, wat bedoelde ze daarmee? Ik wist niet hoe ik dat moest vragen en ik wilde niet dat hij wist wat ze tegen André had gezegd.

‘Hoe gaat het tussen jou en Laura?’ vroeg ik.

Hij keek me strak en emotioneel in de ogen, alsof ik iets zeer ongepasts had gevraagd. ‘Hoezo?’

‘Gewoon, benieuwd.’

‘Heeft ze het met je over mij gehad, over ons?’

‘Nee, dat niet.’

‘Nou, zeik dan niet. Vrouwen kunnen goed bevriend raken met een man, maar om met haar bevriend te blijven helpt een lichte fysieke antipathie.’

Ik begreep hem niet.

‘Nietzsche.’

‘And now for something completely different,’ zei hij. Hij kende hele stukken *Monty Python* uit zijn hoofd. ‘Jij bent toch van plan om met Joost bergen te gaan beklimmen, op de racefiets?’

‘Ja, dat zijn we wel van plan ja. Tenminste, Joost is het van plan, en ik ga met hem mee. Had je ook behoefte?’

‘Ja,’ zei hij, tot mijn verbazing. ‘Telkens als ik voorlees, komen mensen aanzetten met Petrarca en zijn Laura, en dat is natuurlijk ook niet zo raar, want dat ligt nogal voor de hand vanwege het domme toeval van onze namen. En dan hebben ze het natuurlijk ook over de Mont Ventoux.’

‘Ja?’

‘Ik dacht: misschien kan ik met jullie mee, die berg op.’

‘Zo, ongetraind? Dat red je nooit.’

‘Natuurlijk wel. Luister.’ Hij ging staan en begon een gedicht te declameren. ‘Dichten is fietsen op de Mont Ventoux, waar Tommy Simpson nog is overleden, onder zo tragische omstandigheden, werd hier de wereldkampioen doodmoe.’

‘Mooi. Nieuw werk?’

‘Stil, ik ben nog niet klaar.’ Hij hernam zijn pose en ging verder. ‘Op deze col zijn

velen losgereden, eerste categorie, sindsdien taboe, het ruikt naar dennengeur, Sunsilk Shampoo, die je wel nodig hebt, eenmaal beneden.'

Ik begon te lachen en wilde er een klein applausje tegenaan gooien. 'Ho nou! Heb je nou nog niet in de gaten dat het een sonnet is? Er komen nog zes regels.' Hij ging verder. 'Alles is onuitsprekelijk vermoeiend, de Mont Ventoux opfietsen wel heel erg, waarvoor ook geldt: bezint eer gij begint. Toch haal ik, ook al is de hitte schroeiend, de top van deze kaalgeslagen berg: ijdelheid en het najagen van wind.'

'Schitterend,' zei ik. 'Gedicht over wielrennen, hoor je niet vaak. Maar waar haal je dat opeens vandaan?'

'Is niet van mij. Jan Kal, ken je die?'

'Nee, nooit...'

'Ik kwam hem laatst tegen. Aardige man met lang haar. En toen vertelde hij dat hij de Mont Ventoux op was gefietst, en dat hij dit gedicht klaar had toen hij boven was. Hij had trouwens op de top een hartslag van boven de tweehonderd, want hij is ongetraind en rookt als een schoorsteen. Dus het had niet veel langer moeten duren, want dan had hij het niet overleefd.'

'Hadden we dit gedicht niet gehad.'

'Nee. Maar nu dacht ik dus: wat Jan Kal kan, kan ik ook. En misschien heb ik ook een gedicht klaar, als ik boven ben. Dan kan ik, als ik ergens voorlees en ze beginnen weer over Petrarca en de kale berg, iedereen tot stilte manen en het gedicht over mijn klim voorlezen.'

'Heb je een fiets?'

'Ik vraag of ik die Raleigh van Andrés vader mag lenen. Raleigh, jongen, dan hoef je eigenlijk helemaal niet te trappen. Als je me laat weten wanneer jullie omhooggaan zorg ik dat ik die dag ook aan de voet sta.'

'Joost wil eerst trainen in de Vogezen en de Alpen. Hij wil de Galibier op. Misschien moet je met ons meegaan.'

'Interesseert me niks, de Galibier. Het gaat me om de Ventoux. Ik kom jullie wel met de trein achterna.'

We hoorden de Chevrolet Impala aankomen. Peter ging staan, de handen in zijn zij. Kapitein Willem parkeerde de auto in een van de vakken voor de boot en stapte uit. Aan de andere kant deed madame Olga hetzelfde.

'En?' riep Peter.

‘Verkocht!’

Peters moeder riep iets in het Russisch.

‘Wat zegt ze?’

‘Ze zegt dat ze eindelijk een fatsoenlijke dame gaat worden,’ zei Peter. Beneden sloeg kapitein Willem een arm om madame Olga en leidde haar naar de loopplank. Kennelijk ging het niet goed met haar ogen.

‘O ja,’ zei Peter, ‘ik vraag Laura of ze ook meegaat.’

XVII

Het was de avond voor Joost en ik zouden vertrekken. We zaten in het kantoor van Eastwest Adventures, waar we wel vaker op de grote leren bank voor de goedgevulde koelkast hingen. De sfeer was ditmaal anders: het was de laatste avond waarop we als scholieren bij elkaar waren.

We hadden een paar dagen eerder ons diploma gekregen. Joost en Laura waren vanwege hun uitstekende cijfers apart toegesproken door rector Berghout. 'Jullie hebben onze school een grote eer bewezen en nu verwacht het land grote dingen van jullie.' Laura stond die dag op de voorpagina van *De Telegraaf*, vanwege haar zes tieners en twee negens op de eindlijst, onder het kopje 'Genie in de provincie'. Op de vraag wat ze nu ging doen, had ze geantwoord dat ze een jaar naar Perugia ging om Italiaans te studeren.

Peter had speciaal voor de gelegenheid een lang gedicht geschreven. Berghout kondigde hem aan als de 'beroemdste leerling van de school'. Hij kwam in een roze pak het podium op. Naast de microfoon stond een tafeltje met een cassetterecorder. Die was aangesloten op de geluidsinstallatie van de aula; nadat Peter een knop had ingedrukt, vulde pianomuziek de ruimte. Het was vreemde, ijle muziek, in een eindeloze herhaling. In de zaal begonnen sommige mensen zenuwachtig te lachen. Peter stond in zijn roze pak als een standbeeld voor de microfoon, hij keek strak de zaal in en langzaam werd het stil.

Ik keek naar André, maar die leek door de muziek te zijn gegrepen. Hij keek in de verte, alsof hij een geheime boodschap doorkreeg. Ik vroeg me af hoelang Peter zo zou blijven staan. Aan de rand van het podium maakte Berghout een verontschuldigende beweging naar de zaal.

De muziek leek weg te sterven en ging toen over in een zachte melodie die zo wonderlijk en zo prachtig was dat ik er tranen van in mijn ogen kreeg. Ik legde mijn hand op de schouder van André, dat leek het meest logische dat ik kon doen. Schuin voor me stonden Joost en Laura, beiden met een bos bloemen in de handen. Laura had haar ogen gesloten. Joost speelde mee met zijn vingers.

Ik weet niet hoelang het duurde. Plotseling draaide Peter de muziek zachter en begon aan zijn gedicht. Het leek er volkomen natuurlijk bij aan te sluiten, het kabbelde in hetzelfde ritme, ging omhoog en omlaag, het ging van staccato naar lange zinnen die hij bijna zingend uitsprak, begeleid door de pianotonen. Het ging over afscheid en de stroom van de tijd, het was weemoed vermengd met hoop, hij

leek in trance, een magiër die toverspreuken formuleerde.

Hij was tegelijk met de muziek klaar. Er viel een stilte. Peter wiste zich het zweet van zijn voorhoofd. Hij glimlachte naar de zaal en zei toen: ‘Het gedicht heet “Canto Ostinato”, naar de muziek. Dank u wel.’ Laura begon te klappen, gevolgd door de zaal. André floot op zijn vingers, Joost riep iets onverstaanbaars en mensen lachten naar elkaar.

‘Man, wat is die gozer toch goed,’ zei André. ‘Allemachtig, hij had me helemaal te pakken. Die muziek moet ik ook hebben, ik dacht dat ik zweefde!’ David stond de tranen van ontroering uit zijn ogen te wissen.

Die avond dronken we veel te veel bier. Daarna fietsten we naar de Sweet Lady Jane. Peter sleepte een box het dak op, deed *Canto Ostinato* in de recorder, kleepte zich uit en dook de rivier in, even later gevolgd door Joost en mij. De klanken dansten over de golven en zwommen met ons mee.

De volle maan trok strepen over het wateroppervlak en ik voelde me alsof ik in de hemel was aangekomen. Ik wilde voor altijd hier blijven, in de rivier, met die muziek, met mijn vrienden. Op het dak van de boot keken David, André en Laura toe. Ze hadden allebei een glas in de hand. Ik stak mijn hand naar hen op. Ze zwaaiden terug en dat ontroerde me. Peter zwom naar me toe en pakte me bij mijn schouders. Hij keek me aan alsof hij me op mijn mond ging kussen en zette zijn nagels in mijn schouders. ‘Nooit vergeten, dit. Dit mag je nooit vergeten! Beloofd? Beloofd? Kijk me aan, Bartje. Zie je me? Hoor je die muziek? Godverdomme man, ik kan wel janken.’

‘Ik hoor het, Peter. Ik zie je. En ik zal het nooit vergeten.’

‘Het is voorbij. Het is godverdomme voorbij.’ Hij zette zijn handen aan zijn mond. ‘Ik wil niet dat het voorbij is,’ schreeuwde hij over het water. ‘Het mag niet voorbij zijn! Het moet eeuwig duren!’

Soms begreep ik niet wat hij wilde zeggen. Verderop dreef Joost op zijn rug.

‘Kom erin!’ riep Peter naar Laura.

Ze schudde haar hoofd.

‘Kom erin!’ Het klonk bijna als een bevel.

Tot mijn verbazing zag ik dat ze zich uitkleedde, tot ze alleen nog een slipje aan had. Voor het eerst zag ik haar borsten. Even twijfelde ze, toen dook ze van het dak de rivier in.

Joost ging natuurkunde studeren in Leiden en ik Nederlands aan de VU. André wist alleen dat hij Zutphen zou verlaten. Peter werd dichter, maakte niet uit waar. ‘Misschien ga ik wel mee naar Perugia,’ zei hij. David was de enige die in Zutphen bleef. Zijn vader had hem aangeboden compagnon te worden en dat vond hij een prima plan.

‘Een laatste pilsje moet kunnen,’ Joost opende een beugelfles Grolsch. ‘Dat kan dit afgetrainde lijf gemakkelijk hebben. Bernard Hinault neemt ook wel eens een biertje, las ik, en die gaat dit jaar de Tour weer winnen.’

Ik staarde voor me uit. Ik had een hekel aan dit soort momenten, waarop treurigheid in de lucht hing.

‘Potje Risk?’ vroeg David. Niemand had zin in Risk.

Laura bladerde een reisgids door. ‘Hebben jullie ook reizen naar Perugia?’

‘Denk het wel,’ antwoordde David.

‘Kunnen jullie langskomen.’

‘Ik kom zeker langs,’ zei Peter. Laura keek hem zwijgend aan. Er vielen lange stiltes, maar niemand had zin om naar huis te gaan.

‘Hoe laat vertrekken jullie eigenlijk,’ vroeg André.

‘Tien uur. Als Bart tenminste op tijd klaar is met inpakken.’

‘En dan?’

‘Dan eerst voor een korte trainingsstage naar Zuid-Limburg. Vandaar gaan we verder, naar de Vogezen. Dan de Franse Alpen en daarna is het tijd voor de verschrikkelijke Mont Ventoux.’

‘En wanneer komen jullie daar dan precies aan?’ vroeg André.

‘Volgens de planning van Joost komen we dinsdag aan in Bédoin,’ zei ik. ‘Volgens mij ben ik dan helemaal kapot van die bergen, dus woensdag is een rustdag. Donderdag de klimspieren opwarmen, vrijdag omhoog.’

‘Oké.’

‘Mooi. Dan stap ik woensdag op de trein en ben ik mooi op tijd voor de start.’ Peter keek naar Laura, maar die bladerde in een reisgids en reageerde niet. ‘Er is toch maar één camping, in hoe heet het ook alweer?’

‘Bédoin,’ zei ik. ‘Ja, daar is maar één camping. Midden in het dorp, La Garenne.’

Laura vroeg waarom we eigenlijk die bergen op wilden fietsen.

‘Het is een experiment. Althans voor Bart en mij. Kijken of theorie en praktijk kloppen.’

‘Ik ga voor de poëzie,’ zei Peter. ‘Dichten is fietsen op de Mont Ventoux. En omdat Laura hier Laura heet.’ Hij keek haar intens aan.

‘Misschien is het iets voor Eastwest Adventures,’ zei David. ‘Volle bus, fietsen mee, en de Ventoux op. Verdomd.’

Laura zei dat ze zich in lange tijd niet zo triest had gevoeld. ‘Het is net een begrafenis.’

Met veel getoeter reed Joost de zwarte Golf van zijn moeder de stoep voor ons huis af. André en Laura stonden te zwaaien, Peter stond er afwezig naar te kijken, David was er niet. ‘Zij die gaan sterven groeten u!’ riep Joost uit het open raampje.

Ik zat met de kaart van Nederland voor me op schoot. België en Frankrijk lagen in het dashboardkastje. Met een rode stift had ik de route naar Mechelen in Limburg aangegeven, de plek van ons eerste trainingskamp. Onze frames lagen achterin, op elkaar met een deken ertussen. Met de vier wielen en de tent die we van Davids vader hadden geleend was de auto propvol.

Ik was somber. Het vooruitzicht naar Amsterdam te moeten verhuizen hield me al een tijdje uit m’n slaap. Mijn grote liefde stond op de stoep naar me te zwaaien en me kushandjes te geven, met naast zich mijn vriend die verliefd op haar was en met wie ze had gezoend en mijn vriend die gedichten voor haar schreef en met wie ze een relatie had die ik niet begreep.

‘En we zijn weg, Pol,’ zei Joost. ‘De kampioenen zijn vertrokken. Welke kant moeten we op?’

‘Nijmegen. En daarna Maastricht aanhouden.’

Om twee uur reden we Mechelen in Zuid-Limburg binnen, om drie uur stond onze tent en waren we klaar voor de beklimming van de Camerig, volgens Joost ‘de beste voorbereiding op de Mont Ventoux, tenminste in Nederland’.

‘Gaat lekker,’ zei Joost toen we het eerste tamelijk steile stukje van de klim omhoogreden. ‘Ik geloof dat ik goed in vorm ben. Is altijd weer afwachten.’

‘Je hebt je benen geschoren, Tuur.’ Ik hijgde.

‘Ja natuurlijk. Goed voor de moraal. Moet je die tabak op je benen zien, man. Geen gezicht, daar blokkeer je van.’ Het leek wel of hij het wielerveerwoordenboek uit zijn kop had geleerd.

‘Belachelijk,’ kon ik nog net uitbrengen. Ik schakelde naar de lichtste versnelling. Nu al. Op een Nederlandse heuvel. Het was hopeloos. Ik haatte klimmen.

Joost ging staan en danste door de eerste bocht bij me weg. Ik duwde als een bezetene op de pedalen. Moest ik zo twintig kilometer lang de Ventoux op?

We bleven een dag in Limburg en op vrijdag reden we door naar de Vogezes. We zetten de tent op in Saint-Maurice-sur-Moselle, aan de voet van de Ballon d’Alsace. ‘Eerste berg ooit beklommen in de Tour.’ Joost lag op zijn luchtbed zijn benen te scheren. Zijn pedante vertoon van wielerkennis begon me op de zenuwen te werken. ‘Kan dat niet gewoon onder de douche?’

Joost begon te lachen. ‘Je maakt een gespannen indruk, Pol. Hoe komt dat? Zeg het maar eens tegen je vriend Tuur, Adelaar van het Hooggebergte.’

‘Ik word knap nerveus van dat coureursgedoe van jou. Die fiets is nog geen halfjaar oud en je weet amper hoe je je toeclips moet vastmaken, maar wel je benen scheren en de kenner uithangen.’

‘Wat goed is komt snel. Joris van den Bergh.’

‘Joost, wat denk jij van Laura?’ We lagen in de tent, buiten regende het. Er stonden maar een paar tentjes op de camping. Ik hoopte dat het zou blijven regenen, dan had ik een excuus om af te zien van de beklimming die voor de volgende dag op het trainingsprogramma stond.

‘Hoe bedoel je: wat denk ik van Laura?’

‘Wat is er met haar aan de hand?’

‘Geen idee. Is er wat met haar aan de hand dan?’

‘Zo triest als ze was, maandag.’

‘Ze houdt van ons,’ zei Joost.

‘Van ons?’

‘Ja, van ons. En nu ga jij naar Amsterdam, ik naar Leiden, zij naar Perugia en André naar een onbekende woon- of verblijfplaats. Wat Peter doet, moeten we maar afwachten. Alleen David blijft zitten waar hij zit. Voor haar valt alles in duigen. Dat

bedoelde ze met die begrafenis, denk ik.'

'Dat is ook wel treurig, als je het goed bekijkt.'

'Zo gaat het.'

'Denk jij dat ze wel eens verliefd is?'

'Nee. Of misschien ook wel.'

'Peter doet vreemd, zei ze tegen André.'

'Dat zei je, ja. Peter is gek.'

'Hoe bedoel je, gek?'

'Zei mijn vader laatst. Dat Peter niet helemaal spoort.'

'Hoort bij dichters.'

'Die jongen kijkt uit zijn ogen alsof de duivel hem op de hielen zit, zei mijn vader.'

'Is me nooit opgevallen.'

'Mij ook niet.'

'Het regent flink.'

'Morgen veel zuurstof in de lucht.'

Ik worstelde me de Ballon d'Alsace omhoog. Joost was allang bij me weggereden en dat vond ik niet erg. Zijn aanmoediging maakte me alleen maar moedelozer. Nu kroop ik in mijn eigen tempo omhoog, op de allerlichtste versnelling.

Ik dacht aan Laura. Het maakte de pijn in mijn benen niet minder, maar wel beter te verduren. Ik zag haar gezicht en haar lippen die woorden vormden. Ik kon niet zien welke.

Boven stond Joost voldaan naast zijn fiets. Zo te zien had de praktijk zich aan de theorie gehouden. Toen ik hem passeerde riep hij 'Top!' en drukte de chronometer in die hij in zijn hand had. 'Schitterend! Klopt precies. Sport is volstrekt voorspelbaar, al dat gelul van die verslaggevers slaat nergens op. Gemaakte spanning, de uitkomst staat al vast.'

We daalden af, ik sneller dan Joost. Ik durfde en ik genoot van de gratis snelheid. Onderaan stond ik zo pontificaal mogelijk te wachten.

'Klopt het?'

‘Ja,’ zei hij. ‘Jij bent zwaarder, dus je valt sneller naar beneden. Niets ontsnapt aan de wetten der natuur.’

We reden terug naar de camping en ik had het gevoel dat er aan zijn wetenschappelijke benadering iets niet klopte. Maar zoals gewoonlijk was dat een intuïtieve gedachte, en daar kwam je bij Joost niet ver mee.

De volgende dag reden we de vijfhonderd kilometer naar de Galibier. Ik schrok toen ik de eerste Alpen zag. De Vogezen hadden nog iets menselijks, maar bij deze bergen leek het bij voorbaat onmogelijk ertegenop te fietsen.

‘Je hoeft niet naar de top van zo’n berg. Wegen gaan nooit naar het puntje.’ Joost leek te verlangen naar zijn eerste grote klimervaring. ‘De echte jongens. Het voorgaande was kinderspel, nu gaan we het beleven.’

We gingen vroeg slapen. ‘De Tour wordt in bed gewonnen,’ zei Joost. ‘Zoetemelk.’

We moesten vanuit Saint-Michel-de-Maurienne eerst de Col du Télégraphe op, en daarna vanuit Valloire het monster zelf. Het klimmen ging tot mijn verrassing veel beter dan in de Vogezen. Ik hoefde Joost niet te laten gaan en fietste in zijn wiel de eerste twaalf kilometer naar de top van de Télégraphe. Soms keek hij even verbaasd achterom.

Na Valloire gaat het kort naar beneden, en dan begint de lange weg omhoog naar de Galibier. Na ongeveer tien kilometer klimmen draaide Joost zich om en riep dat we nu boven de twee kilometer zaten. Ik kon zien dat hij het niet gemakkelijk had.

Ik begon te geloven in de mysterieuze krachten in de sport waar Andrés vader het wel eens over had. Dat er dagen waren waarop hij onklopbaar was, iets onverklaarbaars, dagen waarop de kracht in zijn benen leek te zijn verdubbeld en een soort automatische piloot het commando leek over te nemen, rechtstreeks naar de eerste plaats op het erepodium. Misschien had ik vandaag zoiets; in elk geval leek het alsof ik twee andere benen had gekregen.

Naarmate we hoger kwamen, werd het stiller, tot er geen enkel geluid meer tot me doordrong. Ik zag mezelf omhoog trappen, alsof ik naar het beeld keek van een camera die naast me reed. Ik keek naar mijn voorwiel en meende een slag te zien. Even later was die weer verdwenen. De kleuren van Joosts Raleighshirt begonnen door elkaar heen te lopen, alsof ze vloeibaar waren geworden. Ik zag dat er bloed uit

mijn knie stroomde, maar dat verontrustte mij niet.

Een stem zei dat ik niet mocht stoppen, omdat ik dan zou worden beboet. Ik zag Joost bij me weggrijden, hij draaide zich nog eenmaal om en grijnsde. Ik schrok van zijn verwrongen gezicht. Zijn lange benen waren van porselein. Ik keek naar rechts en zag in de diepte een huis liggen, het leek meer een paleis. Er stroomde een rivier langs. Ik keek of ik David zag en de Sweet Lady Jane. Opeens was ik bang van de weg af te rijden, ik stuurde zo ver mogelijk naar links, maar het was alsof magnetische krachten me naar de rand zogen. Er stonden namen op het wegdek, maar het lukte me niet de letters met elkaar te verbinden.

Er lag sneeuw langs de kant en er staken armen uit die naar me wuifden. Het begon te schemeren. Ik passeerde een huis met een bordje ervoor, dat oplichtte alsof het een neonreclame was. LES GRANGES, stond erop. Ik fietste door, Joost was nergens te zien, die was waarschijnlijk in een ravijn gereden.

‘Joost!’ Ik schreeuwde. ‘Joost!’ Ik moest hem redden, maar ik merkte dat ik geen geluid produceerde. Alles om me heen werd steeds witter, ik keek naar mijn benen, naar mijn armen. Wit.

Ik kreeg medelijden met mezelf en vreesde dat ik op een weg fietste die doorliep tot in de oneindigheid, steeds maar omhoog. Ik dacht aan de Vliegende Hollander, dat was ik, de Vliegende Hollander. De tijd staat stil, dacht ik. Ik raakte in paniek. Als de tijd stilstond, was alles afgelopen. Ik hoorde hoe de zuurstof naar binnen werd gepompt, een gorgelend geluid was het, en heel even was ik gelukkig. Ik was gered, maar ik wist niet waarvan.

Toen zag ik haar staan, in een bocht, ze lachte naar me. Ik wilde stoppen, maar ik merkte dat mijn voeten vastzaten en dat mijn trappers doordraaiden, ik kon niet stoppen. Ze stond daar langs de kant in een rode bikini, ik begreep niet dat ze niet stierf van de kou. ‘Trek wat aan,’ wilde ik zeggen, ik zei het ook, maar het was meer mompelen wat ik deed. Ik keek naar rechts, naar dat prachtige lijf, de ronde borsten en de platte buik. Ik meende de welving in haar broekje te zien en zag dat ze pumps droeg, van die hoge, en dat ze haar rechterbeen uitdagend naar voren had gezet. Alles vertraagde, ik raakte haar bijna, ik was zo dichtbij dat ze in mijn oor kon fluisteren. ‘Ik hou van jou, Pol,’ zei ze, zeker omdat ik op een racefiets zat.

‘Ik hou van jou,’ wilde ik zeggen, maar ze was verdwenen, ik was haar gepasseerd. Ik draaide me om maar zag haar niet meer, opgelost was ze, ik wilde huilen, maar er kwamen geen tranen.

Ik passeerde een lange muur van gestapelde stenen, het was het huis van Joost, zou hij hier dan zijn? Ik zag hem niet en nam een slok uit mijn bidon. Er zat iets

vreemds in, iets wat ik nog nooit had geproefd, iets wat smaakte naar verschaald bier. Ik reed langs een supermarkt maar iemand schreeuwde: 'Doorgaan, we zijn vandaag gesloten.' Het begon nu wel heel steil te worden, ik reed tegen een rechte muur op, ik zou Joost zeggen dat hij me wel even had mogen waarschuwen. Het werd nu zo stil dat het bijna niet meer te harden was, de stilte lag op me als een stuk plaatstaal, ik moest me wel laten vallen om niet te worden verpletterd.

'Combinatie van toenemende zuurstofbehoefte en verminderde zuurstofbeschikbaarheid,' verklaarde Joost. 'En mogelijk een acuut gebrek aan suikers.' We zaten in een restaurant, twee kilometer onder de top van de Galibier, in een ruimte vol houten stoelen en tafels met blauwe kleedjes. Er waren geen andere gasten. 'Hoogteziekte. Komt normaal pas voor boven de 2500 meter, maar sommige mensen zijn er extra gevoelig voor. Hallucinaties. Je fietste trouwens knap door, ik moest je laten gaan. Vandaag ging het niet helemaal zoals ik had uitgerekend. Moet ik nog naar kijken, misschien heb ik factoren over het hoofd gezien.'

Ik knikte. Ik was nog bezig mijn hallucinaties en de werkelijkheid uit elkaar te halen.

We waren als slakken afgedaald, ik zat te trillen op mijn fiets. Ik kon me niet meer herinneren dat ik het restaurant tijdens de klim was gepasseerd. Joost had me aangetroffen op een muurtje, mijn fiets lag ernaast. Ik begon net weer wat greep op de realiteit te krijgen. Ik had hoofdpijn.

'Ik zag Laura,' zei ik toen Joost vroeg hoe het ging. 'Ze stond in een geile rode bikini langs de kant. Ik zei nog dat ze iets moest aantrekken.'

'Je had moeten vragen of ze iets wilde uittrekken.' Joosts ogen stonden hol in zijn hoofd. Zijn eerste kennismaking met het hooggebergte was niet meegevallen. 'Hoe wist je dat je boven was?'

'Dat wist ik niet. Ik stopte toevallig. Als ik was gaan dalen, was ik verongelukt.'

We bestelden koffie en twee tosti's.

'En nou het goede nieuws,' zei Joost, 'de Ventoux is een halve kilometer lager dan de Galibier.'

'Ik zag de kleuren van je shirt als waterige inkt door elkaar lopen. En je reed achter me.'

Toen we de volgende dag over Gap naar Bédoin reden, deed mijn hele lijf pijn. Ik

zag mezelf niet nog een keer een berg op rijden, en zeker de Mont Ventoux niet, waar mensen dood neervielen.

‘We pakken morgen een rustdag,’ stelde Joost voor. ‘Gewoon wat lezen, goed eten en bijtanken. En dan vallen we woensdag de Ventoux aan.’

‘Hou op met je aanvallen. Ik ben aangevallen door de Galibier, en hij heeft gewonnen.’

‘Nee, jij hebt gewonnen.’

‘Zo voelt het niet. Meer alsof er een stoomwals over me heen is gereden.’

We passeerden Bar de l’Observatoire in het centrum van Bédoin. ‘Bar waar Tommy Simpson zijn laatste drankje dronk,’ zei Joost op de toon van een gids op een rondvaartboot. ‘Een calvados.’

La Garenne, de camping die hij had opgezocht in de internationale campinggids van Davids vader, lag aan de rand van het dorp. We stopten bij de receptie. ‘Ah, les Hollandais,’ zei de mevrouw achter de balie. ‘Ils sont hâtifs cette année.’ Ze was een jaar of vijftig.

‘Zegt ze?’ Joost had geen Frans in zijn pakket.

‘Dat ze lekker geil zijn van ’t jaar, de Hollanders. Ze bedoelt jou.’

De vrouw zette een kruisje bij de plek waar we onze tent konden neerzetten. Ze liep mee naar buiten om de slagboom te openen. ‘Ici à gauche,’ zei ze. ‘Bon séjour.’

Joost reed het pad op in de aangegeven richting. Hij stopte bij een grote bungalowtent. ‘Zijn we lekker mee. Lege camping, maar wij staan naast jankende kinderen en een rochelende opa. En de rest van de familie ligt de hele nacht te ketsen. Gaat onze voorbereiding. Ik ga vragen of we niet wat meer apart mogen staan. We zijn verdomme met topsport bezig.’

‘Valt wel mee, met die jankende kinderen.’ Ik wees op de auto die half verscholen achter de tent stond geparkeerd, het bestelbusje van Davids vader. EASTWEST ADVENTURES stond erop.

‘Krijg nou wat,’ zei Joost. ‘Had hij dat er altijd al op staan?’

Met een brede grijns kwamen ze uit de tent. Eerst André, toen David, daarna Peter. ‘Hé, uitslovers,’ zei André terwijl hij een peuk wegschoot. ‘Was het ver fietsen?’

‘Lau,’ riep Peter, ‘ze zijn er!’

Ze droeg een bikini die ik eerder had gezien en zag er betoverend uit. Ze keek ernstig.

‘Jezus,’ zei Joost. ‘Hij is echt rood.’

David wilde onderzoeken of Eastwest Adventures iets kon organiseren in de streek. André had niets anders te doen en toen hij hoorde dat David met de auto ging, leek dat Peter een veel beter idee dan de trein. Peter maakte een gebaar en wees naar Laura. Ik had het toch gezegd, bedoelde hij.

Ik was blij, maar ook ongerust. Het was alsof we met z'n zessen een boksring in waren gedreven. Er was geen school meer, geen familie, alle bekende dingen ontbraken, elke bescherming was weg, er golden andere regels. Alleen wij zessen en twee tenten.

Laura leek afwezig. Ze keek van een afstandje toe hoe Joost onze avonturen beschreef aan André en Peter. Het leek haar amper te interesseren. Ik had haar nog nooit eerder zo gezien. Ze had een grote blauwe plek op haar bovenarm.

Ik vroeg of ze zich had gestoten.

‘Geslagen. Mijn vader had liever niet dat ik hierheen ging.’ Ze zei het koel, zonder emoties.

‘Verdomme.’

‘Ik ga niet meer terug. Ik laat me niet slaan. Niet meer.’

De volgende ochtend liepen we langs een steil paadje naar beneden, Bédoin in. Het was een uur of drie en het dorp was uitgestorven. ‘Let op,’ zei David toen we bij Bar de l’Observatoire naar binnen liepen. Hij groette de eigenaar en bestelde vijf koffie. ‘Et cinq pain jambon, monsieur Jean.’ Het leek alsof hij al weken in Bédoin bivakkeerde. We gingen aan een ronde tafel zitten.

Monsieur Jean zette grote bekers slappe drab voor ons neer en verliet de bar. ‘Nu gaat hij eerst naar de bakker, en daarna naar de slager,’ zei David. ‘Monsieur Jean doet niet aan voorraden. Grappig.’

Toen Jean de stukken stokbrood met ham voor ons had neergezet, haalde Joost iets uit een plastic tas. Het was *De Renner*. Hij trommelde met zijn vingers op de tafel en verzocht om stilte. ‘Bart en ik zullen woensdag de Mont Ventoux beklimmen,’ zei hij plechtig. ‘Daarom wil ik een stukje voorlezen uit een boek dat

door mij en Bart is gelezen, en dat *De Renner* heet. Dat jullie begrijpen waar wij mee bezig zijn. Oké, daar gaat-ie.' Hij claimde zonder moeite alles, zelfs het boek dat ik als eerste had ontdekt en dat hij pas na lang aandringen had gelezen. Nu was het ineens ook zijn bijbel.

'Tour de France 1958,' declameerde Joost. 'Enkele dagen voor ik Charly Gaul met de gele trui het Parc des Princes had zien binnenrijden, was er een nieuwigheid geweest in de Tour: een bergtijdrit van 21,5 kilometer tegen de Mont Ventoux. Ik heb de Mont Ventoux zevenmaal op de fiets beklommen...'

Ik nam een hap van mijn stokbrood. Ik had nog nooit eerder zo'n dikke plak ham gezien. Ik voelde me moe, maar ook gelukkig. Ze zat tegenover me en keek me zo nu en dan aan. Ik probeerde iets aan haar blik af te lezen, ik probeerde een verschil te zien in hoe ze naar mij keek en naar de anderen.

'Ik neem altijd de kant van Bédoin,' las Joost. Hij maakte een overbodige beweging met zijn armen, ten teken dat het over hetzelfde Bédoin ging. 'De eerste vijf kilometer glooien langzaam omhoog. Je rijdt daar van de top vandaan die je over je linkerschouder kan zien liggen, een pastelgele woestijn met een punt erop: het Observatorium.'

Ze had een kort wit jurkje over haar bikini aangetrokken. Ze had lichte oogschaduw op – dat was me nog nooit eerder opgevallen. Ik moest oppassen dat ik niet naar haar ging zitten staren – dat deed ik al, vermoedelijk. Peter stond op en ging naar de bar. Joost keek even geërgerd op, maar daar trok hij zich niks van aan. 'Une pastis,' hoorde ik Peter zeggen.

'Het Bos is het ergste,' ging Joost verder. 'Meer dan tien kilometer lang klim je langs hellingen van wisselende steiltes, maar steeds van meer dan tien procent.'

David en André keken verveeld. Zij voelden geen enkele behoefte de Mont Ventoux te beklimmen en de heroïek van ons plan ontging hun volkomen. André brak stukjes van zijn brood af, gooide ze in de lucht en probeerde ze met zijn mond op te vangen. David bladerde door folders die hij bij het toerismebureau had opgehaald. Hij wilde de volgende dag de omgeving gaan verkennen. Peter was aan de bar blijven hangen, zodat Joost feitelijk alleen voor Laura en zichzelf zat voor te lezen. Ik zat met m'n gedachten ergens anders.

Het dokterszontje las onverstoorbaar door. Hij zag de glimlach om de mond van Laura en dat was kennelijk voldoende inspiratie om er nog een schepje bovenop te doen. 'Dat ik altijd de kant van Bédoin kies is niet vanwege Simpson.' Joost zei het op een toon die suggereerde dat hij en niet Krabbé altijd de kant van Bédoin koos.

‘Maar omdat die tijdrit in de Tour van 1958 daar ook begon.’

Eerst dacht ik dat het een toevallige aanraking was, maar toen haar voet mijn scheenbeen streek, wist ik dat ze het doelbewust deed. Ik keek haar aan en zag een lichte blos. Ik had platte jessandalen aan. Ze ging door met haar heimelijke strelingen. Ik liet de rechtersandaal van mijn voet glijden en raakte haar been aan. Ze trok haar been niet terug, ik zag aan haar ogen dat ik had gedaan wat ze verwachtte, en misschien hoopte. Ik gleden met mijn voet omhoog langs haar kuit en ze strekte hem iets, zodat ik verder omhoog kon komen.

‘Met mijn beste tijd zou ik op twee na laatste zijn geworden van de niet-geëlimineerde renners. Gelieve in uw programma in te vullen: 92. Krabbé, 1.21,50.’

Ik wilde dat Joost doorging. Ik wilde dat hij van voren af aan zou beginnen en ons het hele boek zou voordragen. Maar hij stopte. De passage over de Mont Ventoux was afgelopen. Ik tilde met mijn voet lichtjes Laura’s onderbeen op.

‘Hèhè,’ zuchtte André. ‘Ben je klaar? Tjzusman, wat een gezeur. Ik heb dat boek voor Sinterklaas aan mijn vader gegeven. Dacht: dat vindt-ie vast aardig, een schrijvende medewielrenner. Heeft het nog steeds niet gelezen. Hij vertrouwt het niet, zegt hij. Wielrenners schrijven niet, volgens hem. En schrijvers wielrennen niet. Dus wat het ook is, volgens mijn vader deugt het niet.’

Peter kwam teruggesloft van de bar, een glas pastis in zijn hand. ‘Ik dacht dat Krabbé een schaker was, maar het is dus een wielrenner.’

‘Hij is schaker geweest,’ zei Joost. ‘En ook nog een vrij goeie. Daarna is hij schrijver geworden, en daarna schrijver-wielrenner.’ Als hij zich iets toe-eigende, deed hij het ook met huid en haar. ‘Het mooiste is het begin van het boek, waarin hij zich voorbereidt op de start van de koers. Dan rijdt hij langs een terras, ziet al die mensen zitten, types zoals jullie zeg maar, en de leegheid van die levens schokt hem dan. Wacht even, ik lees het even...’

‘Laat maar,’ zei Peter, voor zijn doen opvallend geïrriteerd. ‘Ik hou niet van dat geciteer. Bedenk liever zelf wat.’ Joost zweeg beledigd en ging demonstratief de betreffende passage zitten lezen.

‘Ik kan een fietsreis naar de Mont Ventoux organiseren,’ zei David, ‘en dan bij vertrek iedereen dat boekje geven. Zodat ze wat te lezen hebben in de bus en alvast in de mood komen. Ik kan ook Krabbé vragen om mee te gaan. Wat denk je daarvan? Fiets de Mont Ventoux op met Tim Krabbé. Jongen, dan mag ik wel een paar extra bussen inhuren.’

‘De Mont Aigoual,’ zei ik. ‘Daar gaat het boek meer over. Echte fans van *De Renner* willen de Mont Aigoual op, in de Cevennen.’ Laura had haar been teruggetrokken.

David bestelde drie rode wijn, voor hemzelf, André en Laura, en nog een pastis voor Peter. Joost en ik dronken water. ‘Tommy Simpson is gestorven op de Mont Ventoux nadat hij hier een calvados had gedronken,’ zei Joost. Hij liet een stilte vallen, alsof hij instemming vroeg voor onze matigheid. Niemand reageerde. Peter nam nadrukkelijk een grote teug uit zijn glas. ‘Allemaal inbeelding, Lau,’ zei hij en hij keek haar intens aan. Ze zei niets terug.

Even later liepen we naar de kleine supermarkt. David had alle ingrediënten voor een rijstmaaltijd op een papiertje gezet. Terwijl ik doelloos tussen de schappen liep, voelde ik vingers over mijn rug glijden. Het was alsof ze me met haar vingers iets wilde vertellen en op antwoord wachtte. Ik glimlachte, maar ik wist niet wat ik moest zeggen.

Toen we bij de kassa stonden te wachten, kwam ze naast me staan en sloeg vriendschappelijk een arm om me heen.

‘Je bent mager geworden, Bartje. Je moet goed eten, anders waai je van de berg af. Hij heet de winderige berg, dat weet je toch wel?’

Ik vond haar zo allemachtig lief. Ik wilde haar tegen me aan trekken en kussen. Ik wilde zeggen dat die hele beklimming me gestolen kon worden en de Ventoux erbij.

Ik sliep met Joost in het kleine trekkerstentje. De bungalowtent van David had twee slaapcabines. David, Peter en André lagen in de ene, Laura in de andere.

De volgende dag zei David dat hij met de auto de Ventoux op ging en ook nog even in de omgeving wilde kijken. Hij had gelezen dat er veel werd gekanood, en ook dat paste volgens hem heel goed in het reisprogramma van Eastwest Adventures.

‘En wij gaan vandaag een rustig tochtje maken om de spiertjes los te fietsen.’ Joost had zijn wielerkleding al aangetrokken. We zaten zwijgend te ontbijten. Laura was vroeger dan wij opgestaan en lag een eindje verderop in het gras *The Color Purple* te lezen.

David haalde zijn fototoestel uit de tent. ‘Ik denk dat ik even met je meega,’ zei André. ‘Het lijkt me wel kicken om de Ventoux net een dag eerder te beklimmen dan die twee coureurs hier. En kanoën heb ik altijd al leuk gevonden.’ Hij schoot

zijn peuk weg en liep naar de auto.

‘Vanavond gaan we een plaatselijk restaurant testen,’ zei David. ‘Kosten van de zaak.’

Even later stond Joost ook op. ‘Oké, Pol, wielerkleren aan en gaan.’

‘Ik ga niet. Ik heb nog last van mijn spieren. Ik maak er een rustdag van.’

‘We doen rustig aan. Even een paar uurtjes de benen losfietsen, niks forceren.’

‘Tuur, ik ga niet.’

‘Ik ga wel.’ Er klonk irritatie door in zijn stem.

‘Ik ga met je mee,’ zei Peter plotseling. ‘Ik moet toch weten hoe dat werkt, met dat schakelen en zo.’

Ik stond op. ‘Ik ga ook lekker een boek lezen.’ Ik knikte naar Laura.

‘Zelf weten,’ zei Joost. Toen Peter in zijn sportbroekje en t-shirt langs Laura liep, tikte hij met zijn rechtergym even haar billen aan en toen ze opkeek knipoogde hij naar haar. ‘Joop Zoetemelk gaat starten,’ zei hij. Ze reageerde niet.

Ze reden het terrein af, Peter een beetje onzeker op de iets te kleine Raleigh. ‘De riempjes pas straktrekken als je buiten het dorp bent,’ riep ik.

‘We zijn met anderhalf uur terug,’ zei Joost.

Ik pakte mijn boek uit de tent en ging als een yogi in het gras zitten. Mijn ogen gleden over de letters, maar ik las niets. Ik wist dat ze naar me keek. Ik weet niet meer hoelang dat precies duurde. Een kwartier misschien. Ik durfde me amper te bewegen. Ik was bang voor wat er zou gaan gebeuren, maar ik was nog veel banger dat het niet zou gebeuren.

Er viel een schaduw over mijn boek. Laura was opgestaan en naar me toe gekomen.

‘Bartje.’ Ze stond voor me, ik keek naar haar op, langs haar benen, haar rode broekje, haar borsten, naar haar glimlachende gezicht.

‘Laura,’ zei ik.

Ze boog zich voorover, legde haar hand in mijn nek en kustte me op mijn mond. ‘Kom mee.’ Ze trok me omhoog. Ze leidde me naar de grote tent.

Ze liet me even los om de rits te sluiten en het gordijntje voor de plastic raampjes te schuiven. Daarna draaide ze zich om en kustte me. Ik voelde haar borsten tegen me aan, ik wist niet waar ik mijn handen moest laten, er sprongen tranen in mijn

ogen, ik wilde haar iets zeggen, maar dat ging niet, want haar tong zat in mijn mond.

Ze keek me doordringend aan, alsof ze met haar ogen mijn ziel wilde peilen. Ze ademde snel, met haar linkerhand hield ze mijn hoofd vast en met haar rechter streelde ze mijn rug. Ik had alleen een sportbroekje aan en ik kreeg een harde pik tegen haar buik. Ze kuste mijn wang.

Ik lag op haar luchtbed. Ze bleef staan en glimlachte naar me. Ik vond dat ik iets moest zeggen, een opmerking die bij de gelegenheid paste, maar ik wist niet wat dat kon zijn. Toen maakte ze met één beweging van haar rechterhand over haar schouder het bovenstukje van haar bikini los en liet het op de grond vallen.

Er zat geen effectbejag in haar bewegingen, en het was ook geen erotische dans. Ik bewoog niet, ook niet toen ze haar broekje naar beneden schoof en naakt voor me stond. Mijn hart klopte in mijn keel en ik sloot even mijn ogen, alsof ik niet kon verdragen wat ik zag, hoewel ik haar in mijn fantasieën al zo vaak naakt voor me had gezien.

Toen ik ze weer opende lag ze naast me. Ik wist niets anders te doen dan me aan haar vast te klampen, in haar weg te kruipen, mijn gezicht in haar blonde haar.

‘Laura.’ Het was het eerste wat ik wist uit te brengen, en het was goed. Ze streek met haar vingers over mijn wang en keek me strak aan.

‘Je hebt je sportbroekje nog aan.’

‘Sorry, ik ben nu eenmaal een echte sportjongen.’ Gelukkig lachte ze.

‘Lieve Lau.’ Ik streelde haar warme lichaam, haar borsten en haar buik. Ik voelde hoe haar vingers met me speelden en dacht dat ik zou sterven, maar het leek ook de gewoonste zaak van de wereld.

‘Ik hou van jou,’ zei ik. Ik hoopte dat ze zou begrijpen wat er allemaal achter die woorden zat. Ze legde haar hand op mijn mond en we zwegen.

Ze stond op en trok haar bikini aan. ‘Praat er nog maar met niemand over,’ zei ze. Ze pakte haar boek, ik ging met gesloten ogen op een handdoek liggen. Het was alsof er niets was gebeurd, of dat we een koppel waren dat al een paar jaar de mussen van het dak neukte en daar verder geen woorden meer aan vuilmaakte. Eén keer betrapte ik haar terwijl ze ernstig naar me keek. Aan mijn huid kleefde haar zweet nog, haar geuren, in mijn oren klonk nog haar gezucht.

Ik reageerde niet op de dubbelzinnige knipoog van Joost toen hij samen met Peter terugkwam. Peter was te moe om iets te zeggen, zette zijn fiets tegen het hek

en ging in het gras liggen. Laura boog zich over hem heen en zei iets, ik kon niet horen wat. Toen David en André om een uur of vier ook de camping op kwamen gereden was wat er was gebeurd bijna een droom geworden.

David zei dat we een foto moesten maken, want dat was leuk voor later, voor als we eenmaal oud en lelijk waren. Hij haalde een statief uit de auto en zette de camera erop. Toen keek hij door het oculair en gebaarde hoe we moesten gaan staan. Hij zette de zelfontspanner aan en liep naar ons toe. Ik dacht: dit is dus geluk, dit moment mag ik niet meer vergeten, dit moet de rest van mijn leven bij me blijven. Peter zette zijn zonnebril op, André blies een rookwolk richting camera, ik sloeg mijn arm om haar heen.

Toen we naar het dorp gingen, keek ik naar Laura, die voor me liep en met André praatte. Ik kon me nauwelijks voorstellen dat ze dezelfde was als de vrouw die een paar uur eerder nog naakt naast me had gelegen.

Er had zich een nieuw zelfvertrouwen van me meester gemaakt. Het zelfvertrouwen van het mannetje dat het mooiste vrouwtje heeft veroverd, een primitief, instinctief soort zelfvertrouwen.

André kwam met dichtgeknepen neus uit het toilet van Bar de l'Observatoire. Even verderop had je Le Relais du Ventoux, maar volgens Joost zou het verraad aan Tommy Simpson zijn als we daarheen gingen. Het gore toilet moesten we dan maar op de koop toenemen. 'Goeie kans dat Simpson daar ook voor de laatste keer heeft zitten schijten. Noem het maar geen wielershistorie.'

Zijn gelul over die Simpson begon me mateloos te irriteren. 'Engelse pakker,' zei ik.

'Het zou me niet verbazen als dat schijthol sindsdien niet meer is schoongemaakt en dat de drol van Tommy er nog gewoon ligt,' zei André. 'Misschien moeten we de chef vragen of hij meer weet. Kunnen we de drol meenemen en aanbieden aan het wielermuseum. De laatste drol van Tommy Simpson.'

Joost hief in wanhoop zijn handen. 'Wielersbarbaren!'

David was bij een kanoverhuurder geweest en die was meteen razend enthousiast geworden toen David hem had verteld dat hij directeur-eigenaar was van Eastwest Adventures en dat er in Nederland grote belangstelling bestond voor kanoën op de Sorgue.

'Kanoën, fietsen, ik zie grote mogelijkheden,' zei David. 'Plus natuurlijk het

culturele aspect. Avignon, de pausen, het festival. En dan ligt even verderop ook nog het oude kasteel van de markies De Sade, leuk voor een tripje. Ik bedoel maar. Sport, cultuur, seks, de ideale mix.'

Die avond gingen we eten in een restaurant vlak bij Bar de l'Observatoire. Er leek een deken van gedachten over het gesprek te liggen, er werd niet veel gezegd.

XVIII

‘Oké, we gaan,’ zei Joost. Het was vrijdagochtend acht uur. We wilden vroeg omhoog, omdat we bang waren dat het anders te warm zou worden. De vorige avond had Joost me het lijstje met de stijgingspercentages laten zien. De eerste vijf kilometer vielen mee, maar daarna begon het Bos.

‘Het Bos is erg,’ zei Joost, alsof hij de Ventoux al vele malen had bedwongen. ‘Tot Chalet Reynard is het steeds negen, tien procent. Daarna komen we pas écht op de Ventoux. Daar wordt het zwaar, jongens. Kaal, de zinderende zon, de wind en de helse hitte.’

Peter stond ernaar te luisteren alsof het hem niet aanging. Hij had een oud en veel te groot Raleighshirt van Andrés vader aan, een vaal sportbroekje en zijn afgetrapte Adidasjes.

‘Schei uit Joost,’ zei ik. ‘Je lijkt Theo Koomen wel. Het is gewoon een berg. Net als de Galibier en die hebben we ook gehaald.’

‘Ja, Joost, je zit me gewoon bang te maken.’ Peter maakte een paar trippelpasjes. ‘Even de spieren losmaken.’

Ik reed rustig Bédoin uit, met Joost en Peter in mijn wiel. Ik wilde niet dat we Peter al zouden kwijtraken voor de echte klim begon. Achter ons reed David. Laura zat naast hem, André had achterin plaatsgenomen.

‘Gaat lekker zo,’ riep Joost. ‘Mooi stuk om de spieren op te warmen en de hartslag langzaam maar zeker wat hoger te krijgen. Na Saint-Estève wordt het lastig.’ Ik bleef in hetzelfde tempo doorrijden. We passeerden een plaatsje dat Les Bruns heette en daarna draaiden we in een scherpe bocht het Bos in. Forêt Domaniale De Beaumont-du-Ventoux meldde een bordje. De weg ging nu steiler omhoog.

‘Jezus,’ zei Peter.

‘Het Bos!’ riep Joost. ‘Zitten jullie al op jullie lichtste verzet?’ Peter was wanhopig met de commandeur aan het worstelen en dreigde in de eerste meters van de klim om te vallen. Net op tijd kreeg hij de fiets weer in gang. Toen schoot zijn voet uit de linkertoecлип en viel hij bijna alsnog. Hij kreeg hem er weer in en het lukte hem zelfs de riempjes aan te trekken.

Ik keek onder mijn arm door naar mijn derailleur. Ik had nog twee tandwielen

over. Ik zag dat Joost lichter schakelde. Ik wist dat Laura naar me keek en de kracht in mijn benen verraste me. Ik dacht erover een tandje zwaarder te schakelen, maar een stemmetje in mijn achterhoofd zei dat ik niet overmoedig moest worden. Het was nog vijftien kilometer naar de top. Ik hoorde Joost hijgen in mijn wiel. Ik keek achterom en zag de smekende blik in zijn ogen. Hij wist ook dat er toeschouwers waren. Ik ontspande, en verlaagde het tempo.

Peter gebaarde dat we hem alleen moesten laten.

Achter ons hing André uit het raampje. Hij imiteerde met opgewonden stem Theo Koomen. ‘En daar gaan de matadores van deze Tour de France, zij aan zij de gevreesde Mont Ventoux op! Het is een magistraal gezicht, luisteraars, deze drie Hollandse jongens te zien strijden, hier op deze Franse berg. En het is me een berg hoor, het is een monster, een beest, een gruwelijke puist. Ze hebben iedereen eraf gereden, en toch niet de geringste kleppers. Waar is Hinault? Waar is Thévenet? Waar is de oude Portugees Joaquim Agostinho? Ik zie ze niet! Nee hoor, ik zie ze niet! Ze zijn in geen velden of wegen te bekennen! Haha!’

Ik liet Joost passeren en wachtte tot ik naast de auto reed. Even keek ik Laura aan. Ze glimlachte, en het was alsof er een stoot adrenaline naar mijn bovenbenen spoot. ‘Jullie moeten bij Peter blijven,’ zei ik tegen Laura. ‘Misschien kunnen jullie hem zo nu en dan een stukje trekken.’

‘En hij rijdt nu naast ons, luisteraars,’ toeterde André in een blikje cola. ‘Ik ga hem nu enkele vragen stellen. Bart! Bartje Hoffman! Wat gaat er door je heen?’

‘Ik voel me goed en ik doe mijn ouders de groeten.’

‘Hij doet gewoon de groeten aan zijn ouders! Wat is het toch een fijne gewone jongen gebleven, deze held van de Mont Ventoux! Succes, Bartje!’

David zette de auto stil om te wachten op Peter. Ik reed terug naar Joost, nam de kop en verhoogde het tempo licht. We reden een tijdje zwijgend door. Zo nu en dan nam ik een slok uit mijn bidon. Het was zwaar, maar niet zo zwaar als de Galibier.

Ik keek achterom en zag de auto van David niet meer. ‘Gaat het Joost?’ Ik probeerde zo ontspannen mogelijk te klinken. ‘Ik geloof dat we nu even een iets gemakkelijker stukje krijgen.’ Ik wilde hem moed inspreken.

Joost keek met een intense blik naar het asfalt. ‘Gaat goed. Ik begin geloof ik wat beter te draaien. Wat een rotberg.’

We zaten allebei op ons kleinste verzet. De bordjes langs de kant telden de kilometers af. Ik probeerde te doen wat Andrés vader me had gezegd: duwen en

trekken, duwen met links, trekken met rechts, duwen met rechts, trekken met links, soepel draaien, niet doen alsof je op een bakfiets zit.

Ik kon voelen dat de temperatuur opliep, maar ik wist niet of dat aan mijn inspanningen lag of aan de zon. 'Nog vier kilometer naar Chalet Reynard,' riep Joost. Achter ons hoorde ik David aankomen, hij ging naast ons rijden. André wilde Joost interviewen, maar die maakte een afwerend gebaar.

'En de kampioen Joost Walvoort heeft het moeilijk, dames en heren luisteraars in Nederland. Hij trapt moedig voort, maar de blik in zijn ogen zegt genoeg. Hij zou momenteel liever thuiszitten, moeilijke wiskundevragen oplossen uit de *Pythagoras!*'

Ik liet Joost naast me komen. André had het goed gezien: hij was er niet al te best aan toe.

'Valt tegen hè,' zei hij met een gepijnigde blik. 'Er komt geen eind aan, aan dat Bos. Geloof dat ik weer een slechte dag heb.'

Ik antwoordde niet. Ik vond het flauw om te zeggen dat ik zeker twee kilometer harder zou kunnen.

'Banaantje?' Laura hield een banaan in haar hand. De schil had ze al verwijderd.

Ik stak mijn arm uit terwijl ik mijn blik op de weg voor me hield. Zo had ik het wielrenners ook zien doen als ze iets aanpakten uit de auto. Ze pakte met haar ene hand mijn pols en legde met de andere de banaan in mijn hand. Ik dacht dat ze me streelde.

'Jij ook een banaan, Joost?' riep ze.

Joost schudde ontkennend zijn hoofd.

'Je moet blijven eten, anders krijg je een hongerklop,' zei André. David parkeerde de auto langs de kant. We maakten de laatste bocht naar rechts, en zagen toen Chalet Reynard voor ons. Ik wist dat het daarna iets minder steil zou worden. Bovendien kon je de top zien liggen en dat gaf moed.

Toen we Chalet Reynard waren gepasseerd, versnelde ik. Ik wist dat ik Joost meteen zou lossen. Ik weet niet precies waarom ik niet langer wachtte. Het had met Laura te maken, hoewel die niet zag wat ik deed. Ik probeerde het verschil zo groot mogelijk te maken.

Bij het monument voor Tommy Simpson, anderhalve kilometer onder de top, keek ik voor het eerst achterom. Joost was niet meer te zien. Even overwoog ik te

wachten en samen met hem naar de top te fietsen, maar daar zag ik van af. Ik wilde winnen.

Boven was het leeg. Ik was helemaal alleen op de top van de Mont Ventoux. In de diepte zag ik Joost. Peter was nog niet te zien, de auto van David evenmin.

Het duurde nog minstens vijftien minuten voor Joost er was. Hij passeerde me met lege ogen. Hij stapte van zijn fiets, legde die plat op het asfalt en ging er zelf naast zitten. Hij legde zijn hoofd op zijn knieën en zei niks. Ik liep naar hem toe en legde mijn hand op zijn schouders. Hij reageerde niet. 'Eén achtenveertig,' zei ik.

'Ik wilde ermee ophouden,' zei hij, toen hij na een tijdje genoeg kracht had verzameld om zijn hoofd op te richten. 'Ik wilde omkeren en teruggaan. Maar ja, dan rij ik David tegemoet en dat wilde ik ook niet. Ik weet niet wat het is, met deze berg. De Galibier is ook zwaar, maar deze vind ik verschrikkelijk. Een moordenaar is het. Godsamme. Heb je nog wat te drinken?' Ik gaf hem mijn bidon.

'Verkeerde verzet ook,' zei Joost. 'Ik had achter een 30 of 32 nodig. Ik moet het van mijn souplesse hebben, ik heb niet die botte kracht van jou.' Hij begon alweer praatjes te krijgen. 'Ik heb me in de eerste kilometers bergop al opgeblazen. Daardoor blokkeerde ik in het Bos na vijf kilometer al. Ik moest me forceren en dat is me opgebroken. Misschien had ik ook niet genoeg gegeten.'

'Je had gewoon je dag niet. Normaal had je gewoon bij me kunnen blijven.' Ik schaamde me voor mijn egoïstische gedrag. 'Ik kon goed blijven draaien,' zei ik. 'Ik hoefde me geen moment te forceren. Ik denk dat de beklimming van de Galibier me goed heeft gedaan. Jouw trainingsopbouw was beter voor mij dan voor jou, denk ik.'

'Die één uur achtenveertig van jou is heel anders dan wat ik had uitgerekend. En die twee uur tien van mij is ver beneden mijn niveau. Ik had berekend dat ik het in één tweeënvijftig moest kunnen.' Theoretisch was hij nog altijd de beste. We zeiden een tijdje niks meer.

Joost stond moeizaam op en liep naar de rand. 'Komen ze,' zei hij. Peter moest nog een kilometer of twee. Soms leek het alsof hij een surplace maakte, zo langzaam trok hij zich de berg op.

'Toch knap,' zei ik. 'Hij haalt het ook nog, op zijn Adidasjes en zonder een meter training.'

'We hebben gisteren getraind.' Toen vroeg hij: 'Heb je met Laura geneukt?'

'Waarom denk je dat?'

'Dat denk ik. Zoiets voel je. Dat hangt nog urenlang in de lucht. Dat zijn bepaalde

moleculen die je onbewust opvangt, detecteert en herkent als seksmoleculen.'

Ik zei niks meer. Ik had Laura beloofd de anderen niets te zeggen, maar ik had ook geen zin om tegen Joost te liegen. Hij mocht best denken dat ik met haar naar bed was geweest.

'Verdomme,' zei Joost.

Tien minuten later kwam de auto van David om de laatste scherpe bocht naar het plateau gereden. Kennelijk hadden ze Peter achtergelaten. David stopte naast de fiets van Joost, de deuren gingen open en de chauffeur en zijn passagiers stapten uit. Het leek alsof ze de wagen naar boven hadden geduwd. Ze waren doornat van het zweet en hun hoofden waren gevaarlijk rood.

'Jezusgristus,' verzuchtte André. 'Wat een allemachtige hitte.' Joost en ik keken hem vragend aan.

'We konden niet langer bij Peter blijven,' zei David verontschuldigend. 'Motor dreigde te ontploffen, stond zwaar in het rood. We hadden alle raampjes al opengezet en de verwarming vol aan, maar dat hielp niet meer. Krijg je, als je zo langzaam zo'n berg op rijdt.'

Laura's shirt volgde de contouren van haar borsten, de mooiste borsten die ooit waren gesignaleerd op de top van de Mont Ventoux. We liepen naar de rand om te zien waar Peter was. Hij moest nog een paar honderd meter klimmen. 'Kom op, Peter!' schreeuwde André. 'Je kunt het! Je bent er bijna!' Je kon zien dat Peter het hoorde, want hij keek even onze kant op.

'Hij kan enorm afzien,' zei André. 'Ik was allang in de auto gestapt, als ik hem was geweest. Maar hij ging maar door, die dichter. Mijn waardering voor de poëzie is vandaag enorm toegenomen.' We liepen een eindje naar beneden, naar de bocht, om Peter te kunnen zien aankomen en desnoods de laatste zware meters omhoog te duwen.

'Hoe is het met jullie gegaan,' vroeg Laura. Ik keek naar Joost. Aan hem de eer om de uitslag bekend te maken.

'Ik ging helemaal kapot. Bart versnelde na Chalet Reynard, en normaal gesproken had ik hem moeten kunnen volgen, maar ik blokkeerde en moest hem laten gaan.'

Laura keek naar mij. Ik deed zo nonchalant mogelijk. 'Ik had een goede dag.'

'Ik had gisteren ook een rustdag moeten nemen.' Joost zei het met een gemeen glimlachje. 'Dat heeft Bart duidelijk extra kracht gegeven.' Laura keek naar mij. Ik trok een onschuldig gezicht, alsof ik ook niet begreep waar die hint op sloeg.

‘Rust is het allerbelangrijkste voor een wielrenner,’ verklaarde ik.

‘En geen seks,’ vulde André aan. Ik haalde weer mijn wenkbrauwen op. Had hij de seksmoleculen ook gedetecteerd, of riep hij maar wat? Peter moest nog tweehonderd meter.

‘Kom op Peter!’ schreeuwde André.

‘Geen seks?’ vroeg Laura.

‘Nee,’ zei Joost. ‘Dat is algemeen bekend. Dan verspeel je de kostbare sappen.’

André holde naar beneden en duwde Peter de laatste vijftig meter omhoog. ‘Dat mag,’ schreeuwde André, ‘dat doen ze in de Tour ook.’ Peter liet zich gewillig duwen. Zijn hoofd leek te wankelen op zijn lijf. Boven hield André hem vast, terwijl Joost de riempjes van zijn toeclips losmaakte.

‘Viel mee,’ zei Peter.

‘Gedicht af?’ vroeg ik, meer als grap dan als serieuze vraag.

‘Ja. David, heb je pen en papier in de auto?’

‘Maestro,’ riep ik. Misschien had de concentratie op het gedicht hem omhoog geholpen en hem ervan weerhouden af te stappen.

‘Er worden hier vreemde gesprekken gevoerd,’ zei Laura. ‘De ijle lucht zeker. Seks, sappen, gedichten.’ David liep naar de auto.

‘Waarom gingen jij en Joost eigenlijk niet samen omhoog,’ vroeg ze aan mij. ‘Het was toch geen wedstrijd?’

‘In de bergen rijdt iedereen zijn eigen tempo. Dat is altijd zo. Ik vloog tegen die berg op. Dat gevoel heb ik nog nooit eerder gehad. Ik vond het zonde er zelf een einde aan te maken.’

‘Je wilde gewoon van hem winnen.’ Ze keek naar Peter.

‘Dat ook.’

David kwam teruggelopen. Behalve pen en papier had hij ook een fles champagne en een doos met glazen in zijn handen. Hij overhandigde de schrijfspullen aan Peter en daarna kreeg iedereen een glas. André pakte de fles en plopte de kurk eruit. We gingen in een kring staan terwijl André de glazen volschonk. Hij moest even wachten toen hij bij Peter was, want die stond als een bezetene te schrijven en had zijn glas op het dak van de auto gezet.

‘Op de Ventoux,’ zei David, ‘en op de helden die hem mores hebben geleerd! En sorry dat de champagne niet koud is.’

Even later maakten we een groepsfoto met Davids camera met zelfontspanner. Peter maakte zich meteen weer van ons los en liep weg. ‘Ik heb even tijd nodig,’ zei hij. ‘Maar ik wil het graag hier voorlezen.’ Hij ging tegen een muurtje zitten.

We keken naar beneden. ‘Ik begrijp Petrarca wel,’ zei Laura. ‘Het is alsof je vanuit de hemel neerkijkt op het menselijke geploeter en gewoel. Je maakt er geen deel meer van uit, je hebt je erboven verheven.’

André stond een eindje verderop met David bij de auto. Ze hadden de motorkap opengemaakt om te zien of er schade was aangericht tijdens de kruippartij tegen de berg op. Joost lag achter de auto in de schaduw, op zijn rug op het asfalt, het leek alsof hij sliep. Peter zat geconcentreerd te schrijven.

‘Heb je spijt?’ vroeg Laura.

‘Waarvan?’

‘Van gisteren.’

Ik keek haar aan. Waar wilde ze naartoe? Had zij spijt?

‘Nee,’ zei ik. ‘Natuurlijk niet. Waarom denk je dat?’

‘Seks vernietigt vriendschap. Seks vernietigt liefde. Seks verraadt alles.’ Ze keek intens verdrietig. Ik wist niet wat ze bedoelde, wat ze wilde zeggen.

‘Joost weet het,’ zei ik.

‘Heb je het hem verteld?’

‘Nee, hij wist het. Wij weten alles van elkaar, ook zonder woorden. Ik denk dat de anderen het ook weten. Ik denk eigenlijk dat Joost zo slecht die berg op reed, omdat hij het wist, van jou en van mij.’

Ze keek me aan. ‘Bartje.’

‘Ik wil met je mee naar Perugia.’

Ze boog zich naar me over, kustte me en zei: ‘Niet doen.’ Er stonden tranen in haar ogen. ‘Peter weet het ook.’

Joost sliep of deed alsof, David en André vulden de radiator bij met water uit de flessen die ze hadden meegenomen van de camping. Peter schreef. De wereld om me heen golfde. Ik moest me aan een paal vasthouden om niet om te vallen. Het

leek alsof ik alsnog last kreeg van hoogteziekte. Natuurlijk moest ik Laura vragen wat ze in godsnaam bedoelde, maar ik kon het niet.

Laura liep naar Peter, gaf hem een aai door zijn krullen en vroeg iets. Hij knikte zonder haar aan te kijken, deed zijn hand omhoog en spreidde zijn vijf vingers. Ze liep weer naar me toe. André riep naar Peter dat het niet allemaal hoefde te rijmen.

‘Is het omdat jij en Peter ...’ begon ik.

‘Nee,’ zei ze op een toon die verder vragen verbood.

Peter stond op en kwam naar ons toe. Joost keek slaperig op, David en André wipten van de motorkap af. Peter keek naar mij. Hij verwachtte een introductie.

‘Zoals jullie misschien weten,’ zei ik, ‘maar misschien ook niet, als erkende cultuurbarbaren, schreef Jan Kal zijn beroemde gedicht “Dichten is fietsen op de Mont Ventoux” tijdens zijn beklimming van deze berg. Toen hij boven was, had hij het sonnet af. Ik had het er een tijdje geleden met Peter over en hij dacht dat hij ook zoiets zou kunnen. Of eigenlijk lag het andersom. Peter wilde een gedicht schrijven tijdens de beklimming van de Ventoux, maar daarvoor moest hij dus wel de Ventoux beklimmen. Dat klopt toch, Peter?’

Peter knikte. Zijn gezicht stond ernstig. ‘Het is geen vrolijk gedicht geworden,’ zei hij. ‘Dat komt misschien omdat klimmen geen vrolijke bezigheid is. Of misschien door iets anders.’ Hij keek naar Laura. ‘Het gedicht is voor haar. Ze weet waarom.’

Hij veegde met zijn shirt het zweet van zijn gezicht. Zijn ogen stonden droef. Van euforie over het bedwingen van de Ventoux op Adidasjes was geen sprake.

Toen kwam er een stroom van zinnen op gang, eerst langzaam, vervolgens steeds sneller. Het ging over heimwee naar de treurigheid en de schoonheid van onvervulbare wensen, over de rode Raleigh en Marlene Dietrich. Hij had alles in een razend tempo aan elkaar geknoopt, beelden en associaties, citaten en ervaringen van de zwoegende fietser.

Het was een typische Seegers, een lang parlandogedicht waarvan de ruwe vorm al voor de beklimming in zijn hoofd moet hebben gezeten, al wist je dat bij Peter nooit helemaal zeker. Hij kon uitbarstingen van creativiteit hebben die zo heftig waren dat hij zijn gedachten amper kon bijhouden. Ik had dat meegemaakt op het dak van de Sweet Lady Jane, als we zaten te niksen en uitkeken over de rivier, en Peter opeens begon te schrijven, in een soort zelfontworpen steno van halve woorden en halve zinnen, haastig neergeschreven om maar niets van de ingevingen verloren te laten

gaan. Misschien hadden nu de ijle lucht en de hevige inspanningen de processen in zijn brein nog versneld en geïntensiveerd, en was het hele gedicht inderdaad op de flanken van de berg ontstaan.

Hij bezong onze vriendschap die hier, op de Mont Ventoux, haar bekroning had gevonden, haar climax ook, waarop onvermijdelijk de triestheid moest volgen. Hij wisselde de drie strepen op zijn Adidasschoenen moeiteloos af met citaten uit Petrarca's *Canzoniere*. Hij trok alle registers van zijn door alle optredens gegroeide retorische talent open, fluisterde en galmde, wisselde staccato zinnen af met vloeiend aaneengeregen woorden, laste stiltes in en versnelde dan weer, ging moeiteloos van lach naar diepe treurigheid, van euforie naar melancholie. Het verbaasde me dat hij na zijn martelgang nog zoveel energie had.

Het leek een optreden voor de hele wereld, alsof hij zijn Bergrede hield voor iedereen aan zijn voeten. Zijn stem dreef van de top van de berg in alle windrichtingen. Het was een lang gedicht, en ik denk dat hij tussen de geschreven zinnen andere toevoegde die op dat moment in hem omhoog kwamen. Hij trok regel na regel een complex en majestueus spiegelpaleis van woorden op. Hij schreef over Gerrit Tankinks Raleigh en combineerde die met dood en liefde. Het paste allemaal, hij legde een poëtisch mozaïek vol verrassende kleuren en bizarre vormen. Hij was in drie uur de Ventoux op gefietst, gestorven, en nu stond hij op, vol leven. Hij citeerde uit Claus' *Oostakkerse gedichten* – een favoriet van hem – en ongetwijfeld uit nog veel meer andere poëzie, verwijzingen die mij ontgingen.

Het was alsof hij zich op de Ventoux definitief had bevrijd, alsof de winden rond de berg zijn geest ook van de laatste muizenissen hadden gereinigd. Alles kwam samen, het kleine in het grote, het sacrale en het banale. Het was een liefdesverklaring aan het leven, maar ook een provocerende uitnodiging aan de dood.

Wij stonden daar en luisterden, als aan de grond genageld. Toen hij klaar was, na tien minuten, een kwartier, een halfuur – ik zou het niet kunnen zeggen – boog hij zijn hoofd. Je zou hebben verwacht dat hij ons had aangekeken om te zien wat het verpletterende effect van zijn woorden was en zich te laven aan de bewonderende blikken, om de kreten van ongeloof van zijn vrienden in ontvangst te nemen.

Maar hij boog zijn hoofd, alsof hij zich schaamde of zich onderwierp. Zo bleef hij even staan, zijn blik naar de grond gericht, vermoedelijk nu echt de totale uitputting nabij. Wij waren stil.

David was de eerste die naar hem toe liep en een arm om hem heen sloeg. Een seconde later stonden we met z'n allen om hem heen en ramden hem op zijn

schoudera. Hij reageerde niet.

‘Peter,’ vroeg Laura, ‘wat heb je gedaan?’

Het was, zoals gewoonlijk, de meest adequate vraag. Wat had hij gedaan? Wat had hij gedaan, met zichzelf en met ons? Welke toverspreuken had hij gebruikt en wat stond er dientengevolge nu met ons te gebeuren? Hij keek op en glimlachte. ‘Ik heb het gezegd,’ zei hij. Dat was alles. En vermoedelijk was het ook zo: hij had het gezegd, hij had alles gezegd. Hij ging achter Laura staan, sloeg zijn armen om haar heen, legde een hand op haar buik en sloot zijn ogen.

Ik heb het later vaak met David gehad over de minuten waarin Peter ons hypnotiseerde. We hebben geprobeerd terug te halen wat het was, we hebben zinnen proberen te reconstrueren om achter het geheim te komen. Maar het lukte niet. Net als ik had David een herinnering aan iets magisch, aan een bizar bouwwerk, opgetrokken uit talloos veel bizarre elementen die samen niettemin een volkomen harmonieus geheel vormden, een stroom van woorden en zinnen die ooit uiteen waren gerukt, maar die elkaar nu weer hadden gevonden.

‘Kom op,’ riep David toen we weer een beetje bij onze positieven waren gekomen. ‘We gaan naar beneden. Dat gaat een stuk sneller dan omhoog. Ik heb zin in die vieze koffie bij de l’Observatoire.’

Joost keek moeilijk. ‘Kan mijn fiets in de auto,’ vroeg hij. ‘Ik tril helemaal. Ik doe de afdaling liever niet op de fiets.’ André pakte Joosts fiets en reed hem naar de bestelauto. Daar haalde hij het voorwiel eruit, opende de achterdeur en legde hem achterin. Moeizaam liep Joost ook naar de auto, met Laura naast zich.

‘En jullie,’ vroeg David aan Peter en mij. ‘Lukt dat? Ik wil straks best weer even hierheen rijden om jullie op te halen.’

‘Voor mij niet nodig,’ zei ik. ‘Ik ben gek op afdalen.’

‘Ik ook,’ zei Peter, hoewel de enige afdaling die hij ooit eerder had gedaan die van de IJsselbrug was. ‘Ik kan wel even wat wind om de kop gebruiken.’

‘Weet je het zeker?’

‘Vliegen is moeilijk, Lau, maar vallen kan iedereen.’

We wachtten tot de anderen in de auto waren gaan zitten.

Ik stapte op en reed achter de auto aan. Vlak voor de scherpe bocht naar links stopte ik even en maakte een gebaar naar Peter om hetzelfde te doen. Ik zei dat hij

achter me moest blijven, op een metertje of tien, en niet te abrupt moest remmen. 'Handen in de beugels, vingers bij de rem,' instrueerde ik hem. 'Buitenblad voor, kleinste achter. Hou controle, niet opeens hard knippen, want dan ga je over de kop of slip je weg. Links is je voorrem, rechts achter. Pas op voor tegemoetkomende auto's. Meetrappen hoeft niet.' Toen deed ik mijn voeten in de toeclips en voelde hoe een onzichtbare hand me krachtig naar beneden duwde.

Ik zag de auto van David een stukje voor me rijden, we liepen snel op hem in. Ik kon horen dat Peter achter me zat, op minder dan tien meter, want ik hoorde hem zo nu en dan kreten uitstoten. Of het kreten van opwinding waren, van angst of nog iets anders, kon ik niet vaststellen. Het waren in elk geval een soort oerkreten. Even voorbij het Simpsonmonument haalden we David in. Ik zag de angst in Laura's ogen. Peter volgde alsof ik hem aan een touwtje had. We reden minstens zeventig.

Aan de dieselgeluiden van Davids auto hoorde ik dat hij op niet al te grote afstand volgde. De afdaling van de Ventoux loopt gelijkmatig, zonder haarspeldbochten, zelfs een voorzichtige chauffeur als David lukte het in onze buurt te blijven. Op een van de rechtere stukken keek ik heel even achterom. Peter zat vreemd op zijn fiets, een beetje rechtop, alsof hij van plan was af te stappen. Hij had zijn handen niet meer onder in de beugel. Chalet Reynard naderde snel.

Plotseling kwam Peter me voorbij; hij keek niet opzij, maar strak voor zich uit. Hij trapte uit alle macht mee. Ik schat dat hij zeker tachtig ging, de afstand tussen ons tweeën werd snel groter. Ik dacht dat hij als eerste bij Chalet Reynard wilde zijn.

Had ik tegen hem moeten schreeuwen dat hij niet zo krankzinnig moest doen en onmiddellijk moest remmen? Had ik achter hem aan moeten duiken om hem tot matiging van zijn snelheid te manen? Misschien, maar ik deed het niet. Ik keek hoe hij voor me uit reed, de dichter. Hoe hij als een vallende havik van de berg af raasde, veel te hard, onverantwoord hard, alsof er 220 volt op zijn remmen stond.

Toen maakte zijn fiets een vreemde beweging. Het begon met een kleine slinger, maar de uitslag naar links en rechts werd snel groter. Ik zag dat hij de controle had verloren, dat er iets vreselijk misging. Ik zag Peter al vallen toen hij nog op de fiets zat, ik remde al om bij hem te kunnen stoppen toen hij nog niet eens door de lucht vloog. Ik zag hoe het stuur uit zijn handen sloeg, hoe zijn voorwiel een fractie van een seconde recht op het frame stond, hoe de fiets van achteren omhoog kwam als een bokkend paard en zijn berijder uit het zadel sloeg, hoe hij door de lucht vloog, op het asfalt smakte en met grote snelheid doorgleed naar de rand van de berg. Daar was het alsof een onzichtbare hand hem bij zijn haren pakte en zijn hoofd tegen de grond drukte, waardoor de rest van zijn lichaam doorgleed, met het hoofd als

draaipunt, en daarna ook tot stilstand kwam. Het was geen hand, maar een paaltje.

Ik remde zo hard dat ik bijna onderuit sloeg. Achter me hoorde ik de piepende remmen van David. We passeerden de plek waar Peter lag, ik zag zijn hoofd dat rood kleurde van het bloed. Pas een meter of twintig verderop kwam ik tot stilstand. Davids auto stond achter me, scheef op de berg. Ik maakte mijn riempjes los en gooide de fiets op de grond. Ik rende omhoog, voorbij de auto, naar de plek waar Peter lag. Joost, David en Laura holden achter me aan.

‘Peter!’ gilde de stem van Laura, ‘Peter! God, Peter!’

Ik kwam bij het lichaam en ik wist meteen dat hij dood was. Hij lag erbij als een baby, op zijn zij, met zijn knieën opgetrokken. De zijkant van zijn hoofd was zo hard tegen het paaltje geslagen, dat het leek alsof een deel van zijn schedel met een beitel was geopend. Zijn ogen staarden in het niets. Er stroomde bloed langs zijn kin, op het asfalt vormde zich een stroompje. Zijn mond stond een beetje open, alsof hij met een laatste woord op zijn lippen was gestorven.

‘O god,’ riep Laura. ‘Doe iets. Doe iets! Doe godverdomme iets! Hij gaat dood, Peter gaat dood. Dat mag niet, dat mag niet, dat mag niet!’ Ze schreeuwde het uit. David had zijn T-shirt uitgetrokken, en daarmee probeerde hij de bloedstroom te stoppen. Hij keek me verwilderd aan. André zat op zijn knieën op het wegdek. Hij had zijn handen voor zijn ogen geslagen. De fiets van zijn vader lag een eind verderop.

Ik keek naar David, die met bijna liefkozende bewegingen het bloed bleef wegpoetsen van Peters gezicht. Laura was naast hem geknield en hield Peters hoofd vast. Haar handen kleurden rood. Ze huilde wanhopig, zonder geluid. Ik liep over de weg, twee meter omlaag, twee meter omhoog. Ik keek naar beneden, naar de Provence en ik keek omhoog, naar die vervloekte berg.

Laura en David hadden Peter op zijn rug gelegd en zijn shirt opengescheurd. Laura drukte op zijn borst. David deed pogingen mond-op-mondbeademing toe te passen, Peters bloed kleefde aan zijn lippen. ‘We moeten hem in de auto leggen,’ zei André. ‘We moeten hem naar beneden brengen. Misschien is het nog niet te laat.’

‘Maak die achterbank leeg!’ riep ik naar Joost. Het viel me nu pas op dat hij de hele tijd als een mummie achter in de auto was blijven zitten. Hij staarde voor zich uit, zonder iets te zien. Hij reageerde ook niet op mijn woorden. Ik liep naar de auto en riep door het geopende voorportier dat hij van de achterbank moest komen en ruimte moest maken voor Peter. ‘We moeten hem naar beneden brengen,’ schreeuwde ik, ‘kom op, kom van die bank.’ Hij keek me aan en ik zag dat zijn ogen even leeg waren als die van Peter. Hij bewoog als een zombie, vertraagd. Ik klapte de

stoel voor hem naar voren, pakte hem bij zijn arm en trok hem naar me toe. ‘Kom maar, Joost,’ zei ik zacht. ‘Het komt allemaal goed. Hij is vast niet dood. Dat kan helemaal niet.’

Een paar minuten later lag Peter op de achterbank. Joost stond naast de auto. Er stroomden tranen over zijn wangen. David stapte in, Laura zei dat Joost naast haar moest komen zitten. Ze had de leiding genomen. Omdat de fiets van Joost al achterin lag en André erbovenop zat, kon die van mij er niet meer bij. En al had dat gekund, dan nog was er voor mij geen plaats geweest. Ik kon moeilijk op Peter gaan zitten.

Ik stond verdoofd naast de auto. Er waaide een zachte, warme wind. Ik hoorde de krekels. Hoe laat zou het zijn? We waren om negen uur aan de klim begonnen. Het moest een uur of een zijn. Door het raampje zag ik Peter liggen, iemand had zijn ogen gesloten. Hij lag met opgetrokken knieën op zijn rug, met zijn hoofd tegen het portier. Zijn kin hing op zijn borst, het opengescheurde shirt was doorweekt, er was een nieuwe variant rood toegevoegd aan de Raleighkleuren.

Zijn vader en moeder, dacht ik, alsof ik me opeens realiseerde dat Peter een vader en moeder had en dat die nu geen zoon meer hadden. Laura keek me bezorgd aan.

‘Bart!’ riep David. ‘Bart! Wij brengen hem nu naar Bédoin. Daar is misschien een ambulance, waarmee hij naar een ziekenhuis kan worden gebracht. Jij blijft hier, dan kom ik je zo snel mogelijk ophalen. Begrepen? En jij gaat niet op je fiets naar beneden!’

‘Carpentras,’ zei ik. ‘Hij moet naar Carpentras.’ Tommy Simpson was in 1967 naar Carpentras gebracht. Doden op de Ventoux moesten naar Carpentras. ‘Eerst naar Bédoin, dan misschien naar Carpentras,’ zei David. Door de achterraut zag ik dat Peters hoofd naar rechts was gezakt en op zijn schouder rustte.

Ze reden weg, mijn vrienden en mijn geliefde. Ik bleef alleen achter op de berg, liep naar de fiets van Peter en pakte hem op. Ik moest iets doen, iets simpels, om niet gek te worden. Ik keek of het stuur was gebroken. Dat was niet het geval. Er zaten wat krassen en schaafplekken op het frame, maar verder mankeerde er niets aan de fiets. Alleen de voorband was leeg. Ik kneep in de remmen, de remblokjes omklemden onmiddellijk de velg. Toen legde ik de fiets in de berm en liep naar de plek waar ik dacht dat Peter over de kop was geslagen, om te zien of daar soms een steen op het wegdek lag, of iets anders dat hem ten val had gebracht. Ik kon niets vinden.

Ik liep terug naar waar hij had gelegen, pakte een handjevol zand en strooide dat over het bloed. Het leek alsof de wereld verduisterde, alsof ook de zon even rouwde

om de dood van de dichter. Alles om me heen werd grijs. Er stak een bries op die me deed rillen. Het leek alsof er een tennisbal vol water achter mijn borstbeen zat, een immense traan, waardoor ik dreigde te stikken. Toen hij naar buiten kwam, door mijn ogen, mijn neus en mijn mond, wilde ik schreeuwen, maar mijn stembanden deden het niet meer. Verweekt door de tranen of verlamd van emotie.

Pas toen ik naar mijn fiets was gelopen, eindelijk weer lucht kreeg en de kleuren terugkeerden in het landschap, rolde er vanuit mijn middenrif iets naar boven, een diepe kreun.

Het leek alsof hij, terwijl hij achter me reed, had besloten op zoek te gaan naar de dood. En hij had hem gevonden ook – misschien had hij hem naar zich toe gelokt met zijn gedicht.

Ik pakte mijn fiets en stapte op, ik wilde weg van die plek. Ik daalde voorzichtig, de kilometerteller kwam niet boven de veertig. Zo nu en dan stopte ik even, omdat ik wist dat de remblokjes gloeiend heet werden. Toen ik ergens halverwege in het Bos langs de kant zat, zag ik de auto van David omhoog komen. Hij draaide.

‘Ik wilde daar niet langer blijven,’ zei ik. André kwam naast me zitten en sloeg zijn arm om mijn schouders.

‘Hij is dood,’ zei hij. ‘Godverdomme, hij is dood. Wat een klootzakken zijn wij.’
Ik keek hem aan.

‘We hadden hem nooit die afdaling mogen laten doen, Bartje. Die jongen had twee keer eerder op een racefiets gezeten. We hadden hem moeten tegenhouden. Nu is hij dood.’

‘Hij wilde het zelf,’ zei ik. ‘Hij had zich echt niet laten tegenhouden.’

‘Ik had zijn fiets gewoon achter in de auto moeten leggen en hem moeten zeggen dat hij moest instappen,’ zei David. ‘Waarom heb ik dat niet gedaan?’

Ik keek wezenloos voor me uit. ‘Ik heb nog tegen hem gezegd dat hij achter me moest blijven. En dat hij niet plotseling en te abrupt moest remmen.’

‘Daar heeft hij zich wel aan gehouden,’ zei André. ‘Dat niet remmen, bedoel ik. Hij stoof je opeens met een noodgang voorbij. Wat deed-ie? Riep hij nog iets toen hij je voorbijkwam?’

‘Nee,’ antwoordde ik, ‘hij keek alleen naar voren. En hij trapte uit alle macht om nog harder te gaan. Het leek wel alsof hij iets voor zich zag dat hij per se te pakken wilde krijgen.’

‘Magere Hein op een racefiets,’ zei André. ‘Die zag-ie. Godsamme. Die moet je nooit proberen in te halen.’

‘Joost ligt in de tent,’ zei David. ‘Niet aanspreekbaar. Een shock, denk ik. Hij mompelde alleen maar dat hij de afdaling had moeten doen, en niet Peter. Dat het zijn schuld was. De dokter heeft hem iets gegeven.’

‘Kom,’ zei André, ‘we gaan.’ Ik stond op terwijl hij mijn fiets achter in de auto legde.

‘De fiets van Peter!’ zei ik. ‘Die ligt daar nog.’ Ik stapte in, naast André, want ik wilde niet op de plek gaan zitten waar Peter had gelegen. David draaide andermaal de auto en reed omhoog, tot we de Raleigh in de berm zagen liggen.

‘Ding is bijna onbeschadigd,’ stelde André verbaasd vast.

We reden in diepe stilte naar beneden. Ik dacht eraan dat we Peters ouders op de hoogte moesten brengen. Toen we Bédoin in reden, vroeg David of ik het telefoonnummer van kapitein Willem en madame Olga bij me had.

Joost lag te slapen in onze tent, op de zware slaappillen van dokter Colmard uit het dorp. Laura, die in de ambulance was meegegaan naar Carpentras, was nog niet terug. We besloten op haar te wachten voor we de kapitein gingen bellen. Misschien had ze nieuws. Misschien was Peter alleen maar schijndood geweest, had hij in Carpentras plotseling tekenen van leven vertoond en was hij met een dag of drie weer hersteld.

Na anderhalf uur reed de oude Citroën van dokter Colmard het campingterrein op. Laura zat naast hem. Hij stopte bij de bungalowtent.

Ze stapte uit. Ze zag lijkleek en zei niks. Dokter Colmard, een gezette man van een jaar of vijftig, liep naar ons toe. Hij had het over een fractuur en schudde met zijn hoofd. ‘Si jeune,’ zei hij, en herhaalde dat een paar keer. We begrepen dat het wonder was uitgebleven. Dokter Colmard schudde ons allemaal de hand en vertrok.

David liep naar de tent. We hoorden hem gedempt praten met Laura. Dat had ik natuurlijk moeten doen, dacht ik. Even later kwam hij naar buiten. ‘Laura heeft met kapitein Willem gesproken. En ze heeft de terugkeer van Peter naar Nederland geregeld.’

Ze kwam naar buiten. Ze had haar rugzak ingepakt. ‘Ik moet gaan,’ zei ze kalm. ‘David brengt me naar Avignon en vandaar ga ik met de trein terug.’ We keken haar aan. Op de een of andere manier was het logisch dat ze vertrok.

Ze zette de rugzak neer en maakte een gebaar: we moesten bij elkaar gaan staan.

Zij stond in het midden, wij stonden met de armen om elkaars schouders om elkaar heen. Onze hoofden raakten elkaar. We hadden alle vier onze ogen gesloten, ik hoorde haar ademhaling en ik voelde de warmte van haar lichaam.

Ik weet niet wat we deden, misschien was het een gebed, misschien huilden we zonder geluid en tranen. Het was een afscheid, en niet zomaar een afscheid dat zou duren tot we elkaar weer zouden zien, over een paar dagen op de begrafenis van Peter. Het was definitiever. We lieten elkaar los en Laura kuste ons een voor een, mij als laatste.

‘Dag lieve Bart,’ zei ze en streelde me zacht door mijn haar. De anderen keken, maar het leek haar niets te kunnen schelen dat opeens alles duidelijk werd. Ze kuste me op mijn mond. ‘Het spijt me,’ fluisterde ze. Daarna stapte ze in de auto, ze keek niet meer om.

Laura was niet op de begrafenis van Peter. Er lag alleen een immense bos witte rozen op de kist, met een foto eraan bevestigd waarop je haar met Peter zag.

Veel later, toen ik langsging bij kapitein Willem en madame Olga in hun witte appartement aan de rivier in Zutphen, las ik wat ze erop had geschreven. ‘Wenn ich mir was wünschen dürfte, möchte ich etwas glücklich sein, denn sobald ich gar zu glücklich wär, hät ich Heimweh nach dem Traurigsein.’

‘Dat is uit een liedje van Marlene D-d-dietrich,’ zei kapitein Willem. Ze hadden ook na de begrafenis niets meer van haar vernomen. ‘Van de wereld verdwenen. Opgelost. Zelfs haar ouders weten niet waar ze is. Ze leeft, meer weten ze niet. Nou ja, altijd nog beter dan d-d-dood.’ Hij was gebroken.

Ik deed geen pogingen haar adres in Perugia te achterhalen, als ze daar al heen was gegaan. Ik wist dat met Peter ook iets anders was gestorven. André blufte eerst nog dat hij haar wel eens even zou gaan opsporen, maar liet het er ook bij zitten. ‘Ze wil niet gevonden worden,’ zei hij, ‘anders zou ze wel iets hebben achtergelaten. Een paar broodkruimeltjes.’ Joost ging naar Leiden.

Ongeveer vier maanden na Peters dood verscheen een nieuwe bundel, hij had na zijn debuut hard doorgewerkt. Ik las hem door, de meeste van de gedichten kende ik al omdat hij ze ons had voorgelezen. Ik hoopte dat door een wonderlijke speling van het lot ook ‘Mont Ventoux’ een plaatsje zou hebben gevonden, maar dat was niet zo – dat gedicht rustte ergens op de flanken van de berg.

XIX

Ik had Anna gebeld dat ik haar wilde spreken.

‘Waarover?’ vroeg ze. ‘Is het ernstig?’

‘Zeer ernstig.’

‘Ben je ziek?’ In haar stem klonk lichte paniek door. Dat deed me goed, al behoorde ik nu kennelijk tot degenen bij wie elk moment een dodelijke aandoening kon worden geconstateerd.

‘Nee, gezonder dan ooit.’

‘Wat is er dan voor ernstigs? Ga je hertrouwen?’

‘Nee, nooit meer.’

‘Wat is er dan, pap?’

‘Ik heb iets voor je. Alvast voor je eenentwintigste verjaardag. Vroeger werd je op die leeftijd pas volwassen, vandaar.’

‘Spannend. Morgenavond, zeven uur, zelfde plek?’

‘Oké.’

Het duurde even voor ik de bundel had teruggevonden in de onoverzichtelijke boekentorens die her en der in mijn appartement zijn opgericht.

Maar toen ik een Orval had ingeschonken, in mijn leesstoel was gaan zitten en de opdracht die Peter voorin had geschreven las, was het weer 1982, zong Donald Fagen ‘Nightfly’, legde ik *Combat Rock* van The Clash voor het eerst op de draaitafel en haalde ik *Too-Rye-Ay* van Dexys Midnight Runners uit de hoes, de lp die ik van Peter kreeg toen ik achttien werd.

Tijd is niks, dacht ik, tijd is iets dat we onszelf hebben wijsgemaakt, een noodlottige illusie. Dat je zo gemakkelijk kunt terugkeren naar het verleden, is het bewijs. Ik zag ons weer zitten, met de hoge stem van Sting die door mijn kamer scheurde, terwijl André tekeering op zijn luchtgitaar. Joost beweerde dat we hier te maken hadden met een groep die heel groot zou worden en dat het heel wat anders was dan de punkshit van de jaren daarvoor. Peter zei dat ‘Roxanne’ over een hoer ging. Laura had een stapeltje platen maar geen draaitafel. Dat wilden haar ouders

niet. Als we bij elkaar waren, nam ze ze mee in een boodschappentas. Ze was gek op Tom Petty and the Heartbreakers. Ik denk omdat Petty erg op Peter leek, met dat lange gezicht van hem, hoewel hij geen krullen had.

Onze gesprekken zijn altijd doorgegaan. Peter is dertig jaar dood, maar hij is nooit tot zwijgen gekomen. Ik zou een tweede postume dichtbundel kunnen samenstellen uit de dingen die hij sinds 1982 tegen me heeft gezegd.

Ik was weer terug bij de presentatie van *Gedichten voor Anna*, toen iedereen naar de muze keek, vol verbazing dat zoiets zomaar kon groeien, diep in de provincie. Daar waren ze misschien nog wel meer door verrast dan door de dichter die zich door haar had laten inspireren. Zijn *Nagelaten Gedichten* hadden Peters roem bevestigd. Hij had een cultstatus verworven onder jonge studentes Nederlands, onder de ambitieuze jonge dichters van de Nix-generatie, en in Nijmegen was zelfs een obscuur poëzietijdschrift naar hem vernoemd (*Seegers*).

Het is in die dertig jaar een keer of vijf voorgekomen dat ik werd gebeld door een journalist die werkte aan een portret van de jong overleden dichter. Of door een student die bezig was met een scriptie over Peter. Ik hield de boot altijd af. Ik wilde niet de exegeet van Peter Seegers worden en het voelde alsof ik ook niet het recht had me nog met zijn leven bezig te houden. In die stukken speelde Laura altijd een rol, als de mysterieuze schoonheid op de achtergrond, maar ook haar kregen ze nooit te spreken. Omdat ook André nooit in beeld kwam, groeide Joost uit tot de belangrijkste bron van informatie over het leven van Peter Seegers.

Kapitein Willem was twee jaar na Peters overlijden gestorven. Wie hem had gezien op de begrafenis van zijn zoon, verbaasde het dat het nog zo lang had geduurd. Zijn leven was geëindigd met dat van Peter, hij was ontroostbaar en zonk weg in een diepe depressie. Peters moeder bleef bij hem tot zijn dood en verdween toen spoorloos. Peter had het wel eens gehad over een schatrijke Russische oom die kunsthandelaar was in de Rue de Seine in Parijs, misschien was ze daarheen gegaan. In elk geval ben ik ook haar nooit tegengekomen in stukken over haar zoon. Wel werd altijd diens Russische bloed vermeld: de melancholie, het lijden aan het leven. Soms had ik zin de schrijver op te bellen, om hem te vertellen hoe ver hij naast had geschoten. Maar dat was niet eerlijk geweest, zeker niet in de gevallen waarin ik negatief had gereageerd op een verzoek om medewerking.

Ik las 'Sonnet voor Anna' voor de tweede keer en moest huilen. Het waren tranen die komen als de alcohol het sentiment heeft losgemaakt en je met een zeker genot wegzinkt in zelfmedelijden. 'Sonnet voor Anna' was het gedicht dat ik had voorgelezen aan de rand van het bed, een kwartier na de geboorte van mijn dochter.

We hadden het nog niet over een naam gehad, mijn vrouw niet omdat ze haar keuze al had bepaald en ervan uitging dat die zou worden gehonoreerd, ik niet omdat ik niet voor de geboorte al ruzie wilde over de naam van mijn kind. Maar nu moesten we toch iets besluiten. Ik zei dat ik mijn dochter graag Anna wilde noemen. Mijn vrouw kende het gedicht natuurlijk, maar ze had er nooit bij stilgestaan dat je je kind naar een gedicht kon vernoemen, althans, naar de vrouw uit een gedicht. Ze had de naam van haar beppe in gedachten, die rekende er ook op dat ze zou worden vernoemd. Bovendien wist ze wie Anna was, en een beetje van mijn verhouding met Laura, al had ik haar nooit alle details verteld.

‘Het moet Jildau worden,’ zei ze.

Het was niet het moment om woedend te worden. De dokter die de hechtingen had aangebracht, was nog maar net de kamer uit, en in de wieg lag het naamloze wonder. Maar ik was ditmaal niet van plan toe te geven.

‘Ik doe de aangifte,’ zei ik, ‘en ik noem haar Anna. Dat is erg belangrijk voor mij.’

Misschien kwam het omdat ze uitgeput was, maar mijn vrouw drong niet langer aan. Even later besloot ik tot een compromis. Het kind moest later niet het gevoel krijgen dat ze was geboren in conflict en onenigheid. ‘Anna Jildau,’ stelde ik voor. ‘Dat klinkt ook goed.’ Maar ze sliep al.

‘Kom maar door, pap,’ zei Anna toen ze aan tafel was geschoven.

‘Alles goed? Geld, carrière, liefde, allemaal in orde?’

‘Yep. Gisteren mijn laatste tentamen voor de zomervakantie gehaald.’

‘Ging het over? Poëzie, toevallig?’

‘Nee, taalbeheersing. Interviewtechniek. Dagschotel?’

‘Dagschotel. Ken je de dichter Peter Seegers?’

‘Vaag van gehoord. Is dood, of niet?’

‘Ja.’

‘Wel eens iets van hem gelezen?’

‘Neuh.’

Ik dook onder de tafel om het pakje uit mijn tas te halen. Ik overhandigde het haar. Ze verwijderde het cadeaupapier en bekeek het boek. Ze keek van de titel naar mij en weer terug. Ik zei niks. Ik wilde dat ze zelf haar conclusies trok. Ze las de

opdracht op de eerste pagina hardop voor: 'Voor Bart, mijn vriend, in liefde'.

'Tja,' zei ik.

'Ik begrijp het niet. Gedichten voor mij?'

Ik lachte. Het deed me genoeg dat ik haar even op het verkeerde been had kunnen zetten. Ze was nog niet de alziende.

'De gedichten zijn niet voor jou, jij heet naar de gedichten. En daarmee zijn ze natuurlijk toch ook weer een beetje voor jou. Ik denk dat ik dat zo wel mag zeggen.'

Ze reageerde niet, ze las. En het was alsof wat ze las haar een andere wereld in trok, de wereld van Peter Seegers, de wereld van 1982, de wereld van de jeugd van haar vader – hoopte ik. Ik zag tranen in haar ogen.

'Wat mooi,' zei ze na een tijdje. 'En Peter Seegers was je vriend?'

'We zaten samen urenlang op het dak van de boot van zijn ouders uit te kijken over de rivier. Die boot heette de Sweet Lady Jane en het was een drijvend bordeel.'

Ze ging er niet op in.

'Maar wie was Anna dan?'

'Anna was Laura. Zij was heel close met Peter. Closer dan met Joost, André, David en mij. Op een bepaalde manier dan. Ze begreep meer van hem dan hij van zichzelf, denk ik. Ze was zijn, zijn...' Ik zocht naar het goede woord.

'Soulsister.'

'Exact. Ze was zijn soulsister.'

'En waarom noemde hij de bundel dan niet *Gedichten voor Laura*?'

'Ik denk dat ze oorspronkelijk ook wel zo heetten, maar dat zij dat niet wilde. Het zou de gedichten ook te dichtbij hebben gebracht, plat hebben gemaakt. Je had erbij moeten zijn, toen de bundel werd gepresenteerd. Iedereen wist natuurlijk dat zij die Anna was, en de mensen hadden bijna meer aandacht voor haar dan voor Peter.'

'Ingewikkeld pap. Gedichten voor Anna die Laura heette. Je had me ook Laura kunnen noemen. Hadden we een stapje overgeslagen.'

'Dat had het ook allemaal te dichtbij gebracht. En ik denk dat je moeder er niet zo blij mee was geweest. Anna moest ik al voor de poorten van de hel wegslepen.'

We aten zwijgend. Nadat ik had afgerekend, vroeg ze of ik iets voor in het boek wilde zetten. 'Voor Anna, mijn dochter, in liefde,' schreef ik onder de woorden van Peter. Toen ze wegging kuste ze me en zei ze dat ze van me hield.

‘Dat wilde ik even horen.’

‘Jij bent best bijzonder, pap. Een dode dichter, een beroemde geleerde, een misdadiger en de directeur van een reisbureau. Aan zijn vrienden herken je de man, zeggen ze toch? Ik vind dat je van allemaal wel iets hebt. Geen wonder dat je journalist bent geworden. Dat zijn kameleons, zeggen ze.’

‘En een verdwenen vrouw,’ zei ik, om het rijtje compleet te maken.

‘O ja,’ zei ze, ‘ik ben ook verliefd.’ Voor ik kon vragen hoe hij heette gaf ze me een kushandje en fietste ze weg.

Toen ik weer thuis was, legde ik de foto uit Bédoin op tafel en schonk wijn in. Ik probeerde dingen te ontdekken op de gezichten, ik zocht naar geheime tekenen, vingerwijzingen, maar ik zag zes gelukkige jonge mensen, vrienden, zich van niets bewust en zeker niet van het naderende einde – op een van hen na misschien.

Ik dacht terug aan Laura, die op de kamer van Joost samen met André een joint had gerookt en die ‘Army Dreamers’ van Kate Bush zong, helemaal in trance, en ik herinnerde me de woorden: ‘Mourning in the aerodrome, the weather warmer, he is colder, four men in uniform, to carry home my little soldier.’

‘Tuurlijk,’ zei André, toen ik er later een keer over begon. ‘Van die shit van mij kon je in de toekomst kijken.’

Ik herinnerde me hoe André op een koe was geklommen nadat we waren teruggefietst van een feestje buiten de stad. Hij hield het beest bij de hoorns alsof hij op een fiets zat. De koe loeide klaaglijk en verzette geen stap. De eerste ochtendnevels werden zichtbaar boven de weilanden en wij gingen met z’n vijven op een hek zitten. Plotseling zette de koe zich in beweging, sjokte naar de sloot aan de rand van de wei, met André op zijn rug. Toen het dier zich vooroverboog om iets te drinken gleed André de sloot in, als een schip dat te water werd gelaten.

David klapte naar voren van het hek, Peter kreeg een aanval van zijn inspanningsastma en Laura keek met grote verbijsterde ogen naar het hoofd van André, dat als een grote kikker boven het kroos uit stak. Joost was van het hek gesprongen en stond achter ons te trappelen, terwijl hij een ondefinieerbaar geluid produceerde, een soort euforische jammerklacht. Als een dronken kalf rende ik door de wei om André uit de sloot te hijsen.

XX

We hadden koffie gedronken en ons omgekleed bij David. Daarna waren we om een uur of tien vanuit Zutphen naar het zuiden gereden. Het was een zachte dag in mei, met het heldere, scherpe licht dat in één dag een fietserslijf schildert, het harde wit tegen het bruin.

André had twee fietsen in zijn auto liggen. Hij had een rondje over de Zaadmarkt en de Houtmarkt gemaakt op zijn vaders oude Raleigh. 'Een belangrijk moment,' zei hij. 'Voor het eerst in dertig jaar kussen de bandjes weer de bekende stenen.' Hij wees naar de hemel. 'Dit is de eerste fase van het door mijzelf ontworpen goedmakingstraject. De oude Tank zit natuurlijk vanuit de bar steeds naar beneden te kijken. En nu ziet hij zijn oude fiets over de keitjes rijden. Met mij erop. Dat zal 'm goeddoen.'

De vorige avond had ik met hem gegeten in restaurant Scholtenhuus. Joost was nog niet in Zutphen, David had een vergadering van de plaatselijke ondernemers.

Ik vroeg hem naar de dood van zijn vader. 'Het was vreemd dat ik er wel was, David ook, en jij niet. David wilde er niks over zeggen. Vraag het maar een keer aan Dré zelf, zegt-ie.'

Hij keek me eerst een tijdje zwijgend aan. 'Mijn vader is alleen gestorven,' zei hij. 'Ik wist dat het op een eind liep en wilde naar hem toe. Word ik gebeld door David. Dré, zegt David, ik heb geen fijne mededeling voor je. Ik denk: de oude Gerrit is dood. Maar dat was het niet, nog niet tenminste. Hij wil je niet aan zijn sterfbed, zegt David. Eerst draaide hij er nog een beetje omheen. Van dat hij niet wilde dat mensen zouden zien hoe hij erbij lag, die ouwe coureur. Denk dat Daaf me wilde sparen. Ik zeg: David, lul niet, een vader wil dat zijn zoon erbij is als-ie doodgaat. Dat hoort zo. Daar kun je dingen uit de weg ruimen. Je houdt elkaars hand vast en je vergeeft elkaar alles. Oké Dré, zegt Daaf, hij wil het niet. Ik zeg: wat wil hij niet? Hij wil je niet meer zien, Dré. Godverdomme Bartje, dat had ik niet verwacht. Hij weet niet precies wat je doet, zegt Daaf, maar hij weet wel dat het niet fris is. Ik zeg: wat zei hij precies, Daaf, ik bedoel, wat zei hij letterlijk? En die ouwe Gerrit, mijn vader, die heeft dus dit gezegd: Ik wil geen crimineel aan mijn sterfbed. Ook al is het mijn bloedeigen zoon.'

Ik wist even niet wat ik moest zeggen en André zat te vechten tegen zijn tranen. 'Misschien had mijn moeder hem op andere gedachten kunnen brengen, als ze nog had geleefd.'

‘Klote, Dré.’

‘Ik was liever doorzeefd, Bartje. Ik was liever doodgemarteld door een stel Turken. Gerrit, ouwe wielrenner hè. Jongens kennen de subtiele manieren om iemand te breken. In zijn hoofd of in zijn benen. Maar ik moet zeggen: dit was zijn meesterstuk. Je zoon niet meer willen zien, ten koste van een eenzaam sterfbed. Ben je een harde.’

‘Vaders.’ Ik dacht aan mijn dochter, aan mijn eigen vader en aan Gerrit Tankink de criteriumkoning. Ik wist niet of ik het wreedheid moest vinden, of de ultieme zelfopoffering. André had gekozen voor de laatste optie.

‘Achteraf denk ik dat het zijn laatste bijdrage aan mijn opvoeding is geweest,’ zei hij. ‘Een soort alles-of-nietspoging. Vanaf dat moment ben ik gaan nadenken. En nu is het tijd voor de definitieve hereniging van vader en zoon. Ik moet een daad stellen.’

Ik had bewondering voor zijn radicale oplossingen. Voor zijn lak aan conventies, zoals de conventie van de dood als het einde van alles.

‘Dood is niks,’ zei André. ‘De dood bestaat niet. Allemaal gelul van mensen met gebrek aan inbeeldingsvermogen.’ Hij bestelde nog een cognacje. ‘Moet kunnen. Deed Anquetil ook.’

André zette de Raleigh terug in de laadbak van zijn BMW. ‘Die is voor een andere keer,’ zei hij. ‘Hij mag er zo nu en dan even uit, maar nog niet voor het echte werk. Dat komt straks.’

David had twee grote bidons gevuld met water en druivensuiker en zette ze in de houders. Daarna vulde hij de rugzakken van zijn wielershirt met repen, gelletjes en twee bananen. ‘Een hongerklop is het ergste wat je kan overkomen,’ zei hij.

Joost keek in de spiegelruit van Davids reisbureau of zijn wielershirt goed zat. Het was een mooi truitje van Bianchi, dat zelfs Andrés goedkeuring kon wegdragen. ‘Heeft stijl, Joost, ik kan niet anders zeggen. Valt me honderd procent mee, voor een Amerikaan.’ Zelf droeg hij een schitterend zwart-grijs Pegorettishirt, met een geel boordje.

‘Weet je eigenlijk wel hoe die kleur groen van Bianchi heet?’ vroeg ik Joost. Hij had geen idee. ‘Celeste,’ zei ik.

‘Homo.’

‘Ik was toch de homo?’ David klopte opzichtig zijn Raphashirt af. ‘Allemaal haren,

jasses. En nu al een beetje zweet.'

André klopte even vriendschappelijk op Davids buik. 'Kom op, we gaan. Anders heeft Daaf straks de spullen al op voor we de stad uit zijn.' Inderdaad spoot David juist zijn eerste gelletje naar binnen.

Na een kilometer of twintig kwamen we in Bronkhorst. David wilde op het terras van Het Wapen van Bronkhorst een bakkie doen, maar volgens Joost was dat belachelijk. Hij zei dat hij net een beetje warm begon te worden, en dat het heel slecht was voor de spieren om na zo'n korte inspanning alweer te stoppen. We reden over de kleine keitjes van de Bovenstraat het dorp weer uit, naar het pontje dat ons over de rivier zou zetten.

Voor ons de rustig stromende IJssel, aan de overkant de beginnende glooiingen van de Veluwe, de torenspits van Brummen. Het is een plek die niet veel is veranderd. We kwamen er vroeger vaak. Staken we er over, fietsten langs de rivier naar het noorden en daarna over de brug weer de stad in. Of we fietsten door, over Voorst, tot we een ander pontje naar de oostelijke oever konden nemen. Soms gingen we bij Bronkhorst meteen de andere kant op, naar Doesburg.

'Ik stel voor dat we op de terugweg bier gaan drinken in Doesburg,' zei Joost. Onze kaders waren nog steeds hetzelfde.

Ik zette mijn fiets tegen een bankje. Aan de overkant reed een auto het pontje op. Ik kon een weemoedig gevoel niet onderdrukken. Ik besepte dat ik een emigrant was en hoe ik me hier thuis voelde. 'Ik moet een keer terug naar de Achterhoek,' zei ik. 'Elke keer als ik hier kom, trekt het harder aan me. Het lijkt alsof mijn genen terug willen naar hun roots. Kan dat, Joost, dat er diep in je genen iets zit wat altijd terugverlangt naar de plek waar je bent geboren?'

'Dat kan best. Al hebben we daarvoor tot dusver geen aanwijzingen gevonden. Maar het lijkt me niet onlogisch. Al dat verhuizen is eigenlijk nergens goed voor. Je moet gewoon blijven waar je bent. Alle ellende op de wereld wordt veroorzaakt door die onrust, heb ik wel eens gelezen.'

'Niks veranderd, er is hier verdomme niks veranderd. Behalve wij dan.'

'Dré, we kopen het grootste herenhuis van Zutphen en gaan er met z'n drieën wonen. Ik schrijf, Joost bestudeert de snaren, jij de geschiedenis van de Broeders des Gemenen Levens. Daaf komt elke dag langs voor een bakkie. We fietsen wat, we mijmeren wat en we laten het leven langs ons heen glijden. Deal?'

'Deal,' zei Joost. Hij nam een slok uit zijn bidon. 'Weet je nog, Pol, dat we hier stonden voor we de Ventoux op gingen? En dan door naar de Posbank. Jongens, het

ontroert me, echt waar. Ik had de kolerezooi de kolerezooi moeten laten en me er niet mee moeten bemoeien.’ Hij keek opeens intens droevig en schopte een steentje de rivier in. Het pontje was halverwege.

David keek hem ernstig aan. ‘Gaat het, Joost? Je ziet er slecht uit, jongen. Of heb ik je op dit eerste stukje al helemaal aan gort gereden met mijn helse tempo?’ Joost maakte een afwerend gebaar.

‘Ik stond hier vroeger te blowen,’ zei André. ‘Op het pontje. Werd ik heel rustig van. Dat ding ging maar heen en weer, en ik keek uit over de rivier. Alles vertraagde. Ik dacht dat ik de eeuwigheid kon aanraken. Ik kende de jongen die er toen op zat. Die vond het best. Nam ook wel eens een blowtje. Slappe shit, mooie tijden. Ik heb wel eens overwogen om ook veerman te worden. Heen en weer. Lekker rustig.’

‘Hoelang is die klim van de Posbank eigenlijk?’ vroeg David. Hij stak een reep in zijn mond.

Het pontje legde aan, een auto en twee fietsers reden ervan af en wij zetten onze fietsen tegen de reling. André groette de veerman en vroeg: ‘Hoe is het met Klaas-Jan? Die zat hier vroeger ook op dit pontje.’

‘Dood,’ zei de veerman.

André keek verrast. ‘Dood?’

‘Ja. Dat zal ook al weer vijf jaar geleden zijn.’

‘Bijna zes,’ zei David. ‘December 2006.’

‘Oké, zes,’ gaf de veerman toe, ‘zes. De tijd vliegt. Het was in elk geval steenkoud, dat weet ik nog wel. Hij is ’s avonds naar het pontje gegaan. Hij is ermee naar het midden van de rivier gevaren en overboord gestapt. Ze hebben hem teruggevonden onder de brug in Zutphen. We hebben nog heel wat moeite moeten doen om de pont weer aan de kant te krijgen. Het vaarverkeer is een halve dag gestremd geweest.’

‘Het geluk ligt altijd aan de andere kant,’ zei André. ‘Dat weet je, als veerman.’

‘Er was een tumor bij hem geconstateerd. Hij had nog drie maanden te leven. Dus hij heeft gedacht: geen zin om te gaan wachten, dan meteen maar.’

‘Moedig,’ zei Joost. ‘Dan heb je lef. En dan in dat steenkoude water. Wanhoop scheidt helden.’

Ik keek stroomafwaarts. In de verte zag ik een klein bootje aankomen, met een grote zwarte doos erachter. Ik durfde er niet naar te wijzen. André stond gebogen bij

de fiets van Joost. Hij zei dat die de derailleur moest bijstellen. ‘Anders trek je de ketting er zo overheen.’ Joost knikte.

We liepen de kade op. Ik keek nog even naar de rivier. Er kwamen rookpluimpjes uit de pijp van het slepertje. Ik zag kapitein Willem en op het dak stond een blonde jongen.

David stond achter me. Hij probeerde zijn schoentjes in de pedalen te klikken. Hij zag me naar de rivier kijken. Er stond kennelijk meer verbazing in mijn ogen dan ik wilde, want hij keek nieuwsgierig over zijn schouder. ‘Jezus christus,’ zei hij. Hij helde over naar links, probeerde zijn voet los te maken en viel hulpeloos op het beton.

Joost en André knepen even verderop in hun remmen. David probeerde zich op de grond los te maken van zijn fiets. André begon dom te hinniken. ‘Het initiatieritueel,’ zei Joost. ‘Ik weet nog dat ik zo op mijn bek ging bij Bartje voor de deur, op die ouwe Gazelle van mij. Gewoon dom omvallen. Niet bezeerd, Daaf?’ David schudde zijn hoofd, maakte zijn voet los, stond op en zette zijn fiets recht. Hij keek of er krassen op waren gekomen. André stond kromgebogen over zijn stuur met lange uithalen te snikken van het lachen.

David keek me aan.

‘Zag je het?’ vroeg ik. Hij knikte.

‘Zag je wat?’ vroeg Joost.

Ik wees over mijn schouder naar de rivier. ‘Een boot.’

‘Een boot,’ zei Joost. ‘Je kunt wel zien dat je hier al een tijd weg bent. Dit is een rivier, daar varen boten.’ Het pontje wachtte op een klein konvooitje van een sleper met daarachter twee platte schuiten met zwarte olietanks erop.

‘De Sweet Lady Jane kwam eraan,’ zei David. ‘Willem achter het roer en op het dak stond Peter.’ Het klonk als een alledaagse mededeling. Joost keek hem met een lichte grijns aan. ‘Die kwam van de andere kant,’ zei hij. ‘Uit K-k-kampen.’

We fietsten achter elkaar in de richting van de Veluwezoom: langs Leuvenheim, Dieren, Ellecom. In het wiel van de drie mannen voor me werd ik teruggetrokken naar het universum van mijn jeugd en ik voelde me geborgen.

André reed op kop. Hij had David met een kort gebaar te kennen gegeven dat hij in zijn wiel moest gaan zitten. Achter David reed Joost. Op stukken nieuw asfalt hoorde je alleen het zoemen van de bandjes, een geluid dat gewoonlijk

gelukzaligheid bij me oproept, maar dat nu een gevoel van gemis veroorzaakte. We spraken niet, op een enkele waarschuwing voor ander verkeer na. Vier mannen, en we fietsten. Nergens is het gevoel van vriendschap en loyaliteit zo sterk als bij een groepje mannen op de fiets. Je let op elkaar, de sterkste doet het meeste werk en zet de anderen uit de wind. Je raakt bij het passeren even een rug aan, als een korte liefkozing. Je voelt de concentratie, de poging één fietsend beest te worden, één lijf, één geest.

Joost draaide zich om. 'Mooi hè? Terug naar de oerbronnen van het mannelijk bestaan. Samen op jacht, daarvoor is de prooi. Eén voor allen, allen voor één.' We waren al verder gevorderd in de eenwording dan ik had vermoed, de gedachten van Joost en mij waren al samengesmolten.

Ik wilde zo wel voor altijd doorfietsen, met een kilometertje of dertig per uur. De kont van Joost voor me, iets te vet, maar dat was al zo toen hij achttien was. Het licht viel door de hoge bomen langs de weg naar Arnhem. Er stond een zacht oostenwindje, zodat je het gevoel kreeg in glanzende vorm te verkeren en moeiteloos vijfendertig te rijden. Op het fietspad naar Rheden ging ik naast Joost rijden.

'Nog nieuws van je journaliste?' vroeg ik.

'Vraag je dit als journalist?' Hij bleef recht voor zich uitkijken.

'Ik ben je vriend en degene die je straks afzet aan de voet van de Posbank. Daarna moet je het alleen doen.'

Nu keek hij me wel aan.

'Dat meisje is door iemand getipt over een onderzoek van mij uit 1999. Ik zou dingen zonder bronvermelding hebben overgeschreven.'

'En?'

'Onzin natuurlijk. Gelul van een jaloerse klootzak.'

'En nu?'

'Nu heb ik een dure advocaat ingehuurd. Ik moet iets doen. De verdenking alleen is al bijna fataal. Het zaakje is omgedraaid. Ik moet mijn onschuld bewijzen.'

Voor ons keek André achterom. 'Dat deed je bij scheikunde al, Joost. Bij mij gingen de proeven altijd de mist in, maar bij jou klopte het altijd precies. Ik heb dat altijd verdacht gevonden.' Hij ging aan de andere kant naast Joost fietsen en legde zijn hand op diens schouder.

David deed zijn oude Marlon Brando-imitatie. 'This man, my frriend, who told lies about you, tonight he sleeps with the fishes.'

Vrienden.

Bij het pannenkoekenrestaurant aan de rotonde ging André op de pedalen staan. 'Hij is meteen weg, de rasklimmer Tankink,' riep hij, 'hij kan zijn aanvalsdrijf niet beteugelen.' Joost zette de achtervolging in. 'Verdomme Daaf,' zei ik, 'ik had gehoopt dat we rustig omhoog zouden fietsen.'

David lachte. 'En daar had je ook echt op gerekend? Met die gasten? Ga maar, je moet altijd in je eigen tempo omhoog.'

Ik versnelde. Ik zag Joost de eerste bocht om gaan. Halverwege, na ongeveer een kilometer, haalde ik hem in. Hij trapte veel te zwaar. André was in geen velden of wegen meer te bekennen. Zijn trainingen op de Erasmusbrug wierpen hun vruchten af. Toen ik bovenkwam stond hij al ontspannen te wachten bij het paviljoen. 'Grote vorm is er hoor,' zei hij, 'nu alleen Ludmilla nog vragen om ietsje minder vet te koken, beetje meer neuken, paar kilootjes eraf, en dan gaat deze meneer binnen de één uur veertig de Ventoux op. Dat deed jij niet, Bartje, op je twintigste.'

'Klopt.'

'Geweldig toch? Er zijn niet veel dingen die je op je vijftigste beter kunt dan op je twintigste, maar fietsen is er een van. Als je tenminste op je twintigste flink rookt en zuipt, en op je vijftigste leeft als een monnik.'

Na een paar minuten kwam Joost boven. Hij had een rood hoofd. 'Derailleur naar de klote. Meteen al. Ik kon niet meer terug. En ik ben een souplesseklimmer, dat weten jullie. Ik moet blijven draaien, anders sloop ik mezelf. Nou ja, beter dat het hier gebeurt dan op de Ventoux. Dan ben je pas echt klaar.'

Het duurde lang voor David kwam. André wilde juist naar beneden gaan om te zien of hij soms ergens in de berm lag met een hartstilstand, toen hij kwam aanzwoegen.

'Ik weet het niet,' zei David, nadat hij een beetje op adem was gekomen. 'Ik hoopte over een natuurlijk klimtalent te beschikken, maar dat blijkt niet het geval. Het vooruitzicht van de Ventoux vervult mij met grote angst.'

'Trainen, David,' zei André. 'En je moet verdomme wat aan die pens doen. Daar moet zeker vijftien kilo van af. Vanaf morgen moet je op een streng dieet. Anders wordt het niks. En je moet aan doping zien te komen.'

Joost zat te prutsen aan zijn versnellingsapparaat. ‘Desnoods koop ik een nieuwe fiets,’ zei hij. ‘Aan het materiaal mag het nooit liggen. Dat moet in topconditie zijn.’ Hij wekte de indruk meer in zijn maag te zitten met zijn derailleur dan met de beschuldigingen van fraude.

’s Avonds aten we in Davids Italiaanse restaurant aan de Houtmarkt. De flessen wijn kwamen in hoog tempo door. ‘Dit was de mooiste dag sinds mijn vrijspraak,’ zei André.

Joost hief het glas op Peter. ‘Op de man die sneller daalde dan zijn schaduw.’

‘Ik heb Anna vorige week zijn *Gedichten voor Anna* gegeven,’ zei ik. ‘En haar verteld dat ze is vernoemd naar een dichtbundel.’

‘Gelul, Bartje,’ zei André. ‘Ze is vernoemd naar Laura, alleen had jij geen zin om de hele dag “Ha die lieve Laura” te moeten roepen. Dat trok jij niet. En waarom Peter haar Anna noemde, mag Joost weten.’

Joost had geen idee. ‘Dichters. Zeggen nooit wat ze bedoelen. Ik vermoed dat hij het aan de goedkope kant vond. Petrarca had ook al een Laura, en nu zou hij ook met een Laura zijn aangekomen. Daar had hij trouwens nog wat over, in zijn grote en mysterieus verdwenen berggedicht.’

‘Weggedreven op de stroom bloed,’ zei André. ‘Het is nu een scheepje van papier, ergens op de oceaan.’

‘Ik heb altijd gedacht dat Laura het heeft,’ zei ik. ‘Er was er maar één die op dat moment het benul moet hebben gehad dat het bewaard moest blijven, en dat was zij. Ik dacht niet aan de poëzie, op dat moment. Ik was in paniek. En jullie ook.’

‘Ik was in shock,’ zei Joost. ‘Maar waarom heeft ze er dan niks mee gedaan? Dan had ze het toch minstens naar zijn uitgever kunnen sturen. Of naar kapitein Willem.’

‘Misschien om wat erin stond,’ zei ik. ‘Hij zei ook dat het voor haar was. Vond ik een beetje lullig. Hij had het ook aan ons allemaal kunnen opdragen. Maar misschien zaten er dingen in die alleen voor haar waren bedoeld. Die zij alleen begreep.’

‘Ik denk dat ze wil dat we naar de Provence komen om eindelijk eens een keer antwoord te geven op alle vragen,’ zei Joost. ‘Ze weet dat het niet netjes was, wat ze deed. Gewoon in het niets verdwijnen, hoort niet.’

Laura was terug en we konden er ontspannen over praten. Dat had de dag gedaan. Het verbaasde me.

‘Lautje,’ zei Joost. Ik kon me niet herinneren dat we haar ooit zo noemden, maar misschien sprak hij haar zo aan in zijn hoofd. ‘Ze was mooi. Ik ben de rest van mijn leven verliefd op haar gebleven. Dat schijnt normaal te zijn. Je eerste grote liefde is bepalend voor de rest van je liefdesleven. Knap lullig, eigenlijk.’

‘Ze had van die echte lange klimmersbenen,’ zei André. ‘Of niet, Bartje?’

‘Zeker.’

‘Sloeg ze ze om je heen?’

‘Ik wou het net vragen,’ zei Joost met een valse glimlach.

‘Jongens,’ zei David.

‘Nee, ze sloeg ze niet om me heen. Ze kwam op me zitten.’

‘Ik heb me dertig jaar lang proberen voor te stellen hoe het zou zijn om haar te neuken,’ verklaarde Joost. ‘Maar je komt er niet goed uit, want je mist de noodzakelijke details. Hoe ze voelt, hoe ze kijkt als ze klaarkomt. En meneer hier weet het. Behalve dat klaarkomen natuurlijk. Maar ons iets vertellen, ho maar.’

‘Gelijk heeft hij,’ zei David.

Ik zei niks.

‘Ik ben met terugwerkende kracht nog steeds verschrikkelijk jaloers,’ zei André. ‘Hoe was het? Geil? Zeg op, man. We zijn toch je vrienden?’

‘Wist Peter het?’ vroeg Joost. ‘Dat heb ik me altijd afgevraagd. Of hij het wist.’

‘Hij wist het.’

André keek me aan. ‘Had jij het hem verteld? Laura?’

‘Ik niet. Maar hij wist het.’

‘Hoe weet je dat?’

‘Ik wist het meteen,’ zei Joost zonder op mijn antwoord te wachten. ‘Op het moment dat ik terugkwam op de camping en jullie zag, wist ik het. Dat zie je gewoon, aan een vrouw. En ook aan een man trouwens. Beetje die lome, zelfvoldane blik. En Peter was een dichter, dus die was nog veel gevoeliger voor dit soort signalen. Die rook natuurlijk meteen dat zijn muze eventjes door meneer hier was volgebluft.’

‘Ze zei het boven op de Ventoux tegen me. Dat Peter het wist.’

André begon te lachen. Joost keek hem aan en begon mee te hikken. David hield

het ook niet meer en sloeg André op de schouders. Ze leken opgelucht dat we het er eindelijk over hadden, dertig jaar later. ‘Volgeblaft,’ snikte André, ‘die heb ik lang niet meer gehoord.’

Ik stond op, liep naar de ober, vroeg of hij een sigaret voor me had en liep naar buiten. Even later kwam André naast me staan.

‘Sorry Bartje. Ik heb de afgelopen jaren de slappe lach gekregen van nog veel ergere dingen. Dat is mijn manier, neem het me niet kwalijk.’ Ik legde mijn arm om zijn schouder. ‘Geeft niet Dré. Ik had alleen geen zin om mee te lachen.’

‘Waarom wil ze ons zien, Bartje? Ik heb het gevraagd, maar ze antwoordt er niet op. Ze antwoordt nergens op. Doet ze dat bij jou ook?’

‘Ja. Of nee dus.’

‘Verdomme Bart.’ André trok met een lange haal het vuur door zijn Marlboro en begon onbedaarlijk te hoesten. Ik klopte hem op de schouder. Het duurde even eer hij weer wat kon zeggen.

‘Wat was het, nam je de kans waar, of was het meer? Was haar keuze uiteindelijk op jou gevallen?’

‘Ik weet het niet. Ik vraag het me al heel lang af, maar ik weet het niet. Ik weet alleen dat dat platonische gelul van Peter onzin was. Dichterspose. Hij neukte zijn muze al zeker een jaar. Eigenlijk begon het heel snel nadat ze hier was komen wonen.’

Hij keek me lang aan. ‘Meen je dat?’

‘Dat meen ik.’

‘Maar... hoe weet je dat?’

‘Madame Olga. Ik was bij ze in hun appartement, een maand voor kapitein Willem overleed. We hadden het over Peter en zijn muze. Muze, zei ze, haha. En de rest. Tegen de klippen op.’

‘Zei ze dat, tegen de klippen op?’

‘Nee. Ze gebruikte een Russisch gezegde. Dat betekende volgens kapitein Willem zoiets als: zijn geslacht woonde in haar.’

‘Moet ik Ludmilla vragen. Waren wij destijds blind?’

‘Denk het wel. Of we konden het niet zien. Te jong.’

We gingen weer naar binnen en schoven aan tafel. Joost zat al aan de whisky.

André keek plechtig in het rond. ‘Jongens,’ begon hij. Ik keek naar hem en hij wist wat ik wilde zeggen: laat nog maar even. ‘Het leven zit vol verrassingen. Dat wilde ik maar even vaststellen.’

Joost sloeg zijn whisky achterover. ‘Blij dat jullie er weer zijn, vrienden,’ zei hij. ‘In tijden niet zo gelachen.’

De volgende dag liep ik van hotel Eden naar het reisbureau van David. Hij zat achter zijn computer. ‘Kazachstan,’ zei David, en wees naar het scherm. ‘Dat wordt het helemaal. Trekking door Kazachstan, mountainbiken door Kazachstan, op de rug van een raar dier door Kazachstan, you name it.’ Zijn onbegrip voor de vakantieganger was in de loop der jaren alleen maar toegenomen. ‘Er is nu iemand die organiseert de overwintering op Nova Zembla. Die heeft daar dus een paar van die houten hutten neergezet, en daar kun je dan de overwintering nadoen.’

‘Met echte ijsberen?’

‘Er gaat natuurlijk iemand met een kalasjnikov mee. En de hutten zijn beerveilig. De beren worden wel geacht zich te vertonen, zodat ze kunnen worden gefotografeerd. Komende winter zit het vol, ik zweer het je.’ Hij schudde zijn hoofd. ‘Het wordt een gekkenhuis, Bartje. Het is al een gekkenhuis.’

‘Dertig jaar geleden ging je onderzoeken of busreizen naar de Ventoux misschien iets zouden zijn. Nu rijden daar elke dag een paar duizend mensen omhoog. Dat voelde je goed aan.’

David sloot de computer af, keek op zijn horloge en toen naar buiten. Een BMW x3 draaide de stoep voor het reisbureau op.

‘Zul je ze hebben,’ zei David. André drukte een paar keer op de claxon en Joost maakte gebaren dat we moesten opschieten.

‘Kalm aan,’ zei David, ‘hij loopt heus niet weg.’ André was uit de auto gesprongen, Albert Heijntas in de hand. Joost was in korte broek. Nadat hij was uitgestapt, pakte hij iets van de achterbank. Het was een witte stetson. David ging staan en liep naar de deur. ‘Jezuskristus. Dokter Livingstone neem ik aan?’ Hij heette André en Joost hartelijk welkom.

‘Van mijn vader geweest,’ zei Joost, wijzend op de hoed. ‘Ik dacht: loop ik straks ook nog even langs zijn graf, kan ik zijn eigen hoed voor hem afnemen. Zulke dingen weet die ouwe wel te waarderen. Goedemiddag trouwens, vrienden.’

André kuste David en mij op de wang, André is de modernste van ons vieren,

hoewel het ook de invloed van zijn Russische vriendin kan zijn. Hij legde de AH-tas op het bureau van David.

‘Heb je koekjes meegenomen?’ vroeg die.

‘Jij zult straks wel zien wat erin zit,’ zei André. ‘Daar ga jij nog raar van opkijken. En de mensen die morgen over de begraafplaats lopen ook.’

‘Er zit een schep in,’ zei Joost. ‘Dré gaat het graf schenden.’

We gingen naar buiten. David draaide de deur in het slot nadat hij eerst het bordje met FERMÉ erop had omgedraaid. We liepen over het plein, voorbij de kerk en liepen richting kerkhof. Ik had de route al vaak gelopen, altijd achter een langzaam rijdende begrafeniswagen aan. De eerste keer was bijna dertig jaar geleden.

Hoewel Peters ouders niet gelovig waren, was er wel een afscheidsdienst. Kapitein Willem vond dat zijn zoon een spiritueel persoon was geweest en achtte het daarom gepast in de kerk afscheid van hem te nemen. Bovendien voorkwam de gedachte dat Peter misschien toch ergens voortleefde en misschien zelfs gelukkig was dat hij nog voor de teraardebestelling krankzinnig werd van verdriet.

Op de eerste rijen zaten de prostituees die op de Sweet Lady Jane hadden gewerkt vroom naar dominee Hespels te luisteren. Hespels was een ruimdenkend man, die er fijntjes aan refereerde dat de Zoon der Mensen in ‘de vrouw van lichte zeden’ Maria Magdalena een van zijn geliefdste volgelingen had gehad. Sonja, die wel eens bij ons op het dak kwam zitten als het rustig was en die nog een blauwe maandag biologie had gestudeerd, liet bij die woorden een klein snikje horen.

Dat ze er waren, zei voldoende over het bijzondere karakter van het bordeel. De meisjes hielden van kapitein Willem en madame Olga en ze adoreerden Peter. Sommigen van hen kenden hem al vanaf zijn tiende. De vrouwen werden op Willems boot goed behandeld en elke maand kwam de vader van Joost hen controleren op geslachtsziekten, een ritueel dat altijd werd afgesloten met het drinken van een dure fles champagne om te vieren dat alle werkneemsters weer gezond waren bevonden. Had er toch eentje iets opgelopen, dan werd er gedronken op de tijdige ontdekking.

Peters uitgever sprak over het immense verlies voor de Nederlandse poëzie. Madame Olga had gevraagd of een van ons ook iets wilde zeggen. ‘Misschien wil Laura dat wel doen,’ suggereerde ze. ‘Peter zei altijd dat ze zijn gedichten al kende voor hij ze had geschreven.’

David nam Laura's taak waar. Hij deed dat in eenvoudige woorden die hij ons van tevoren had laten lezen. Want hij sprak namens ons, zei hij. Wij vonden het goed wat hij zou gaan zeggen, alleen Joost had een kleine aanvulling. David zei ergens dat Peters beklimming van de Mont Ventoux zijn laatste gedicht was geweest, en dat hij dat gedicht ook had voorgelezen, boven op de berg. Hij haalde één zin aan die hem was bijgebleven: 'Het leven vliegt voorbij, en blijft nooit eens een uurtje hangen.'

'Dat was een citaat van Petrarca uit de *Canzoniere*,' zei Joost. 'Misschien is het netjes dat er even bij te zeggen.'

'Kom op Joost,' zei André, 'jij kunt nog geen sinterklaasgedicht van een sonnet van Shakespeare onderscheiden. Dus of dit is gelul, of je hebt het van iemand gehoord. En ik heb wel zo'n vermoeden van wie.'

Dat bleek te kloppen: Laura had het Joost in zijn oor gefluisterd, op de berg, terwijl Peter voorlas. 'Beetje de wijsneus uithangen terwijl je vriend wordt begraven,' zei ik. 'Petrarca is niet dezelfde als Drs. P., dat je dat even weet.' Toen David tijdens zijn toespraak bij het citaat was aangekomen, kneep hij even in zijn neus om een lach te onderdrukken.

De rouwstoet van Peter kwam nauwelijks vooruit. Hij kroop door het stadje, alsof een sterke hand hem tegenhield, en met de vertraagde beweging van de Oldsmobile van uitvaartbedrijf Compleet vertraagde ook de tijd. Het leek alsof Peters verblijf boven de aarde zo lang mogelijk gerekt moest worden.

Zijn vader en moeder liepen direct achter de wagen, daarachter kwamen wij, André, David, Joost en ik, en achter ons klonk het getik van de hoge hakken van de prostituees op de straatkeijtjes. Peters vader hilde stil, maar met lange uithalen, zijn moeder zat vermoedelijk zo onder de kalmerende middelen van dokter Walvoort dat ze voor zich uitkeek alsof ze op de brug stond van een vrachtaarder op een kalme zee. Ze keek naar de einder en ze zag niets. Ze bewoog, want de afstand tussen haar en de rouwauto werd niet groter, maar het was amper waarneembaar.

Het zou niet zo vreemd zijn geweest als kapitein Willem ons de dood van zijn zoon voor de voeten had gegooid. Wij waren naar de Ventoux gegaan, wij hadden toegelaten dat Peter omhoog was gegaan en, nog veel erger, ook weer naar beneden. En dat zonder een greintje ervaring. Maar noch kapitein Willem noch madame Olga had het over schuld. Zij accepteerden het drama niet, ze vervloekten het noodlot, maar ze hadden geen behoefte aan zondebokken.

Later heb ik Peters vader op zijn verzoek zo gedetailleerd mogelijk verteld hoe het ongeluk zich had voltrokken. Hij wilde tot in de kleinste details weten wat er was gebeurd, wat Peters laatste woorden waren, hoe hij erbij lag. Eén vraag herinner ik

me nog: of er een glimlach rond zijn lippen speelde, in de berm van de Ventoux.

‘Ik geloof het wel,’ zei ik.

We liepen een stuk sneller naar het kerkhof dan in 1982. Joost probeerde vast te stellen wat er in die jaren was veranderd, waar winkels waren verdwenen, waar een nieuw huis was gebouwd. Ik kon hem niet helpen. Zodra ik ergens kom waar iets nieuws is gekomen, verdringt dat in mijn hoofd onmiddellijk de herinnering aan wat er daarvoor stond. Joost had daar kennelijk geen last van: hij somde moeiteloos de namen van verdwenen winkels en bewoners op, en zodra hij ze noemde, herinnerde ik ze me ook.

Na een paar honderd meter sloeg André linksaf en wij volgden. Het was niet de weg naar het kerkhof, maar de Berkelsingel, die uitkwam bij de Kleine Omlegging. Via de Leeuweriklaan kwamen we in de buurt waar André en ik waren opgegroeid en in onze straat, de Gasthuiskamp. Joost was opgehouden het verleden terug te roepen, het was alsof we terug waren in 1970, 1975, 1982. De tijd leek samen te smelten. André stond even stil voor het huis waar hij was geboren en overwoog aan te bellen. Drie huizen verderop – Tankink, Van Vliet, Lammers, Reusink, Hoffman – dacht ik aan hetzelfde, maar ik deed het ook niet.

We maakten er een reünie met de tijd van, we gluurden door de ramen van onze lagere school, we liepen langs het huis van Laura in de Heetijzerstraat. David zei dat haar ouders er nog altijd woonden, die moesten inmiddels de tachtig zijn gepasseerd.

‘Aanbellen?’ vroeg Joost. Hij maakte aanstalten over het vervelozige hekje te stappen. David hield hem tegen. ‘Doe maar niet,’ zei hij. ‘Ze wilden ons vroeger al niet zien, en nu waarschijnlijk helemaal niet meer. Ze zijn hun enige dochter kwijtgeraakt en dat hebben wij gedaan. Ze zijn volkomen zonderling, niemand ziet ze ooit nog. Hoe ze in leven blijven is een raadsel.’

‘Misschien zijn ze al dood,’ zei Joost. ‘Even ruiken door de brievenbus. Ik herken lijkengeur onmiddellijk.’ We liepen door en kwamen bij een voetbalveldje met kleine doeltjes. André trok een sprintje en maakte de beweging die hem meer dan dertig jaar geleden vermaard had gemaakt: dreigen naar binnen, een dubbele schaar en dan buitenom, met de bal aan de voet. ‘Geef me een bal!’ schreeuwde hij, ‘dan leg ik hem zo in de kruising.’

Bij onze middelbare school, aan de Isendoornstraat, liep Joost het plein op, naar de hoofdingang. Wij volgden hem. De deur was open, we liepen naar binnen, rechts

de trap op, door de hal, langs de garderobe, de gang met de leslokalen in. In sommige zaten leerlingen, maar we zagen er vermoedelijk uit als ambtenaren van het ministerie van Onderwijs, want ze schonken verder geen aandacht aan ons.

Het lokaal van Karel Giesma was leeg. We gingen naar binnen. De bankjes stonden keurig achter elkaar. Joost ging op het tweede van voren zitten, ik op de stoel naast hem. André nam plaats op het achterste bankje van de rij aan de raamkant. David wachtte even tot we zaten, en soulsvingde vervolgens zo geniaal de klas binnen dat het definitief 1978 was geworden.

‘Een neger,’ fluisterde Marga Sap.

‘Denk je dat-ie homo is?’ vroeg ik.

‘Negers zijn nooit homo,’ zei Joost.

‘Neemt u plaats naast de heer Tankink,’ zei Giesma. David liep naar de plek achter in de klas en ging naast André zitten. Er viel een diepe stilte. Ik wilde de tijd vastpakken. Ik wist dat ik maar één vingerknip was verwijderd van het diepe geheim dat we voortdurend langs onbekende dimensies schuiven en dat het verleden tastbaar is.

Toen liep er een man van onze leeftijd langs het lokaal, die verbaasd naar binnen keek. Hij opende de deur en groette: ‘Heren!’

‘Hé, Dirk,’ zei André. ‘Lang niet gezien.’ Het was Dirk Brood, de keeper van de A1, Andrés kampioenselftal. ‘Dré!’ riep hij verrast. Daarna keek hij naar ons en langzaam verscheen in zijn ogen de herkenning: we hadden vaak achter zijn doel gestaan.

‘Wat nou Dirk?’ vroeg André, ‘ben je zo vaak blijven zitten?’

‘Conciërge,’ antwoordde de man, ‘baantje van je vader. Lekker relaxed.’

‘Hoe wist je nou dat dat Dirk was,’ vroeg ik, toen we over het plein terugliepen naar de Isendoornlaan.

‘Facebook. Iedereen zit op Facebook. Behalve professor Walvoort.’

Twee uur later dan de bedoeling was kwamen we bij de begraafplaats aan de Warnsveldseweg. We liepen langs het graf van mijn vader en moeder, Joost bleef stilstaan bij dat van zijn ouweheer, en André zocht naar het graf van de oude Gerrit. Het was een soort dodenmars. David wees op het graf van een klasgenoot.

‘Laat maar zitten Daaf,’ zei Joost. ‘Dat tast mijn gevoel voor onsterfelijkheid aan. Ik heb liever dat al mijn klasgenoten voortleven tot in de eeuwigheid.’ David bleef

staan bij het graf dat we zochten. ‘En dit dan?’

‘Dit is anders,’ antwoordde Joost. ‘Dat is een jonggestorven dichter. Aparte categorie.’

Het graf van Peter bestond uit een marmeren deksteen met daarop een schouderbrede pilaar met zijn naam en de data van zijn leven. PETER SEEGERS, DICHTER, stond er. NIJMEGEN 24-12-1963 – MONT VENTOUX 25-6-1982. Daaronder was zijn Petrarca-zin gegraveerd.

‘Ik wist niet dat hij in Nijmegen was geboren,’ zei David.

‘Kerstkind,’ zei Joost, ‘soort Jezus.’

‘Lag de hoerenboot daar in de Waal natuurlijk,’ zei André.

‘In 1963 waren er nog geen hoerenboten. Hij is in Nijmegen geboren omdat zijn moeder daar in het theater werkte.’ Joost keek alsof hij een belangrijk geheim had onthuld.

‘Als actrice?’ vroeg André.

‘Nee, bijdehand. Heb je haar wel eens Nederlands horen praten? Ze ontwierp decors. Daarom zag die boot er zo piekfijn uit. Ze is tijdens een toernee van het Bolsjojballet in Nederland achtergebleven en nooit meer teruggegaan.’

‘Nooit geweten,’ zei ik.

‘Van mijn vader gehoord. Die kwam zo vaak op de boot dat mijn moeder op een dag zei dat hij zeker in natura werd betaald voor zijn diensten. Kwam nog een geweldige ruzie van.’

André verzocht om stilte. ‘Peter!’ sprak hij vervolgens, ‘ouwe reus! Hoe is-ie dan?’

Een windvlaag trok door de kastanjabomen. ‘Goed, zo te horen,’ zei Joost.

‘We staan hier,’ ging André verder, ‘aan jouw graf. Dertig jaar geleden stonden we hier ook, bijna dertig jaar geleden, moet ik zeggen, en toen was je net dood. Dat is logisch, want het was jouw begrafenis. Je zult je afvragen: waarom komen die gasten nu naar mijn graf, terwijl het hier net zo lekker rustig was? Welnu, wij willen iets met je delen. Zo heet dat tegenwoordig. Zoals je je nog wel zult herinneren, ben je verongelukt op de Mont Ventoux. Dat staat trouwens ook op je grafsteen. Je ging veel te hard in de afdaling, en hupsakee, het was gebeurd. Het was ook nog de fiets van mijn vader, die hier een eindje verderop ligt, God hebbe zijn ziel. Gelukkig mankeerde er niks aan. Een paar schrammetjes en een lekke voorband, dat was alles ...’

‘Niet afdwalen, Dré,’ zei Joost. ‘Anders staan we hier morgen nog.’

‘Peter, ouwe rukker, wat is het punt? Dit: in een vlaag van verstandsverbijstering hebben wij, David, Joost, Bart en ik, besloten opnieuw af te reizen naar de Mont Ventoux. Dit op uitnodiging van de jou welbekende Laura ...’ Hij keek naar me en ik zag dat hij zich niet kon inhouden. ‘Laura, jouw muze en minnares.’

Joost trok een wenkbrauw omhoog, maar André ging gewoon door. ‘Wij gaan om het zesde lustrum van jouw dood te herdenken. In plaats van dat we dat gewoon op het terras in Bédoin doen, heeft iemand bedacht dat we de Ventoux weer gaan beklimmen. En, voor jou relevanter, ook weer gaan afdalen. Inmiddels zijn David en ik ook wielrenner geworden, dus het wordt een pelotonnetje dat omhoog en omlaag zal gaan, met alle risico’s van dien. Het spijt ons oprecht dat je er niet bij kunt zijn. Het was mooi geweest als we de heroïsche beklimming van 1982 met zijn vijven hadden kunnen herhalen. Maar dat zit er dus niet in.’

‘Afronden!’ Joost keek geïrriteerd.

André pakte zijn boodschappentas en hervatte zijn speech.

‘Peet, lieve rijmelaar van ons, we willen toch graag dat je er een beetje bij bent. Daarom heb ik iets meegenomen.’ Hij haalde een oud Raleighshirt uit de tas. ‘Schrik niet,’ zei André, ‘dit is niet het shirt waarin je de fatale smak maakte. Dat konden we wel weggooien. Zat onder het bloed, en je weet, bloedvlekken zijn heel hardnekkig. Het was trouwens ook gescheurd. Dit shirt heb ik op de kop getikt op Marktplaats.’

André deed een stap naar voren en ging op het marmer staan. Hij vouwde het shirt uit en begon het over de steen heen te trekken. Het was de goede maat. Hij trok het zo ver naar beneden dat het smalle bovenste stuk door de halsopening stak. André grabbelde nog een keer in zijn tas en diepte er een zonnebril en een koerspetje uit op. De zonnebril paste precies over het smalle deel, en toen hij de pet boven op de steen had gezet, stond er een wielrenner op het graf van de dichter Peter Seegers.

‘Jij bent hier geweest,’ zei ik. ‘Jij wist dat dit kon. En anders is het eng.’

‘Ik ben nog niet klaar,’ zei André. Hij pakte een camera uit de tas en een klein driepootje.

‘Nee.’ Joost keek hem met afgrijzen aan.

‘Ik vrees van wel,’ zei David.

‘Inderdaad.’ André zette het statief uit en draaide de camera erop, gericht naar de grafsteen. Hij bukte zich om door het oculair te kijken en stelde het beeld scherp.

‘Kom op,’ zei hij. Hij duwde ons naar de stenen wielrenner. Even later stonden we opgesteld: Joost, Bart, Peter, André en David. Precies zoals op de foto op de Ventoux, alleen Laura ontbrak. André liep naar de camera, drukte op een knopje en stelde zich weer naast ons op. ‘Allemaal even lachen,’ zei hij en klopte liefdevol op het wielrennerspetje. ‘Jij ook, Peet.’

Toen we later in Davids bureau een kopje koffie dronken – en Joost een biertje – vroeg Joost aan André wat hij eigenlijk bedoelde, met dat ‘minnares’.

‘Dat ze tegen de klippen op neukten. Zoals de Russen zeggen: hij woonde in haar hutje op de taiga. Of hoe was dat spreekwoord ook maar weer, Bartje?’

‘Laat maar,’ zei ik. ‘Maar het klopt. Madame Olga heeft het me ooit verteld. En waarom zou ze liegen?’

Joost was te verbluft om iets te kunnen zeggen. David keek me aan met grote ongelovige ogen.

XXI

Ik reed de Avenue Barral des Beaux in en draaide rechtsaf de parkeerplaats op. Toen ik het portier opende golfde de lome warmte van de Provence de auto binnen. Het eerste dat ik zag, was een bord met CAMPING LA GARENNE erop, aan de muur van een huis aan het eind van de parking. Hij was er nog.

Ik pakte de rand van het dak beet, ging schuin staan en strekte mijn benen. Ik zag hem, hij keek op me neer, hemelsbreed niet meer dan tien kilometer van me verwijderd, eenentwintig op de fiets, de top van de Mont Ventoux.

Nadat ik de auto had afgesloten stak ik de weg over. Joost zat onder de rode luifel van bar-restaurant de l'Observatoire, met zijn rug naar me toe, alsof hij me van de andere kant verwachtte, uit de richting van de Ventoux. Hij had zijn mobieltje aan zijn oor en praatte opgewonden – hij zette zijn woorden met driftige gebaren kracht bij.

Er kwamen voortdurend mannen op racefietsen voorbij, sommige in de richting van de berg, voor een beklimming in de avonduren, andere in tegenovergestelde richting, na een snelle afdaling. Bédoin was in de dertig jaar die waren verstreken een bedevaartplaats voor fietsers geworden.

Ik liep naar het tafeltje, trok er een stoel onder vandaan, keek niet naar Joost en bestelde een pilsje. 'Jij ook, Joost?' vroeg ik, met mijn blik op de ober. Ik hoopte dat hij verrast zou zijn, maar dat was niet het geval. Joost gebaarde dat ik even geduld moest hebben.

'Goed,' zei hij toen, 'ik moet nu hangen, want er komt net een bekende het terras op lopen. Nee, dat is niet toevallig. Dat is afgesproken. Hij is alleen een uurtje te vroeg. Hou me op de hoogte. Niet te vaak, want dan word ik chagrijnig.'

Hij legde de iPhone neer en keek me met een neutrale blik aan. 'Mijn advocaat,' zei hij en wees naar het toestel. Hij droeg een lichtblauw overhemd, een korte broek en teenslippers. De ober zette een glas bier voor me neer. Joost wees naar het glas: hij lustte er ook nog wel eentje.

Ik nam een slok. 'Welkom in Bédoin!' zei Joost, alsof hij voorzitter van het ontvangstcomité was. 'Bédoin, oord van dromen en illusies, van bloed, zweet en tranen. Bédoin, waar Tommy Simpson voor het laatst getuige was van de beschaving, om precies te zijn hier op ditzelfde terras, alvorens de beklimming van de Mont Ventoux aan te vangen en reddeloos te sterven.'

Hij vond het kennelijk nog altijd een goed verhaal.

‘Wie?’

‘Tom Simpson, wereldkampioen. Ik heb net nog even gecontroleerd of er in dit café op enigerlei wijze wordt gerefereerd aan de dramatische gebeurtenissen, maar dat is helaas niet het geval. Bar de l’Observatoire is in handen gevallen van een stelletje barbaren die een sjaal van Olympique Marseille boven de bar belangrijker vinden dan een portret van de grote gestorven wielerved. Wielerculturele barbarij.’

‘Zeker.’

‘Commercieel gezien stompzinnig.’

‘Hoe was dat dertig jaar geleden eigenlijk?’

‘Weet ik niet meer. Bartje, dertig jaar geleden! Dertig jaar! Ronald Reagan regeerde nog over Amerika, de Muur stond nog stevig overeind en wij waren jongetjes. Die mevrouw daar aan dat tafeltje was nog maagd.’

‘Misschien nog steeds.’

‘Achtien waren we. Achtien jaar. Wat is het? De mooiste leeftijd? De meest tragische?’ De ober zette het glas bier voor hem neer.

‘Proost. Gewijde grond, Bartje. Hier leerden we het leven kennen. De liefde en de dood. Jij de liefde, wij de dood. En nu zijn we terug, god mag weten waarom. De lokroep van de Sirene, zullen we maar zeggen.’

‘Zoiets, Tuur.’

Hij pakte mijn hand en fluisterde: ‘Goede reis gehad, Bartje?’

‘Zeer goed. In één ruk hierheen gereden. Ik voelde me weer de dertigjarige wielersjournalist. En jij?’

‘Vanmorgen geland op vliegveld Avignon. Het duurde even voor mijn fietskoffer uit het toestel kwam, maar daarna heb ik een auto gehuurd en ben ik hierheen gekard. Om één uur zat deze jongen op het terras achter zijn eerste pastis in dertig jaar. Gatverdamme, wat is dat toch heerlijk.’

‘Wat moest je advocaat?’

‘Die man bewaakt mijn reputatie en goede naam. Ik had je toch verteld dat ze hard bezig zijn die te besmeuren? Dat laat ik natuurlijk niet zomaar gebeuren. Dus heb ik een bloedhond ingehuurd. Kost wat, maar als het goed is levert het ook wat op.’

Hij maakte een weids gebaar. ‘Het paradijs, Bartje. Ruik je de lavendel? Voel je hoe de warme lucht van de mistral je oude lijf verwarmt? Ik blijf hier, heb ik zojuist besloten. Het is nooit de bedoeling geweest dat wij ons vestigden in noordelijke streken. Veel te koud en te winderig. Dit is onze natuurlijke habitat.’

‘Ga je lekker hier zitten nadenken over de snaartheorie. Wat maakt het uit? Hersenen werken ook veel beter bij hogere temperaturen.’

‘Precies, het maakt allemaal niks meer uit.’ Hij wees naar het Leffeglas. ‘Ze hebben hier tegenwoordig gewoon Leffe. Dertig jaar geleden moest je van goeden huize komen om hier een biertje te vinden. Laat staan een Belgisch biertje. Het wordt één pot nat. Dat is mooi en daar gaan we kapot aan, maar ja, wat doe je ertegen?’

Ik vroeg of hij nog contact had gehad met André en David. David reed met André mee, nadat ze eerst Ludmilla hadden afgezet bij een vriendin in Parijs. Joost keek op zijn horloge. ‘Halfuur, dan zijn ze hier,’ verklaarde hij, alsof hij een liveverbinding had met Andrés TomTom.

Op de kop af dertig minuten later zette André zijn BMW met twee wielen op de stoep voor het terras en gaf een ram op de toeter. Vanwege de getinte ramen konden we hem niet zien, maar hij ons dus wel. Er stonden drie racefietsen op een fietsdrager. Het rechterportier ging open. David stapte uit, strekte zijn rug, haalde een hand door zijn haar en keek onze kant op. Hij zag er strak uit in een witlinnen pak, met daaronder smetteloos witte leren schoenen. Hij opende het achterportier en pakte een strooien hoed van de bank. Toen hij die had opgezet, en zijn vintage Ray-Ban Wayfarer had gepoetst, wandelde hij op ons af.

Het hele terras keek naar de zwarte man en zijn imponerende opkomst: nog altijd soepel in de heupen, ook na twaalfhonderdvijftig kilometer autorijden en dertig jaar reisbureau.

‘Heren. Daar zijn we dan.’ David schudde Joost de hand en daarna mij. Vervolgens schoof hij een stoel bij, maakte met een zakdoekje de zitting schoon en ging zitten. ‘t Is toch altijd weer een stevig ritje,’ zei hij, alsof hij elk weekend van Zutphen naar Bédoin reed. Hij depte zijn voorhoofd met hetzelfde doekje. De ober noteerde twee bier en een witte wijn. ‘André is zich nog even aan het omkleden. En hij brengt even de make-up in orde.’ Op zijn gezicht verscheen een geheimzinnige grijns.

Even later stapte André uit, hij liet het portier open. Hij droeg een klein hoedje, een zwarte zonnebril, een donker pak met een wit overhemd en een klein zwart dasje. ‘One two, one two three four,’ riep hij. En onmiddellijk klonk de pompom-

pompom-pompom-intro en de scheurende blazers van 'Everybody Needs Somebody To Love'. De Blues Brothers waren aangekomen in Bédoin, ditmaal in solo-opstelling. André had duidelijk geoefend, het was alsof John Belushi na dertig jaar uit de dood was opgestaan. Hij had zelfs ergens een oude microfoon opgescharreld. Op de stoep bleven mensen staan kijken, iedereen begon mee te zingen en te klappen.

Toen het nummer was afgelopen en André met één knie op de grond het publiek bedankte, ging er een applaus op. Joost floot op zijn vingers. André ging weer staan, maakte nog een buiging, sloot met de hak van zijn schoen achteloos de deur van zijn auto en kwam naar ons toe. 'Pfoe, warm zo'n pak,' zei hij en wapperde zichzelf koelte toe. Hij omhelsde Joost en mij.

'Heel goed, Dré,' zei Joost terwijl hij wees naar de plaats waar André zijn act had opgevoerd.

'Ik dacht: ik zet het meteen even in muzikaal perspectief. Toen David, Laura en ik destijds hierheen reden, had David één cassettebandje bij zich. En daar stond dit op. Even na Lyon werd ik er gek van en toen heb ik het uit het raam gegooid. Dit was een goedmakertje.'

'"Sweet Home Alabama" stond er ook op,' zei David. 'Van die rednecks van Lynyrd Skynyrd. Ik bedoel maar, het was een heel goed bandje. Zonde.'

'Goed jongens, heel goed,' zei André. 'Ik had eerst mijn bedenkingen, maar nu voelt het heel goed om hier te zijn. Waar is het meisje? Eigenlijk had ik dat nummer natuurlijk vooral voor haar ingestudeerd. Bart?'

'Laura wist niet precies wanneer ze zou komen. Haar programma in Avignon zit erg vol. Maar ze komt. Ze laat het zo snel mogelijk weten.'

'Is haar geraden. Het was haar idee.'

'Dat heb je altijd met die wijven, Dré,' zei Joost. 'Ze lokken je met lieve woordjes ergens naartoe en als je er dan bent, geven ze niet thuis. Zo houden ze het initiatief. En wij trappen er altijd in. Bier!'

'Mineraalwater. Ik ben strak op gewicht en dat moet zo blijven.'

'Jezus, Dré. Die Belushi dronk ook geen water.'

'Daarom is-ie ook al dertig jaar dood.'

Ik vroeg waarom hij drie fietsen had meegenomen. 'Die ene is van David,' zei André. 'De Pegoretti is om te trainen. Maar op de grote dag ga ik omhoog op de Raleigh. Die ouwe zal zijn ogen uitkijken. Die fiets is het enige dat ik van hem geërfd

heb en die beklimming doe ik voor hem. Met hem, moet ik zeggen.'

'Ik hoop dat je de remmen hebt gecontroleerd,' zei Joost. 'En de bandjes.'

'Helemaal in orde,' zei André, terwijl hij Joost geïrriteerd aankeek. 'Peter zit straks voorop bij me op de stang en de ouwe Gerrit achterop. Die is nog nooit boven geweest. Wordt een heavy klim. Maar evengoed fiets ik jou op grote achterstand.'

'Heb je er wel een triple opgezet?'

'Triples zijn voor homo's, Bartje. Gewoon op het binnenblad.'

David keek zorgelijk naar de Mont Ventoux, die zich als een kat met witte bief koesterde in de avondzon. 'Dat ding is veel te hoog,' zei hij. 'Volgens mij is hij hoger dan dertig jaar geleden.'

Een uur later reden Joost en ik achter André aan het dorp uit. We hadden drie grote dozen met boodschappen gehaald in de supermarkt naast de parkeerplaats. De caissière moest lachen om de grote hoeveelheden spaghetti die we op de lopende band legden.

'Kom maar een keer eten,' zei Joost, maar zijn Frans was zo beroerd dat ze hem vragend aankeek.

Een smalle weg langs de wijngaarden eindigde bij een groot hek. David stapte uit en drukte een paar knoppen in op een paneel, waarna het zich opende. Het huis heette Mas des Chênes.

Voor de ramen hingen houten zonweringen in de Bianchi-kleur. Er was een zwembad, omgeven door een gazon en oude eiken. In de schaduw van drie kersbomen stond een houten eettafel en op het terras waren rond een barbecue een bank en twee stoelen geplaatst.

'Goed werk, Daaf,' zei André, toen we het huis en de tuin aan een eerste inspectie onderwierpen. 'Je kunt wel zien dat we hier te maken hebben met een ervaren tourorganisator. Je hebt ons naar het paradijs geleid. Wel jammer dat wielrenners niet mogen zwemmen.'

Uit een van de slaapkamers klonk de stem van Joost: 'Achterhaalde onzin. Ik neem straks meteen een duik. Prima bedje, als ik hier nog een mooie vrouw tegenkom, hoor je mij niet klagen.'

'Wielrenners neuken alleen in de winter,' riep André.

'Nou, deze wielrenner niet.'

Even later liepen we weer naar buiten om bagage uit de auto's te halen. Het leek alsof André tot een definitieve verhuizing had besloten. Er kwamen yogamatjes uit de wagen, een grote doos met reserveonderdelen en een gereedschapskist. Hij had verschillende fietshelmen meegenomen, reservewielen en vier dozen sportdrankjes.

'Ik ben nu eenmaal een controlfreak,' zei hij met een schuldig gezicht. 'De gedachte dat ik hier iets nodig heb dat ik thuis heb laten liggen maakt me gek.' Hij dook de auto weer in en tilde voorzichtig iets naar buiten dat tegen de zijkant had gestaan, ingepakt in stroken karton. Nadat hij die eraf had gehaald, zag ik wat het was: de grote foto van ons zessen op de Ventoux uit zijn appartement in Rotterdam.

'Gewoon voor de huiselijkheid. Ik weet dat er in die huurhuizen meestal afschuwelijke dingen aan de wand hangen. En dit leek me wel toepasselijk. Is Peter er ook een beetje bij.' André tikte op Peters hoofd en draaide de foto in de richting van het huis. 'Zo Peter, wat vind je ervan? Heel wat beter dan zo'n ellendig tentje toch?'

'Wat was ik toch een knappe jongen,' zei Joost. 'Zo'n Laura, je snapt het gewoon niet.'

'Is sindsdien erg achteruitgegaan,' zei André. Hij liep het huis binnen, zette het groepsportret tegen de bank, ging weer terug naar de auto en kwam terug met een boor. 'Dat bedoel ik dus. Je moet op alles zijn voorbereid.' Even later klonk het gehamer van een zware klopboormachine.

Gealarmeerd door het geluid kwam David half de trap af vallen. 'Dré!' riep hij boven het kabaal uit, 'wat doe je?' Hij wapperde met zijn handen om het stof uit zijn gezicht te houden. 'Je staat godsamme gewoon in die muur te boren. Dat is natuurlijk not done, in een vakantiehuis. Daar gaat de borg. Jezus man.'

André zette het apparaat uit en keek David aan. 'Ik heb plamuur bij me. Zie je straks niks meer van.' Hij haalde een plug en een haak uit de gereedschapskist, sloeg de plug in het gat en draaide de haak erin. Daarna pakte hij de fotolijst, hing hem op en keek van een afstandje of hij wel recht hing.

'Linkerkant ietsje zakken.' David opende hoofdschuddend de deur van een kast om te zien of er een stofzuiger in stond.

Die avond bereidde David een snelle spaghetti met tomatensaus. Hij had zijn witte pak verruild voor een spijkerbroek, een T-shirt en een koksschort. Toen we buiten rond de tafel zaten, ging het raam van Andrés kamer op de eerste verdieping open.

‘David, wat is hier het adres?’ De stem klonk paniekerig.

‘Hoezo?’

‘Ik ben de Caballerotruï van mijn vader vergeten. Verdomme, snap er niks van. Ik heb acht setjes bij me, maar het shirt waarin ik de Ventoux moet beklimmen laat ik thuis liggen. Móét het hebben, anders gaat het niet lukken. Ik laat het hier bezorgen door een koerier. Hoe heet het hier?’

‘Geef je zo het adres. Maar kom eerst maar even hier, koolhydraten stapelen.’

Ik lag wakker en luisterde naar de onbekende geluiden van het huis en naar de krekels in de tuin. In de kamer naast me hoorde ik het bed van André kraken. Beneden ging de deur van de koelkast open en dicht. Dat was Joost, die nog geen zin had om te gaan slapen.

Ik was terug. Dertig jaar lang had ik deze plek gemedend. Als Hinke zei dat ze op vakantie graag een keer naar de Provence wilde, hield ik dat af. Toen Anna later het plan opvatte om een jaar als au pair naar Frankrijk te gaan, hoopte ik dat ze niet toevallig in Avignon of Aix-en-Provence terecht zou komen. Uiteindelijk ging het helemaal niet door, wat ik ook niet erg vond.

Ik had Bédoin en wijde omgeving tot no-go-area verklaard. In de jaren dat ik wielerverslaggever was, trok de Tour de France een paar keer over de Ventoux. Op die dagen reed ik direct van de start- naar de aankomstplaats. Eén keer was de aankomst bovenop bij het Observatorium. Die dag zei ik tegen mijn collega dat ik me niet goed voelde en dat ik op mijn hotelkamer bleef om daar mijn verhaal te schrijven. Het kostte me moeite de finale van de etappe op televisie te volgen.

Ik wist dat het allemaal onzin was. Dat de Ventoux niets had te maken met dood, verraad en liefde. Dat ik degene was die hem had volgehangen met verhalen en dat er geen schuldige plekken bestonden.

Ik dacht aan Laura. Hoe vaak had ik haar woorden van die middag teruggeluisterd en gewogen? Ik wist op het laatst niet meer wat ze letterlijk had gezegd en wat ik er als interpretatie aan had toegevoegd. Wat ik me vooral afvroeg, en waarop ik nooit een bevredigend antwoord had kunnen vinden, was waarom ze met me naar bed was gegaan. Misschien was ze plotseling hopeloos verliefd op me geworden. Misschien was ze de inwonende lul van Peter zat. Of misschien had zich een van die wonderlijke ontwikkelingen voorgedaan waarvoor geen verklaring bestaat en die wij alleen maar in dankbaarheid kunnen accepteren.

De volgende ochtend had André stokbrood en croissants gehaald in het dorp. Hij had ook een krant meegenomen, hoewel overal in het huis iPhones en iPads lagen op te laden. ‘Klottedingen vermoorden mijn gevoel van afstand,’ zei hij. ‘Voor zo’n iPad maakt het niet uit waar hij is. Die haalt overal moeiteloos de krant op, ook al zit je op de Zuidpool. Ik vind dat waardeloos. Wifi maakt verplaatsing zinloos. Ik heb liever de papieren krant van gisteren. Dat geeft je het gevoel van vertraging dat je soms nodig hebt.’

Joost vroeg waar hij zulke inzichten had opgedaan.

‘In de gevangenis. Ik kan iedereen een voorarrestje van een maand of drie aanraden. Je komt tot rust en je gaat je dingen afvragen. Als we het verplicht stellen dat iedereen om de vijf jaar drie maanden in een cel doorbrengt, zou de wereld er een stuk beter uitzien. Opeens besef je dat je je tijd voornamelijk vult met onzin en dat er maar weinig essentiële dingen bestaan. Dat is een rijk en bevrijdend inzicht.’

We besloten nog niet te gaan fietsen. Volgens Joost was het beter het lichaam eerst te laten wennen aan de veranderde omstandigheden. Hij had bovendien een flinke kater nadat hij in zijn eentje een gat had geslagen in de biervoorraad. ‘Laten we naar de camping gaan,’ stelde hij voor. ‘Kijken of madame Ginette nog leeft.’

André reed het smalle pad naar de camping op en parkeerde bij de receptie. Joost wees naar rechts, naar het zwembad. ‘Decadent. Een zwembad. Met een terras. Moet je ze zien zitten achter hun espresso’s. Het goeie ouwe kamperen gaat ook al naar de verdommenis. Dat je op je campingazstelletje water kookt en dan heel vieze koffie zet die je toch heel tevreden opdrinkt, omdat je die zelf hebt gemaakt. Destijds hadden ze hier alleen maar eau non potable. Wist je dat je heel oorspronkelijk bezig was.’

‘Als ik dat had geweten, had ik hier een staanplaats gereserveerd,’ zei David. ‘Stuk goedkoper ook.’

‘Kom op,’ zei André. ‘Uitstappen. Op zoek naar de verloren tijd.’

‘Jezus,’ zei Joost. ‘Ook al de grote klassiekers gelezen op cel?’

De camping was groter geworden, maar het was niet moeilijk om terug te vinden waar we in de vroege zomer van 1982 hadden gestaan.

‘Hier was het,’ wees David. ‘Op dit heuveltje. We wilden de Mont Ventoux kunnen zien, hoewel ik er toen in de verste verte niet aan dacht om hem te gaan

beklimmen. Mijn bestelbusje stond daar, hier stond de bungalowtent en daar dat leuke trekkerstentje van Joost en Bart.'

'Als ik mijn kop uit de tent stak, kon ik meteen de Ventoux zien,' zei André. 'En dan dacht ik: zij liever dan ik. Maar ja, toen rookte ik nog.'

David liep rond en maakte foto's. 'Ik heb de liefde van Hollanders voor kamperen nooit begrepen. Die ellendige luchtbedden. Douchen in het toilethok met een schijtende Duitser naast je. Doodvallen over scheerlijnen als je 's nachts moet pissen.'

'Ik piste altijd achter de tent,' zei ik.

'Dan sta je nu zo'n beetje in je eigen pis.' Joost schopte in de stoffige grond. 'Kijk, er heeft nooit meer gras gegroeid. Het is duidelijk. Dope. Je overwinning wordt alsnog geannuleerd en je verdwijnt uit de uitslagen. Je hebt de Ventoux nooit beklommen, je bent hier nooit eerder geweest en je hele Ventouxverleden is één grote illusie. Begrepen?'

Ik ging op de grond liggen, ongeveer op de plek waar destijds de bungalowtent had gestaan en sloot mijn ogen. Ik was dertig jaar en zestien dagen verwijderd in tijd, maar ik had het gat met de ruimte gedicht. Ik voelde hoe ze op me zat. Ik streeelde zacht een zweetdruppel van haar borst.

'Tijd bestaat niet,' zei ik tegen Joost. 'Ik voel het heel duidelijk. Ik ben een soort ervaringsdeskundige van je snaartheorie.'

'Ik zag het,' zei hij met een blik op het scherm van zijn iPhone. 'Uit onderzoek is gebleken dat vooral de pik een heel gevoelig instrument is. Daarin ballen tijd en ruimte zich samen. Het grote geheim hangt tussen je benen. Ik verwacht dat deze hypothese mij ooit de Nobelprijs zal opleveren.'

Ik moest lachen, we keken nog altijd dwars door elkaar heen.

'Hoelang deed je er destijds over, Bartje?' vroeg David met een bezorgde blik.

'Minuutje, schat ik,' zei André.

'Eén uur achtenveertig,' zei ik. 'Joost twee tien. Weet je nog, Joost?'

Joost stopte zijn iPhone in zijn broekzak en zei verstrooid dat het klopte. 'Geloof het wel ja, ik was het even kwijt. Het klopte in elk geval niet met mijn hypotheses.'

'Ziehier de stand van de wetenschap anno 1982,' zei ik.

'Je had toen natuurlijk nog geen compacts,' zei Joost. 'Dat is een nadeel voor een coureur die het van souplesse moet hebben, zoals ik. Tot Chalet Reynard ging het

redelijk, daarna ging ik finaal kapot. Ik denk dat ik iets verkeerd gegeten had.'

We liepen naar de receptie. Een man van middelbare leeftijd vroeg wat hij voor ons kon doen.

'Madame Ginette,' vroeg David, 'leeft ze nog?'

'Mijn moeder,' antwoordde de man. 'Nee, die is helaas in 2002 overleden.'

We liepen naar het smalle paadje dat naar het dorp voerde. 'Ik word weer achttien,' zei Joost. 'Dit is een geheim paadje, een gat in de tijd. Zien jullie al verandering? Komen mijn zwarte krullen al terug? Ik zie bij Bartje de eerste jeugdpuistjes.'

André gaf hem een harde dreun op zijn rug. 'Ik hoor alleen je grote bek van dertig jaar terug. Met iets van dat kloterige Amsterdamse accent erin. Is dat hard bewijs?'

XXII

André had het achterwiel uit zijn Pegoretti gehaald en bewoog de losse ketting voorzichtig door een bakje met petroleum, waarna hij hem reinigde met een kwastje.

‘Belangrijk, hè, schone ketting. Dit heb ik mijn vader duizend keer zien doen. Als hij had verloren, kwam het doordat hij geen tijd had gehad om zijn ketting schoon te maken en even opnieuw in het vet te zetten. Liep-ie zwaarder, zei hij.’ Hij snoof wellustig de petroleumvlucht op. ‘Heerlijk. Krijg ik een kick van.’

‘Mijn fietsmannetje vertelde dat dat juist heel slecht is, dat schoonmaken met petroleum,’ zei Joost. ‘Je haalt het vet eruit en je krijgt het er nooit meer in.’

‘Typisch gelul.’

‘Is geen gelul. Die kettingen zijn niet hetzelfde als toen jouw vader rondfietste. Dat is verdomme een halve eeuw geleden. Dat vet wordt er tegenwoordig onder druk ingespoten.’

‘Zwets maar raak. Weet jij daar nou van. Met je verrekte spakentheorie. Zo. Helemaal schoon, die hoor je straks niet meer. Moet jij zien wie er straks soepeltjes en strak dat colletje op rijdt. Je ketting moet ...’ Hij keek Joost uitdagend aan voor hij zijn zin voltooide. ‘Je ketting moet geruisloos vrijen met de tandjes, zei mijn vader. Zo gaat dat hè, wielwijsheid van vader op zoon. Daar kunnen geen moderne fietsenmakertjes of namaakcoureurs tegenop.’

‘Domme lul,’ verklaarde Joost op een toon waarvan ik wist dat André er niet tegen zou kunnen. Hij liep naar Joost toe en ging voor hem staan. Hij was kleiner, maar er ging een intimiderende dreiging van hem uit. Zijn ogen dwongen Joost naar achteren. Zijn hele lijf straalde agressie uit en de bereidheid pijn te lijden maar vooral pijn te doen.

‘Herhaal dat nog eens een keertje.’ André zei het heel rustig. ‘Ik heb het niet zo goed gehoord.’

Joost wist dat het serieus was. ‘Kalm Dré. Ik bedoelde het niet zo. Ik wilde alleen maar zeggen dat er meer visies mogelijk zijn, op het reinigen van de fietsketting.’

‘Ik wil horen wat je zei. Jij praat soms zo onduidelijk. En met zo’n kutaccent. Beetje de Leidse professor.’

‘Sorry André. Ik bied je mijn excuses aan.’

André wees in de richting van het zwembad. Joost schuifelde achterwaarts lopend in de richting van het water. Toen hij bij de rand was aangekomen, keek hij André smekend aan.

‘Weet je al wat je zei?’

‘Ik bedoelde het niet zo man! Het was een geintje!’

André stond nu bijna tegen Joost aan. Hij keek hem diep in de ogen. Toen gaf hij hem met de top van zijn vingers een duwtje.

‘Ik weet het alweer!’ riep hij, toen Joost proestend was bovengekomen. ‘Je zei domme lul! Haha! Dat zei je vroeger ook altijd als je het echt niet meer wist.’ Hij liep nog nalachend terug naar de fietsen en begon kalm het achterwiel van Joosts fiets los te maken. Toen Joost vanuit het water wilde protesteren maakte hij alleen maar een gebaar met zijn hand. ‘Lekker in het bad blijven Joost. Zwemmen is het moderne wielrennen. Maak ik intussen je ketting schoon. Dat ding ziet er goor uit. Dat mannetje van je moet zich schamen.’

De volgende ochtend reden we over de D1 via Mormoiron en Villes-sur-Auzon naar Sault. Er hing opwindning in de auto. We gingen doen waarvoor we waren gekomen – waarvoor we waren ingegaan op de uitnodiging hierheen te komen, afgezien van een paar dieper liggende motieven die met dood en liefde hadden te maken en waarvan we nog geen idee hadden hoe we ze moesten aanpakken.

Fietsen is concreet en hanteerbaar. Een fiets, een weg, een man: simpeler kan niet. In het fietsen hoef je alleen de bovenste laag van je brein aan te spreken en is introspectie niet meteen noodzakelijk. Soms zorgt de uitputting ervoor dat er beelden naar boven komen waarvan je was vergeten dat je ze met je meedroeg, maar die kun je altijd nog als vermoeidheidshallucinaties terzijde schuiven.

En nu dachten we alleen maar aan de eerste voorzichtige verkenning van de Berg. We zouden vanuit Sault naar Chalet Reynard rijden, een afstand van ongeveer 26 kilometer. Omdat Sault al op 760 meter ligt, hoefden we niet zoveel hoogtemeters te overbruggen. ‘De spieren moeten wennen aan de voortdurende druk,’ zei André. ‘Klimmen is een andere manier van fietsen.’

Joost zei niks, voor de zekerheid, ook al had hij vast en zeker in een of ander wetenschappelijk tijdschrift gelezen dat klimmen helemaal geen andere manier van fietsen is.

‘Ik denk dat het beklimmen van een berg met een fiets uiteindelijk iets

onnatuurlijks is,' zei David. 'Dat is intuïtief hoor, maar je moet in dit soort dingen intuïtief zijn. Verstandelijk is er vrij weinig over te zeggen. Je staat met je fiets onder aan een berg en je kijkt omhoog: wat is dan je eerste gedachte?'

'Erop!' André claxonneerde om een groepje fietsers te waarschuwen dat hij ze ging passeren.

David, die naast hem zat, keek hem aan.

'Dat is dan een kenmerkend verschil tussen jou en mij. Jij bent ambitieus, ik niet. Jij wilt je bewijzen, ik niet. Ik ga problemen uit de weg, jij valt ze aan.'

'Jij bent een Surinamer, ik niet. Die zijn relaxed. Soms wou ik dat ik ook een Surinamer was. Maar dan hadden we weer geen x3 met geruisloze airco en een Bang & Olufsen Advanced Sound System. Zo is het natuurlijk ook wel weer.' Hij drukte op een knop en Lynyrd Skynyrd vulde de ruimte.

'Harder!' Joost begon luchtgitaar te spelen op de eerste tonen van 'Free Bird'.

Er was markt in Sault, en toeristen verdrongen zich voor de kraampjes met streekproducten. 'Dat krijg je dus als je niet van bergop fietsen houdt,' zei Joost. 'Dan loop je van de ene markt naar de andere te zeulen met allemaal troep die je dan 's avonds weer moet opeten. En zo gaat het van kwaad tot erger.' Hij wees naar een echtpaar. 'Kijk die arme kerel nou toch achter zijn vrouw aanlopen. Hij weet het nog niet, maar hij is al dood en in de hel.' Hij zwaaide naar de man, die vriendelijk terugzwaaide.

André zette de auto even buiten het dorp op een stuk grasland dat dienstdeed als tijdelijke parkeerplaats. Overal stonden mannen in fietskleren zich klaar te maken voor de klim.

Wij hadden onze wielerkleding al aangetrokken in de villa. David had een van zijn Rapha-ensembles aan, een schitterend shirt met drie banden over de borst en de tekst L'ETAPE DU TOUR erop. 'Speciaal ontworpen,' zei hij. 'Opgedragen aan Thierry Claveyrolat, winnaar van de etappe Albertville-La Toussuire in de Tour van 1990. Kijk, dat staat hier ook. Het is een trainingsshirtje. Als we straks echt omhoog gaan kom ik met iets heel speciaals.'

'Leuke jongen, die Claveyrolat,' zei ik. 'Zelfmoord gepleegd. Zichzelf voor de kop geschoten. Jaar of twaalf geleden.'

'Bartje, moet dat nou, vlak voor we beginnen?' David bekeek zijn shirt, alsof hij het controleerde op kogelgaten. 'Zit ik daar straks de hele tijd aan te denken. Dat

klimt heel beroerd.’

We trokken onze fietsschoentjes aan en André sloot de auto af. ‘Let’s go.’ We volgden de bordjes ‘Mont Ventoux’ en slingerden ons door de marktbezoekers heen het dorp uit. Even buiten Sault ging de weg scherp naar beneden. ‘Kut,’ zei David, ‘moeten we hier straks ook weer omhoog als we terugkomen.’

Het eerste stuk van de tocht was vlak en na een paar kilometer reden we de heuvels in. We zeiden niet veel. Elk van ons was zijn lijf aan het controleren, bang voor de eerste vermoeidheidsverschijnselen, voor de eerste gedachte dat het eigenlijk te hard ging.

David had een hartslagmeter. Hij keek voortdurend op zijn fietscomputer, om te zien of hij niet boven de maximale waarden uitkwam. ‘Verdomme, nog lang niet,’ zei hij. ‘Ik mag tot honderdveertig en ik zit pas op honderdvijftien. Maar het mag van mij best wat langzamer.’

‘Als je per se naar honderdveertig wilt, moet je zwaarder gaan trappen,’ zei Joost. David schudde zijn hoofd. ‘Ik luister naar mijn lichaam,’ zei hij. ‘Die metertjes zijn maar een hulpmiddel.’

We reden zwijgend omhoog. Het was alsof we de Ventoux van een geheime kant beslopen, in plaats van frontaal aan te vallen via het Bos. We leken verkenners die de zwakke kanten van de vijand trachtten te ontdekken. We fietsten naar Chalet Reynard, en via een omweg terug naar 1982. Zo kon ik mezelf voorhouden dat het zomaar een berg was die we op reden, en niet de berg waar mijn vriend was gestorven en die ik al die jaren had gemeden.

‘Mooie klim!’ riep André. ‘Niet van die waanzinnige percentages. En mooie uitzichten. Jongens, dit is geluk! Lekker fietsen, nergens aan denken en de blik op het asfalt een meter voor je.’

‘Twintig kilometer, zevenhonderd hoogtemeters, gemiddeld drieënhalf procent,’ meldde Joost. ‘Laten we ons niet rijk rekenen.’

‘Jammer,’ zei ik. ‘Ik dacht net dat ik er een stuk op vooruit was gegaan, sinds 1982, zo gemakkelijk gaat het. Weet je dat zeker, van die drieënhalf?’

‘Ja. Als we doorfietsen naar de top is het gemiddeld vierenhalf. Maar dat doen we vandaag niet.’

‘Even pauzeren.’ David hijgde. ‘Is dat toegestaan?’

We stopten.

Joost zette zijn fiets tegen een boom. ‘Eigenlijk moet je ononderbroken doorfietsen, maar omdat het vandaag een trainingsritje is, is een korte ravitaillering toegestaan.’

‘Gaat-ie, Daaf?’ vroeg André.

‘Gaat wel.’

‘Wat vond je huisarts er eigenlijk van dat je de Ventoux gaat beklimmen?’

‘Ik heb het hem voor de zekerheid niet gevraagd. Ik was bang dat hij het me zou verbieden. Ik heb zo nu en dan een beetje een onregelmatige hartslag. Het was goed wanneer ik een kilootje of wat zou afvallen, zei hij...’

Joost onderbrak hem. ‘Je gaat hier niet van je fiets vallen, hè Daaf. We zijn hier om eindelijk de dood van Peet te verwerken, als ik het tenminste allemaal een beetje goed heb begrepen. Dus als jij nou van de graat gaat, hebben we straks eindelijk ons trauma verwerkt, maar zitten we met het volgende. Staan we hier over dertig jaar weer. Dat trek ik niet.’

‘Ik zal het proberen,’ zei David. ‘En mocht ik het loodje leggen, dan verklaar ik nu vast dat het niet jullie schuld was. Dat jullie daar niks aan overhouden. Het is gewoon mijn eigen schuld. En die van de dokter. Gasten jagen je tegenwoordig over de kling, in plaats van aan te dringen op een rustig en zo bewegingsloos mogelijk leven.’

Drie kwartier later zaten we op het terras van Le Chalet Reynard achter een lasagne. Ik voelde geen hevige emoties of angsten. Ik had de berg groter gemaakt dan hij was, nu ik op een terras halverwege zat te eten, was het niet anders dan een uitsmijter in Bakkum. David was een kwartier na ons drieën bovengekomen. ‘Eigen tempo,’ zei hij. ‘Belangrijk. Daar ben ik vandaag wel achter gekomen. Ik kruip desnoods als een slak die berg op. Het is toch altijd een persoonlijk record.’

Ik keek naar de fietsers die vanuit Bédoin kwamen en meteen doorgingen de Ventoux op. Ik zocht de plek, maar vanaf het terras was de plek waar Peter was verongelukt niet te zien.

‘Daaf,’ zei André, ‘ik denk echt dat je met dat bureau van je moet inzetten op de retroreis. Dat is volgens mij het gat in de markt. Dat je weer een reisje langs de Rijn gaat maken, met gezellige tanzmuziek op de boot. Of naar de watervallen van Schaffhausen. Gewoon weer normaal, weet je wel. Niet dat absurde gedoe met campers op de Zuidpool. We hebben krankzinnige tijden achter de rug en vanaf nu

wordt het weer zoals vroeger. Gewoon een weekje bij iemand in het schuurtje in Egmond aan Zee. Gezellig. Ik heb er nu al zin in.'

'Ik weet het niet, Dré. Ik ben dat reisbureau van me eigenlijk wel een beetje zat. Dertig jaar is best lang. Het roer moet eindelijk om, maar ik weet niet welke kant op.'

'Je passie, Daaf. Als je die hebt gevonden gooi je het roer om voor je plop kunt zeggen. Ik ben ervaringsdeskundige.'

'Jij werd geholpen door de rechtsstaat,' zei Joost.

'De coke was nooit mijn passie. Dat was een bron van inkomsten. Mijn passie zijn oude boeken en oude auto's, voorlopig.'

'En je Russinnetje.' Joost durfde weer.

'Mijn passie, daar denk ik nog over,' zei David. 'Misschien kom ik er deze week achter. Dat ik vanwege de zuurstofschuld in mijn hersenen opeens in een flits het licht zie.'

Joost keek naar de borsten van de kleine serveerster. 'Wat is het hier toch mooi. Een glaasje wit, kan dat? Of is dat onverantwoord in de afdaling zodadelijk?'

'Wat jij doet moet jij weten,' zei André, 'maar ik hou het bij water. Ik vind alcohol getuigen van een gebrek aan respect jegens de berg. Je hebt gezien wat er met Simpson gebeurde na één versnapering. Dat pikt die berg gewoon niet.'

Joost zuchtte. 'Une bouteille d'eau,' zei hij met z'n casanova-glimlach tegen de serveerster. 'Et quatre espressos.'

'Laura,' zei André. 'Ik ga haar even bellen. Ze moet weten dat we terug zijn op de Ventoux. Dat we zijn teruggekeerd naar de plek des onheils. Niet helemaal, maar toch. Dat moet ze even weten.' Hij zocht haar nummer op en hield de mobiel tegen zijn oor. Er viel een stilte. We hoorden een stem die iets zei in het Italiaans. We keken naar André. 'Laura, André hier. Vanaf het terras in Chalet Reynard. Ik bel je later.' Hij legde de telefoon op tafel. 'Dat was de eerste keer dat ik haar stem weer hoor sinds ze in Bédoin afscheid van ons nam. Niks veranderd, zelfs niet in het Italiaans. Jezus, wat schreeuwde ze ook al weer toen Peter daar lag?'

We wisten het alle vier, maar we hadden geen zin de woorden te herhalen.

'Mooie stem,' zei ik. 'Gemaakt voor Italiaans.'

Omdat ik die avond niet in slaap kon komen, besloot ik naar beneden te gaan. Even

overwoog ik mijn fiets te gaan poetsen, maar dat zou de anderen misschien het idee geven dat ik na een halve Ventouxbeklimming al krankzinnig was geworden.

Ik liep de keuken in en opende de koelkast om een koel biertje tegen mijn voorhoofd te voelen en daarna op te drinken. Achter me hoorde ik voetstappen op de trap. Het was Joost. Ik pakte nog een biertje en ging aan de keukentafel zitten.

‘Kan niet slapen,’ zei hij. ‘Het maalt in mijn kop. Dan kan ik beter niet blijven liggen, want dan wordt het alleen maar erger en doe ik de hele nacht geen oog meer dicht.’ Hij zette het flesje aan de mond.

‘Ik ken dat.’

‘Hoe laat is het eigenlijk?’

‘Halfdrie.’

‘Valt mee.’ Ik wist niet of hij daarmee bedoelde dat hij had verwacht dat het later zou zijn, of vroeger. ‘Dat boek van je,’ vroeg hij, ‘wanneer is het klaar?’

‘Ik zou er eigenlijk een paar maanden onafgebroken aan moeten werken, maar dat zit er nu nog niet in. Misschien over een tijdje. Moet ik vrije dagen kopen.’

‘Absurd.’

‘En jij?’

‘Ik?’

‘Ja. Hoe het met je is. Of is dat een rare vraag?’

Hij pakte zijn mobiel, zocht even en liet me toen een sms’je zien. ‘Deze kwam vanavond.’

‘Geachte heer Walvoort,’ las ik. ‘Van mijn Amerikaanse bron hoor ik dat er binnenkort in een Amerikaans tijdschrift (*Scientific Spectator*, Boston) een stuk verschijnt, een verslag van een onderzoek naar uw wetenschappelijke productie. Het betreffende stuk zal mij volgende week worden toegezonden. Volgens mijn bron is het “vernietigend”. Zou ik u hierover een dezer dagen kunnen bellen? Ik heb nog geen contact opgenomen met de universiteit. Vriendelijke groet, Deborah.’

Hij zag dat er iets van een glimlach over mijn gezicht trok.

‘Had ik ook. Ik kreeg bijna de slappe lach van dat Vriendelijke groet, Deborah. Iemand brengt je het bericht van je aanstaande dood, chanteert je nog even en groet je vriendelijk.’

‘Wat betekent dit, Joost?’

‘Dit betekent dat ik hang.’

‘Dat je hangt? Je had toch een bloedhond van een advocaat? Kan die hier niets tegen doen? Ze kunnen je toch niet zomaar van van alles en nog wat beschuldigen en je reputatie naar god helpen?’

‘In dat stuk staat dat ik het grootste deel van mijn wetenschappelijke productie op het terrein van de snaartheorie van de afgelopen vijf jaar bij elkaar heb gestolen en gekopieerd. Daar komt het in elk geval op neer. Het komt van een vent van Yale. Had ik in Amerika al ruzie mee.’

‘Klootzak.’

‘Wetenschap is ook maar een gewoon vak, Bartje. Mensen zijn jaloers.’

‘Heeft hij een punt? Is er iets van waar?’

Hij zweeg even.

‘Dan staat het morgen zeker in jouw krant?’

‘Jezus, Joost, ik ben je vriend.’

‘Waar, wat is waar? Het zijn geen onderzoeksresultaten waarvan je even kunt reconstrueren hoe ze tot stand zijn gekomen. Niemand weet wat er waar is, in de snaartheorie. Het is een theoretische werkelijkheid. Wat is daar dan waar? Wie heeft er als eerste nieuwe inzichten geformuleerd? Maar zelfs de verdenking van fraude is al genoeg om aan alles een eind te maken. En als die Amerikanen een Europeaan kunnen naaien, zullen ze het niet laten.’

Joost stond op, pakte nog een biertje en ging op de bank liggen.

‘Godverdomme, Bartje. En intussen ook nog dat gezeik met Valery. Ze wil scheiden.’

‘Hierom?’

‘Nee, dat weet ze nog niet eens. Nee, gewoon omdat ze me een lul vindt en omdat ik zo nu en dan een studente neuk. Ik snap niks van vrouwen.’

‘Geen man snapt vrouwen.’

‘Vergeleken met vrouwen is de snaartheorie kinderspel, ik zweer het je.’ Hij begon hard te lachen, met de lange en steeds hardere uithalen die hem op de middelbare school al de schrik van het lerarenkorps hadden gemaakt. Als Joost Walvoort begon te lachen kon je je les verder wel vergeten. Joosts lach veroorzaakte chaos en anarchie.

Het duurde niet lang voor ook bij mij de tranen van het lachen over de wangen stroomden. Ik wist niet eens precies waarom, maar het had te maken met de verongelijkte manier waarop Joost praatte over al het onheil dat hem overkwam.

‘Dus je mocht van Valery niet eens studentes neuken,’ zei ik tussen twee lachkrampen door. ‘Ongelooflijk kinderachtig. Dat mens begrijpt niets van het leven.’ Joost klapte van de bank op de grond en schokte van het lachen.

‘We nemen nog een biertje,’ zei ik even later toen hij weer plaats had genomen aan tafel. ‘Het is ouderwets gezellig. Zullen we de anderen ook wakker maken?’

XXIII

Joost hing lusteloos op een van de ligstoelen bij het zwembad. Hij keek somber voor zich uit. Hij wachtte op een telefoontje van zijn advocaat, maar dat kwam maar niet. Dat was slecht nieuws, zei hij. Het betekende vermoedelijk dat hij er niet in slaagde de publicatie in de *Scientific Spectator* tegen te houden. De verslaggeefster van *Vrij Nederland* belde drie keer per dag, en ook dat was slecht nieuws.

‘Vandaag vertrekt Valery met de meisjes naar Amerika,’ zei hij. ‘Om na te denken. Ik weet niet waarom je naar Amerika moet om na te denken, maar ja. Ik zie een man voor me: hij is zijn baan kwijt, zijn reputatie ligt aan gruzelementen en zijn vrouw en dochters wonen aan de andere kant van de Atlantische Oceaan. Ze zijn hem al bijna vergeten. Alleen als de maandelijks alimentatie binnenkomt, denken ze heel even aan hem. De man heeft zijn huis moeten verkopen en nu huurt hij een tochtige etage boven een kapsalon in een lugubere nieuwbouwwijk uit de jaren zestig. Hij zit aan de keukentafel en drinkt van die zure gewürztraminer van drieënhalve euro. En het is pas halftien in de ochtend. Als je je hebt voorgenomen om je dood te drinken moet je vroeg beginnen.’

Ik gooide een druif naar hem toe. ‘Hou op, Joost. Dit noemen ze in Engeland catastrophism. De neiging om jezelf kapot te piekeren met allemaal vreselijke scenario’s. Voorlopig is er nog niks aan de hand en misschien komen ze er wel achter dat die Amerikaanse motherfucker het allemaal van jou heeft overgeschreven.’

We hadden die ochtend een kort ritje gemaakt langs de Gorges du Nesque. Het was veel te warm voor een langere tocht. Bovendien stapte David na dertig kilometer af met duizelingen in zijn hoofd. ‘Misschien moet je toch je huisarts nog even bellen,’ stelde ik hem voor. ‘Gewoon om hem te vragen of het wel verstandig is om bij een temperatuur van tegen de veertig graden de Ventoux op te rijden als matig getrainde eind-veertiger met overgewicht.’

‘De dood of de gladiolen,’ zei David. ‘Ik moet gewoon even in mijn ritme komen. Ik ben dat topsportregime niet gewend. Maar mijn hartslagmeter doet het nog prima, dus er is niks aan de hand.’

In de verte, op de weg naar onze villa, klonk het geluid van een auto. André schoot overeind.

‘Saab 96,’ zei hij. ‘Herken ik uit duizenden. Dat taktaktak. Mijn opa had er eentje. Dat was nog zo’n tweetact. Dit is een viertact, maar wel een 96. Moet een oud beestje zijn. De laatste is gemaakt in januari 1982.’

We keken naar het hek. De villa lag aan het eind van een doodlopende weg, dus de auto zou spoedig tot stilstand moeten komen. Het was inderdaad een groene Saab 96. Hij stopte, het rechterportier ging open en Anna stapte uit.

‘Anna!’ riep ik.

‘Anna!’ zei ik tegen de anderen. ‘t Is Anna!’ Ik sprong op en rende naar het hek. ‘Code 9999. Wat een verrassing!’ Anna stak haar hoofd door de spijlen om me een kus te geven. Ze zag rood en er liepen straaltjes zweet langs haar slapen. ‘Je suis en vacances avec mon ami Lennard,’ zei ze. ‘C’est chaud. We moesten de verwarming aanzetten om de motor te koelen, of zoiets.’

Ze drukte vier keer de 9 in en het hek begon zich piepend te openen. Ik keek naar de bestuurder van de Saab.

‘Lennard?’

‘Studiegenoot. Verliefd op.’

De auto reed stapvoets het grindpad op en stopte naast mijn Picasso. Lennard stapte uit. Hij was minstens twee meter lang. Hij had blond haar met een haarband en het gezicht van een filmster. Hij droeg een shirt van de Boston Celtics, met daaronder een vale spijkerbroek en All Stars.

‘Basketballer.’

Lennard liep onze kant op en stak op een meter of vijf afstand zijn hand al uit.

‘Lennard Lenstra.’

Ik kon nog net de vraag of hij familie was van Abe inslikken.

‘Mooie auto. Mooi geluid.’

‘Van mijn opa geweest. Maar het nadeel is de koeling. En er is iets met de startmotor. Als hij afslaat, krijg je hem niet meer aan de praat en moet je hem aanduwen. Doe dat maar eens, in je eentje.’ Hij tilde zijn T-shirt op, dat drijfnaat was van het zweet.

Anna trok een vies gezicht. ‘Ik dacht dat ik doodging.’

We liepen naar de anderen. ‘Dit is Lennard Lenstra,’ zei ik. ‘Hij is basketballer en de startmotor van zijn Saab 96 doet het niet meer. Ook de koeling is naar de

barrebiesjes. En verder is hij de vriend van mijn dochter Anna, rechts.'

Lennard knikte bevestigend. Hij en Anna schudden handen.

'Altijd het zwakke punt geweest,' zei André. 'In Zweden hadden ze natuurlijk geen koeling nodig. De verwarming van die Saabs was perfect.'

'Klopt,' zei Anna. 'Is er wat te drinken? Ik ben totaal uitgedroogd.'

David stond op. Hij kuste Anna en gaf Lennard een hand. 'Misschien willen jullie even douchen en schone kleren aantrekken. Kom maar mee.' Ze liepen achter David aan naar het huis.

'Schoonheid,' zei André. 'En dat met zo'n vader. Die Hinke had sterke genen.'

'Die jongen moet naar een Amerikaans *college*,' zei Joost. 'Ik kan wel wat van mijn relaties inschakelen. Word ik zijn agent. NBA here we come. Een nieuwe toekomst daagt.'

André stak zijn duim op. 'Klinkt al een stuk beter dan zure wijn in een nieuwbouwwijk.'

's Avonds had David de barbecue in gereedheid gebracht. Hij had tonijn gekocht, gamba's en tientallen sardientjes. Er waren salades en hij had bij de coopérative een jerrycan rosé gehaald. 'De beste rosé ter wereld,' zei David. 'Tenminste, dat zei de pompbediende.'

André had met een verlengsnoer zijn dock in de vensterbank gezet en zijn iPad erin geplaatst. 'Zoek jij even wat op Spotify,' zei hij tegen Lennard. Even later spoelde 'Real Men' van Joe Jackson over het terras.

André keek van Lennard naar Anna met een vragende blik in zijn ogen, alsof hij een samenzwering vermoedde. 'Weet je uit welk jaar deze lp is?' vroeg hij. Hij wachtte het antwoord niet af. 'Weet je wat een lp is?'

Lennard zei dat hij het jaartal niet wist. 'Mijn vader heeft die plaat.'

'1982,' zei André. 'Uitgekomen op 25 juni.'

'Hoe weet je dat zo precies?' Lennard was verbaasd.

'Omdat ik dat van alle lp's van Joe Jackson weet. En omdat 25 juni 1982 een speciale datum is.'

'O,' zei Lennard. Anna zei dat ze hem toch had uitgelegd waarom we hier waren. David legde de tonijn op de barbecue. Joost probeerde de glazen vol te schenken uit

de jerrycan. Ik keek naar mijn dochter en vroeg me af hoe ik haar relatie moest inschatten.

‘Op 25 juni 1982 is een vriend van hen verongelukt op de Ventoux,’ zei Anna. ‘Dat was de jongen van wie ik je die dichtbundel liet zien.’

‘En wat doen jullie nu hier?’ informeerde Lennard na een korte stilte. ‘Een soort van eh... eerbewijs brengen? Een monument onthullen?’

‘Ze zijn hier op bevel van een oude vriendin.’ Anna moest lachen. ‘Waar is ze eigenlijk, pap?’

‘Ze komt nog. Ze is regisseuse en ze doet iets op het theaterfestival van Avignon. En we zijn hier natuurlijk ook gewoon voor de Ventoux. We willen kijken of we er sneller tegenop kunnen dan dertig jaar geleden.’

‘Behalve ik,’ zei David terwijl hij de stukken tonijn omkeerde. ‘Ik ga onderzoeken waar ik dood neerval.’

‘En behalve ik,’ voegde André eraan toe. ‘Want in 1982 was ik nog een langharige blower.’

Joe Jackson zong: ‘Time to get scared, time to change plan, don’t know how to treat a lady, don’t know how to be a man.’

Anna stond in de woonkamer, ze keek naar de grote foto van ons zessen. ‘Mooie foto.’ Ik sloeg mijn arm om haar heen.

‘Heeft André meegenomen. Voor de gezelligheid. Maar eigenlijk om ons eraan te herinneren waarom we hier zijn.’

‘En?’

‘Het is vreemd, zo’n foto. Confronterend, vooral omdat hier vier van de zes mensen rondlopen. En straks vijf. Het zijn dezelfde mensen, maar tegelijkertijd zijn het anderen. Je ziet wat tijd doet.’

‘Wat doet tijd?’

‘Tijd sloopt je. Tijd verandert je. Hoe moet ik het zeggen? Wie zie je daar staan? Je vader?’

‘Nee, dat is mijn vader nog niet.’

‘Ik ben het wel.’

‘Maar je bent mijn vader nog niet. Ik ben nog nergens.’

‘Je zit voor de helft in mijn genen.’

‘Een half ei is geen ei.’

‘We zijn acteurs. Hier speel ik de rol van de levenslustige achttienjarige die even de Mont Ventoux gaat beklimmen. Tien jaar later speelde ik de rol van blije vader. Nu zet ik een knappe 48’er neer, met een dochter van eenentwintig.’

‘Maar wie ben je dan écht?’

‘Moet je goed naar me kijken op mijn sterfbed. Dan keer ik terug naar wie ik echt ben, ontdaan van alles, het verleden vergeten, zonder toekomst.’

‘Ik vind het geen fijne kijk op de mens, pap. Ik vind het niet fijn dat je speelt dat je mijn vader bent. Je bent het.’

‘Ik ben een method actor. Ik leef me zo in mijn rol in dat ik het word.’

‘Pap ...’

‘Ik hou van jou, Anna. Liefde is geen rol, die is echt.’

‘Gelukkig.’

Ik kuste haar en wilde naar de tuin lopen, maar ze hield me tegen. Ze wees naar de foto. ‘Weet je wat ik zie?’

‘Zes mensen van achttien op de camping in Bédoin, op 24 juni 1982.’

Ze wees naar Laura en naar mij. ‘Ik zie een verliefde jongen. En een meisje. Ik weet niet of ze ook verliefd is op jou. Ze kijkt vreemd.’

‘Vreemd?’

‘Ja, vreemd. Afwezig.’

Ik keek of ik zag wat ze bedoelde, maar ik zag het niet.

‘Wat gebeurde er?’

Ik besloot eerlijk te zijn. Ze deed haar best me te begrijpen, ik mocht haar niet op dwaalsporen brengen. Ik mocht niet een deken van de waarheid af trekken maar er nog drie laten liggen. ‘Het zat zo Anna. Wacht even, ik pak een glas water. Jij ook?’ Ze knikte. Ik liep naar de koelkast en schonk twee glazen vol.

‘Het zat zo. Laura, dat meisje, was het vriendinnetje van mijn grote vriend Peter, de dichter. Ik dacht dat ze iets heel speciaals met hem had, iets waar ik of een van de andere jongens niet aan kon tippen. Iets hogers, iets wat met de poëzie had te

maken en met woorden waar ik weinig van begreep.'

Ze zei niets.

'Maar in de dagen voor deze foto werd gemaakt gebeurde er iets wat ik nooit had verwacht. Ik merkte dat ze toenadering zocht. We waren heel goede vrienden hè, ik was al een hele tijd verliefd op haar, net als de anderen. Ik was jaloers op Peter. Maar nu merkte ik opeens dat ze dichtbij kwam. Ze raakte me aan als het niet per se hoefde, ze keek anders naar me.'

'Misschien was ze gewoon verliefd op je. Of op jullie allebei.'

Ik twijfelde even. Ik kon het hierbij laten. Er waren dingen die zo intiem waren dat je ze niet met iedereen hoefde te delen. Vooral niet met je dochter.

'Vier uur voor deze foto werd genomen, zijn we met elkaar naar bed geweest. Zoals dat dan heet. Joost was met Peter aan het fietsen, André was met David naar de een of andere kanoverhuurder en wij waren met z'n tweeën op de camping. De camping hier in Bédoin, La Garenne. Ik kan je de plek nog exact aanwijzen.'

'Hoeft niet.'

'Daar gebeurde het.'

'En Peter?'

'Ik had me voorgenomen het hem na de beklimming van de Ventoux te vertellen. Toen was hij dus al dood. Maar hij wist het wel.'

Ze haalde een hand door het haar.

'Er is nog iets,' zei ik. 'Wij dachten dat Peter en Laura niet met elkaar naar bed gingen. Dat ze een ander soort relatie hadden, iets dichterachtigs, platonisch. Maar dat was niet zo.'

Ze bleef me aankijken.

'Nadat Peter was doodgefallen, is ze teruggereisd naar Nederland. Alleen. Ze was niet op de begrafenis. Ze was spoorloos verdwenen. Haar ouders wisten alleen dat ze naar Italië was gegaan en voorlopig niet meer zou terugkomen. Ik wist dat ze van plan was een jaar te gaan studeren in Perugia. Ik heb haar nooit meer teruggezien. Ze is volledig uit mijn leven verdwenen, en ook uit dat van de anderen. Tot dit voorjaar dus.'

Ik zag dat ze Laura probeerde te begrijpen, de vrouw die Anna werd genoemd en aan wie ze haar naam had te danken. Ze was maar een paar jaar ouder dan de Laura van toen. 'Ze was Peters muze, ze gingen met elkaar naar bed, en toch gebeurde dit

tussen jullie. En toen Peter stierf verdween ze. Hoe kan dat?’

‘Dat is al jaren mijn grote vraag en ik hoop dat ik hier antwoord krijg.’

‘Er moet iets zijn gebeurd tussen haar en Peter. Iets vreselijks waardoor ze rigoureuus met hem moest breken. Door met zijn beste vriend naar bed te gaan bijvoorbeeld.’

‘Doen vrouwen zulke dingen?’ Ik hoorde mezelf de vraag stellen, aan mijn dochter nota bene. Ik werd oud.

‘Ja. En mannen trouwens ook.’

Misschien had ze gelijk.

‘Waarom ben je haar niet gaan zoeken?’

Ik zweeg, nu omdat ik het echte antwoord niet wist. Omdat ik iemand ben die zich neerlegt bij de omstandigheden, die de loop der dingen nooit aanvecht. Een fatalist.

‘Waarom heeft ze jullie hierheen gehaald? Waarom is ze er trouwens nog niet?’

‘Ze is regisseur op het festival van Avignon. Dan kun je niet zomaar even weg. Ze komt heus wel. En dan weten we ook waarom.’

‘Je kunt haar toch even bellen?’

‘Weet je wat het is, Anna? Het is eng om met je eigen verleden te bellen. Wacht maar tot je net zo oud bent als ik nu. Het verleden neemt trouwens ook nooit op.’

Die avond probeerde ik het en hoorde ik ineens haar stem. We maakten een afspraak.

XXIV

Mijn telefoon ging en ik zag dat het de krant was. Ik wist waarvoor ze belden.

‘Ja, ik ken hem,’ zei ik. ‘Maar dat is wel lang geleden. Middelbare school. Daarna zijn we elkaar een beetje uit het oog verloren.’ Ik keek naar Joost, die rustig baantjes trok in het zwembad. ‘Geen idee waar hij nu uithangt. Lekkere vrienden ja. Cokedealers en wetenschappelijke charlatans. Enfin, het lijkt me sowieso niet koosjer als ik een portret over hem zou maken. Bovendien heb ik vakantie. Wie? Oké, laat ze me bellen als ze iets moet weten. Een leuke anekdote over afkijken of zo.’

‘Bedankt,’ riep Joost. ‘Charlatans, goed woord.’

‘Wees blij dat ik de telefoon niet meteen aan jou heb gegeven. Hier is-ie. Vraag het hem zelf maar.’

‘Gaan ze doen?’

‘Een groot profiel van de gevallen wetenschapper. Met quotes van oude vrienden die het zich niet kunnen voorstellen. En van collega’s die het altijd al hadden gedacht.’

‘Die trekken nu allemaal hun handen van me af. Als de dood dat ze worden meegesleurd. Ze zijn nu allemaal aan het checken of ze ooit iets samen met mij hebben gedaan, of ze me ooit hebben geciteerd. Ik ben zwaar besmet. Voor de haan driemaal heeft gekraaid, hebben ze allemaal ontkend me zelfs maar te hebben gekend.’ Hij dook onder.

Anna kwam aanslenteren in een oogverblindende bikini. Lennard liep erachteraan met een basketbal in zijn hand. Wat hij daarmee wilde gaan doen, was me niet duidelijk. Er was nergens een basket. Hij raadde mijn gedachten.

‘Voor het balgevoel. Ik moet elke dag minstens een uur die bal in mijn handen hebben. Hoef er verder niks mee te doen. Alleen maar voelen. Mijn handen en de bal moeten vergroeien.’

‘Harvard, Yale, Brown, Princeton, you name it,’ riep Joost. ‘Ik geloof dat Harvard afgelopen jaar met basketbal de beste was in de Ivy League. Geef me een seintje, en ik breng je in contact met de mensen die je nodig hebt.’ Lennard stuitte de bal op de zwembadrand. ‘Als ik ga, ga ik niet naar zo’n kakuniversiteit. Voor basketbal moet je ergens anders wezen. Michigan State, North Carolina, Duke.’

‘Ga ik mee,’ zei Anna. ‘Leuk!’

Joost ging op zijn rug liggen. ‘Ze zien me trouwens aankomen, op Harvard.’

Anna kwam naast me zitten.

‘Zijn jullie al op de plek van dat ongeluk geweest?’

‘Nog niet. Komt nog.’

‘Daarvoor zijn jullie toch hier?’

‘Dat we hier zijn is een ideetje van Laura. Maar wij vonden het natuurlijk ook leuk om hier terug te komen. Misschien vind jij het ook wel leuk, over dertig jaar.’

‘Waar hebben jullie het de hele dag over?’

‘Dat hoor je. Over fietsen, vrouwen, de Mont Ventoux, over Daafs reisbureau, over oude auto’s, over de cokehandel, over de problemen van Joost, over het schoonmaken van fietskettingen...’

Ze schudde ongeduldig met haar hoofd. ‘Ik bedoel dingen die ertoe doen. Waarvoor jullie hier zijn.’

‘We zijn hier om de Ventoux te beklimmen. Onder meer, dan.’

‘Waren jullie hier ook geweest als Peter niet dood was gegaan?’

Joost zat op de zwembadrand uit te druipen.

‘Mijn dochter geeft nooit op. Ze vraagt niet, ze eist antwoorden.’

‘Geef die dan,’ zei Joost.

‘Ja, geef die dan,’ zei André.

‘Oké. Het antwoord is nee.’ Ik begon meteen te twijfelen of dat wel waar was. ‘Of ja. Ja of nee.’

‘Pap!’

‘Misschien waren er dingen anders gelopen,’ zei André. ‘Een bepaald besluit, een bepaalde gebeurtenis die je aanvankelijk niet eens als heel belangrijk ziet, kan uiteindelijk toch heel grote gevolgen hebben. Waar heb je Lennard ontmoet?’

‘Hij kwam naast me zitten bij het hoorcollege moderne literatuur.’

‘Waarom?’

‘Hij was te laat en er was nergens meer plaats.’

‘Dat bedoel ik. En nu hebben jullie een relatie en misschien komt uit die relatie

wel de man voort die de wereld gaat redden. Ik noem maar iets. Of die hem definitief naar de gallemiezen helpt.’

‘Ik ging naast haar zitten omdat ik een lege plek naast een mooi meisje zag. Telt dat ook?’

‘Nee, Lennardboy,’ zei André. ‘Dat is doelbewust gedrag. Het gaat om kleine toevalligheden met grote gevolgen.’

‘Zoals iemand die doodvalt op een berg,’ zei Anna. ‘Was jij geen cokedealer geworden als hij niet was gevallen?’

Ik was blij dat ze haar ondervragingstechniek nu even op André toepaste. Die keek peinzend voor zich uit. ‘Dat had ook weer van andere kleine toevalligheden afgehangen. Maar als Peter niet was gestorven, had dat gevolgen kunnen hebben voor mijn beroepskeuze, zeker.’

‘Jij wilde toch archeologie gaan studeren, Dré?’ Joost mengde zich in het gesprek.

‘Ja, of niet-westerse antropologie. Dat was destijds ook erg populair. Ik was daar nog niet helemaal uit. Ik had een jaar uitgetrokken om daar eens rustig over na te denken. Dat zijn er uiteindelijk dertig geworden. Nu ben ik er bijna uit.’

‘En jij, Joost?’ vroeg Anna.

‘Ik was de eerste gepromoveerde profwielrenner geworden. Het is fataal als je zo vroeg in je carrière zoiets meemaakt. Ik was waarschijnlijk een wijf van een daler geworden. Maakt je op slag kansloos. Jammer hoor.’

‘Jij was gewoon met vage snaren aan de slag gegaan,’ zei ik. ‘Ook al was de hele Ventoux omgevallen. Sommige levens voltrekken zich langs lijnen van staaldraad.’

‘Tot er roest op komt.’

‘Ik zou directeur van een reisbureau zijn geworden,’ zei David. ‘Een klein reisbureautje in het oosten des lands.’ Hij zette bakjes met kleine zure visjes, zontomaatjes en geroosterde paprika op een tafeltje. ‘Tast toe, vrienden.’

André had de Saab op het stenen terras voor het huis gezet en hing voorovergebogen onder de geopende motorkap. Lennard stond er een beetje onhandig bij en gaf André gereedschap aan. ‘Steeksleutel acht,’ zei André. Lennard zocht in de gereedschapskist en gaf André de sleutel. ‘Dat is een ringsleutel. Steeksleutel! Nooit een brommer opgevoerd, Lennard?’

‘Nope. Wat is dat, een brommer?’

‘Ongelooflijk.’

Joost en ik stonden klaar voor een kort trainingsritje. David had een trainingsvrije dag ingelast en André wilde zichzelf gaan testen in het Bos. Omdat wij daar geen zin in hadden, ging hij later op de dag in zijn eentje. Dan was het ook warmer, en kon hij ‘dieper gaan’. Anna lag nog in bed.

‘Kruiskop,’ zei André.

Tien minuten later startte hij de motor van de Saab. Hij gaf een paar keer gas en liet de motor toen stationair draaien. Hij gaf nog een paar keer flink gas, liet de motor afslaan en startte opnieuw. ‘Zonnetje,’ zei hij.

XXV

Lennard parkeerde zijn auto voor Café Le Relais du Ventoux en zette de muziek zachter. Ik boog me naar achteren en kuste Anna. ‘Fijne vakantie,’ zei ik. ‘Ik vond het heel lief dat je langs bent gekomen.’ Ik stak mijn hand uit naar Lennard. ‘Voorzichtig met mijn dochter alsjeblieft, ik heb geen reserve.’

‘Natuurlijk, Bart. Bedankt voor de gastvrijheid. Het was leuk. Kom een keer kijken als we spelen.’

‘Doe ik. Zeker nu het je laatste seizoen is in Nederland, als ik Joost goed begrijp.’ Ik stapte uit. Anna ging naast Lennard voorin zitten. Ze keek me aan. ‘Ze zit aan het tweede tafeltje links. Ik herken haar van de foto. Mooie vrouw, pap.’ Ze wees langs Lennard naar het terras. Ik boog me voorover en kuste Anna door het raam op de wang. ‘Sms even als jullie er zijn.’ Ze knikte, Lennard draaide Mumford & Sons harder en gaf gas.

Het was vreemd Laura te zien zitten. Ze las *La Repubblica*. Ze was dertig jaar dezelfde gebleven, een eeuwig meisje van achttien, en ik had niet verwacht dat ik haar ooit als oudere vrouw zou zien. Haar foto op Facebook had me een beetje voorbereid, maar nu ik haar in levenden lijve zag, was ik toch geschokt. Het gevoel dat ik door mijn verleden reisde, werd nog sterker.

Ze keek op en glimlachte. Ik realiseerde me dat ze precies hetzelfde moest denken als ik en dat ook in haar geest de jonge Bart werd vervangen door de meest recente versie.

Ze droeg een witte rok en een blouse in diverse tinten rood. Ze was licht opgemaakt en haar haar was nog precies als dertig jaar geleden: halflang en in een sierlijke golf langs haar gezicht. Ik was me opeens heel erg bewust van mezelf, van hoe ik keek, hoe ik bewoog en de laatste meters naar haar toe liep. Ik zag mezelf in vertraagde beweging, ik probeerde mezelf onder controle te houden, gaf mezelf regieaanwijzingen, voelde een gemaakte glimlach, overwoog in een split second wat mijn openingswoorden moesten zijn: ik werd weer de onzekere adolescent die het mooiste meisje begroet. Even leek het alsof de tijd bevroor, alsof we allebei even pauzeerden voor het grote moment.

‘Laura.’

‘Bart. Mooie dochter heb je.’

Ik omhelsde haar en kuste haar op haar wang. Ze kustte me terug en ik voelde de

trilling die door haar lichaam trok. Ik hield haar vast bij haar schouders en keek in haar ogen.

‘Geen tranen,’ zei ze. Ik had niet in de gaten dat er tranen over mijn wangen liepen.

‘Sorry. Sentimentele ouwe zak.’

‘Was je altijd al, vond ik lief.’

‘Je bent niks veranderd.’

‘Je mag niet liegen tegen oudere dames.’

‘Je bent nog altijd even mooi, bedoel ik.’ Ik voelde langzaam maar zeker de man van achtenveertig in mezelf terugkeren. We gingen zitten.

‘God Bart, wat vind ik dit geweldig.’ De ober stond geduldig te wachten, alsof hij wist dat hij getuige was van een bijzondere hereniging. We bestelden twee cappuccino’s, we keken elkaar aan zonder iets te zeggen.

‘Ik ben klaar in Avignon.’

‘Hoe was het?’

‘Het publiek daar is moeilijk. We stonden in het Palais des Papes, het grote podium van het festival. We speelden in het Frans, maar we zijn Italianen. Dan heb je het moeilijk. De eerste avond was halverwege de voorstelling een derde van het publiek weggelopen. En dat doen ze daar niet beleefd zwijgend, dat gaat met veel geschreeuw. Het is vechten.’

Ik vroeg waar het stuk over ging. Ik besepte dat ik dat ook even had kunnen opzoeken, op internet, dat ik meteen weer liet zien wat voor boertje ik was en hoeveel het me werkelijk interesseerde welk stuk ze had geregisseerd.

‘*Il Ritorno*,’ zei ze. ‘De terugkeer. Van Sergio Pierattini, beste jonge toneelschrijver van Italië. Prachtig stuk. Toen er een paar lovende recensies in de kranten waren verschenen, ging het beter. En de laatste voorstelling kregen we een stormachtig applaus van een kwartier.’

‘Ben je nu moe?’

‘Een beetje.’

‘Wanneer kom je naar de villa?’

‘Morgen.’

‘Oké.’

‘Het spijt me dat ik niet eerder kon komen.’

We dronken onze koffie op. ‘Laten we een eindje gaan lopen,’ zei ze, terwijl ze een briefje van vijf euro op tafel legde. ‘Lopend praten gaat gemakkelijker.’ Ik was blij dat ik bij haar ook onzekerheid voelde.

We staken de straat over. Ik wees in de richting van de camping. ‘La Garenne,’ zei ik. ‘We zijn er al heen geweest. Stuk groter geworden. Er is nu een zwembad.’

Ze glimlachte. ‘Ik wil die camping geloof ik niet meer zien. Sommige dingen moeten blijven zoals ze in je herinnering zijn. Bij mensen is dat moeilijk, maar bij campings kan het.’

We liepen langs de winkels. Ze hield stil bij een stalletje, depte een stukje brood in een bakje met olie, strooide er een beetje zout over en proefde. De man achter de kraam gebaarde dat ik ook moest proeven. Hij vulde het bakje bij.

‘C’est délicieux,’ zei Laura. Ze reikte de man een halveliterfles aan en haalde haar portemonnee uit haar tas.

‘Laat mij maar,’ zei ik en overhandigde de man nog een fles. Ze gaf hem een briefje van vijftig en zei: ‘Les deux.’ De man deed de flessen in een plastic tas en we liepen verder.

Plotseling stak ze haar arm door die van mij. Ik verbaasde me erover hoe snel vertrouwdheid kan terugkeren. Het leek alsof ze steun zocht.

‘Wat dacht je toen je mijn boodschap kreeg?’

‘Bericht van gene zijde. Ze bestaat nog. Het was geen illusie, mijn geheugen heeft me niet bedrogen: Laura bestaat. Maar ik was vooral stomverbaasd, om eerlijk te zijn.’ Ze keek me aan. ‘Ik dacht dat ik allang uit je leven was verdwenen,’ zei ik. ‘Vergeten en begraven. En de anderen ook. David was even verbaasd als ik, en André ook. En je had Joost zijn kop moeten zien toen hij je sms’jes kreeg. Totaal flabbergasted. Begon helemaal te stotteren.’

‘Jullie vergeten was onmogelijk. Zelfs al had ik het gewild.’

‘Maar je hebt dertig jaar niets van je laten horen.’ Ik deed mijn best om het niet verwijtend te laten klinken. ‘Ik bedoel: dan komt zo’n bericht natuurlijk wel als een verrassing.’

‘Dat snap ik.’

‘Ik wist niet dat je Guazzi heette.’

‘Nee, dat kon je niet weten.’

‘Lau?’

‘Ja.’

Ze wist wat ik wilde vragen. Om haar lippen speelde een glimlach. Ik kon niet vaststellen of die weemoedig was of juist een binnenpretje verraadde.

‘Heb jij je ooit afgevraagd wat er is gebeurd, met ons vijven, na de dood van Peter?’

‘Dat vraag ik me nog steeds af. Waarom het tussen ons vijven ineens afgelopen leek. En waarom ...’ Ik moest even stoppen.

‘Waarom ik bij je vandaan vluchtte.’

‘Was het dat?’

‘Ja.’

‘Nou?’

Ze antwoordde niet, en ik vond dat ik niet moest aandringen. Als ze bij me was weggevlucht, had ze daar een goede reden voor gehad.

Ik pakte mijn iPhone en zocht een foto. Ik bleef staan onder de luifel van een bakkerij, in het volle zonlicht waren de foto’s niet te zien. Toen ik de foto die we hadden genomen op het kerkhof had gevonden, gaf ik het mobieltje aan Laura.

Ze keek naar de foto en daarna vragend naar mij.

‘Bij het graf van Peter. We hebben Peter een wielertui aangetrokken en een petje opgezet. Tenminste, de grafsteen van Peter. Het kwam in ons op toen we daar aan het fietsen waren. André heeft een korte toespraak gehouden ...’

Ze keek nog eens naar de foto en toen kwam ze naar me toe, sloeg haar arm om me heen en begon te huilen. Stil, maar haar hele lichaam schokte. Ik streelde over haar rug. Ik had gehoopt dat ze het grappig zou vinden, maar ik was even vergeten dat ze niet bij de begrafenis van Peter was geweest, dat ze het graf nooit had gezien en dat Peter voor haar nog altijd een jonge dichter was en een bloedend lijk op de Mont Ventoux.

‘Sorry,’ fluisterde ik. ‘Sorry, dat was bot van me.’

‘Nee, geeft niet,’ zei ze. ‘Ik weet niet waarom ik opeens moet huilen. Niet om die foto. Om ons, denk ik. Om die arme Peter. Om alles. Omdat ik moe ben. Kom, we lopen verder.’

We liepen naar de plek waar ze haar auto had geparkeerd. Ze had nog een

afspraak in Avignon. Bij het afscheid kuste ze me. 'Ik zie je morgen, lieve Bart. Bereid de anderen maar vast voor op de komst van een oude dame.' Het leek alsof ze nog iets wilde zeggen, maar ze zweeg. Ze startte de motor, stak haar hand op en reed weg.

Ik bleef zeker een minuut staan. Een mevrouw die met een vol winkelwagentje uit de supermarkt kwam vroeg me of alles goed was.

'Oui,' zei ik, 'oui, ça va.'

Ik stak over en liep als een slaapwandelaar langs de winkels. Toen ik bij een kiosk kwam, zag ik *De Telegraaf* in het rek. Het was de krant van die dag. Ik pakte hem eruit, las de openingskop en draaide de krant om. Onder op pagina één stond een foto van Joost met ernaast de kop: 'Hooggeleerde oplichter'.

XXVI

Ik liep de keuken binnen. David belegde crackertjes met rillettes de veau. ‘Precies op tijd,’ zei hij. ‘Ik ben bezig met de doping. Gewoon innemen en geen vragen stellen. Je vliegt die berg op.’

Ik wilde iets zeggen, maar ik wist niet waar ik moest beginnen.

‘Is er iets, Bartje? Je kijkt een beetje ongelukkig en je hebt een *Telegraaf* gekocht.’ Ik schudde mijn hoofd, ik moest tijd winnen om na te denken. André en Joost zaten aan de keukentafel achter de laptop van Joost.

‘Citraën DS,’ zei André en wees naar een foto. ‘Gebouwd tussen 1955 en 1975. Geïntroduceerd op de Autosalon van Parijs in oktober 1955. Het eerste kwartier waren er 743 bestellingen, de eerste dag twaalfduizend en de eerste week tachtigduizend. Totale paniek bij Citroën, die hadden geen idee waar ze zo snel dergelijke aantallen vandaan moesten halen. Succes is een overval. Dat ding was gemaakt door techniefetisjisten en ontworpen door een beeldhouwer, Flaminio Bertoni. Opeens bleken ze een symbool te hebben gecreëerd, van schoonheid, moderniteit en innovatie. De filosoof Barthes schreef: het is alsof hij uit de hemel is komen vallen. Prachtige auto, volgens sommige mensen de mooiste die ooit is gemaakt. Ik wilde er een uit mijn geboortjaar, 1963, liefst eentje die was gemaakt op mijn geboortedag. Maar dat is moeilijk te achterhalen. Er is nu een Franse Citroënfreak voor me bezig om aan de hand van de chassisnummers te bepalen wanneer een auto is gemaakt.’

Joost keek hem aan alsof hij college volgde. Ik stak een cracker in mijn mond en luisterde. Ik had de krant nog steeds in mijn hand. Hij voelde als een handgranaat.

‘Er zijn er anderhalf miljoen van gemaakt,’ zei André, ‘niet bijzonder veel dus. Maar er rijden er nog tienduizenden rond. Als je wilt laten zien dat je niet zomaar van de straat bent, dat je gevoel hebt voor schoonheid en traditie én dat je wat kunt spenderen, koop je een DS. Liefst een cabriolet, want die zijn helemaal schaars.’ Joost tikte ‘Citraën DS cabrio’ in en er verschenen plaatjes van open Citroëns.

‘De oprichter van Citroën heette André-Gustave Citroën,’ zei ik. ‘Hij was de zoon van de Amsterdamse diamantair Levie Citroen. Zonder puntjes. De kleinzoon van een citroenenverkoper. Levie verhuisde in 1873 van Amsterdam naar Parijs. Dus eigenlijk is Citroën een Nederlands automerk.’ Ik wist niet waarom ik dat zei, misschien omdat het me uitstel verschafte.

‘Onzin,’ zei Joost. ‘Dan kun je Vroom & Dreesmann ook wel een Duitse winkelketen noemen.’

‘Dus daarom rijd jij altijd Citroën,’ zei André. ‘Puur nationalisme. Als Daf nog had bestaan, was je hier gekomen met een Daffodil. Zo eentje als de vader van Laura had. Met pienter pookje.’

‘Benieuwd wanneer ze komt,’ zei Joost.

‘Morgen.’

‘Heb je haar gesproken?’

‘Ja.’

‘Jezus! Waar?’

‘Bédoin. Ze komt morgen dus.’

‘Vertel!’ Joost klonk opgewonden. ‘Hoe ziet ze eruit? Beetje geheime afspraakjes maken! Begin je nou weer?’

‘Eigenlijk zou ik Peugeot moeten rijden,’ zei ik. ‘Peugeot is protestants. Citroën is joods, Renault is katholiek.’

‘Auto’s hebben geen geloof. Wat zei ze?’

Ik had medelijden met hem. Hij was weer de Joost Walvoort van de dinky toys waarmee we speelden in de grote kamer van het doktershuis aan de Jacob Damsingel. Het was alsof hij een uiterste poging deed de onschuld terug te vinden. De jongensdromen. De zorgeloosheid van het leven zonder gisteren en morgen.

Het zwaard van Damocles hing boven zijn hoofd, en ik had het in handen.

‘Van deze auto zoek ik nog een gaaf exemplaar,’ zei André alsof hij niks had gehoord. ‘Peugeot 203. De laatste is gemaakt op 25 februari 1960 in Sochaux. Op een donderdag. Die wil ik. Of desnoods de één na laatste. Maar ja, vind hem maar eens.’

‘Fascinerend dit,’ zei Joost. ‘Ik had ook in de drugshandel moeten gaan. Kun je je tenminste een beetje knappe hobby veroorloven. Bartje! Sta me niet zo stom aan te kijken. Ben je wéér met haar naar bed geweest?’

Ik was bang. Joost keek me vragend aan. ‘Hé,’ zei hij, ‘je hebt een krant meegenomen. Laat eens zien. Een krant van papier is ook wel weer eens lekker.’

Ik keek hem recht in de ogen en legde de krant zo op tafel dat hij meteen zijn eigen foto zag.

‘Fuck.’ Hij zei het vrij kalm. ‘Fuck.’

André had de krant naar zich toe gekeerd en las de kop. Hij keek met een kwaad gezicht naar mij. David liep naar de tafel en pakte de krant.

Joost stond op. Hij was lijkbalek. Hij keek ons aan maar zei niks. Toen liep hij naar buiten. We zagen door het raam dat hij een van de plantenpotten aan de rand van het gazon oppakte en op de tegels kapotsmeet. Even later stond hij in zijn mobiel te schreeuwen. Hij hield het apparaat recht voor zijn gezicht en stond ertegen te blaffen alsof hij zijn rivaal van Yale voor zich had. Toen zweeg hij even, waarschijnlijk om te luisteren wat er aan de andere kant werd gezegd, en vervolgens gooide hij de telefoon met een strakke honkbalworp in het zwembad.

‘Daar kunnen ze niet tegen,’ merkte David op. ‘Maar het is een mooi en krachtig gebaar.’

‘Oud beestje van de universiteit,’ zei André, ‘zijn eigen iPhone gooit hij heus niet in het water.’

David ging naar buiten en wij liepen achter hem aan. Joost keek ons aan, de verwildering nog steeds in zijn ogen.

‘Wat heb ik aan zo’n advocaat?’ riep hij. ‘Man kan niet eens dit soort verhalen tegenhouden. Het is toch godgeklaagd? Ik ben al aan het kruis geslagen terwijl er nog niks is bewezen.’

‘Joost...’ Ik zag dat hij in paniek was.

‘Ik word geslacht! Ze snijden mijn ballen eraf en laten me doodbloeden in de goot. Dag Joost met je grote bek. Joossie van de Nobelprijs. Ik ben niks meer. In Japan zou ik nu harakiri moeten plegen.’

‘Bij ons hoeft harakiri niet,’ zei André. ‘Dat is dan weer een gelukje.’ Niemand lachte.

‘Hoe kan dat nou, Joost?’ vroeg ik.

‘Hoe kan wat?’

‘Dit.’

Joost keek me wanhopig aan. Zo wanhopig dat ik er meteen spijt van had dat ik de vraag had gesteld. Ik had nu nog even loyaal tekeer moeten gaan tegen de vijanden die het op mijn vriend hadden gemunt.

‘Ik bedoel, het zijn natuurlijk allemaal klootzakken, maar...’

Joost spreidde zijn armen, in een gebaar dat het midden hield tussen een

verontschuldiging en een schuldbekentenis.

‘Kut.’

David gaf hem de koffie die hij in de keuken had laten staan. ‘Ze kunnen toch iemand niet zomaar aan het kruis nagelen?’

‘Gebeurt.’ André begon op zijn mobiel te tikken. ‘Ik heb een écht goeie advocaat voor je. Niet zo’n slappe koekenbakker.’

‘Ik hang, Dré, ik heb risico’s genomen en nou is het mis.’

‘Joost, man, je staat nu gewoon schuld te bekennen. Het is de bedoeling dat je ontkent tot in het graf. Hier, heb je een pen?’

‘Laat zitten, Dré.’

We keken hem vragend aan. ‘Het is vreemdgaan tot je wordt gesnapt.’ Hij zette de koffie op de tafel en liep weg, het huis in.

‘Ik begrijp er niets van,’ zei David. ‘Hoe kan zoiets?’

‘Weet je waarom wielrenners dope gebruiken?’ vroeg André. ‘Om te winnen, om beroemd te worden en onsterfelijk.’ Hij zweeg even. ‘Sukkel.’

‘Het was onmogelijk om niet gepakt te worden,’ zei ik. ‘Hij moet hebben geweten dat er een moment zou komen waarop hij tegen de lamp zou lopen.’

‘Ieder mens waant zichzelf onkwetsbaar,’ zei André. ‘Vertel mij wat. Om mij heen werden voortdurend mensen gepakt. Door justitie of door de concurrentie. Maar mij krijgen ze niet, dacht ik. Mij niet. Zo heeft Joost ook gedacht. Zo hadden jullie ook gedacht. De anderen, ik niet.’

‘Eigenlijk heeft hij al harakiri gepleegd,’ zei David.

We gingen naar binnen. Joost was niet in de kamer. We hoorden een regelmatig ‘tok’ tegen de muur van zijn kamer. Toen hoorden we het geluid van een glas dat kapotviel op de plavuizen. David klopte op de slaapkamerdeur. ‘Walvoort?’ Joost reageerde niet. Wel hoorden we hem lopen.

‘Joost,’ zei André, ‘je had misschien wat dingetjes overgeschreven. Wat zou het? Doen we allemaal wel eens. Voor ons was het allemaal nieuw. En voor ons val je niet van je voetstuk. Je bent onze vriend en je blijft onze vriend.’ Geen antwoord.

We besloten hem met rust te laten. Ik pakte een boek, maar las niets. André had een yogamatje in het gras gelegd en probeerde zichzelf dubbel te vouwen. David was

bladeren uit het zwembad aan het scheppen. Na een paar minuten haalde hij triomfantelijk Joosts mobiel uit het net.

‘Opgehangen zeker,’ zei André, met zijn kop tussen zijn dijbenen.

De volgende ochtend was Joost verdwenen. Zijn spullen lagen nog op zijn kamer, maar hij was zelf nergens te bekennen. We konden hem ook niet bellen. Zijn fiets stond nog gewoon in de schuur.

‘Moeten we ons zorgen maken?’ vroeg David.

‘Joost is geen jongen die voor de trein springt.’

‘Er is hier ook geen trein, Bart,’ zei André.

We ontbeten zwijgend verder. Toen we klaar waren, stelde André voor om naar Bédoin te gaan en even door het dorp te lopen. ‘De goten inspecteren. Kijken of-ie erin ligt.’

‘Niet te lang,’ zei ik. ‘Laura komt vanmiddag.’

We liepen een keer op en neer door de hoofdstraat van Bédoin, sloegen zonder erbij na te denken het pad naar de camping in en maakten een rondje langs tenten en caravans. Na een koffie bij Le Relais gingen we terug naar de villa.

‘Zul je zien dat Joost lekker aan het zwembad ligt,’ zei ik. Maar dat was niet zo.

‘Politie?’ vroeg David.

‘Ben je gek,’ zei André. ‘Zie je straks Joost langskomen op tv, in de Franse *Opsporing Verzocht*. De man heeft in overspannen toestand het huis verlaten. Rustig blijven. Die komt zo weer bovendrijven.’ Hij zette de televisie aan. We zagen een peloton langs zonnebloemvelden rijden.

‘Saaie Tour,’ zei ik. ‘Nederlanders zijn erbij gaan liggen en die Engelsen hebben een computergestuurde ploeg afgevaardigd. Volgens het programma moet Wiggins winnen, dus dat zal dan ook wel gebeuren.’ André bleef even staan kijken. ‘Er wordt te weinig geslikt tegenwoordig. Vroeger gooiden ze er wat in en trokken ze ten aanval, maar dat mag tegenwoordig niet meer. Gelukkig hoeft mijn vader dit niet meer mee te maken.’

David bladerde door een telefoonboek. ‘Als hij voor zes uur vanavond nog niet terug is, bel ik de politie.’

Twee uur later hoorden we een auto aankomen. David draaide zich om op zijn ligbed, ik zette het geluid van de televisie zachter en stond op. André legde de doek waarmee hij zijn fiets stond te poetsen op de grond.

Het was Laura. Naast haar in de cabriolet zat Joost. Wij stonden klaar als een driemansontvangstcomité. We waren opgelucht over zijn terugkeer, maar lieten dat niet merken. André en David keken nieuwsgierig naar Laura, ook al probeerden ze dat zo goed mogelijk te verbergen.

Joost stapte uit. ‘Ha die Joost,’ zei André. Joost zag eruit alsof er toch een trein over hem heen was gereden en stak een hand op.

‘Ik heb een lifter meegenomen,’ zei Laura.

‘Ik wilde eerst nog zeggen dat ik niet met vreemde vrouwen meeding,’ zei Joost, ‘maar toen zag ik het.’

Laura liep op André af. ‘Dré, wat ongelooflijk fijn je weer te zien.’ Ze omhelsde hem. Daarna deed ze hetzelfde bij David. ‘Daaf,’ zei ze alleen maar. ‘David.’ Hij hield haar een beetje ongemakkelijk vast. ‘Lieve Laura,’ zei hij.

‘Waar ben je geweest, Joost?’ vroeg André. ‘We maakten ons zorgen.’

‘Sorry,’ zei Joost. ‘Ik hield het hier even niet meer uit. Ik moest alleen zijn. Ik heb een uurtje of zes gewandeld en net toen ik erover dacht om maar weer eens terug te gaan, stopte er een cabriolet naast me.’

Laura knikte bevestigend. ‘Ik herkende zijn manier van lopen, dat is toch ongelooflijk? Ik zag alleen zijn rug, maar ik wist dat het Joost was. Ik stop, en hij zegt: hé, Lau. Alsof hij niet anders had verwacht dan dat ik hem daar zou oppikken.’

‘Zo voelde het ook. Ik zag haar en ik dacht, hé, daar is Laura. Precies op tijd.’

‘Goed getimed, na dertig jaar,’ zei André.

Even later zaten we rond de tafel onder de druiven. Laura vertelde hoe het was gegaan in Avignon. André vatte kort samen hoe zijn leven was verlopen sinds het jaar 1982. David zette een paar kanttekeningen bij het bestaan van reisbureaudirecteur. Joost zweeg: hij had Laura kennelijk al op de hoogte gebracht tijdens hun ritje naar de villa.

‘Vertel.’ David schonk Laura een glas wijn in. Ze keek hem verrast aan.

‘Ja,’ zei André, ‘wat is er precies gebeurd, sinds 25 juni 1982? Begin maar met 26 juni.’

XXVII

We hadden onze wielerkleding aangetrokken en maakten ons klaar voor een rondje. ‘Het is belangrijk om elke dag even een stukje te doen,’ legde André uit aan Laura. ‘De spieren moeten naar het klimmen gaan staan. Zo werken we toe naar de topvorm.’

‘Ik probeer vandaag nog even een kilo of vijftien kwijt te raken,’ zei David. ‘Dat ik straks de Ventoux op ga als de gevleugelde klimmer.’

Laura was blijven slapen, ze had veel te veel gedronken om nog terug te kunnen rijden naar haar hotel. Bovendien was de oude magie die ons drie decennia eerder bij elkaar had gebracht bijna onmiddellijk weer in werking getreden. De cirkel had zich gesloten, we waren compleet, het was onlogisch geweest als ze was vertrokken. David had bovendien ’s ochtends haar kamer al in gereedheid gebracht. ‘Ik heb natuurlijk niet voor niks zo’n riante villa met zes slaapkamers gehuurd.’ Maar ze hoefde niet te worden overtuigd.

David legde flessen water achter in Laura’s auto. ‘Fijn idee dat we eindelijk een volgauto hebben. Nu is afstappen tenminste een optie.’

We reden naar Bédoin en namen daar de Route de Malaucène. Voor ons lag de Col de la Madeleine, een heuveltje vergeleken bij de Ventoux, maar zeer geschikt om het klimzelfvertrouwen op te krikken. Dat zei Joost tenminste. Hij leek zijn ellende voor even te zijn vergeten en reed voortdurend op kop.

‘Kalm aan,’ riep David, ‘mijn lichaam warmt langzaam op.’ We hielden in en reden in een matig tempo de heuvel op. De klim was ruim zes kilometer lang, maar werd nergens echt steil. Desondanks raakten we David en onze volgwagen al snel kwijt: na hooguit een kilometer klimmen gebaarde David dat we moesten gaan. ‘Als jullie steeds op me wachten voel ik me zielig,’ hijgde hij. ‘Ik ben trouwens ook zielig.’ Laura bleef bij hem.

Joost, André en ik reden rustig omhoog. Bij een panoramapunt op een kilometer van de top wachtten we op Laura en David. David arriveerde na een paar minuten hevig zwetend. ‘Ik heb de lokroep van de bezemwagen weten te weerstaan,’ zei hij. ‘Een geweldige prestatie, zeker gezien de chauffeuse.’

Laura leunde tegen de motorkap van de auto en keek naar ons. Ze pakte een camera uit de auto en maakte foto’s. Ze moest lachen. ‘Mooi stelletje zijn jullie. Dertig jaar later gewoon weer in van die wielerpakkies de berg op. Lak aan alles, dat

stralen jullie uit. Mannen zijn grappig.'

André had zijn arm om Joost heen geslagen en wendde zich tot Laura. 'Volgens mij zat hij vroeger al van jou over te schrijven bij natuurkunde, of niet?' Ze lachte.

'Alleen heeft Maaskant me nooit betrappt.'

'Ik bedoel dat dat spieken er altijd in heeft gezeten. Zoals je bij mij toen al slechte wiet kon kopen. Het zat er allemaal al in.'

'Bart schreef de schoolkrant vol en Peter schreef gedichten,' zei Laura.

'En jij was zijn muze,' zei André. 'Zo noemde hij dat tenminste. Hoe was het om muze te zijn? En ben je daarna altijd muze gebleven?'

'Dat was niet mijn keuze, Dré. Hij koos mij. Ik was zestien. Toen Peter stierf, hield ik op muze te zijn.'

'Jij begreep zijn gedichten,' zei ik. 'Wij zeiden alleen maar: het rijmt niet. Jij zag wie Peter was.'

'Hij was geniaal. Toen voelde ik dat intuïtief, als ik nu zijn gedichten teruglees, zie ik dat het klopte.'

Joost keek haar aan. 'Was hij je geliefde? Muze, muze, ik vind het altijd zo vaag. Ik had Valery ook wel een tijdje mijn muze kunnen noemen. De muze van mijn wetenschappelijke werk. Maar ze was gewoon mijn geliefde. Bart, was Hinke jouw muze? Is je Russinnetje jouw muze, Dré?'

'Ze heet Ludmilla, Joost, en ik geloof dat alleen dichters muzes hebben.'

Laura opende het portier van de auto. 'Laten we verder gaan.'

We bleven bij elkaar tot de top. De afdaling naar Malaucène was een gemakkelijke. Ik schakelde naar het kleinste tandwiel en trapte uit alle macht bij. De anderen volgden me, maar moesten me in het bochtige deel laten gaan, André als laatste. Ik had het gevoel dat ik vloog. Tot mijn verrassing hoorde ik plotseling de auto van Laura dichterbij komen. Heel even maar: een paar scherpe bochten die ik met volle snelheid kon nemen dwongen haar in de remmen.

Toen ik het bordje 'Malaucène' was gepasseerd, kneep ik in de remmen en bleef met een glorieus gevoel wachten.

Als eerste stopte Laura naast me. Terwijl André piepend stopte achter haar auto, liep ze op me af. Ze ging voor me staan, keek me woedend aan en sloeg me in het gezicht. 'Klootzak,' zei ze. Ze liep terug naar haar auto, stapte in en reed weg.

Ik keek naar André en haalde mijn schouders op. 'Hallo. Ik daal nou eenmaal als Rini Wagtmans in zijn beste dagen.' Joost kwam aangerold met David in zijn wiel. Hij zag mijn verbaasde gezicht. 'Laura gaf hem een klap voor zijn smoel,' legde André behulpzaam uit, 'en daarna is ze weggereden.'

XXVIII

Ik lag met gesloten ogen op een ligstoel. David hield siësta op zijn kamer. Laura was nog niet terug. Ze had David gebeld en gezegd dat ze even dringende andere bezigheden had. André en Joost zaten aan de andere kant van het zwembad, allebei in zwembroek, hun benen bungelden in het water.

‘Hoe is het, Joost,’ vroeg André.

‘Ik ontken de werkelijkheid nog even, als je het niet erg vindt.’

‘Je lijkt mij wel. Ik ontken ook alles. Maar dit is toch anders. Ik moest wel.’

‘Ik moet ook wel. Ik moet nog wennen aan het feit dat mijn leven is afgelopen, dus voor het gemak ontken ik nog even. Ik leef als het ware in geleende tijd.’

‘Je overdrijft.’

‘Ik was op weg naar de Nobelprijs. Stond verdomme zwart-op-wit in *de Volkskrant*. De Lance Armstrong van de natuurkunde, schreven ze.’

‘Mooie vergelijking. Die Armstrong was natuurlijk ook niet zuiver op de graat. Ik stond trouwens ook in *de Volkskrant*. En in alle andere kranten. Mijn initialen dan. Was bij jou achteraf ook beter geweest.’

‘Godverdomme Dré. Ik ben niks meer. De afgelopen dertig jaar zijn in één keer weg. Ik ben vanochtend op non-actief gezet door de rector magnificus. Dat is het voorportaal van oneervol ontslag.’

‘Fuck die prijs, Joost,’ zei André ijsig, ‘fuck Amerikaanse wijven, fuck professor doctorandus hoogleraar Spinozalul Walvoort. Laat ze het allemaal in hun reet steken. Ja?’

‘Misschien kan ik dat over een jaar. Maar nu weet ik niet wat ik moet doen. Ik schaam me diep. Ik wil als Saddam Hoessein in een hol gaan zitten en er nooit meer uit komen.’

‘Niet doen. Je hebt een fout gemaakt, net als ik. Je hebt het spel niet helemaal volgens de regels gespeeld. Je hebt de goegemeente tegen je in het harnas gejaagd. So what? Ben je nou een slecht mens?’

‘Zo voelt het wel. Eerlijk gezegd.’

‘Zeg mij na,’ beval André. Joost keek hem aan. ‘Steek het allemaal in jullie reet!’

Tot mijn verbazing herhaalde Joost Andrés woorden, zij het een beetje timide. 'Steek het allemaal in jullie reet.'

'Ik ben blij dat ik ervan af ben!'

'Ik ben blij dat ik ervan af ben.'

'Harder! Fuck you all!' schreeuwde André uit volle borst.

'Fuck you all!' herhaalde Joost, bijna even hard als André.

'Fuck. You. All!'

André pakte hem beet en duwde hem het water in. 'En nou ga ik de herboren Joost Walvoort dopen,' zei hij. 'In de naam van de vader, de zoon en het heilige beest!'

Joost rees als een waterpolokeeper op uit het water en trok zijn doopvader met een woeste kreet het zwembad in.

Laura liep ogenschijnlijk moeiteloos op haar hoge hakken over het gras. Kennelijk was ze naar haar hotel geweest. Ze droeg een donkere kokerrok en daarboven een witte zijden blouse. Het gaf haar iets aristocratisch. Ze kwam naar me toe.

Ze leek even te aarzelen. 'Excuses voor de klap,' zei ze toen. 'Dat had ik niet mogen doen. Maar ik reed achter je en opeens kwam alles terug. Ik...'

'Ik weet het. Ik dacht daar even niet aan. Ik had alles onder controle. Die afdaling stelt echt niks voor.'

Ze liep naar een ligbed en trok het naast dat van mij onder de parasol. Joost was op zijn kamer, André lag aan de andere kant van het zwembad *The Fifteenth-century Printing Types of the Low Countries* te lezen, dat volgens hem 'waan-zinnig interessant' was. David was naar het dorp om inkopen te doen.

Ze lag met gesloten ogen op het ligbed, maar ik wist dat ze niet sliep. Ik legde mijn boek weg en deed ook mijn ogen dicht. Mijn arm raakte die van haar.

'Grappig dat die berg de Col de la Madeleine heet,' zei ze.

'De echte Col de la Madeleine is veel hoger. Dat is een beroemde berg uit de Tour de France.'

'Ken je *À la recherche du temps perdu*?'

'Nee, misschien ben ik er ooit wel eens in begonnen, maar zelfs dat kan ik me niet meer herinneren.'

We zeiden zeker vijf minuten niets. Toen vroeg ik: ‘Waarom ben je hier? Herinneringen tot leven wekken?’

‘Niet nodig. Ik zou een uur-tot-uurverslag kunnen schrijven over die dagen. Een gedetailleerde reconstructie.’

‘Moet je doen. Doe ik het ook. Kunnen we de werking van het geheugen aan nader onderzoek onderwerpen. Kopje thee? Watertje? Koele sauvignon? Rosé de Provence?’

‘Het is vijf uur. Wit.’

Ik stond op en vroeg André of hij ook iets wilde drinken. Uit het raam kwam de stem van Joost. Hij had wel trek in een ijskoude pils. Ik ging naar de keuken. Joost liep achter me langs naar buiten. Hij had alleen een zwembroek aan. ‘Heb je d’r al een mep teruggegeven?’ vroeg hij. Ik hoorde Davids auto aankomen en schonk een glas sauvignon in.

Toen ik de tuin in liep met het dienblad, was André op zijn Raleigh bezig wheelies te maken langs de rand van het zwembad. Hij was er verbazingwekkend goed in, en kon zonder moeite een meter of vijf alleen op zijn achterwiel rijden. Laura moest er hard om lachen. Joost deed zijn oude zwembadtruc: een handstand aan de rand van het bad, waarna hij zich plat op zijn rug liet vallen. David was op mijn ligbed naast Laura gaan zitten en depte de zweetdruppels van zijn voorhoofd.

‘Kun je het ook alleen op je voorwiel?’ riep Laura naar André. ‘Dat heb ik wel eens in het circus gezien.’

‘Onmogelijk. Ik kan wel een rondje rond het zwembad, staand op mijn zadel.’

De waterspetters van een bommetje van Joost trokken kringeltjes in de wijn. Ik zette de glazen op de grond bij de ligbedden. ‘Wie er wat wil drinken moet nu bij mammie komen.’ Maar André was al bezig op zijn zadel te klimmen en Joost zei dat hij een voorwaartse salto het water in ging maken. ‘Lau, kom er ook in! Lekker water!’

Ze stond op, met het glas in haar hand. ‘Even mijn wijn opdrinken, dan kom ik.’ Ik voelde dat er jaloezie door me heen schoot en dat ik mezelf net als vroeger vervloekte vanwege mijn gepruts in de omgang met meisjes. Ik moest nu natuurlijk ook mijn zwembroek gaan aandoen en drie keer onder water van de ene kant naar de andere zwemmen. Tussen de benen van Laura duiken en haar omhoog tillen. Het drijvende lijk spelen. Maar ik deed het niet.

‘Heb jij al gereserveerd voor vanavond?’ vroeg ik aan David.

‘Ben er net even langsgereden. Leuk restaurant aan een drooggevalle rivier met een heerlijk buitenterras.’

Ik keek Laura na toen ze naar binnen liep om haar badpak aan te trekken. Ze was ontspannen en mooi.

XXIX

Het restaurant heette Le Four à Chaux en lag aan de weg van Caromb naar Le Barroux. ‘Onze David heeft een zeer idyllische plek gevonden,’ vond André. ‘Ik heb het al eerder gezegd: uiteindelijk ligt zijn talent toch in de volledig verzorgde vakanties.’

David stak zijn middelvinger naar hem op.

We namen plaats aan een ronde tafel. ‘Heel goed voor de sociale interactie,’ zei Joost. ‘Een ronde tafel heeft geen hiërarchie.’

We wisten alle vijf dat het geen vrijblijvende gezellige avond zou worden. Laura had ons uitgenodigd naar de Provence te komen, misschien zou ze nu duidelijk maken waarom. Maar ook als dat niet zou gebeuren, kon het niet anders of we moesten het over 1982 hebben. We hadden het tot zover vermeden, maar dat kon nu niet meer.

Nadat de ober de aperitieven had gebracht viel er een stilte.

We wachtten op de opening van Laura.

Toen de ober de bestelling kwam opnemen, wezen we naar haar.

‘Crème brûlée de foie gras et pieds et paquets marseillais,’ zei ze.

‘Pour moi le même,’ zei Joost.

‘Pour moi aussi,’ zei André.

‘Et pour moi,’ zei David.

Ik hoefde alleen maar te knikken. We vertrokken geen spier, we wisten hoe zo’n act moest worden opgevoerd.

‘Du vin?’

‘Côte de Brouilly.’

‘Pour moi aussi,’ zei Joost.

Laura voelde wat er van haar werd verwacht. Zij had ons hier bij elkaar gebracht, nu moest ze duidelijk maken waarom. Ze hief haar wijnglas. De vijf glazen hingen boven de tafel en tinkelden tegen elkaar.

‘Ik ben blij dat we na dertig jaar weer bij elkaar zijn,’ begon ze. ‘Ik heb jullie gemist. Dat klinkt misschien raar, omdat ik al die tijd niets van me heb laten horen. Maar jullie moeten me geloven als ik zeg dat jullie geen dag uit mijn gedachten zijn geweest.’

We zeiden niets en namen een slok van onze wijn. We geloofden haar. Ze ging verder.

‘Ik ben een jaar geleden gescheiden. Mijn ex-man heet Fabrizio Guazzi. Ik ben lang gelukkig met hem geweest. Maar de afgelopen jaren merkte ik dat mijn verleden terugkeerde, een verleden waarvan hij geen deel uitmaakte. Waarvan hij, in zekere zin, de afsluiting had betekend. En nu was het er weer, en daarmee werd hij opnieuw een vreemdeling. Ik ben zelfs een keer teruggegaan naar Zutphen, alleen.’

‘Had je wel even mogen langskomen,’ zei David.

‘Dat durfde ik niet. Het heeft een hele tijd geduurd voor ik jullie durfde te benaderen.’

De ober bracht het voorgerecht. ‘Encore une bouteille,’ zei Joost.

‘Ik begon ook van Peter te dromen,’ zei ze. ‘Of liever: ik kreeg nachtmerries. Ik zag...’

‘... het bloed uit zijn mond stromen. En zijn ogen die nog openstonden. Zijn verbaasde blik.’ Ik wist niet waarom ik haar aanvulde, misschien om haar te hulp te komen, haar te laten merken dat ze niet de enige was in wiens hoofd die film werd afgespeeld.

‘Dat ook, maar ook andere beelden.’

‘Ik heb er nooit nachtmerries van gehad,’ zei Joost, ‘maar dat komt omdat ik nooit ergens nachtmerries over heb. Ik heb mezelf wel vaak zijn dood verweten.’

Ik was blij dat hij het op tafel legde. Schuld, het ging allemaal over schuld, over dood door schuld. Dertig jaar lang. Het was de oorzaak geweest van onze verwijdering, we waren elkaar uit de weg gegaan om niet over schuld te hoeven praten. We waren nog geen twintig en de gedachte dat we verantwoordelijk waren voor Peters dood, dat iemand van ons verantwoordelijk was voor Peters dood, was veel te zwaar.

‘Ik zal jullie iets vertellen dat ik pas onlangs hoorde,’ zei André. ‘Peter fietste op die Raleigh van mijn vader. Het is dat ding dat ik nu weer bij me heb. Maar in die tijd zaten daar geen bandjes op, rubberen bandjes met een binnenband, maar tubes. Tubes waren een soort slangen die om de velg werden gelegd. Je zette ze vast met

lijm.'

Joost wilde iets zeggen, maar André maakte een gebaar: hou je kop.

'Toen Peter net was verongelukt, misschien wel op zijn begrafenis, weet ik veel, spreekt mijn vader Bart Verhulst, je weet wel, die man die in een van die witte huizen aan de IJssel woont. Van Verhulst Tegels. Die man sponsorde een amateurploeg. Die Verhulst is nu negentig. Ik zit twee maanden geleden met Ludmilla te eten aan het 's-Gravenhof. Zit Bart Verhulst naast me, met allemaal kinderen en kleinkinderen. Die spendeert daar even een jaarsalaris om zijn verjaardag te vieren. Hij ziet mij en zegt: als dat de zoon van Gerrit niet is. Hij kijkt me streng aan. Dat ik er niet was, op mijn vaders begrafenis. Ik leg het hem uit. Hij zegt: Ze moeten het spul gewoon legaliseren. Je mag best op mijn begrafenis komen.'

'André lult nou eenmaal graag,' zei Joost.

'Goed. En toen begint hij dus ineens over de dood van Peter. Hij was bevriend geweest met Peters vader. Ging dus neuken op de Lady Jane. En hij zegt dat de ouwe Gerrit hem destijds heeft verteld wat er moet zijn gebeurd. Die lijm van die tubes was troep. En vooral als het warm weer was, werden die dingen gevaarlijk. En van warmte en remmen in een afdaling werden ze levensgevaarlijk. Dan smolt de lijm en liepen die tubes van de velg. En dan lag je op je smoel.'

'Waarom heeft je vader jou dat nooit verteld?' vroeg ik.

'Weet ik niet. Misschien omdat hij zich schuldig voelde en het niet aan de grote klok wilde hangen. Misschien omdat hij het niet zeker wist. Maar Verhulst vertrouwde hij, en hij moest het kennelijk toch aan iemand kwijt.'

'Klinkt plausibel,' meende Joost. 'Raar dat je dat dertig jaar later hoort.' Hij leek opgelucht.

'Tubes en slechte lijm, het zal allemaal wel,' zei David. 'We hadden hem gewoon nooit die berg af moeten laten rijden. Die gast zat voor het eerst op een racefiets. Het was al een godswonder dat hij überhaupt boven kwam. Daar had het bij moeten blijven.'

'Bart en ik waren ervaren dalers,' zei Joost, 'maar Peter was zelfs nog nooit van een brug af gereden.'

'Wij waren een paar heuvels in Limburg afgedaald, de Posbank en de Galibier. Dus met die ervaring viel het wel mee.' Ik vond Joosts wij-waren-ervaren-coureurs nu even ongepast.

‘Wij waren met zo’n aflopende band natuurlijk ook kansloos geweest,’ gaf hij toe.

‘Het is een mogelijkheid,’ zei André. ‘Het is niet zeker. Misschien was het toch iets anders. Misschien was de ramp te overzien geweest als hij niet zo goddeloos hard had gereden.’

‘Ik had niet zo hard naar beneden moeten gaan,’ zei ik. ‘Ik lokte hem uit. Hij dacht misschien dat het een wedstrijd was. Hij was een dichter. Die denken dat ze kunnen vliegen en over water kunnen lopen.’

Joost richtte zich tot Laura. ‘Nu we toch bezig zijn: neem jij jezelf iets kwalijk?’ Ik zag dat ze twijfelde over wat ze zou gaan zeggen. Joost ging meteen door, de wijn begon te werken. ‘Bijvoorbeeld omdat je de dag voor de klim naar bed bent geweest met Bart hier. Ik noem maar wat.’

Laura keek hem koel aan. ‘Dat klopt. Dat is gebeurd.’ Ze keek naar mij.

‘Klopt,’ zei ik, hoewel iedereen aan tafel allang wist dat het klopte.

‘Wist Peter het?’

‘Ja.’

‘Joost suggereert zelfmoord,’ zei ik zo vlak mogelijk. ‘Zelfmoord, vanwege liefdesverdriet of jaloezie.’

Laura keek de tafel rond. Ze leek opeens boos. ‘Ik kan jullie verzekeren dat het géén zelfmoord was.’

We zeiden niets. Zij kende Peter beter dan wij. ‘Weten jullie nog wat hij voorlas, boven?’

‘Nee,’ zei André. ‘Ik was niet zo van de poëzie en ik stond op dat moment zijn remmen te controleren. Daar heeft het niet aan gelegen.’

‘Ik luisterde wel,’ zei David, ‘maar ik heb een slecht geheugen voor gedichten.’

‘Helaas verloren gegaan,’ stelde Joost vast. ‘Dus we zullen nooit kunnen controleren of hij ons iets probeerde te vertellen. Iets, iets...’

Laura ging staan. Ze pakte een stuk papier uit haar tas, keek de tafel rond en begon het gedicht voor te lezen. Het was er gewoon nog. Peter had het haar gegeven, boven op de Ventoux. Of ze had het na de val uit zijn zak gehaald. Ik meende strofes te herkennen, maar misschien was het de typische Seegers-stijl, de beelden en associaties, de staccato zinnen, afgewisseld met plotselinge uitweidingen, die maakte dat het me bekend in de oren klonk.

Het was een lang gedicht, Laura las zeker een kwartier. Er was een diepe stilte over het terras gevallen, aan andere tafels stokten de gesprekken. Bij de zin ‘Bloedende liefde in Hotel zur Oper’ stokte ze even en keek naar me, smekend bijna. Hotel zur Oper, dacht ik, waar ken ik dat van?

Toen ze klaar was, zei ze: ‘Geen brief van een zelfmoordenaar.’ Haar gezicht was lijkwit. Ze leek te zijn weggedroomd naar een gebied waarvan wij geen idee hadden en waar we ook nooit zouden komen. Het leek alsof ze Peter met een bezweringsformule had opgeroepen en hij via haar tong had gesproken.

Laura ging zitten en bedekte haar gezicht met haar handen. Joost zat er verslagen bij. Ik voelde tranen over mijn wangen stromen.

‘Wat was het dan?’ durfde Joost na een lange stilte te vragen. ‘Wat is er dan gebeurd?’

Laura haalde haar handen uit haar gezicht. Ze had niet gehuild. De blik in haar ogen was nu streng.

‘Wat doet het ertoe? Roekeloosheid. Pech. Overmoed. Is er iemand aan deze tafel die hem bewust de dood in heeft gejaagd? Nee? Dan moeten jullie er nu een punt achter zetten. Jullie moeten die jongen eindelijk zijn dood gunnen, hou op er jullie dood van te maken. Geef toe dat er geen schuld en geen schuldige is. Schuldgevoel is lafheid om te aanvaarden dat de dingen gaan zoals ze gaan, en soms faliekant verkeerd.’

Ik wist dat nu het moment was gekomen. Maar ze bouwde het knap op. ‘De verhouding tussen mij en Peter was niet wat jullie zagen. Of misschien moet ik zeggen: ik was erachter gekomen dat hij een ander mens was dan ik in het begin dacht. Een ander dan de zachtaardige dichter. Dat was hij ook, maar er zat een andere kant aan hem. Een kant die jullie nooit hebben gekend.’

De ober vroeg of we klaar waren voor het hoofdgerecht.

Opeens schoot het me te binnen. Hotel zur Oper, Dirk Bogarde, Charlotte Rampling, *The Night Porter*.

XXX

We waren teruggekomen van het restaurant en zaten aan de rand van het zwembad. André vroeg of ze zich haar eigen entree in ons leven nog herinnerde.

‘Natuurlijk,’ zei ze. ‘Jij stond een bal hoog te houden. Joost zat op de rug van David, Bart lag in het gras en Peter zat op een handdoek in een schriftje te schrijven. Ik vond jullie meteen grappig. Jullie voerden een soort theaterstukje op. Dat zijn jullie trouwens altijd blijven doen. Dat doen jullie nog steeds.’

‘Misschien ben je daarom regisseur geworden,’ zei André. ‘Omdat je toch al een paar jaar tussen acteurs had gezeten.’

Ze lachte. ‘Peter had een gedicht geschreven, die middag, dat herinner ik me nog.’ Ze citeerde het alsof ze het voor zich had liggen. ‘Ga slapen, op de woeste vlakte. Op je zij, op haar zij, Tot de ochtend je opensluit...’

‘Ik heb dat gedicht voorgelezen op de begrafenis van mijn moeder,’ zei David. ‘Ik wist niet dat hij het die middag had geschreven.’

‘Er was iets met hem. Hij leek afwezig, en toch ontging hem niets.’

‘Wat dacht je van hem?’ vroeg Joost. Ze begreep waar hij naartoe wilde.

‘Ik dacht dat hij een dromer was. Iemand die in een andere wereld leefde. En in die wereld wilde ik ook wel leven. Het was net alsof hij een extra dimensie had gevonden. Hij kon dingen zeggen die ik eerst totaal niet begreep, maar waarvan me later duidelijk werd wat hij ermee bedoelde. En dan was ik verbaasd.’

‘Verbaasd?’

‘Ja. Over de manier waarop hij tegen de dingen aankeek.’

‘Heb ik nooit gezien.’

André keek haar scherp aan. ‘Was je meteen verliefd op hem?’

‘Ik ben geloof ik nooit verliefd geweest op Peter. Misschien heb ik dat wel even gedacht, maar dat duurde dan niet zo lang. Er was wel iets anders.’

‘Hij heeft me ooit verteld dat jullie een platonische verhouding hadden,’ zei ik. ‘Pas veel later...’

Laura lachte smalend.

‘Herinneren jullie je *The Night Porter* nog?’ vroeg ze. ‘Uit 1974, maar ik denk dat

wij hem zagen in 1981 of zo. *Il portiere di notte* van Liliana Cavani. Met Dirk Bogarde en Charlotte Rampling.’

‘Hotel zur Oper,’ zei ik.

‘Weet ik nog,’ zei David. ‘Bogarde als een voormalige ss’er die als nachtportier in een hotel werkt. Met hoe heet ze ...’

‘Charlotte Rampling.’ Er vormden zich beelden in mijn hoofd die ik liever niet zag.

‘Ik denk dat Peter en ik hem wel vijf of zes keer hebben gezien. Ik vond het een gruwelijke film, maar hij was erdoor geobsedeerd. Ik was zestien, ik begreep niet meteen wat hem zo aansprak. Nu weet ik dat wel: hij herkende iets. Iets bij zichzelf. Die jodin Lucia, die het kamp had overleefd door zich over te geven aan de ss’er Max. Het was alsof Peter opeens zag dat liefde en seks ook over macht gaan. Dat had hij natuurlijk op die boot van zijn vader ook wel kunnen zien, maar dat was misschien te dichtbij.’

‘Geile scène,’ zei Joost, ‘als ze in het hotel op hem gaat zitten. Mooie vrouw, Rampling. Droom van elke jongen van achttien. Ingewijd worden door Charlotte Rampling.’

Laura keek hem aan en er speelde een glimlach om haar lippen. Ze begon zacht te zingen: ‘Wenn ich mir was wünschen dürfte, möchte ich etwas glücklich sein, denn sobald ich gar zu glücklich wär, hät ich Heimweh nach dem Traurigsein.’

‘Mooi en treurig,’ zei David.

Ik herkende de zinnen, maar wist niet meteen waarvan.

‘Marlene Dietrich. Lucia zingt het voor ss-officieren, en dan zet Max een doos met een cadeau voor haar op tafel. Er zit een afgehakt hoofd in.’

Niemand zei wat. Ik was bang voor het onheilspellende vervolg.

‘Het was alsof Peter zich opeens realiseerde hoe onze verhouding in elkaar zat. Dat hij met me kon doen wat hij wilde. Dat ik de gevangenschap bij mijn ouders overleefde dankzij hem. Dankzij jullie, maar vooral dankzij hem. Dat ik mezelf toch al helemaal ondergeschikt had gemaakt. Dat wond hem op. Hij werd Max en hij wilde dat ik zijn Lucia werd. En dat deed ik. Op een ander niveau, in een andere wereld, de wereld van twee adolescenten. Maar we deden het, ik deed het.’

Ik durfde haar niet te vragen wat ik me daarbij moest voorstellen.

‘Wat moet ik me daarbij voorstellen?’ vroeg André.

‘Een meisje van zestien, zeventien. Een jongen van achttien. En allebei ontlenen ze een pervers soort genot aan de machtsverhouding in hun relatie, aan pijn en vernedering. Dat ongeveer. Details?’

‘Laat maar,’ zei André. ‘Ik heb wel zo’n idee.’

‘Jij ook?’ vroeg Joost. ‘Dat perverse genot, bedoel ik.’

‘Ik ook. Ik zag pas veel later dat ik de ene onvrijheid had ingeleverd voor de andere.’

‘En wat gebeurde er toen?’ Joost had de rol van ondervrager op zich genomen.

Laura keek voor zich uit. ‘Wat ik nu ga vertellen is moeilijk.’ Ze pauzeerde en nam een slok van haar wijn. Ze wreef met haar hand over haar voorhoofd, alsof ze pijn had. ‘De volgende film van Cavani heette *Beyond Good and Evil*. Die hebben we ook op de boot zitten kijken. Jullie één keer, Peter en ik veel vaker. Gaat over de ménage à trois tussen Friedrich Nietzsche, de schrijver Paul Rée en Lou Salomé.’

‘Volgens mij was dat op de dag van de Omloop Het Volk, Bart,’ zei André.

Ik kon er even niet om lachen. Ik vreesde wat er nu zou volgen. Ik voelde paniek opkomen.

‘Peter wilde Nietzsche zijn, ik was natuurlijk Lou Salomé. En hij vond dat Bart het meest geschikt was voor de rol van Paul Rée. In de film neukt Rée met Salomé terwijl Nietzsche zijn hand vasthoudt.’

Dit was wat dertig jaar verborgen was geweest.

Ze keek naar beneden, in elkaar gedoken, alsof ze verwachtte te worden geslagen.

Zeg dat het niet waar is, dacht ik. Zeg alsjeblieft dat het niet waar is.

‘Die klootzak,’ zei André. ‘Zat godverdomme iedereen te manipuleren.’ Joost zat sprakeloos naar Laura te kijken. David liep hoofdschuddend naar de keuken.

‘Ik denk dat hij toen krankzinnig was,’ zei Laura. ‘Tijdelijk of voorgoed. En ik denk dat hij mij had meegenomen in zijn wereld. Het kwam me niet bijzonder raar voor om Bart in onze relatie te betrekken. Ik vond het geloof ik wel spannend. Na al het moralisme van mijn jeugd voelde het als een bevrijding om grenzen te overschrijden. Dat dat niet zo was, zag ik pas later. Maar dat zei ik al.’

Ik keek haar aan. Zeg iets, dacht ik, zeg iets wat het nog een beetje dragelijk maakt.

‘Lou Salomé hield echt van Rée. Ze heeft jaren met hem samengewoond, toen

Nietzsche allang krankzinnig was geworden.' Ze keek me nu recht in de ogen.

'O.' Meer kon ik niet uitbrengen.

'Godverdomme,' zei Joost, toen Laura naar haar kamer was gegaan.

André legde zijn hand op mijn schouder. 'Nou weten we waarom ze ons hierheen wilde hebben. Om ons beeld van Peter en haar even bij te schaven. Lullig Bartje. Ik kan me voorstellen dat je je heel lullig voelt. Het is lang geleden, maar zulke dingen...'

Ik maakte een gebaar: laat maar.

'Ik ga thuis meteen de dvd van *The Night Porter* nog een keer bekijken,' zei Joost. 'Allemachtig. Hoe haalt iemand van achttien het in zijn hoofd om zoiets na te gaan doen met een meisje van zestien? Hoe ziek ben je dan?'

'Hoe kun je zo dicht bij iemand staan, jarenlang, en toch niet zien wat er in hem omgaat?' Ik voelde me overreden door een mestkar, ondanks wat Laura aan het eind had gezegd.

'En waarom rijdt die klootzak zich dan dood?' vroeg Joost. 'We kunnen dus de jaloezie van het lijstje afvoeren. Alles verliep volgens plan. Bart neukte Laura, nu moest alleen het driemanschap nog vorm krijgen. Rijdt-ie zich te pletter. Heeft het meisje zich voor niks laten neuken...'

'Verdomme Joost, beetje rustig aan,' zei André.

'Jij wilt per se een schuldige,' zei ik. 'Liefst mij. Omdat ik zogenaamd Peter had verraden. En nou weet je het niet meer. Want de verrader is dood.'

'Helemaal niet,' zei Joost. 'Ik wil weten hoe dingen gebeuren. Waardoor ze gebeuren.'

'Misschien gebeuren ze omdat ze moeten gebeuren.'

'Spinozapraatjes. Kunnen we niks mee. Misschien wilde die Peter gewoon indruk op je maken. Als aanstaande medeminnaar zeg maar. Hij moet toch ook homoseksuele gevoelens hebben gehad, anders bedenk je zoiets niet.'

Ik voelde dat ik beter weg kon gaan. Er kwam een zwarte woede omhoog. Ik pakte een paar glazen en liep ermee naar de keuken. Joost liep achter me aan, André en David ook, alsof ze voelden dat er iets stond te gebeuren. In de deuropening draaide ik me om naar Joost. 'Klaplul. Arrogante klaplul!' Ik liep door en zette de glazen op het aanrecht.

‘Wees nou redelijk,’ zei Joost. ‘Peter is dood, dus ze kan het allemaal uitleggen zoals ze wil.’

‘Weet je wat het met jou is, Joost, jij bent nog altijd jaloers dat ze mij uitkoos en niet jou. Jij had maar al te graag deel uitgemaakt van het trioetje. Je had maar wat graag gewild dat Peter je handje vasthield terwijl jij haar neukte.’

Joost wees naar het hoofd van Laura op de foto aan de muur. ‘Waarom zou in haar hoofd de werkelijkheid van 1982 niet zijn vervormd? Wat is nou de waarheid? Eigenlijk zijn we nog geen steek opgeschoten.’ Hij liep naar zijn slaapkamer. ‘Truste,’ zei hij.

Ik volgde hem. Ik zag een grijns op zijn gezicht. Hij had plezier om mijn demasqué. Het stelde hem gerust. Hij had niet van mij verloren, hij had verloren van Peter, de regisseur van een ziek toneelstuk. Die had een andere hoofdrolspeler uitgekozen voor de rol van de vernederde, en daar viel mee te leven. Het was een goedmakertje voor de frustratie om een mislukt huwelijk en de woede om een vernietigde carrière.

Hij draaide zich om, om nog iets te zeggen. Ik trok de foto van de wand en liep op Joost af. Hij stond als versteend te kijken, alsof hij nieuwsgierig was naar wat er ging gebeuren. Ik hief de lijst en sloeg hem over zijn kop. Het hout schampte zijn voorhoofd en door de kracht waarmee ik sloeg scheurde het karton waarop de foto was geplakt open. Ik trok de foto verder over zijn hoofd, zodat de lijst een groteske halsband om zijn nek vormde.

‘Godverdommes dokterszootje! Tyfusamsterdammer. Vuile valsspeler, nepwetenschapper.’ Ik probeerde hem te raken waar ik kon.

Joost keek slechts naar de foto om zijn nek. Zijn lippen bewogen om iets te zeggen, maar er kwam niets. Er liep een straaltje bloed van zijn voorhoofd over zijn neus. André en David waren ook sprakeloos.

Laura stond boven aan de trap en keek naar ons, alsof we zojuist een nogal heftig maar tevens vrij boers toneelstuk hadden opgevoerd.

Joost keek woedend naar boven. Hij trok de lijst van zijn nek en liep zijn kamer binnen. Toen hij terugkwam, had hij een colbert aan. Hij stopte zijn portemonnee in de binnenzak. Hij hield een zakdoek tegen het wondje op zijn hoofd. Hij zei niets meer, keek niemand aan en liep naar buiten.

XXXI

Joost was weggegaan en niet meer teruggekomen. David was verslagen naar zijn kamer gegaan. Hij kon als jongen al niet omgaan met ruzie, en nu nog altijd niet. André zei dat hij geen negatief van de foto had, dus dat hij het knap lullig vond dat ik Joost daarmee had geslagen. 'Je had ook een stoel kunnen gebruiken.' Ik zei dat het me speet.

Ik liep naar buiten en probeerde sterrenbeelden te herkennen. Het licht op Davids kamer ging uit. In de boom boven me begon een krekkel te zagen. Ik voelde dat ik rustig werd. Ik moest mijn geschiedenis herschrijven, maar daar had ik nu nog even geen zin in.

Hoelang het duurde weet ik niet, misschien was ik even in slaap gevallen. De lichten in het huis waren gedoofd. Ik zag haar uit de keuken komen, in haar witte nachtjapon en met een deken in de handen. Ze liep naar me toe, schoof een ligbed naast het mijne. Ze trok de deken over zich heen en zei niets, maar zocht alleen mijn hand. De stilte duurde heel lang.

'Het leven zuigt.' Ze keek me vragend aan. Ze kende de uitdrukking niet.

'Life sucks.'

'Wat wij met het leven doen zuigt.' Ze draaide zich op haar rug en keek naar de hemel.

'Weet je waarom je het deed?'

Ze antwoordde niet.

'Weet je waarom hij het deed?'

Ze legde haar hand op mijn arm. 'Vergeef het me,' zei ze. 'We waren jong. Vergeef het hem. We leefden in een fictieve wereld. Alsof we romanpersonages waren.'

'Raar dat je je dertig jaar later nog vernederd kunt voelen.'

'Dat is niet zo raar.'

'Nee.'

'Als je jong bent, is er maar een klein verschil tussen spel en werkelijkheid. Misschien gold dat ook wel voor Salomé en haar twee geliefden.'

'Wat zou er zijn gebeurd als Peter niet was verongelukt?'

‘Dat weet ik niet. Ik heb niet meer apart met hem gesproken. Toen hij terugkwam, wist hij wat er gebeurd was. En ik zag angst in zijn ogen. Weet je nog dat hij op het gras ging liggen en zeker een halfuur niks zei? Dat was niet van vermoeidheid. Misschien besepte hij dat hij te ver was gegaan. Dat hij een wreed spel had gespeeld, met mij, met jou en met zichzelf. Iets té wreed, voor een jongen van achttien.’

‘Straks zeg je dat hij toch zelfmoord heeft gepleegd.’

Ze zweeg even. ‘Ik weet het niet.’

‘Vanmiddag zei je: Salomé hield van hoe heet-ie, Réé.’

‘Ik hield ook van jou. Ik had het nooit kunnen doen als ik niet van je had gehouden. Je moet me geloven.’

‘Waarom ging je dan weg?’

‘Ik had geen keuze, Bart.’

‘Ik begrijp het niet.’

‘Nu nog niet.’ Ze draaide zich om op haar zij en keek naar me. ‘Na mijn scheiding dacht ik: nu kan ik weer nieuwe keuzes maken. Nu ben ik weer zeventien. En nu maak ik de goede keuzes.’

Ik streekte zacht haar hand.

‘Maar dat is niet zo. Je kunt niet terug. Nooit. Jij bent niet meer wie je dertig jaar geleden was, ik ook niet. Daar is weinig aan te herstellen.’

Ik sloot mijn ogen. ‘Je kunt de tijd niet inhalen. Soms denk ik dat ik er heel dichtbij ben, maar dat is niet zo. Heel tragisch, eigenlijk. Het leven is een slecht ontwerp.’

‘Maar het is ook goed. Anders bleef je aan de gang.’

‘Ik hoopte dat ik hier antwoorden zou krijgen. Maar er komen alleen maar vragen bij. En de antwoorden die ik wel krijg had ik liever niet gehad.’

‘Je bent nog niet weg, Bartje.’

Ze sloeg de deken over me heen. Ze keek me aan.

Ik sloeg mijn arm om haar heen.

Ik was gevonden door de eerste zonnestralen. Hoelang had ik geslapen? Vijf uur,

vier? Ik keek op mijn iPhone: 06:07. Vandaag moest ik de Mont Ventoux op, na de slechtste voorbereiding in de geschiedenis van het cyclisme.

Misschien gaat het niet door, dacht ik. Joost is er niet meer, verschrikkelijke ruzie, alles is kapot en nu voorgoed. Wat heeft het voor zin te doen alsof? Het was een belachelijk idee geweest te proberen het verleden op te roepen en te repareren.

Ik keek naar Laura's slapende gezicht. Ik luisterde naar haar ademhaling. Ik was nooit dichterbij het verleden geweest dan op dit moment. Ik zag de jonge vrouw die ze was geweest, ik hoorde de woorden die over die lippen waren gekomen. Ik kon haar aanraken zoals ik haar toen had aangeraakt. Ik was meester van de tijd.

Ik streelde haar wang. Ze opende haar ogen, maar zei niets. Ik liet mijn hand langs haar kaak naar haar hals glijden. Ze legde haar hand op mijn hoofd. Ik gleeed over haar borsten naar haar buik. Ze streelde door mijn haar. Ze keek me aan en ik dacht dat ik tranen in haar ogen zag, voor ze ze sloot. Toen pakte ze mijn hand en hield hem vast.

Ik duwde de deken van me af en kwam overeind. Ik boog me naar haar over en kustte haar mond. 'Ik weet het,' fluisterde ik. 'Je kunt de tijd niet repareren.' Ze opende haar ogen en nu gleeed er een traan langs haar wang. Ze keek me oneindig treurig aan.

Ik stond op. Ik zag de top van de Ventoux al in het volle zonlicht liggen. Ik werd opeens kalm en voelde me sterk.

André stond bij het aanrecht. 'Goedemorgen, nachtje onder de sterren?'

'Ja.'

'Is het ervan gekomen?'

'Nee. Dat kan niet meer.'

Hij trok me tegen zich aan. 'Broeder, vandaag lekker fietsen en verder niks.'

'Gaan we wel? Na dat gedoe met Joost, bedoel ik.'

'Natuurlijk gaan we. Even een krachtontbijt en weg zijn we.'

'Ik weet het niet. We zouden dit met z'n vieren doen, ook om een punt achter dingen te zetten. Nu Joost er niet bij is ...'

'Doen we het zonder Joost. Anders ga ik wel alleen. Die oude Raleigh moet nu omhoog. Maar ik denk dat Joost wel komt.' Hij vulde twee bidons en liep weg.

Ik pakte mijn mobiel en belde Joost. Ik kreeg zijn voicemail. Nadat ik hem voor de tweede keer had gebeld, nam hij op.

‘Bart hier.’

‘Ja?’

‘Ga jij vandaag omhoog?’

Stilte.

‘Ik heb vannacht op een matras geslapen waarop drie generaties hoeren een goede boterham hebben verdiend,’ zei Joost. ‘Geen oog dichtgedaan dus. Ik heb pijn in mijn kop omdat mijn beste vriend me wilde doodslaan met een foto. En een beetje van de drank natuurlijk. Verder twijfel ik aan alles, heb ik last van maagzuur, weet ik zeker dat liefde niet bestaat en overweeg ik zelfmoord.’

‘Joost...’

‘Maar ik ga natuurlijk wél die berg beklimmen! Wat dacht je dan? Ik ben hier toch niet voor niets? Die klap van gisteravond was pure intimidatie, maar daar laat ik me niet door tegenhouden. Niet weggaan, ik kom eraan. Duurt even, want ik moet lopen.’

‘Joost...’

‘Ja?’

‘Sorry.’

‘Oké. Sorry dat ik je zo treiterde.’

Ineens betwijfelde ik alles wat ik een minuut eerder nog zeker meende te weten. Met z’n vieren de berg op leek me de enige juiste keuze.

Laura kwam de keuken in. ‘Gaan jullie?’ Ze keek bezorgd.

‘Natuurlijk,’ zei ik.

‘Joost ook?’

‘Leg ’m net neer. Hij had er zin in. Komt zo deze kant op.’

‘Gelukkig.’ Er leek een last van haar af te vallen. ‘Zou ik je telefoon even mogen lenen? Die van mij is leeg.’

XXXII

Een uur later stonden we klaar om te vertrekken. André had behalve de fiets van zijn vader en het wielershirt dat per koerier was gearriveerd ook de zwarte raceschoentjes van de oude Gerrit aan om in de ouderwetse toeclips te kunnen. De echte verrassing bewaarde hij voor het laatst. Toen wij alle drie onze helm hadden opgezet, haalde hij een racehelmpje uit zijn achterzak dat uit de tijd van Wim van Est moest stammen. Hij keek tevreden. ‘Zo, volgens mij moet Gerrit me zo wel herkennen vanuit de volgauto in de hemel.’

David had een gele trui aan. Joost voelde er even aan en riep: ‘Wol! Man heeft een wollen trui aan!’

‘Gele trui van Merckx, Tour 1971,’ zei David. ‘Bijna tien minuten voorsprong op Joop Zoetemelk. Moet ik nog meer zeggen?’

‘Jij gaat het niet koud krijgen, in elk geval,’ zei Joost.

‘Vragen jullie niet hoe ik eraan ben gekomen?’

‘Nee, misschien straks, als we boven zijn.’

We legden wat extra bidons met water bij Laura in de auto, smeerden ons in met zonnebrand en zetten ons in gang.

‘Maak er niet weer een wedstrijd van jochies.’

‘Tuurlijk niet, Lau,’ zei Joost. ‘We kijken alleen wie het snelst boven is.’

David zei dat hij het al tamelijk warm had.

‘Niet aan denken,’ zei André. ‘Denk aan Eddy Merckx 1971. Denk aan wat je vader zei.’

‘Aan wat mijn vader zei?’

‘Tekst van een liedje dat in mijn kop zit. Denk aan Eddy Merckx, denk aan wat je vader zei.’

‘Mijn vader zou hebben gezegd dat ik gek was geworden.’

‘Jij bent de Surinamer, dus jij hoort dit een lekker temperatuurtje te vinden. Allez, niet zeiken.’

We reden naar Bédoin. Joost stond erop dat we op het terras van de l’Observatoire koffie dronken, als eerbewijs aan Tom Simpson. ‘Eigenlijk moeten

we ook een calvados nemen, maar dat doen we dan straks maar als we weer beneden zijn.’

‘Cafeïne is dope,’ zei André. ‘Als er maar geen controle is, boven.’

Het was precies tien uur toen we op de rotonde aan het eind van de Avenue Barral des Beaux rechtsaf gingen. Even verderop drukten we onze chronometers in: we waren begonnen.

Ik probeerde vast te stellen hoe mijn benen voelden. Meestal was dat slecht, aan het begin van een dag fietsen. Nu meende ik energie te voelen. Ik sprak mezelf moed in: op de een of andere manier was ik in topvorm.

We spraken niet veel. Het vooruitzicht van het Bos en de klim naar de top hield ons bezig en geen van ons voelde de behoefte zijn gedachten met de anderen te delen. We concentreerden ons. We probeerden het gesprek met onszelf niet te laten ontsporen, omdat we wisten dat je daarmee elke klim in een hel kunt veranderen.

We bleven bij elkaar tot we rechts afsloegen het Bos in. De weg liep meteen scherp omhoog. ‘Ik ga nu al kapot, Bartje,’ zei David na een meter of vijftig. ‘Ik ben nu al door al het optimisme heen dat ik de afgelopen maanden had opgespaard.’

‘Niet praten Daaf. Kost energie. Concentreren.’ Ik ging voor hem rijden. Even verderop reden André en Joost. Ik hoorde Davids gehijg boven het motorgeluid van Laura’s auto uit komen.

‘Ga maar,’ zei hij, ‘ik doe het op mijn eigen snelheid.’ Toen ik omkeek, reed David al twintig meter achter me. Ik fietste naar André en Joost toe en verbaasde me over het gemak waarmee dat lukte. In mijn hoofd zette Tom Waits de eerste tonen van ‘Tom Traubert’s Blues’ in. Meestal irriteerden onuitroeibare deuntjes me, maar nu had ik bijna de neiging mee te zingen: ‘Wasted and wounded, it ain’t what the moon did, I’ve got what I paid for now.’ Ik zette mezelf op kop. André bleef ogenschijnlijk gemakkelijk in mijn wiel, maar ik zag dat Joost het moeilijk had. ‘Zeg maar als het te hard gaat,’ riep ik, het heerlijkste zinnetje uit het fietsrepertoire.

Halverwege het Bos, na een kilometer of vijf klimmen, werd de wereld om me heen stil en meldde de commentaarstem die ik vreesde zich. Ik wist dat het een teken van vermoeidheid was, van autonomie in de hersenen die werd veroorzaakt door controleverlies.

Petertje dood, fietsje rood. Zal zwaar zijn, zo’n ouwe Raleigh. Die fiets, daar mankeerde niks aan. Nooit begrepen hoe dat kon. Petertje dood, fietsje rood. Petertje dood, fietsje rood. Die helm van ’m, helpt die als je valt? Het is een moordfiets. Straks vermoordt hij André. Ik moet hem waarschuwen!

Ik probeerde de stem het zwijgen op te leggen, want ik wist dat ik er meer last van kon krijgen dan van de omhooglopende weg.

Ik fiets de tijd terug. Als ik heel hard trap, fiets ik de tijd terug. Met elke trap kom ik dichterbij het verleden. Die bandjes zijn de tijd die terugrolt. Jammer dat ze tegen de wijzers van de klok in rollen.

André kwam naast me rijden. Hij gaf me een energiereep. ‘Eten,’ zei hij, ‘en niet allemaal van die rare dingen denken.’ Ik lachte. Kennelijk dacht hij ook rare dingen.

Laura. Laura. Waarom heb je ons hierheen gelokt? Waarom laat je oude mannen tegen een veel te steile berg op fietsen? Waarom hield je mijn hand tegen? Ik was zo dichtbij. Ik was zo dichtbij! Ik had je teruggestreeeld naar 1982. Barts glorious time machine, come and feel Barts glorious time machine, he'll fuck you back to the past...

‘Godverdomme!’ riep ik. Opeens was het stil.

We naderden Chalet Reynard. André en ik wisselden elkaar af op kop. We hadden niet de intentie om elkaar los te rijden, we fietsten in grote eensgezindheid de berg op. Joost was ver achter ons, door de bochten wisten we niet hoe ver.

Toen we op het korte vlakke stukje voor Chalet Reynard reden, ging mijn mobiel. Ik pakte hem. Het was Laura. ‘Jullie hoeven niet op David te wachten, als jullie dat al van plan waren, want hij zit bij mij in de auto.’ Even later hoorde ik David zelf. ‘Ik dacht dat ik doodging. Daar had ik nog geen zin in. Zie je boven.’

‘Hoe kwam je aan die gele trui?’

‘Gekocht op een veiling voor het goede doel in Oudenaarde.’

‘David is afgestapt,’ zei ik tegen André.

‘Was ik al bang voor. Verstandig.’

We begonnen aan het stuk tussen de rotsen. Ik schakelde naar een lichtere versnelling, de op één na lichtste. Ik merkte dat ik meer kracht moest zetten om omhoog te komen, mijn krachten begonnen op te raken. Het kostte me steeds meer moeite om in Andrés wiel te blijven als hij op kop ging rijden.

Ze zei: het was een wreed spel. Een spel. Ze zaten aan een bord en jij was hun pion. Waarom hebben ze je het destijds niet gewoon voorgesteld? Een ménage à trois, why not? Die Nietzsche deed het toch ook openlijk? Misschien was je ook wel meegegaan in Peters fantasie. Hadden jullie met z'n drieën op de boot kunnen gaan wonen. Gezellig.

André had een verbeterd blik in zijn ogen, hij vocht met zichzelf, maar ook met de oude Gerrit. Bovendien had hij geen triple, zoals ik. Hij duwde de Raleigh omhoog

met de 42 tandjes voor. Maar hij was fit en gedreven en niet bereid te capituleren – het moest verrekke pijn doen aan zijn benen.

We passeerden het punt. Ik had me voorgesteld hoe dat moest zijn, wat ik zou denken. Ik wist niet zeker of ik de precieze plaats nog zou herkennen, maar daarmee had ik mijn geheugen onderschat. Ik had tot op de meter precies kunnen aanwijzen waar hij lag en toen ik de plek passeerde, was het alsof mijn wielen van lood waren, alsof het asfalt veranderde in drijfzand. Ik moest me voorbij de plek trekken, het brandde achter mijn ogen, ik durfde niet naar André te kijken uit angst om te vallen.

Je vriend Peter, de dichter. Hier lag hij. Kijk goed! Kijk goed man, dan zie je dat het asfalt nog rood is. Wat heeft hij gedacht? Welke geniale dichtregel is er als laatste uit zijn brein omhooggeborreld? Nooit zullen we het weten. Je hebt de wereld beroofd van de allermooiste dichtregel in de geschiedenis van de mensheid. Hier gebeurde het, hier fietste hij voor je en hier keek hij voor de laatste keer de wereld in. Hier keek hij naar je en wist hij dat hij jullie vriendschap had verraden. En dat je zijn vriendin had geneukt. Oké, volgens zijn eigen plan, maar toch. Explosieve mix, heet dat tegenwoordig.

Pleur toch op, man, zei ik. Dacht ik dat ik zei. Pleur toch op, man, het is hier sindsdien al zeker tien keer opnieuw geasfalteerd. Zul je dan nog bloedvlekken kunnen zien?

Ik keek of ik emoties zag op het gezicht van André, maar ik zag niks. Misschien was hij te geconcentreerd om te beseffen welke plek we passeerden. Hij had hier ook nooit eerder gefietst, misschien lag het daaraan. Hij was uit de auto gesprongen en had zich over de stervende Peter gebogen. Dan let je niet op waar je dat doet, dat is niet van belang.

Er waren weinig mensen op de berg, veel minder dan ik had verwacht. De lange stukken weg die je langs de flanken van de berg ziet liggen bezorgden me een gevoel van wanhoop. Ik had het idee dat ik niet meer vooruit kwam, hoewel de kilometerteller iets anders zei. André was volledig in zichzelf gekeerd. Ik ging weer op kop rijden zonder naar hem te kijken.

Zijn hier antwoorden te vinden? Haha! Wat heb je je in de kop gehaald? Hier op deze kale berg zijn geen antwoorden. Zielenpoot. Mannen van bijna vijftig horen rustig in een stoel over het leven na te denken. En niet de stoere jongen uit te hangen op de Ventoux. Doodsangst is het, pure doodsangst.

Toen zag ik hem. Hij reed voor me. Een gestalte, voorovergebogen op een fiets. Hij droeg een T-shirt en gympen, wat me verbaasde. Ik knipperde met mijn ogen. Hij verdween om een bocht. Toen wij de bocht waren gepasseerd, zag ik hem niet

meer. Even later was hij er weer, hij zwoegde zich omhoog en ik probeerde hem in te halen, maar het lukte niet. Het was alsof hij zijn snelheid automatisch aanpaste aan die van mij.

Zie je niet wie het is, jongen? Ben je blind? Haal hem dan in en vraag hem wie hij is! Kijk naar die broek, naar die gypsen, doesn't that ring a bell? Vraag het André anders. Hoor je zijn ademhaling? Hij weet wie het is! Omhoog en omlaag gaat hij, op zijn rode fiets, zijn bloedrode fiets, en hij lijdt. Alleen jij kunt hem verlossen, rij door, jongen, rij door, tot je boven bent.

Ik verkeerde in het schemergebied waarin je weet dat je hallucineert, maar toch de hallucinatie niet los kunt laten. Ze heeft zich als een parasiet vastgebeten in je werkelijkheid en je krijgt haar met geen mogelijkheid los.

Ik keek naar achteren. 'Dré,' riep ik, 'Dré!'

André keek me vragend aan, hij had geen zin zijn mond open te doen. Misschien had hij me niet eens gezien. Ik keerde mijn hoofd weer om en zag dat we bij het monument van Tom Simpson waren. Ik overwoog een eresaluut te brengen, maar wees het als belachelijk van de hand.

We werden gepasseerd door een taxi.

Het was nog één kilometer. Mijn benen wilden niet meer en mijn geest had het al veel eerder opgegeven. Ik wilde afstappen, maar het was alsof André me met zijn ogen verder omhoog dwong. Ik zag dat het observatorium zich naar me toe boog. De renner op gypsen voor me was verdwenen. Ik had nu de indruk dat mijn snelheid in centimeters werd uitgedrukt. Ik had een geweldige dorst, maar mijn twee bidons waren leeg. In mijn hoofd zette de stem nog één keer alles op alles, om me voor de finish stapelkrankzinnig te krijgen.

Joost, waar is Joost? Arme Joost! Joost heeft de boel gigantisch geflest. Dat is tenminste iets. Maar jij? Jij sukkel maar wat door, met dat leventje van je. Je bent zelfs te klein om de boel voor de gek te houden. Blijven trappen, eikel. Peter had tenminste een gedicht af toen hij boven kwam. En jij?

Ik heb een boek af. Ik zweer het je.

De laatste bocht is een rotbocht. Wat er nog aan energie in mijn benen zat, zoog hij eruit. De verlossing van de horizontaliteit.

Ik klikte mijn voeten los. Ik legde mijn handen over elkaar op de stuurstang en mijn hoofd op mijn handen. Mijn ademhaling ging zwaar. Ik merkte dat er een flinke

wind stond. Iemand legde een arm om mijn schouders. Dat moest André zijn. Wat moest ik voelen? Blijdschap? Euforie? Dertig jaar later stond ik er weer. Ik had de tijd een loer gedraaid, misschien zou dat iets in me los moeten maken. Ik had er niet eens zo heel veel langer over gedaan dan toen. Maar ik voelde niks. Ik kwam omhoog en draaide me naar André. Ik omhelsde hem. Dat voelde ik tenminste, een diepe genegenheid.

André wees naar de hemel. 'Alsjeblieft ouwe,' zei hij, 'deze was voor jou. Ik hoop dat ik je nu weer een beetje recht in de ogen kan kijken.' Ik vond het zo ontroerend wat hij zei dat de tranen me in de ogen schoten. 'Daar mag je van uitgaan, Dré. Dit zal ouwe Gerrit goeddoen. Die zit een potje te janken van geluk, daarboven.'

'Ko-lere. Mijn benen zijn vier keer ontploft.' Hij gooide de fietshelm naar de hemel. 'Pak aan, Gerrit!'

Het duurde even voor Joost boven was. Laura en David reden achter hem. Hij trapte zwaar, maar lachte.

Laura en David stapten uit en kwamen onze kant uit. Laura kuste ons om beurten. Ze zei niks. David stond er bedremmeld bij. 'Het ging echt niet,' zei hij. 'Op een gegeven moment ging mijn hartslagmeter naar honderdnegentig. Ik begon vreselijk te zweten en zag allemaal blauwe vuurpijlen op me afkomen. Vond ik het tijd om te stoppen. Ik raakte in paniek. Ik heb vandaag besloten dat ik nog niet dood wil. Dat is toch ook een mooi resultaat.'

'Geweldig plan Daaf,' zei Joost. 'Misschien kunnen we iets samen gaan doen. Ik kreeg onderweg schitterende visioenen. Hebben we het nog over.'

We liepen naar de paal met het bord 'Sommet Mont Ventoux 1912 m'. We gingen naast elkaar staan, met de armen om elkaars schouders. David vroeg een Engelse mevrouw of ze ons wilde fotograferen. Ze nam drie foto's. Voor ze de laatste nam, zei ze tegen Laura dat ze ook moest lachen, 'just as your friends do'.

Toen de dame het fototoestel aan David had teruggegeven, wees Laura naar een gebouw dat één lus lager stond. 'Dat is Brasserie Le Vendran. Jullie moeten wat eten. En iets anders drinken dan water.'

'Prima,' zei Joost.

Laura en David stapten in de auto. Wij pakten onze fietsen, maar bleven nog even staan. We wilden het overwinningsgevoel nog niet laten verwateren door al weer af te dalen.

'Zag jij de plek,' vroeg ik André.

‘Welke plek?’

‘Waar Peter lag. Dat vroeg ik me af. Of jij je realiseerde dat we daar voorbijfietsten.’

‘Ik dacht dat ik van mijn fiets werd getrokken. Ik zweer het je. Het was alsof een geest uit alle macht aan mijn fiets ging hangen om hem naar de grond te trekken. Die fiets jongen, die ouwe Raleigh van Gerrit, die voelde gewoon dat hij daar eerder had gelegen. Het was net een paard met een trauma. Ik moest heel erg mijn best doen om te voorkomen dat hij op hol sloeg.’ Hij knipoogde naar Joost.

‘Ik had hallucinaties van bloed op het asfalt,’ zei ik.

André pakte mijn hoofd en gaf me een kus op de helm. ‘Stil maar Bartje. Natuurlijk wist ik waar de plek was.’

‘Ik zei: Ha die ouwe Peet,’ zei Joost. ‘En verdomd.’

‘Verdomd wat?’

‘Niks terugzeggen, die gast. Arrogante klottedichter.’

Van ons drieën was Joost het meest uitgelaten. Hij leek een gedaanteverwisseling te hebben ondergaan. Er was niets terug te vinden van de man die nog maar twaalf uur geleden kapot leek te gaan aan wanhoop en woede. Zelfs de pleister op zijn voorhoofd was verdwenen, opgelost in zweet. Hij keek anders uit zijn ogen, er was een nieuw optimisme in hem opgebloeid. En dat terwijl hij toch een gevoelige nederlaag had geleden.

We keken uit over de vlakke diep beneden ons – nergens heb je zo het gevoel dat de wereld aan je voeten ligt als boven op de Ventoux, zeker niet als je net op eigen kracht die wereld ontstegen bent.

Joost sloeg zijn armen om ons heen. ‘Dank jongens. En nogmaals sorry. Moet de ellende van de afgelopen maanden zijn geweest.’

‘Nogmaals sorry van gisteravond, Joossie.’

‘Alleen jammer van die foto.’

‘Geeft niet, Dré,’ zei Joost, ‘ik heb het negatief.’

XXXIII

We rolden naar beneden en zetten onze fietsen aan de zijkant van het restaurant. De auto van Laura stond op de parkeerplaats, maar zij en David waren zeker al naar het terras gelopen.

Ik wilde Joost en André vertellen dat ik Peter voor me had zien fietsen, maar ik besloot dat nog even voor me te houden. Ze waren te euforisch om over hersenschimmen te praten. Ze hadden afgerekend met spoken, ze hadden vast geen zin nieuwe op te roepen.

‘Ik ga jullie straks meedelen wat ik onderweg heb bedacht,’ zei Joost. ‘Goddomme jongens. Opeens wist ik het. Halverwege de berg. Een soort hemels inzicht, dat alleen boven de 1500 meter tot je komt. Dat is toch de zuiverende werking van uitputting en zuurstofschuld. Dat alles kristalhelder wordt en het opeens volstrekt duidelijk is wat je moet doen. Nu begrijp ik waarom Mozes de berg op moest voor de tien geboden.’ We sloegen de hoek om en keken of we Laura en David zagen zitten. Maar kennelijk waren ze naar binnen gelopen.

André schoof een stoel naar achteren en ging zitten. ‘Komen Laura en David zo wel. Moesten zeker pissen. Niks uitgezweet.’

Joost klikte met zijn vingers naar een meisje van de bediening. Ze keek lichtelijk geërgerd zijn kant op, maar Joost zond haar met zijn ogen de verleidelijke belofte van een forse fooi.

‘Doen we?’ vroeg hij. ‘Meteen champagne?’

‘Grote pilsen,’ zei André.

Joost bestelde. Het meisje liep weg.

André wilde weten wat Joosts goddelijke inzicht was.

‘Even wachten. Het heeft ook iets te maken met David. Heb jij dat niet, dat je onderweg aan van alles en nog wat zit te denken? Aan de raarste dingen?’

‘Ik probeer mijn gedachten zo veel mogelijk uit te schakelen,’ antwoordde André. ‘Ik probeer één grote klimspier te worden.’

Ik zei dat ik Peter voor me zag fietsen. ‘Op een kilometer of drie voor de top denk ik. Heel duidelijk. Hij had dat maffe broekje aan en hij zat op een rode Raleigh. Ik wilde hem inhalen, maar dat lukte niet. Als ik uit alle macht versnelde, ging hij ook

harder fietsen. Op die gympen van 'm. Ik wilde hem roepen, maar er kwam geen geluid uit mijn mond.'

André keek me ernstig aan. 'En toen?'

'Toen loste hij op. Ongeveer bij het monument van Simpson was ik hem kwijt.'

'Gelukkig.'

Het meisje zette drie grote glazen bier op tafel.

Joost zei dat hij even ging kijken waar David en Laura bleven. 'Misschien zitten ze binnen op ons te wachten.' Juist op dat moment liep David in zijn gele trui vanuit de brasserie het terras op. Toen hij ons zag zitten, maakte hij wilde gebaren. 'Moet je komen!' riep hij. 'Moet je komen!' Zijn Surinaamse accent was opeens helemaal terug, een teken van grote emoties.

'Krijgen we nou?' vroeg André. Joost was al opgestaan. Hij had zijn wielerschoentjes uitgedaan en liep gehaast naar David. Die sloeg zijn armen om hem heen. 'Jezus christus,' riep André. 'Kom op Bartje, dit is ernstig.'

Toen we bij David kwamen zag ik dat zijn mond trilde. Hij keek ons verwilderd aan, hij kon niets uitbrengen.

Toen kwam Laura naar buiten. Ze had een man van een jaar of dertig aan haar arm. De man droeg een donkere zonnebril en liep voetje voor voetje onze kant op. Hij was blind. We keken. Hij voelde dat we tegenover hem stonden en deed zijn bril af. We zagen ogen die in het niets keken. Het waren de lieve ogen van madame Olga. Voor ons stond Peter, blinde Peter.

Laura lachte verontschuldigend.

'Hou me vast, Bartje,' zei André. 'Ik geloof dat ik onderuitga.' Maar ik moest me uit alle macht concentreren om zelf niet alle controle te verliezen. 'Godsamme,' zei Joost, 'godsammelijefhebben.'

'Dat bedoel ik.' David had zijn stem teruggevonden.

Laura gaf ons even de tijd. Toen zei ze: 'Mag ik jullie voorstellen aan mijn zoon? Hij heet Willem, maar dat zal jullie niet verbazen.'

Willem lachte het scheve lachje van zijn grootvader. 'Scusi,' zei hij, 'mijn Nederlands is slecht.' André liep op hem af. 'Willem!' zei hij, alsof hij een oude vriend na jaren weerzag. 'Ik ben André. Ik, ik...' Hij wist niet meer wat hij moest zeggen. Ik keek er als versteend naar. Een ouder echtpaar keek van een afstandje met verbazing toe.

Joost liep ook naar Willem toe. 'Holy fuck, je maakt me aan het schrikken, Willem.'

'Dit is Joost,' zei Laura zacht tegen haar zoon.

Joost fluisterde iets in mijn oor wat ik niet goed verstond. Ik legde mijn hand onhandig op Willems schouder en keek in zijn ogen. 'Ik ben Bart,' zei ik. Hij legde zijn hand op die van mij. Laura keek naar me. Toen kon ik het niet meer houden. Er golfde iets zwaars uit mijn buik omhoog dat zich via mijn mond en ogen een uitweg probeerde te banen. Ik begon verschrikkelijk te huilen, ik draaide me naar Laura toe en kon haar nauwelijks zien. Ik legde mijn hoofd op haar schouders en ze streek mijn rug.

'Bartje. Daarom moest ik weg. Begrijp je het nu?'

Ik kon geen antwoord geven. Ik wist niet zeker of ik het begreep.

Het duurde even voor we in staat waren naar buiten te lopen. David ging naar de bar. We zetten een paar extra stoelen rond een tafel en gingen zitten. David kwam naar buiten met een dienblad met zes glazen en een fles champagne.

'Eindelijk weer zes glazen,' zei André.

'Zo'n beklimming sloopt je volledig,' zei Joost. 'Moet je Bartje zien. Die is helemaal kapot.' David vulde de glazen. We gingen weer staan. We toostten.

'Op madame Olga en kapitein Willem,' zei ik.

'Op Peter,' zei Joost. 'Goeie ouwe Peter. Goeie ouwe krankjoreme Peter. Sorry, Willem. Zijn laatste gedicht, dit.'

'Goed in elkaar gestoken,' zei André tegen Laura en gaf haar een kus. 'Complimenti.'

XXXIV

We reden gecontroleerd naar beneden. De champagne had ons behoedzaam gemaakt. We bleven bij elkaar en remden als oude mannen voor elke bocht af. Laura en Willem bleven achter ons. Toen we bijna bij de plek waren, gebaarde André dat we moesten stoppen.

We legden onze fietsen aan de linkerkant van de weg in de berm. We staken over naar de andere kant, waar een paaltje stond. Laura had de auto geparkeerd. André trok het shirt van zijn vader uit en drapeerde het om het paaltje. We sloegen de armen om elkaars schouders en vormden een halve cirkel rond het tijdelijke monument. We zwegen. De wind van de Ventoux overstemde onze ademhaling en het zachte huilen dat oprees uit mijn keel. David wenkte Laura en Willem. Laura gaf Willem een arm en ze liepen onze kant op. Met hen erbij sloten we de cirkel. We bogen onze hoofden naar elkaar toe. Er waren geen andere fietsers en ook geen auto's, de Ventoux was helemaal van ons. Ik keek het dal in en zocht iets, een vingerwijzing voor zijn aanwezigheid. Ik weet niet meer hoelang we daar stonden, een minuut, vijf minuten of tien.

We stonden er tot André de stilte doorbrak. 'Zijn we nu klaar met die kutberg?' Willem begon te lachen en het was Peters lach. We lieten elkaar los.

'Het is een toverberg,' zei ik. Ik omhelsde Willem.

'Goed idee wel, van Laura, om ons hierheen te halen,' zei Joost.

Een felle windstoot maakte het shirt los van het paaltje. Het shirt dwarrelde naar beneden, als een blad in de herfst, tot het bleef haken in een struik, een meter of honderd beneden ons.

'Mooi zo,' zei André. 'Moge hij rusten in vrede.'

EPILOOG

Caffè De Vriendschap aan de Lange Hofstraat zag eruit alsof het al jaren bestond, maar het was in mei geopend en dus nog maar twee maanden oud. De ruimte waar bijna vijfendertig jaar lang reisbureau Eastwest Adventures was gevestigd, was met die van de ernaast gevestigde winkel in visbenodigdheden van Cor Meerdink samengevoegd tot een gelegenheid die je honderd jaar terug in de tijd slingerde.

Op het matglas van de deur waardoor je het café binnenkwam, stond de naam in sierlijke letters gekalligrafeerd. Eronder stonden in een kleinere letter de namen van de eigenaars: Castelen, Walvoort & Tankink.

Wie het origineel kende, zag onmiddellijk dat De Vriendschap een perfecte kopie was van het vermaarde Caffè San Marco in Triëst. Het donkere rijkbewerkte mahoniehout van de bar en de wanden, de prachtige koffiemachine, de vleugel en de rijke lambrisering, de koperen kapstokken aan de wand, de messing lampen met witte bollen, de kleine tafeltjes met zwarte stoelen en de stationsklok aan twee staaldraden: de ontwerpers van Caffè De Vriendschap hadden lang en liefdevol gezocht en geen compromissen gesloten. Geld had bij de inrichting geen rol gespeeld.

In ronde lijsten hingen portretten aan de muren en wie de moeite nam te bekijken wie er waren vereeuwigd, zag dat het wielerlegenden waren. Je moest al een echte insider zijn om te zien dat die allemaal iets deelden: de Mont Ventoux. Ze hadden er geschitterd, waren er verslagen of, zoals de man op de foto boven de ingang, gestorven.

Aan de wand tegenover de bar hing, naast een ingelijste gele trui, een grote zwart-witfoto van zes jonge mensen, de armen om elkaar heen, op de top van de Ventoux. Je kon denken dat het een willekeurig groepsportret was, een ansichtkaart misschien wel, en dat niemand meer wist wie de afgebeelde jongelui waren. Dat het een foto was die vermoedelijk was opgehangen vanwege de sfeer van vriendschap die hij uitstraalde en natuurlijk omdat de eigenaars van De Vriendschap kennelijk iets hadden met de berg.

Het was druk. In een hoek was een klein podium gebouwd, met een microfoon erop. Bijna alle tafeltjes waren bezet, en voor de bar was het zo druk dat je geduld moest oefenen voor je iets kon bestellen. Achter de bar werkten een mooi meisje van een

jaar of twintig en een lange jongen van zeker twee meter zich in het zweet.

Obers in uniformen die ook perfect waren gekopieerd uit Caffè San Marco liepen rond met zilverkleurige dienbladen. Een van hen, een imposante Surinamer, was de gerant: hij dirigeerde zijn mannen naar plekken waar hij een tekort aan bier of bitterballen vermoedde.

Aan het tafeltje onder de groepsfoto op de Ventoux zaten een blinde man van een jaar of dertig en een mooie vrouw die hem toesprak in het Italiaans. Naast haar zat haar twintig jaar jongere spiegelbeeld, haar dochter, als je niet beter zou weten.

Bij het podium stonden twee mannen die het geluid testten. De ene, die was gekleed in een scherp gesneden pak, was kaal. De andere, een lange met grijze krullen, voerde het hoogste woord. Het leek alsof hij elke handeling, van hem of van de andere man, van commentaar voorzag. De kale leek zich er weinig van aan te trekken. Hij haalde een paar posters uit een kartonnen huls en begon ze met plakband aan de muur achter het podium te bevestigen. Op de posters stond de cover van een boek, *Spinoza demarreert* getiteld. Toen hij daarmee klaar was, wisselde hij een paar woorden met de lange.

De kale man liep naar het tafeltje met de twee vrouwen en de blinde man en schoof bij hen aan. De lange man nam plaats achter de microfoon, tikte er een paar keer geroutineerd op en maakte een gebaar naar de jongen achter de bar. De muziek, Joe Jacksons 'Real Men', werd weggedraaid. Automatisch richtten alle aanwezigen hun aandacht op de man achter de microfoon. De Surinamer maande iedereen tot stilte.

'Dank u,' zei de man achter de microfoon. 'Dank u zeer dat u vanmiddag in zo groten getale naar De Vriendschap bent gekomen. Mijn naam is Joost Walvoort, sommigen van u kennen mij wellicht als de zoon van dokter Walvoort, en ik ben een van de trotse eigenaren van dit café. U kent mij wellicht ook uit diverse tamelijk recente krantenpublicaties en televisie-uitzendingen. Het enige wat ik daarover kwijt wil, is dat die publicaties, en de reden ervan, mijn leven ten goede hebben veranderd.' De spreker keek even uitdagend de zaal in. Misschien verwachtte hij commentaar op zijn uitspraak, maar dat bleef uit. Hij ging verder.

'Ik wil vanmiddag een paar mensen speciaal verwelkomen. In de eerste plaats Laura van Bommel en haar zoon Willem, die speciaal voor deze gelegenheid vanuit Italië naar Zutphen zijn gereisd.' De man wees naar het tafeltje waar de twee hadden plaatsgenomen. 'Voorts,' ging hij verder, 'mijn bloedeigen moeder, die aanvankelijk weigerde te komen omdat dit een rookvrij café is, maar die hier nu toch is, nadat ik haar had beloofd dat ze straks één sigaar mag opsteken.' Een gedistingeerde dame

aan een van de tafeltjes knikte vriendelijk. Naast haar zat een vrouwelijke tweeling van een jaar of vijftig en twee jongere vrouwen aan wie je kon zien dat Joost Walvoort hun vader moest zijn.

‘En dan wil ik nu Bart Hoffman verzoeken naar het podium te komen. U kent hem als de gevreesde misdaadverslaggever van *de Volkskrant*. Ik kan alle criminelen van Nederland geruststellen: hij is ermee gestopt. *Spinoza demarreert* is zijn eerste boek, maar er zullen er nog vele volgen, daar ben ik van overtuigd.’

De schrijver liep tussen de mensen door naar voren. Hij voelde zich zichtbaar weinig op zijn gemak. De man met het kale hoofd riep: ‘Bartje!’

Bart Hoffman stapte het podium op. Joost Walvoort schudde zijn hand en wees naar de posters. ‘Ik kan u nog meedelen dat de oorspronkelijke titel *De fietsende Spinoza* luidde, maar dat Bart na advies van enkele vrienden, onder wie ikzelf, inzag dat *Spinoza demarreert* beter was. De demarrage, daar gaat het om. Het woord is aan Bart Hoffman.’

‘Dank voor je mooie woorden, Joost,’ zei Bart Hoffman. ‘En inderdaad heb jij de titel van het boek bedacht. Dank dat u allemaal bent gekomen, dank dat ik vanmiddag gebruik mocht maken van deze bijzondere plek om mijn boek te presenteren. Als ik de tijd hier ruim dertig jaar kon terugdraaien, zou u mij hier zien zitten, samen met Laura, David, Joost, Peter en André. Davids vader runde hier zijn reisbureau, en hij had altijd een goedgevulde ijskast. Op deze plek zaten we in juni 1982, op de avond voor Joost en ik naar het zuiden zouden rijden om de Galibier te beklimmen en daarna de Ventoux. Hier, neem ik aan, besloten Laura, André, David en Peter een paar dagen later om ons achterna te reizen naar de Provence. Uit die twee ogenschijnlijk banale gebeurtenissen is veel voortgekomen.’

Hij zweeg even. ‘En dan wil ik nu overgaan tot het aanbieden van het eerste exemplaar. Ik wil Laura vragen op het podium te komen.’ De vrouw met wie hij eerder aan het tafeltje had gezeten stond op en liep naar voren. Er viel een stilte in het café. Ze droeg een eenvoudig wit jurkje dat vermoedelijk een vermogen had gekost en dat de gebronsde huid van haar armen en benen accentueerde.

‘Laura,’ zei Bart Hoffman nadat hij een briefje met aantekeningen uit zijn zak had gehaald, ‘ik ben blij dat ik het eerste exemplaar van mijn boek aan jou mag overhandigen. Dat is een van de vele dingen die ik nog niet zo heel lang geleden als volkomen absurd van de hand zou hebben gewezen. Als ik het afgelopen jaar iets heb geleerd, is het dat het leven je volledig kan verrassen. De ruimte waar we hier zijn, is daarvan overigens ook een mooi bewijs.’ Joost Walvoort, die had plaatsgenomen voor het podium, applaudisseerde. ‘Hear hear,’ riep hij.

‘Joost,’ zei Bart Hoffman. ‘Ook een toonbeeld van veranderingsgezindheid. Mocht u overigens kinderen hebben die bijles natuurkunde nodig hebben, dan kunt u bij hem terecht.’ Joost maakte een wegwerpgebaar.

‘Laura,’ zei hij, ‘er is het afgelopen jaar veel gebeurd. Je hebt ons, David, Joost, André en mij na dertig jaar bij elkaar gebracht in de Provence. En je hebt ons onze vriend Peter een beetje teruggegeven, het was een pijnlijke wedergeboorte, dat moet ik er wel bij zeggen’ – er gleed nu een verlegen glimlach over zijn gezicht. Bart Hoffman wees naar het tafeltje waaraan de blinde man zat. ‘Willem, de kleinzoon van onze geliefde kapitein Willem Seegers en zijn vrouw Olga.’ Bart Hoffman moest even stoppen. Laura legde haar hand op zijn arm. ‘Ik begin een oude sentimentalista te worden, vrienden,’ zei hij. ‘We moeten vlug aan het bier, voor het uit de hand loopt.’ Hij gaf Laura twee kussen en overhandigde haar het boek. ‘*Spinoza demarreert* gaat niet alleen over wielrennen. Eigenlijk gaat het daar helemaal niet over.’ Hij keek de zaal in en zocht naar de zwarte man in het Italiaanse oberkostuum. ‘David! Heb ik gelijk?’

‘Klopt. Het gaat over het leven. Spinoza is ook nooit gedemarreerd.’

Laura sprak een kort dankwoord. Toen ze klaar was keek ze vragend naar de ceremoniemeester. Die gaf een teken dat ze nog even op het podium moest blijven staan. De kale man liep nu naar voren en hij voerde de blinde mee. De Surinaamse ober sloot zich aan, gevolgd door de ceremoniemeester. Even later stonden er zes mensen op het podiumpje, ze pasten er net op. Ze hadden de armen om elkaar heen geslagen.

Toen iedereen was voorzien hief de Surinamer, zijn andere arm nog om de schouders van de vrouw, het glas. De muziek werd zachter gezet.

‘Voor wie het nog niet wist, mijn naam is David Castelen. Ik wil een toast uitbrengen.’ Hij wachtte even om de spanning op te voeren. ‘Op het leven!’ riep hij toen en hief onder luide bijval zijn glas. ‘En een toast op de liefde!’ vervolgde hij. De vrouw ging op haar tenen staan en kuste David Castelen. Ze lachte. De jongen achter de bar draaide de muziek weer hoger. De obers renden door het café en vulden overal glazen champagne bij. De blinde man maakte hinnikende geluiden en moest regelmatig de tranen van het lachen uit zijn ogen wissen. Toen hief hij zijn glas en riep: ‘O-o-op mijn moeder!’

Joost Walvoort maakte een bezwerend gebaar. Nadat de stilte een beetje was teruggekeerd en de muziek weer zachter was gezet, wees hij naar Bart Hoffman. ‘De laatste is aan onze bestsellerauteur,’ zei hij. De schrijver wees in de richting van het meisje achter de bar en zei toen, rustig en zonder stemverheffing: ‘Op Anna Jildau,

mijn prachtige dochter. Op Willem. Op Laura, Joost, André en David. Op de vriendschap.'

Er klonk een jankende gitaar door de ruimte, die werd bijgevalen door drums en een orgeltje. 'Train roll on,' zong Lynyrd Skynyrd, 'on down the line, won't you please take me far away, Now I feel the wind blow, outside my door ...'

Iemand maakte een foto van de zes mensen op het podium.

Verantwoording

Januari 2010 kreeg ik een mailtje van filmproducent Hans de Wolf van KeyFilm. Hij wilde een film gaan maken: of ik het scenario wilde schrijven. Het moest gaan over vier mannen en de Mont Ventoux. Hans had ook al een regisseur benaderd: Nicole van Kilsdonk.

Dit boek is ontstaan uit het werk aan het scenario van de film *Ventoux*. Veel meer dan het schrijven van een boek, is scenarioschrijven teamwork. Daarom zullen Hans de Wolf, Nicole van Kilsdonk, Paul Jan Nelissen, Hanneke Niens, Marina Blok en de beoogde hoofdrolspelers Wilfried de Jong, Gijs Scholten van Aschat, Leopold Witte en Wim Opbrouck in het boek door hen aangedragen elementen voor het filmscenario terugvinden. Ik hoop dat zij daarmee kunnen leven.

Ik dank met name Hans en Nicole voor de geweldig leuke en inspirerende samenwerking aan het script van *Ventoux*. Ik hoop van ganser harte dat alle inspanningen uiteindelijk zullen leiden tot een prachtfilm.

Sybolt Brouwer, inmiddels goed voor meer dan vijftig Ventouxbeklimmingen, vertelde me alles over het Bédoin en de Ventoux van de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw. Een verhaal van Ot Louw vormde de inspiratie voor de verschijnselen van hoogteziekte die Bart treffen op de Galibier en de visioenen op de Ventoux. Bij Weert Schenk checkte ik de waarschijnlijkheid van de criminele activiteiten van André. De voormalige amateurrenner Schenk vertelde me ook over de oude tubes en de risico's die wielrenners daarmee liepen. Maarten Keulemans las de gedeelten over de snaartheorie, de Spinozapremie en de wetenschappelijke fraude van Joost. Wilfried de Jong, zelf de trotse eigenaar van een Pegoretti, bracht me op het spoor van de Italiaanse framebouwer en jazzliefhebber. Met Wilfried reed ik ook het beschreven 'rondje Rotte', hij deed het meeste kopwerk.

Veel dank, jongens. Laten we snel weer een keer gaan fietsen.

Het kunstwerk in de kamer van André hangt in werkelijkheid aan de muur in mijn eigen appartement. Het is van de in 2008 overleden Nijmeegse graficus, sporter en levenskunstenaar Tom Küsters. Ik denk nog vaak aan zijn enorme moed in het zicht van de dood.

De geciteerde dichtregels *Ga slapen, op de woeste vlakte,/ Op je zij, op haar zij,/ Tot de ochtend je opensluit* komen uit het fraaie gedicht 'When the night comes', uit

de bundel *Uitloopgroef* van John Schoorl: *De nacht brengt te veel,/ Onmeetbare Kazachstaanse Humeuren.// Uit koers verlang je/ De logica van Pythagoras,/ Zonder lineaire onderbreking.// En zeker geen Bee Gees,/ Of stemmen uit het verleden,/ Die van wanten weten./ Ga slapen, op de woeste vlakte,/ Op je zij, op haar zij,/ Tot de ochtend je opensluist.*

Dank dat ik het fragment mocht gebruiken, John.

Voor de stukken uit *De Renner* van Tim Krabbé die door Joost worden voorgelezen gebruikte ik de achtste druk van dat schitterende boek, uit juni 1987. Het gedicht 'Mont Ventoux' van Jan Kal, dat Peter inspireert om zich ook aan de klim te wagen, komt uit de bundel *Fietsen op de Mont Ventoux*, uit 1974. Informatie over de Ventoux haalde ik ook uit *De kale berg, op en over de Mont Ventoux*, van Lex Reurings en Willem Janssen Steenberg, de bijbel van elke Ventouxbedwinger.

Veel dank ben ik verschuldigd aan mijn vriend Aart Hoekman, die het manuscript nauwgezet controleerde. Ik ben de grand old man van de Nederlandse uitgeverwereld, Emile Brugman, zeer erkentelijk dat ook hij me wilde helpen met zijn immense leeservaring en rode pen. Hij was streng maar rechtvaardig. Met haar grote kennis van boeken en boeken uitgeven zette Marieke Verhoeven me uit de wind – zij weet wat ik daarmee bedoel. Tom Harmsen van (toen nog) uitgeverij L.J. Veen was de eerste die erop wees dat er een boek school in de voorstudie voor het scenario. Dank ook aan Sander Blom, Ronald Kerstma en de bureauredactie van uitgeverij Atlas Contact.

Tot slot: zonder Wilma de Rek, mijn geliefde, was dit boek er niet geweest. Ze las en herlas, ze verbeterde, ze deed suggesties. Ze zei op het juiste moment de dingen die ik nodig had om de moed erin te houden. Ze verschaftte me door wie ze is inzicht in de geest van een intelligente, mooie vrouw.

Ze getroostte zich zelfs de ultieme opoffering: ze fietste samen met mij de Mont Ventoux op. Dat is liefde.

Bert Wagendorp, Alkmaar, 21 april 2013

Dit eBook is voorzien van een watermerk met identificatiecode :
AjBfY1E0Aj5VMwdhVGIIMAg3BzcJY1E3AmYDMgU8CWlRYV01UzYFP
- 51ae3e360e155